T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ NEKTY 05650 NUMARALI *MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT*'IN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rabia YILDIRIM

ANKARA - 2024

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ NEKTY 05650 NUMARALI *MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT*'IN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Rabia YILDIRIM

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR

ANKARA- 2024

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ NEKTY 05650 NUMARALI *MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT*'IN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı
Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR (Danışman)
Dr. Öğ. Üyesi Necati İŞLER
Dr. Öğ. Üyesi Hüseyin ŞIRA

Tez Savunması Tarihi:25 /06 /2024

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR danışmanlığında hazırladığım **"İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY 05650 Numaralı *Mecmû'a-i Gazeliyyât'ın* İncelenmesi (Ankara 2024)"** adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 04.07.2024

Rabia YILDIRIM

TEŞEKKÜR

Tezimin danışmanlığını kabul eden, tez sürecinde bana yol gösteren ve karşılaştığım müşküllerimin çözümünde yardımlarını esirgemeyen muhterem hocam Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR'e, ders döneminde kendilerinden ziyadesiyle istifade ettiğim muhterem Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ ve Prof. Dr. Abdulmecit İSLAMOĞLU hocalarıma en içten hürmet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Rabia YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR I

İÇİNDEKİLER II

ÖN SÖZ IV

KISALTMALAR VI

ŞİİR KARŞILAŞTIRMALARI YAPILAN DİVANLARIN KISALTMALARI VII

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ VIII

GİRİŞ 1

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI 1

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ 1

1.3. MECMUA TÜRÜ HAKKINDA 2

1.3.1. MECMUA NEDİR? 2

1.3.2. MECMUA TÜRÜNÜN TARİHÎ SEYRİ 3

1.3.3. MECMUALARIN TÜRK EDEBİYATI İÇİN ÖNEMİ 4

1.3.4. MECMUALARIN TASNİFİ 5

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ NEKTY 05650 NUMARALI MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'IN TANITILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ..... 7

1.1. MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'IN NÜSHA TAVSİFİ 7

1.2. MECMÛ'ANIN TERTİP HUSUSİYETLERİ 8

1.3. MECMÛ'ADAKİ ŞAİRLER VE ŞİİR SAYILARI 14

1.4. MECMÛ'ADAKİ ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ 22

1.5. MECMÛ'ADA KULLANILAN ARUZ KALIPLARI 46

1.6. MÜRETTİBİN ŞAİR TERCİHLERİ, ŞAİRLERİN ORTAK YÖNLERİ VE ŞİİRLERİN EDEBÎ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 47

1.7. MECMÛ'ADAKİ ŞİİRLERİN DÎNÎ MUHTEVA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 53

1.8. MECMÛ'ADAKİ ŞİİRLERİN DİL VE İMLÂ ÖZELLİKLERİ 56

1.9. MECMÛ'ANIN TEZHİP SANATI AÇISINDAN DEĞERİ 61

1.10. MECMÛ'ANIN ÖNEMİ VE TÜRK EDEBİYATINA KATKISI 63

İKİNCİ BÖLÜM

MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'IN TENKİTLİ METNİ 65

2.1. METNİN KURULUŞUYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR 65

2.2. MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT 67

SONUÇ 247

KAYNAKÇA 249

EKLER: 256

EK 1- MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'TAKİ GAZELLERİN MATLA, MAKTA BEYİTLERİNİN TABLOSU 256

EK 2- MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'TIN ORİJİNAL NÜSHASI 286

ÖZET 519

ABSTRACT 520

ÖN SÖZ

Şi'rümi mecmû'alara yazasuz şevk ile siz
Tâ kim ola her varak aşk odına bir bâd-bîz
(Necâtî)

Eski Türk edebiyatı sahasında yapılan akademik çalışmaların büyük çoğunluğu divanlar ve manzum eserler etrafında toplanmış olsa da araştırmacılar tarafından divanlar, mesneviler gibi birinci derecede önemli manzum kaynakların yanında mecmuaların da ne kadar değerli olduğu kabul edilmiş ve bu yöndeki çalışmalar son yıllarda hız kazanmıştır. Akademik çevrelerde günümüze kadar bu konuda yapılan çalışmaların yanı sıra MESTAP gibi mecmuaların tasnif ve bir alanda toplanmasına dair projeler, konunun önemini daha belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Kütüphanelerimizde hâlâ ulaşılmayı ve günümüz alfabesine aktarılıp incelenmeyi bekleyen sayısız mecmua bulunmaktadır. Bu tez çalışması da edebiyat tarihimiz açısından bu denli önem taşıyan şiir mecmualarından birini konu edinerek alanındaki bir boşluğu doldurma amaç ve niyetini taşımaktadır.

Diğer yandan mecmualarımızın fiziksel özellikleri ve son yıllarda bu konuda yapılan çalışmaların hız kazanması, bir yüksek lisans tezi kapsamında çalışılabilecek mecmuanın tespitinde titiz olunmasını da gerektirmektedir. Bu amaçla yurt içi ve dışındaki kütüphanelerde yaptığımız taramalar neticesinde değerlendirdiğimiz birkaç mecmuadan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY 05650 numaralı *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'ın çalışılmasına danışman hocamızın da tensibiyle karar verilmiştir.

NEKTY 05650 Numaralı *Mecmû'a-i Gazeliyyât* hakkında yapılan bu tez çalışması giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın amaç ve yöntemi ana hatlarıyla ortaya konulmuştur. Daha sonra edebî açıdan mecmua hakkında bilgi verilmiş, mecmuaların önemi belirtilmiş, mecmua türünün tarihî seyri, edebiyatımızdaki durumu ve mecmuaların tasnifi ana hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Birinci bölümde, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde yer alan NEKTY 05650 Numaralı *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'ın tanıtılması amaçlanmıştır. Bu

amaç doğrultusunda mecmuanın nüsha tavsifi, tertip hususiyetleri, mecmuada yer alan şairler ve bunların şiirleri hakkında yapılan değerlendirmelerden sonra bu şairlerin kısa biyografileri verilmiştir. Bu noktada şairlerle ilgili yapılmış olan akademik çalışmalar, temel biyografi kaynakları, ansiklopedik eserler incelenmiştir. Ayrıca mecmuada yer alan gazellerin aruz kalıpları tablo şeklinde verilmiştir. Eserin şekil, dil ve imla özellikleri incelenmeye çalışılmış ve dinî muhtevası hakkında değerlendirme yapılmıştır. Mürettibin şair tercihleri ve bu şairlerin şiirlerinin edebî değeri üzerinde durulmuştur.

İncelemenin ikinci bölümünde metnin kuruluşu, tertibi hakkında bilgi verildikten sonra gazellerin çevriyazılı metinleri verilmiş ve bu gazellerin adıgeçen şairlerin Divanlarında bulunup bulunmadıkları kontrol edilmiş, ayrıca farklılıklar varsa bunlar gösterilmiştir. Bütün bu araştırma ve incelemeler sonunda elde edilenler, "Sonuç" bölümünde ana çizgileriyle özetlenmiştir. Tezin sonunda, bu çalışmada çeşitli açılardan yararlanılan eserler ve makaleler "Kaynakça" başlığı altında toplanmıştır. Çalışmamızın "Ekler" başlığı altında mecmuadaki gazellerin matla ve makta beyitlerinin topluca gösterildiği bir tabloya ve mecmuanın orijinal nüshasına yer verilmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında birçok kişinin yardımlarından istifade ettim. Çalışma sürecinde metni baştan sona okuyan ve çalışmanın tekâmülü için önemli tavsiyelerde bulunan Sayın Hocam Prof. Dr. Zülfikar Güngör'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Her konudaki ilgi ve yardımlarından dolayı Ar. Gör. Cihat Ekiz'e de teşekkür ediyorum. Tez sürecinde her zaman destek ve yardımlarını gördüğüm eşim Metin Yıldırım ile çocuklarım Zeynep, Muhammed Ali ve Kerim'e, desteğini esirgemeyen değerli öğrencim Behiyenur Dolgun'a, teknik hususlarda her türlü katkıyı sağlayan Süleyman Arslan'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Her tez çalışması gibi kendi çapında birtakım zorlukları bulunan ve hatırı sayılır bir gayretin ürünü olan bu tezde de hataların, dikkatsizliklerin bulunması kaçınılmazdır. Bu noktada ehlinden hoşgörü bekliyor, yanlışlarımın düzeltilmesini rica ediyorum.

Rabia YILDIRIM

Ankara, 2024

KISALTMALAR

akt.: aktaran

bkz.: bakınız

çev.: çeviren/çevirenler

d.: doğumu

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı

ed.: editör/editörler

h.: hicri

haz.: hazırlayan/hazırlayanlar

Hz.: Hazret-i

Ktp.: Kütüphanesi

m.: miladi

MEBİA: Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi

nşr.: neşreden

ö.: ölümü

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDK: Türk Dil Kurumu

TDVİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

TTK: Türk Tarih Kurumu

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğerleri

vr.: varak

ŞİİR KARŞILAŞTIRMALARI YAPILAN DİVANLARIN KISALTMALARI

A.D.: Ârif Divanı

B.R.D.: Bağdatlı Rûhî Divanı

F.D.: Feridun Divanı

F.K.D.. Fehîm-i Kadîm Divanı

Fs.D.: Fasîh Divanı

K.D.: Kelîm Divanı

M.D.: Mahvî Divanı

Mz.D.: Mezâkî Divanı

Na.D.: Nâzım Divanı

Nf.D. Nef'î Divanı

Nh.D.: Nahîfî Divanı

Ni.D.: Nazîm Divanı

Nm.D.: Nâmî Divanı

Nz.D.: Nazmî Divanı

R.D.: Rüşdî Divanı

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	**é**	ش	**ş**
ا	**a / e / À**	ص	**ã**
آ	**À / a**	ض	**ø/ ê**
ب	**b**	ط	**ù**
پ	**p**	ظ	**ô**
ت	**t**	ع	**è**
ث	**å**	غ	**à**
ج	**c**	ف	**f**
چ	**ç**	ق	**ú**
ح	**ó**	ك	**k/ g**
خ	**ò**	ڭ	**ñ**
د	**d**	ل	**l**
ذ	**õ**	م	**m**
ر	**r**	ن	**n**
ز	**z**	و	**v / ÿ / u / ü / o / ö**
ژ	**j**	ه	**h**
س	**s**	ى	**y / ı / í**

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI

Bu tez çalışmasının konusu, divan şiirinin gazel nazım biçiminde yazılmış şiirlerini ihtiva eden İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY05056 numarada kayıtlı bulunan *Mecmû'a-i Gazeliyyât* adlı mecmuanın metnini çevriyazı ile günümüz alfabesine aktarmak ve eserde yer alan şiirleri dil, biçim ve içerik yönünden incelemektir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmada, *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'ın incelenerek çevriyazısının yapılması; mecmuadaki gazellerin, ait oldukları şairlerin divanlarında bulunup bulunmadığının tespit edilmesi; mecmuadaki şiirlerin gazel nazım biçimine dair günümüze dek ortaya konan akademik bilgiler çerçevesinde incelenmesi; ortaya çıkacak yeni bilgi ve bulguların değerlendirilerek eski edebiyatımızın şiir yönüne katkılar sunulması ve yeni edebî metinlerin veya kaynaklarda ismi geçmeyen şairlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Mecmua çalışmalarının eski edebiyatımız açısından önemi, divanı ve eserleri elde bulunmayan ancak tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda isimleri geçen sanatçıların şiir örneklerine ulaşılmasını sağlamak; divanı ve eserleri elde bulunan sanatçıların bu eserlerine girmemiş şiirlerine ulaşmak ve bunların yanında isimleri kaynaklarda zikredilmeyen ve dolayısıyla eserleri de bulunmayan şairleri gün yüzüne çıkarmaktır. Bu tez çalışmasının önemi de incelemeye tâbi tuttuğumuz *Mecmû'a-i Gazeliyyât* adlı eser aracılığıyla edebiyat tarihimize şair ve şiirler bazında katkı sunmaktır. Ayrıca bilinen şairlerin elde mevcut bulunan şiirlerindeki eksikliklerin giderilmesi ve farklılıkların tespit edilebilmesi de edebiyat tarihimiz açısından son derece önemlidir.

1.3.MECMUA TÜRÜ HAKKINDA

1.3.1. MECMUA NEDİR?

Genel anlamıyla mecmua (مجموعه), "Aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risâlelerin ortak adıdır."[1] Kelime Arapça olup "cemè" (toplama, bir araya getirme) kökünden gelmekte, kelimenin mastarından türetilen "mecmûè" ise toplanmış, derilmiş anlamlarını taşımaktadır. Bu kelimenin müennesi ise "mecmûèa"dır.[2] Kelimeyi ıstılah anlamıyla "farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü olarak tarif etmek mümkündür."[3] Mecmualar genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır.[4]

Şiir mecmuaları; divanlar, mesneviler ve diğer ilk elden kaynaklar gibi edebiyat tarihimizin temel kaynaklarındandır. Günümüzde dil ve kültür coğrafyamızın sınırları içinde bulunan birçok kütüphanede ya da bir şekilde elden çıkarılmış, dünyanın farklı yerlerindeki kütüphanelerde mecmuaların pek çok örneğine rastlanmaktadır.

Mecmualar için bir çeşit not defteri demek yanlış olmayacaktır. Tertip eden kişilerin zevkini, kültürünü ve estetik anlayışını yansıtan mecmuaların, edebiyat tarihi için ne derece önemli olduğu son yıllardaki çalışmalarla daha çok anlaşılmıştır. Mecmuaların bir sanatçının divan ya da manzum mahiyetteki başka eserlerinin tertip edilmesinde sağlam bir metnin kurulabilmesi adına arz ettiği önem göz ardı edilmemelidir. Araştırmacılar bazen bir şairin kaynaklarda elde edilemeyen şiirlerine mecmualar aracılığıyla ulaşabilmektedir. Ancak kütüphanelerimizde mevcut bulunan mecmuaların önemli bir kısmının tertibinin bozuk olması ve düzensiz ürünler olması nedeniyle araştırmacıların bu eserleri

[1] Mustafa İsmet Uzun, "Mecmua", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/265.
[2] Günay Kut, "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/170.
[3] M. Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori* (İstanbul: Kesit Yayınları, 2017), 133.
[4] Uzun, "Mecmua", *TDVİA*, 28/265.

incelerken çok dikkatli olmaları gerekmektedir. Üstelik bazı mecmuaların edebiyat sahası dışında din, tarih, tıp, coğrafya gibi farklı disiplinlerde kaleme alındığı ya da edebî malzemeyle bahsedilen disiplinlerdeki malzemelerin iç içe geçmiş bir vaziyette bulunabileceği de hesaba katıldığında konunun ne denli çetrefil olduğu daha net anlaşılacaktır.

1.3.2. MECMUA TÜRÜNÜN TARİHÎ SEYRİ

Edebiyatımızdaki birçok türde olduğu gibi mecmua türünün de kökenleri İslam tarihinin ilk dönemlerine dayanmaktadır. *TDV İslam Ansiklopedisi*'nde "Mecmua" maddesini kaleme alan Mustafa İsmet Uzun'a göre, Hz. Peygamber tarafından ilk zamanlarda ashâbın hadis yazımına izin verilmemişken bir müddet sonra Hz. Peygamber'in bu izni vermesi üzerine bazı sahâbîler Resûlullah'tan duyduklarını kendi seçimlerine ve ihtiyaçlarına göre bir araya getirmeye başlamışlardır. Bu tercihler neticesinde bir yandan mecmua tertip etme anlayışı ortaya çıkmaya başlamış diğer yandan da hadis literatürü doğmuştur.[5]

Hadis literatüründeki gelişimi devam eden mecmuaların, müstakil bir telif türü özelliği kazanması bu ilk örneklerin ortaya çıkışından birkaç asır sonra gerçekleşmiştir. Edebî sahada daha çok Osmanlı ve İran coğrafyasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmuaların klasik yapıya ne zaman ulaştığını tespit edebilmek, türün muğlak nitelikleri gereği zordur. Ancak mecmuaların türlerine göre bazı tertip ve şekillere kavuşarak gelişim gösterdiği, çeşitli ilim dallarında kendine ait sınırlarının oluştuğu, bunun yanında not defteri niteliği taşıyan düzensiz ve tertipsiz mecmuaların da her dönemde var olduğu görülmektedir. Mecmua türünün "Osmanlı dönemindeki gelişimine bakarak XV. yüzyıldan itibaren dikkat çekmeye başladıklarını, XVI. yüzyıldan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice arttığını söylemek mümkündür."[6] Edebiyatımızda ilk dönemlerde belli tertip özellikleri bulunmayan mecmualar şiir, inşa, mektup, hadis, tarih, muamma,

[5] Uzun, "Mecmua", *TDVİA,* 28/266.
[6] Uzun, "Mecmua", *TDVİA,* 28/266.

kaside, ilaç ve yemek tarifi, çeşitli dua ve faydalı bilgileri içeren bir el kitabı durumundayken zamanla gelişerek kendine özgü bir şekil ve tertibe ulaşmıştır.

1.3.3. MECMUALARIN TÜRK EDEBİYATI İÇİN ÖNEMİ

Şiir mecmuaları; uzunca bir dönem divanlar, tezkireler ve mesneviler kadar üzerinde çalışılmamış, kıymeti son zamanlarda fark edilmiş edebiyat tarihimizin en önemli kaynaklarındandır. "Kütüphanelerimizdeki bütün şiir mecmuaları (aslında diğer bazı mecmualar da) muhtevalarıyla ortaya döküldüğünde biyografik ve bibliyografik bilgilerimiz farklılaşacak, zenginleşecek, karanlıkta kalmış birçok nokta aydınlanacaktır."[7] Mecmualar hakkında derli toplu ilk ansiklopedik bilgiyi veren araştırmacılardan Günay Kut, mecmua türünün edebiyat tarihimiz açısından önemini şu şekilde belirtmektedir:

a. Bugün için kayıp olan bir eser mecmuaların içinde ortaya çıkabilir.

b. Zamanında şairin herhangi bir sebeple divanına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya yazılar kulaktan kulağa veya elden ele geçerek mecmualarda yer alabilir.

c. Divanı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu şekilde mecmualarda bulunabilir.[8]

Son zamanlarda mecmualar üzerine yapılan akademik çalışmaların ve araştırmaların yoğunlaşması neticesinde birçok şairin yeni şiirleri, bazen kayıp divan nüshaları günyüzüne çıkmaya başlamıştır. Hatta bazı divan neşirlerinde faydalanılan mecmuaların, mevcut divan nüshalarındaki şiirlerden daha çok metin sağlayacak kadar önemli kaynaklar oldukları görülmüştür.[9]

---

[7] M. Fatih Köksal, *Yâ Kebîkeç Mecmualar Arasında* (İstanbul: Kesit Yayınları, 2016), 187.
[8] Günay Kut, "Mecmua", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/ 170.
[9] Bu konudaki dikkat çekici bir örnek *Behiştî Dîvânı* neşrinde yaşanmıştır. Divanı yayıma hazırlayan Yaşar Aydemir, tespit ettiği iki divan nüshasındaki toplam 331 şiiri, 1500 mecmuayı taramak

1.3.4. MECMUALARIN TASNİFİ

Şiir mecmuaları, aslında herhangi bir nazım tür veya şeklinin müşterekliği aranmaksızın çoğu manzum metinlerin derlenmelerinden oluşan türlerdir. Buna rağmen zaman içinde mecmuaların, belli alanlara münhasır gazel, kaside, ilahi, güfte vb. mecmuaları şeklinde derlenmeye başladığı görülmektedir. Eski edebiyatımızın bu konuda herhangi bir sınırının bulunmayışı, mecmua mürettiplerinin kendi zevk ve beğenilerine göre hareket etmeleri farklı türlerde mecmuaların tertip edilmesini sağlamıştır. Bu noktada araştırmacılar, türü daha iyi inceleyebilmek için çeşitli tasnif denemelerinde bulunmuşlardır. Bu konuda ilk tasnifi Agâh Sırrı Levend aşağıdaki şekilde yapmıştır:[10]

1. Nazire mecmuaları,

2. Meraklılarca toplanmış, antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları,

3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar,

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.

Günay Kut'un tasnif teklifi ise aşağıdaki gibidir:[11]

1. Nazire mecmuaları,

2. Seçme şiir mecmuaları (mecmua-i eş'ar, mecmua-i devavin),

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmualar (mecmua-i edviye, mecmua-i tevarih, mecmua-i münşeat, mecmuatü'r-resail gibi),

---

suretiyle 663 şiire çıkarmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yaşar Aydemir, "Şairlerin Edebi Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü", *Türk Kültürü*, 39/2 (Aralık 2001), 731-744.

[10] Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1984), 166-167.

[11] Kut, "Mecmua", *TDEA*, 6/ 170.

4. Karışık mecmualar. (Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.)

5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.

Bu ilk tasnif çalışmalarının ardından, şiir mecmualarının önemine dair yapılan kapsamlı pek çok çalışma bulunmaktadır. Yukarıdaki tasniflerin şekil, içerik ve derlenme amaçlarını kuşatıcı nitelikleri sorgulanarak incelenen yeni mecmua örneklerinden hareketle yeni tasniflerin yapılmasının zorunluluğu tartışılmıştır.[12] Uzun zamandan beri eski Türk edebiyatı alanında yapılagelen akademik çalıştayların benzerleri, son zamanlarda mecmualarla ilgili olarak da yapılmaktadır. Mecmualar hakkında yapılan ciddi ve ilmî bu ortak çalışmalar neticesinde hatırı sayılır bir literatür oluşmuş, daha kuşatıcı ve detaylı tasnif çalışmaları teklif edilmiştir.[13]

Gazel mecmuaları da şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan mecmualardan olup bugün kütüphanelerde çok sayıda gazel mecmuası bulunmaktadır. Bu tez çalışmasının konusunu oluşturan mecmuada da mürettibin dikkat ve tercihini gazel nazım şekli oluşturmaktadır. Mürettip, mecmuaya gazel nazım şekliyle yazılmış şiirlerden beğenileri doğrultusunda 179 adet şiiri almıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan mecmuayı -kütüphane kaydındaki tanımlaması da bu yöndedir- muhtevi olduğu 179 şiirin nazım şekillerinin ortaklığı yönüyle bir "gazel mecmuası/ mecmû'a-i gazeliyyât" olarak tanımlamak mümkündür.

[12] Hande Yeşiltaş, *19. Yüzyılda Derlenmiş Bir Şiir Mecmuası: Gencîne-i Eş'âr* (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022), 18.

[13] Bu tasnif çalışmalarından ikisi, "Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları" adı altında "Mecmûa" başlığıyla yapılan ilmî toplantıların yedincisinde sunulmuştur: Atabey Kılıç, "Mecmua Tasnifine Dâir", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012),75.; Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012), 97.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ NEKTY 05650 NUMARALI *MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT*'IN TANITILMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1.*MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT*'IN NÜSHA TAVSİFİ

İncelediğimiz mecmua, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nekty 05650 demirbaş numarada *Mecmû'a-i Gazeliyyât* adıyla kayıtlı olup nüsha tavsifi aşağıdaki gibidir:[14]

1- *Mecmû'a-i Gazeliyyât*, 113x280 mm boyutlarında 106 varaktan oluşan bir şiir mecmuasıdır.

2- Talik hatla yazılmış olan mecmuanın her sayfasındaki satır sayısı ondur. (Mecmuanın istisnasız her sayfasında beşer beyitlik bir gazel bulunmaktadır.)

3- Mecmuanın cildi lakedir ve cilt kapaklarının iç yüzlerinde oldukça sanatkârane biçimde yapılmış çiçek motifleri ve tezyinatlar yer almaktadır.

4- Gazellerin beyitleri siyah mürekkeple, mahlaslar ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

5- **Başı:**

[1b] *Bir kerre gelüp hastene bî-tâb nigâh it*

Ey bülbül-i cân hâlini var sonra tebâh it

Sonu:

[106a] *El-minnetu li'llÀh ki hele görmüş[i]señ*

Teşrífle bu òÀküñi iúbÀle sezÀ

[14] Nüshanın fiziksel özelliklerinin bir kısmı, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi yazmaları veri tabanından alınmıştır.http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/detailnonmodal/ent:$002f$002fSD_ILS$002f0$002fSD_ILS:801983/one?qu=NEKTY+05650&lm=YAZMA (Erişim tarihi: 11.04.2024)

6- Mecmuanın son varağında müstensih olarak Derviş Mustafa el-Hâc Muhammed ismi ve sonra kırmızı mürekkeple istinsah tarihi h.1139 (m. 1726/1727) olarak şöyle kaydedilmiştir:

[106a] *Ba-şikeste-i kilk-i fakîr el-muznibu'l-hakîr Derviş Mustafa el-Hâc Muhammed*[15] *gafera lehumâ tahrîr pezir-i minnet.*

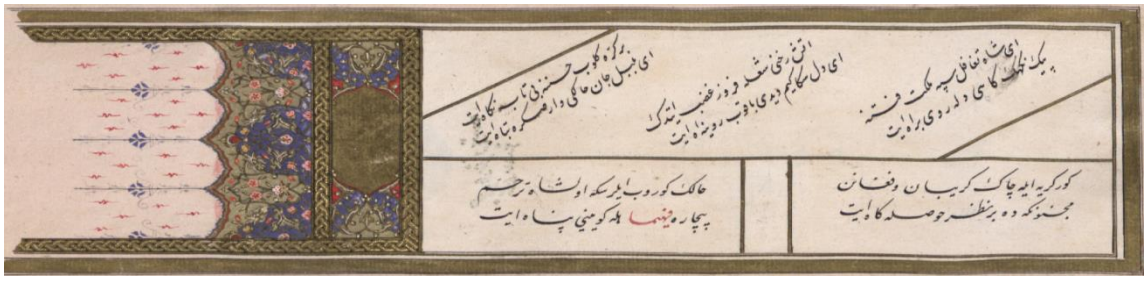
7- Cildin içyüzleri oldukça sanatlı bir üslupla tezhiplenmiş sayfalardan oluşmaktadır. Varak 1b'nin ortasında yarısının mürekkebi silinmiş bir tuğra yer almaktadır. Tuğranın hemen altında "*Mecmū'a-i áazeliyyÀt*" onun hemen altında da "*Be-óaùù-ı taèlíú*" yazmaktadır. Sayfanın alt kısmında ise ters bir şekilde İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi mührü ve onun altında da kütüphane görevlilerinin kurşun kalemle verdikleri demirbaş numarası (05650) kayıtlıdır.

8- Mecmuada kurşun kalemle ve Arap rakamları ile yapılan numaralandırmanın müstensih tarafından değil, muhtemelen mecmuanın tamiri ya da dijitalleştirilmesi esnasında kütüphane görevlileri tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Numaralandırmalar bütün sayfalarda bulunmaktadır ve varakların "b" yüzlerine yapılmıştır.

1.2. MECMÛ'ANIN TERTİP HUSUSİYETLERİ

Çalışmamızın konusunu teşkil eden *Mecmû'a-i Gazeliyyât* adlı yazma eserde, "Şairlerin Biyografileri" başlığı altında haklarında bilgi verilecek olan on beş şairin her birine ait on ikişer gazel yer almaktadır. (Mecmuada sadece son sırada yer alan şair Mahvî'nin on bir gazeli bulunmaktadır.) Bu on beş şairin ilk gazellerinin bulunduğu sayfa başları aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi oldukça sanatlı tezhiplerden oluşan serlevhalarla süslenmiştir.

[15] Kütüphane kaydında müstensihin adı Musa b. Muhammed şeklinde yanlış olarak kaydedilmiştir.

Örnek-1: Varak-2b

Mecmuada yer alan diğer bütün gazeller de altın yaldızlı cetvelli sayfaların içine, standart bir sayfa düzeninde ve hep aynı tarzda istif edilerek yazılmışlardır. Mecmuadaki gazellerin çoğunun beş beyitten oluşanlardan seçilmesi ya da daha çok beyitten oluşan gazellerin, sadece beşer beyitlerinin seçilerek mecmuaya alınmış olması, bu tertibin bilinçli olarak yapıldığı ve mürettibin mecmuada bir yazım standardı oluşturma amacını taşıdığını göstermektedir. Bu itibarla sayfalardaki satır sayısı on olup her varağın a ve b yüzlerinde birer gazel bulunmakta, yukarıdaki örnek varakta ve aşağıdaki şablonda görüldüğü üzere istisnasız bütün gazellerin ilk üç beyti uzunlamasına ortadan ikiye bölünmüş sayfanın üst satırında yatay-düşey olarak, son iki beyti ise alt satırda yan yana iki kutucuk içinde yer almaktadır.

Örnek-2: Mecmua sayfalarının sayfa düzeni

İncelememize konu olan mecmuanın sayfalarının divan, mesnevi vb. klasik eserlerdeki yazı alanı kullanımından farklı olarak bir nevi cönk gibi düzenlenmiş olması, dar ve uzun sayfalara beyitlerin hiç değişmeyen aynı itinalı hatla gayet estetik bir tarzda yerleştirilmesi de bu mecmuayı kıymetli ve dikkate değer kılan özelliklerin başında gelmektedir.

Mecmua sayfalarındaki gazellerin ve çiçek motiflerinin aynı aralıklarla tekrarlanan, periyodik bir tarzda sıralanmış olması da mürettibin sayfa düzeninde

gösterdiği titizliği eserin genelinde uygulama ve estetik bakımdan da mükemmelliğe ulaştırma arzusunda olduğunun bir kanıtıdır. Aşağıdaki tabloda bu periyodik sıralanma derli toplu bir şekilde gösterilmiştir. Mürettip (belki de müzehhip), her birinden on ikişer gazel aldığı mecmuasında, şairin ilk altı gazelinden sonra iki adet çiçek minyatürünü ve şairin diğer altı gazelini yerleştirmiştir. Ardından bir sonraki şairin ilk altı gazeli, iki adet daha çiçek motifi ve o şairin diğer altı gazeli verilmiştir. Bütün mecmua boyunca bu periyodik dizilim devam etmektedir. Sadece mecmuanın dördüncü şairi olan Fasîh'in gazellerinde bu dizilimin bozulduğu görülmektedir. Fasîh'in ilk altı gazelinden sonra iki çiçek minyatürü arasına yedinci gazel alınmış, minyatürlerden sonra ise beş adet gazel verilmiştir. Dizilimin burada bozulmuş olmasının, mürettibin ya da müzehhibin dalgınlığından ziyade mecmuanın dijitalleştirilmesi esnasındaki teknik bir aksaklıktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Mecmuanın varak numaraları takip edildiğinde iki minyatür arasındaki bu gazelin aslında dizilimin yedinci gazeli[16] olduğu anlaşılmaktadır. Burada bahsedilen dizilimin daha net anlaşılabilmesi ve mecmuanın bu dikkate değer yönünün daha iyi vurgulanabilmesi için aşağıdaki tablo hazırlanmıştır:

Mecmuadaki şiirlerin ve minyatürlerin tertibinin tablo hâlinde gösterilmesi

Fehîm	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

1. çiçek minyatürü	2. çiçek minyatürü

Fehîm	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Kelîm	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

3. çiçek minyatürü	4. çiçek minyatürü

[16] Mecmuadaki gazellerin sıra numaraları bulunmamaktadır. Çalışmanın anlaşılırlığı adına bu tür adlandırmalar tarafımızdan yapılmıştır.

Kelîm	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Ârif	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

5. çiçek minyatürü	6. çiçek minyatürü

Ârif	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Fasîh	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

7. çiçek minyatürü	7.gazel	8. çiçek minyatürü

Fasîh	x	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Mezâkî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

9. çiçek minyatürü	10. çiçek minyatürü

Mezâkî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Nazmî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

11. çiçek minyatürü	12. çiçek minyatürü

Nazmî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Nahîfî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

13. çiçek minyatürü	14. çiçek minyatürü

Nahîfî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Nâmî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

15. çiçek minyatürü	16. çiçek minyatürü

Nâmî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Feridûn	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

17. çiçek minyatürü	18. çiçek minyatürü

Feridûn	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Rüşdî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

19. çiçek minyatürü	20. çiçek minyatürü

Rüşdî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Nef'î	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

21. çiçek minyatürü	22. çiçek minyatürü

Nef'î	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Rûhî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

23. çiçek minyatürü	24. çiçek minyatürü

Rûhî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Nazîm	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

25. çiçek minyatürü	26. çiçek minyatürü

Nazîm	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Nâzım	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

27. çiçek minyatürü	28. çiçek minyatürü

Nâzım	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	12. gazel

Mahvî	1. gazel	2. gazel	3. gazel	4. gazel	5. gazel	6. gazel

29. çiçek minyatürü	30. çiçek minyatürü

Mahvî	7. gazel	8. gazel	9. gazel	10. gazel	11. gazel	x

Temmet sayfası - istinsah kaydı

Tablodan da anlaşıldığı üzere mecmuada on beş şairden on ikişer -Mahvî'den on bir- olmak üzere toplamda yüz yetmiş dokuz gazel bulunmaktadır. Her şairin altı gazeli arasına da hepsi birbirinden farklı ve ikişer adetten toplamda otuz adet olmak üzere sanat değeri yüksek çiçek minyatürleri yer almaktadır. Bu mecmuanın minyatürleri taşıdıkları sanat değerinden dolayı müstakil bazı çalışmalara da konu olmuştur.[17]

[17] Bu konu, "Mecmuanın Tezhip Sanatı Açısından Değeri" başlığı altında ileriki bölümlerde incelenecektir.

Mecmuanın yazı stili eserin sonuna kadar değişmemekte, bütün hattın aynı özenli ve sanatlı üslupla tek elden çıktığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan bu kadar özenle hazırlanmış bir mecmuanın sayfalarında takibiyelerin bulunmaması fiziksel nitelikleri açısından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Başlık kullanılmadığı için yalnızca mahlasların ve temmet kaydındaki tarih bilgisinin sürh (kırmızı mürekkep) kullanılarak yazılması da mecmuanın dikkati çeken diğer bir fiziksel özelliğidir.

1.3. MECMÛ'ADAKİ ŞAİRLER VE ŞİİR SAYILARI

Yukarıda, Mecmû'a-i Gazeliyyât'ta bulunan on dört şairden on ikişer gazelin, şair Mahvî'den ise on bir gazelin alındığı belirtilmişti. Böylece mecmuadaki toplam gazel sayısı yüz yetmiş dokuz olmaktadır. Bu gazellerin hepsi beş beyitten oluştuğuna göre mecmuanın beyit sayısı sekiz yüz doksan beş, dize sayısı ise bin yedi yüz doksan etmektedir. İstinsah sayfasında gazellerden bağımsız olarak bulunan iki beyit de ilave edildiğinde mecmuanın toplam beyit sayısı sekiz yüz doksan yedi olarak çıkmaktadır. Aşağıda, mecmuada yer alan şairlerin doğum yerleri, şiir sayıları ve eldeki bilgiler doğrultusunda yaşadıkları yıllar tablo hâlinde sunulmuştur:

Sıra	**Şairin Mahlası (Doğum yeri)**	**Şiir Sayısı ve Nazım Şekli**	**Yaşadığı Yüzyıl[18] (Doğum-Ölüm Tarihleri)**
1	Fehim-i Kadîm (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d.1037/1627- ö.1057/1647)
2	Kelîm (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1098/1686-87)
3	'Ârîf (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. 1052/1642-43 - ö. 1125/1713-14)
4	Fasîh (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1111/1699)

[18] Tabloda şairlerin ait oldukları yüzyıl gösterilirken hayatlarının çoğunu geçirdikleri yüzyıl esas alınmıştır.

5	Mezâkî (Bosna-Hersek)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1087/1676)
6	Nazmî (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. 1032/1622 - ö. 1112/1701)
7	Nahîfî (İstanbul)	12 Gazel	18. yüzyıl (d. 1076/1665-66 - ö. 1151/1738)
8	Nâmî (Niğde)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. 1009/1600 - ö. 1084/1673)
9	Feridûn (Saraybosna)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1069/1658-59)
10	Rüşdî (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1105/1693)
11	Nef'î (Erzurum)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. 980?/1572? - ö. 1044/1635)
12	Rûhî (Bağdat)	12 Gazel	16. yüzyıl (d. 941/1534-1535 - ö. 1014/1605-1606)
13	Nazîm (İstanbul)	12 Gazel	18. yüzyıl (d. ?/? - ö.1139/1727)
14	Nâzım (İstanbul)	12 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1116/1704-05)
15	Mahvî (Kütahya)	11 Gazel	17. yüzyıl (d. ?/? - ö. 1055/1645-46)

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere mürettibin bu mecmuaya aldığı şairlerin tamamına yakını 17. yüzyıl şairidir. Mecmuada gazellerine yer verilen şairlerden Bağdatlı Rûhî on altıncı yüzyıl, Nahîfî ve Nâzîm Yahya ise on sekizinci yüzyıl şairleridir. Mecmuanın derlenme tarihi, istinsah kaydına göre (h.1139-m. 1726/1727) on sekizinci asrın ilk çeyreğine tekabül etmektedir. Bu bilgilere göre mürettibin şiir tercihinde, kendi döneminde belli bir üne kavuşmuş şairleri seçmesinin etkili olduğu söylenebilir.

Mecmuada yer alan her gazel beş beyitten oluşsa da bu gazellerin ait oldukları divanlardaki beyit sayıları farklılıklar arz etmektedir. Bunun daha net görülebilmesi adına mecmuaya alınan gazellerin, divanlardaki beyit sayılarını bir tablo hâlinde göstermek faydalı olacaktır. Ayrıca bu tablo, mürettibin mecmuadaki gazelleri sıralarken divanlarda yer alan tertip sıralarına uyup uymadığını da ortaya koymaktadır. Yaptığımız karşılaştırmalar sonucundaki tespitlerimize göre, Divandaki sıralamaya uygun olan gazeller "Tertip sırasına göre", uygun olmayan gazellerse "Tertip dışı" şeklinde gösterilmiştir.

Fehîm	**Mecmuadaki Sıralama**	**Divandaki Beyit Sayısı**
1. Gazel	Tertip dışı	7
2. Gazel	Tertip dışı	7
3. Gazel	Tertip dışı	5
4. Gazel	Tertip dışı	15
5. Gazel	Tertip dışı	7
6. Gazel	Tertip dışı	5
7. Gazel	Tertip dışı	9
8. Gazel	Tertip dışı	5
9. Gazel	Tertip dışı	5
10. Gazel	Tertip dışı	5
11. Gazel	Tertip dışı	5
12. Gazel	Tertip dışı	5
Kelîm		
1. Gazel	Tertip dışı	5
2. Gazel	Tertip dışı	8
3. Gazel	Tertip dışı	5
4. Gazel	Tertip dışı	5
5. Gazel	Tertip dışı	5
6. Gazel	Tertip dışı	6
7. Gazel	Tertip dışı	9
8. Gazel	Tertip dışı	5
9. Gazel	Tertip dışı	5
10. Gazel	Tertip dışı	5
11. Gazel	Tertip dışı	5
12. Gazel	Tertip dışı	6

Ârif		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	6
2. Gazel	Tertip sırasına göre	7
3. Gazel	Tertip sırasına göre	6
4. Gazel	Tertip sırasına göre	6
5. Gazel	Tertip sırasına göre	5
6. Gazel	Tertip sırasına göre	6
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Tertip sırasına göre	5
9. Gazel	Tertip sırasına göre	6
10. Gazel	Tertip dışı	6
11. Gazel	Tertip sırasına göre	5
12. Gazel	Tertip sırasına göre	6
Fasîh		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	5
2. Gazel	Tertip sırasına göre	10
3. Gazel	Tertip sırasına göre	5
4. Gazel	Tertip dışı	5
5. Gazel	Tertip sırasına göre	8
6. Gazel	Tertip sırasına göre	5
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Tertip sırasına göre	5
9. Gazel	Tertip sırasına göre	5
10. Gazel	Tertip sırasına göre	5
11. Gazel	Tertip sırasına göre	5
12. Gazel	Tertip sırasına göre	5
Mezâkî		
1. Gazel	Tertip dışı	5
2. Gazel	Tertip dışı	7
3. Gazel	Tertip dışı	6
4. Gazel	Tertip dışı	9
5. Gazel	Tertip dışı	5
6. Gazel	Tertip dışı	6
7. Gazel	Tertip dışı	7
8. Gazel	Tertip dışı	7
9. Gazel	Tertip dışı	9

10. Gazel	Tertip dışı	7
11. Gazel	Tertip dışı	11
12. Gazel	Tertip dışı	7
Nazmî		
1. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
2. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
3. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
4. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
5. Gazel	Tertip sırasına göre	6
6. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
9. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
10. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
11. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	
12. Gazel	Tertip sırasına göre	6
Nahîfî		
1. Gazel	Tertip dışı	5
2. Gazel	Tertip dışı	7
3. Gazel	Tertip dışı	7
4. Gazel	Tertip dışı	9
5. Gazel	Tertip dışı	7
6. Gazel	Tertip dışı	5
7. Gazel	Tertip dışı	5
8. Gazel	Tertip dışı	7
9. Gazel	Tertip dışı	7
10. Gazel	Tertip dışı	7
11. Gazel	Tertip dışı	7
12. Gazel	Tertip dışı	11
Nâmî		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	7
2. Gazel	Tertip sırasına göre	5
3. Gazel	Tertip sırasına göre	5
4. Gazel	Tertip sırasına göre	7
5. Gazel	Tertip sırasına göre	7
6. Gazel	Divanda bulunmamaktadır	

7. Gazel	Tertip sırasına göre	7
8. Gazel	Tertip sırasına göre	7
9. Gazel	Tertip sırasına göre	7
10. Gazel	Tertip sırasına göre	7
11. Gazel	Tertip sırasına göre	5
12. Gazel	Tertip sırasına göre	5
Feridûn		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	5
2. Gazel	Tertip sırasına göre	5
3. Gazel	Tertip sırasına göre	4
4. Gazel	Tertip dışı	9
5. Gazel	Tertip sırasına göre	5
6. Gazel	Tertip sırasına göre	7
7. Gazel	Tertip sırasına göre	7
8. Gazel	Tertip sırasına göre	7
9. Gazel	Tertip sırasına göre	7
10. Gazel	Tertip sırasına göre	5
11. Gazel	Tertip sırasına göre	7
12. Gazel	Tertip sırasına göre	6
Rüşdî		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	5
2. Gazel	Tertip sırasına göre	5
3. Gazel	Tertip sırasına göre	5
4. Gazel	Tertip dışı	5
5. Gazel	Tertip sırasına göre	5
6. Gazel	Tertip sırasına göre	5
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Tertip sırasına göre	5
9. Gazel	Tertip sırasına göre	7
10. Gazel	Tertip sırasına göre	5
11. Gazel	Tertip sırasına göre	6
12. Gazel	Tertip sırasına göre	5
Nef'î		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	5
2. Gazel	Tertip sırasına göre	7
3. Gazel	Tertip dışı	5

4. Gazel	Tertip sırasına göre	6
5. Gazel	Tertip sırasına göre	5
6. Gazel	Tertip sırasına göre	5
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Tertip dışı	5
9. Gazel	Tertip sırasına göre	6
10. Gazel	Tertip sırasına göre	5
11. Gazel	Tertip sırasına göre	5
12. Gazel	Tertip sırasına göre	5
Ruhî		
1. Gazel	Tertip dışı	8
2. Gazel	Tertip dışı	9
3. Gazel	Tertip dışı	5
4. Gazel	Tertip dışı	5
5. Gazel	Tertip dışı	5
6. Gazel	Tertip dışı	7
7. Gazel	Tertip dışı	7
8. Gazel	Tertip dışı	8
9. Gazel	Tertip dışı	9
10. Gazel	Tertip dışı	5
11. Gazel	Tertip dışı	9
12. Gazel	Tertip dışı	5
Nazîm		
1. Gazel	Tertip dışı	5
2. Gazel	Tertip dışı	5
3. Gazel	Tertip dışı	5
4. Gazel	Tertip dışı	7
5. Gazel	Tertip dışı	7
6. Gazel	Tertip sırasına göre	7
7. Gazel	Tertip sırasına göre	7
8. Gazel	Tertip sırasına göre	7
9. Gazel	Tertip sırasına göre	7
10. Gazel	Tertip sırasına göre	7
11. Gazel	Tertip sırasına göre	5
12. Gazel	Tertip sırasına göre	9
Nâzım		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	6

2. Gazel	Tertip sırasına göre	5
3. Gazel	Tertip sırasına göre	10
4. Gazel	Tertip sırasına göre	7
5. Gazel	Tertip sırasına göre	5
6. Gazel	Tertip sırasına göre	8
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Tertip sırasına göre	7
9. Gazel	Tertip sırasına göre	7
10. Gazel	Tertip sırasına göre	7
11. Gazel	Tertip dışı	5
12. Gazel	Tertip sırasına göre	7
Mahvî		
1. Gazel	Tertip sırasına göre	5
2. Gazel	Tertip sırasına göre	5
3. Gazel	Tertip sırasına göre	5
4. Gazel	Tertip sırasına göre	5
5. Gazel	Tertip sırasına göre	5
6. Gazel	Tertip sırasına göre	5
7. Gazel	Tertip sırasına göre	5
8. Gazel	Tertip sırasına göre	5
9. Gazel	Tertip sırasına göre	5
10. Gazel	Tertip sırasına göre	5
11. Gazel	Tertip sırasına göre	5

Tabloya göre gazellerin 86 tanesi, beş beyitli gazel iken 83 tanesi, beşten fazla beyitten oluşmaktadır. 10 tanesi ise karşılaştırma yaptığımız divan nüshalarında yer almamaktadır.

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere mürettip, sadece beş beyitli gazelleri derlemek yerine zevkine hitap eden gazellerin beğendiği beş beytini mecmuaya almayı tercih etmiştir. Mecmuadaki yedi gazelde (Fasîh 2. Gazel, Mezâkî 8 ve 9. Gazel, Nâmî 10. Gazel, Feridûn 12. Gazel, Nâzım 3 ve 10. Gazel) mürettibin mahlas beyitlerini almamış olması da edebî zevkini önceledeğinin bir göstergesidir. Bu şiirlerden sadece Feridûn'un gazeli divanda nâ-tamam bir gazel olarak yer almaktadır.

Aynı zamanda mürettip, gazelleri sıralarken beş şairde tertip sırasına dikkat etmezken on şairde genel olarak tertibi gözetmiştir.

1.4. MECMÛ'ADAKİ ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ

Çalışmanın bu bölümünde *Mecmû'a-i Gazeliyyat*'ta şiirleri alıntılanan şairlerin biyografilerine yer verilecektir. Mecmuanın mürettibi, yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, büyük ölçüde, 17. yüzyıl şairlerinden bir seçki yapmıştır. Aşağıdaki biyografiler, seçkide yer alan on beş şairin ortak yönlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilebilmesi için önem arz etmektedir. Bu amaçla biyografiler hazırlanırken elden geldiğince o şairin hayatının ana çizgileri ortaya konulmaya çalışılmış, gereksiz görülen detaylardan kaçınılmış ve şairler üzerine yapılan akademik çalışmalardaki görüşler ışığında edebî yönleri belirtilmeye çalışılmıştır. Şairlerin eserleri sadece isim olarak verilmiş, tür ve nitelikleri gibi ayrıntılara bu bölümün hacmini şişirmemek için girilmemiştir. Biyografiler hazırlanırken yararlanılan kaynakların künyeleri ve ilgili sayfa aralıkları ya da web erişim bilgileri dipnotlarda verilmiştir. Kaynakların kullanılmasında en belli başlı çalışmalar tercih edilmiş, ilk sırada varsa doktora veya yüksek lisans tezlerinden faydalanılmış bunun yanında temel ansiklopedi maddelerine ve makale gibi diğer çalışmalara da yer verilmiştir. Şairlerin biyografileri, alfabe sırasına göre değil mecmua tasnifindeki sıralamaları esas alınarak yapılmıştır.

1.4.1. Fehîm-i Kadîm[19] (d: İstanbul, 1037/1627- ö: Konya, 1057/1647)

[19] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Tahir Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi* (Ankara: AKM Yayınları, 1991) 3-11.; Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2000), 190-191; Ahmet Atilla Şentürk-Ahmet Kartal, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (İstanbul: Dergâh Yayınevi, 2015), 475-476; Vasfi Mahir Kocatürk, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi* (İstanbul: İKÜ Yayınevi, 2018), 412-414; Necla Pekolcay, "Fehîm-i Kadîm" , *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1979), 3/176-177; Hasibe Mazıoğlu, "Türk Edebiyatı, Eski", *Türk Ansiklopedisi* (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1983), 32/126; Tahir Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 12/295-296; Ayşe Yıldız, "Fehîm-i Kadîm" *TEİS* (Erişim 17 Nisan 2024).

Asıl adı Mustafa olan şair, daha sonra yetişen "Fehîm" mahlaslı şairlerden ayırt edilmek için "Fehîm-i Kadîm" olarak anılmaktadır. Ünlü seyyah Evliya Çelebi'nin yakın dostu olan Fehîm, aslen Halepli olup Arap kökenli bir aileden gelmektedir. Babasının İstanbul Parmakkapı'da gevrek ve kurabiye yapıp satan biri olması hasebiyle "Uncuzâde" diye de anılmaktadır.[20] Kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili kesin bir bilgi verilmemekle birlikte divanındaki kimi çıkarımlardan hareketle doğumunun 1037/1627 olduğu kabul edilmektedir.[21] İstanbul doğumlu olan Fehîm, 4. Murad ve Sultan İbrahim'in saltanatları devrini idrak etmiş, yirmi yaş gibi genç bir çağında vefat etmiştir.

Hayatı hakkında klasik kaynaklarda verilen bilgiler detaylı değildir. Yine aldığı eğitimi hakkında da herhangi bir bilgiye rastlanmaz. Kâtiplik yaptığı belirtilen şair, 1644 yılında Mısır Valisi Eyyüp Paşa'nın himayesine girmiştir.[22] Sürekli iç çatışmalar yaşayan ve bedbin bir ruh hâline sahip olan Fehîm, Mısır'da iken gurbet acısıyla kendini içkiye vermiş, bu yüzden Eyyüp Paşa'nın gözünden düşmüştür.[23] Evliya Çelebi, Paşa'nın gözünden düşmesine gerekçe olarak onun Mısır'a gidişine aracılık eden Bosnalı Mezakî Süleyman Efendi'nin arabozuculuğunu göstermektedir. Fehîm, Eyyüp Paşa'nın güvenini tekrar kazanabilmek için ona kasideler yazmışsa da Paşa ile ilişkileri bir daha düzelmemiştir.[24]

Mısır'dan usanan Fehîm, Kale Dizdarı Mehmed Ağa'nın yardımıyla hazineyi İstanbul'a götüren bir kafileye katılır. İstanbul'a hareket eden şair, bu durumu "Mısır zindanı"ndan kurtulup "vatan-ı aslî"ye dönmek şeklinde ifade etmektedir. Şair, kafile İstanbul'a ulaşmadan sıtma veya muhtemelen veba sebebiyle 1057 (1647) yılında Konya'nın Ilgın kazasında, çok arzuladığı İstanbul'u göremeden vefat eder. Evliya Çelebi, şairin mezarının şehirdeki caminin mihrabı önünde bulunduğunu kaydetmektedir.[25]

---

[20] Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi,* 3.
[21] Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi,* 4.
[22] Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi,* 5.
[23] Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", *TDVİA*, 12/295.
[24] Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi,* 6.
[25] Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", *TDVİA*, 12/295.

Fehîm'in, ana dili olan Arapçanın yanında genç yaşında *Örfî-i Şîrâzî Dîvânı*'nı istinsah etmesinden Farsçayı da iyi derecede bildiği anlaşılmaktadır.[26] Vasfi Mahir Kocatürk'e göre "Fuzûlî ile Nef'î birbirine karıştırılarak yüksek kudrete sahip bir sanatkâr tarafından işlenirse Fehîm'in şiiri meydana gelir. Fehîm'in Dîvân'ını açar açmaz, divan şiirinde çığır başlangıcı olan yeni bir zevk ve eda ile karşılaşırız. Bu çığırda Fuzûlî'nin mazmunculuğundan çok samimiliği, Nef'î'nin haşmetinden ziyade ruhi, ahlâki ve tabiî ifadesi yer almaktadır."[27] .

Fehîm hakkında bilgi veren bütün kaynaklar ve edebiyat tarihleri onun güçlü bir gazel şairi olduğunda ittifak hâlindedir. Tahir Üzgör onun sanatı hakkında "Bir divan şairi olarak Fehîm'in en büyük özelliği kendine has bir üslûp sahibi olmasıdır. Divan şiirinde genellikle kalıplaşmış biçimde tasvir edilen çevre bile onun gazellerinde pitoresk tasvirler ve günlük vakalarla oldukça tabii bir şekilde yer alır. Bunda, Sebk-i Hindî'nin yeni anlatım şekilleri ararken halk yaşayış ve söyleyişini şiire sokan ifade tarzının da tesiri vardır."[28] yorumunu yapmaktadır. Üzgör, pek çok şiirinde görülen ıstırap terennümlerinin, divan şiirinin genel olarak benimsediği bir tutum veya Sebk-i Hindî'ye has bir özellik olmayıp Fehîm'in mizacının ve kendi hayatının şiire aksetmesinin bir sonucu olduğunu belirtmektedir.[29]

Kendisinden sonraki birçok şairi etkileyen Fehîm, Sebk-i Hindî üslubunun ilk temsilcilerinden sayılmaktadır. Çok erken yaşta vefat ettiği için divan edebiyatının tanınmış şairleri gibi kabiliyetini tam olarak geliştirme fırsatı bulamayan Fehîm'in eserleri şunlardır: *Divan, Şehrengîz, Bahr-i Tavîl, Tercüme-i Letâif-i Kümmelîn, Durûb-i Emsâl-i Türkî.*[30]

[26] Hasibe Mazıoğlu'nun belirttiğine göre "Örfî'yi çok beğenen Fehîm, kendini Rum (Anadolu)'un Örfî'si saymıştır." Mazıoğlu, "Türk Edebiyatı, Eski", *Türk Ansiklopedisi*, 32/126.
[27] Kocatürk, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*, 412.
[28] Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", *TDVİA*, 12/295.
[29] Üzgör, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, 6.
[30] Üzgör, "Fehîm-i Kadîm", *TDVİA*, 12/296.

1.4.2. Kelîm, Eyüb Çelebi[31] (d: İstanbul, ?/? - ö: 1098/1686-87)

Kaynaklarda Eyyüb Kelîm Çelebi, Eyyübî Kelîm ya da Patburunzâde Eyyüb Çelebi olarak geçen divan şairinin doğum yeri Güftî Tezkiresi'nde bildirildiğine göre İstanbul'dur.[32] Doğum tarihi hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Kelîm, padişahın özel günlerinde hazır bulunan askerler olan Dergâh-ı Âli solakları zümresinden emekli olmuş bir zat olup kaynaklarda belirtildiğine göre nüktedan bir şairdir.

Kaynaklarda doğum yeri ve aldığı eğitim hakkında herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte, Safâyî Tezkiresi'nde eğitimiyle ilgili olarak "Evâil-i hâlinde tahsîl-i maârif idüp…"[33] kaydından az da olsa belli bir eğitim aldığına hükmedilebilir.

Tezkirelerde belirtildiğine göre Kelîm dünya zevklerine düşkündür ve güzellere ilgi duyan bir tabiatı vardır. Hatta Azra adlı bir Yahudi kızına gönül vermiş, ona kavuşmak için çok çalışmış ancak bu aşk macerasının sonu hicranla bitmiştir. Yine Safâyi Tezkiresi'nde başından geçtiği belirtilen benzer bir aşk hikâyesine daha yer verilmektedir.[34]

Kelîm'in edebî yönü hakkında tezkirelerde yeterli bilgi ve değerlendirme bulunmamakta, bu mesele birkaç cümleyle geçiştirilmektedir. Diğer yandan Safâyî ve Güftî onun edebî yönü hakkında birbirine zıt yorumlar yapmaktadır. Güftî *Teşrîfâtü'ş-şuarâ* adlı tezkiresinde Kelîm'in şairliğini beğenmediği gibi ona karşı oldukça ağır tenkitlerde bulunmaktadır. Güftî'ye göre Kelîm, Rûm ülkesinin "saçma sapan söz üstâdı"dır ve Kelîm'in şiirleri hezeliyâttan ibarettir.[35] Kelîm ve Dîvân'ı üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlamış olan Ahmet Çelen'e göre ise bu yergiler

[31] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmet Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994), 18-21; Nuri Akbayar-İskender Pala, "Kelîm", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1982), 5/265; İ.Hakkı Aksoyak, "Kelîm", *TEİS* (Erişim 17 Nisan 2024).
[32] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* 18.
[33] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* 18.
[34] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* 19.
[35] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,* 22.

haksızdır. "Bu hükümlerle şiirleri karşılaştırılınca Güftî'nin değerlendirmeleri karşısında güven sarsılmaktadır."[36] diyen Çelen'e göre Safâyî şaire karşı daha ağırbaşlı ve olgun bir yaklaşım sergilemiştir. Safâyî'ye göre Kelîm asrın şâirlerinin "muciz-beyân" olanlarından biridir.[37]

Kelîm'in tek eseri 2 kaside, 3 terkîb-i bend, 1 tercî-i bend, 3 tahmîs, 284 gazel, 13 rubaî, 64 müfred ve 8 tarihten oluşan divanıdır. Dîvânda ayrıca 57 beyitten oluşan bir Sâkî-nâme de yer almaktadır.[38] Gazellerinin bir kısmını tamamlayamamıştır. Bunlar "Nâkıs Gazeller" başlığı altında toplanmıştır.[39] Şiirlerinin ağırlığından anlaşılacağı üzere Kelîm bir gazel şairidir.

Kelîm mutasavvıf bir şair olmamakla birlikte şiirlerinde az da olsa tasavvufi esinti hissedilir. Devrindeki birçok şairin aksine daha çok beşerî duyguları ve aşkları dile getirmiş ama o toplumun ve kültürün içinde yaşayan birisi olarak dinî hislerden tamamen kopmamıştır. Baştan sona dinî-tasavvufî duyguları terennüm eden bir tek şiiri "tevhîd ile" redifli gazelidir.[40]

Kelîm'in Dîvânı'nda Fehîm'in iki kasidesine nazîre, Nef'î, Fuzûlî, Nailî, Nâbî, Fâizî'nin ve Behçetî'nin birer gazeline tahmis vardır. Bahâyî'ye de bir mersiye yazmasından, Bahâyî'nin de Kelîm'in sevdiği ve saygı duyduğu şairlerden biri olduğu anlaşılmaktadır.[41]

1.4.3. Abdülbâki 'Ârîf [42] (d: İstanbul, 1052/1642-43 - ö: İstanbul, 1125/1713-14)

[36] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, 22.
[37] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, 22.
[38] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, 25.
[39] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, 26.
[40] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, 38.
[41] Çelen, *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, 39.
[42] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Ali Şahin, *Abdülbâki Ârif Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002), 18-20.; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "*Değerli Türk Alimi ve Güzel Sanatlar Üstadı Abdülbaki Arif Efendi*", BELLETEN 22/85 (Ocak 1958), 101-115; "Ârif Abdülbaki", *TDEA* (İstanbul: Dergah Yayınları, 1977), 1/155; Mustafa İsmet Uzun, "Abdülbâki Ârif Efendi", *TDVİA* (İstanbul: TDV

Yaşadığı dönemin fikir ve edebiyat zümresi içinde tanınmış biri olan Abdülbâki Ârif, Vasfi Mahir Kocatürk'e göre Nâbi devrini Lâle Devri şairlerine bağlayanlar çapında bir sanatçıdır.[43] İstanbul Kasımpaşa'da doğan Abdülbâki Ârif Efendi'nin babası, Tersâne-i Âmire mahzen kâtibi Ammizâde Mehmed Efendi'dir.[44]

Abdülbâki Ârif Efendi, yetişme sürecinde Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'nın ve eniştesi Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın ilgi ve yardımlarını görmüştür.[45] Şairin atandığı vazifelerindeki başarısı, devlet kademelerinde hızla yükselmesini sağlamış; 1672'de Hüsrev Kethüdâ, 1673'te Sekban Ali, 1675'te Hayreddin Paşa, 1676'da Atik Murad Paşa, 1678'de Mahmud Paşa, 1679'da Atik Vâlide Sultan ve 1680'de de Süleymaniye Medreseleri'nde çalışarak müderrislik hizmetini tamamlamıştır. Ardından 1681'de Selânik kadısı olmuş, bu görevdeyken sefahate düşkün olduğuna dair bir şikâyet üzerine azledilerek sürgüne gönderilmiştir. Bu sürede dört yıl boyunca hattatlık yaparak geçimini sağlamış, affedildikten sonra 1687 yılında yine kadılık göreviyle Bursa'ya tayin edilmiştir. Ardından sırasıyla 1692'de Kahire, 1698'de İstanbul kadısı, 1702'de Anadolu ve 1706'da da Rumeli kazaskeri olmuştur. Tekrar azledilen Abdülbâki Efendi, 1710'da ikinci defa Rumeli kazaskeri olduysa da burada müddetini tamamladıktan sonra Bursa'da ikamete mecbur edilmiştir. 1712'de affedilince İstanbul'a dönen Abdülbâki Efendi, on ay sonra 1713 yılında seksen yaşını geçmiş olduğu hâlde vefat etmiş ve Eyüp Sultan Türbesi Hazîresi'ne defnedilmiştir.[46]

Kaynaklar, Abdülbaki Ârif'in Arapça ve Farsçaya da şiir söyleyecek kadar hâkim olduğunu belirtmektedir. Türkçe Dîvânı dışında bu dillerde de divanı olduğu kaydedilmektedir.[47] Ârif, şairliğinin yanı sıra devrin şair ve âlimlerini etrafında topladığı ilim meclisleriyle de adından söz ettirir. Edebiyat dışında kelâm, ahlâk, siyer gibi dinî ilimlerle sarf, nahiv ve belâgatta devrin önde gelen âlimlerinden biri

---

Yayınları, 1988) 1/195-198; Vasfi Mahir Kocatürk, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*, 471-472; İsmail Hakkı Aksoyak, "Abdülbâki Ârif Efendi", *TEİS* (Erişim 17 Nisan 2024).

[43] Kocatürk, *BüyükTürk Edebiyatı Tarihi*, 471.

[44] Şahin, *Abdülbâki Ârif Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni,* 18.

[45] Şahin, *Abdülbâki Ârif Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni,* 18.

[46] Şahin, *Abdülbâki Ârif Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni,* 19.

[47] Şahin, *Abdülbâki Ârif Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni,* 25.

olduğunda kaynaklar birleşmektedir.[48] Ayrıca hat ve musiki gibi güzel sanat dallarında da devrin önde gelenlerinden olduğu, şiir ve inşada usta olduğu belirtilmektedir.[49] Bir gazel ve kaside şairi olan Ârif, Nâilî'yi kendisine üstad olarak kabul etmiştir. Onun nevzemin olarak nitelendirilen birçok gazeli, mecmualarda yer almıştır.

Dönemin birçok şairinin, Ârif'in vefatına tarih düşürmesi ve hakkında mersiye yazması etki alanını göstermesi bakımından önemlidir. Abdülbaki Ârif Efendi'nin eserleri şunlardır: *Dîvân, Mirâciyye, Siyer-i Nebî, Menâhicü'l-usûli'd-dîniyye ilâ mevâkıfi'l-makâsıdi'l-ayniyye, Mukaddime-i Ahlâk-ı Nâsırî Mu'arrebi, Mukaddime-i Fethiyye, Makâle-i Kandiyye, Ma'ne'l-bid'a, İmru'ün ve nefsühû, el-Ma'rife ve'n-nekre, Şerhu Kasîde-i 'Abdullâh Pâşâ, Ta'rîbü Risâleti'l-İsâm fi'l-hakîkati ve'l-mecâz, Risâle-i Lâm, Tahmîs-i Kasîde-i Bânet Su'âd.*[50]

1.4.4. Fasîh Ahmed Dede[51] (d: İstanbul, ?/? - ö: İstanbul, 1111/1699)

Fasîh Ahmed Dede, Fâtih Sultan Mehmed zamanında Arnavutluk'un fethi neticesinde İslâm'ı kabul eden meşhur Dukakinzâde ailesine mensuptur. Mustafa Çıpan, doktora tezinde ve *TDV İslam Ansiklopedisi*'ndeki maddesinde şairin kendi eserlerinde, Safâyî ve Sâlim gibi şuarâ tezkireleriyle Mevlevî kaynaklarında bu konuda bir bilgi bulunmadığını ancak bu bilginin doğru kabul edilebileceğini belirtmektedir.[52]

Mevlevî divan şairlerinden olan mutasavvıfın, şiirlerindeki açık ve anlaşılır üslubundan dolayı kendisine Fasîh mahlası verilmiştir. Fasîh Ahmed Dede'nin

[48] Uzun, "Ârif Efendi", *TDVİA*, 1/196.
[49] Uzun, "Ârif Efendi", *TDVİA*, 1/197.
[50] Uzun, "Ârif Efendi", *TDVİA*, 1/198.
[51] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Mustafa Çıpan, *Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1991), 2-16; Mustafa Çıpan, "Fasîh Ahmed Dede", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 12/213-214; "Fasîh Ahmed Dede", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1979), 3/161; Mehmet Ünal, "Fasîh, Ahmed Fasîh Dede", *TEİS* (Erişim 17 Nisan 2024).
[52] Çıpan, *Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, 3; Çıpan, "Fasîh Ahmed Dede", *TDVİA*, 12/213.

eğitim hayatı hakkında kaynaklarda herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak hat ve resimdeki mahareti, şiir ve inşadaki ustalığı, vazifeli bulunduğu hazine kâtipliği ve eserlerinden anlaşıldığı kadarıyla üç dile hâkim oluşu onun iyi bir eğitim gördüğünü ortaya koymaktadır.[53]

Dîvân-ı Hümâyun kâtipliği yaptıktan sonra Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'nın hazine kâtibi ve musâhibi olan Fasîh Ahmed, onun himaye ve yardımlarını görmüştür. Bu esnada meşhur hattat Derviş Ali'den sülüs ve nesih de öğrenen Fasîh, hurde ta'lik hattını ilk hattat olarak bilinmektedir.

Fasîh Ahmed, 1670'lerin başlarında Galata Mevlevîhânesi Şeyhi Gavsî Dede'ye intisap ettikten sonra hayatının bundan sonraki yıllarını hat dersi vermekle ve divanını yazmakla geçirmiştir. Gençlik yılları saray ve çevresindeki bürokrasi içinde geçen şair, tasavvufî şevkle görevlerinden ayrılmış, hayatının son otuz yılını Galata Mevlevîhanesi'nde rindane bir hayat geçirerek tamamlamıştır. Hayatını hat sanatından kazandıklarıyla idame ettiren şair, ölmeden iki gün önce dostlarını tek tek dolaşarak helalleşmiş[54] ve Mevlevîhânedeki hücresinde 1111/1699 yılında vefat etmiştir. Galata Mevlevîhânesi haziresine geniş katılımlı bir cenaze töreniyle defnedilmiştir.

Fasîh Ahmed Dede, pürüzsüz söyleyişiyle kendine has bir üslûp ortaya koymuştur. Özellikle çoğu rindâne ve âşıkane olan gazellerinde büyük bir başarı göstermiş, deyim ve atasözlerini ustalıkla kullanan Dede'nin bazı gazelleri bestelenmiştir.[55] Eserleri şunlardır: *Divan, Farsça Divançe, Münşeat, Münâzara-i Gül ü Mül, Münâzara-i Rûz u Şeb, Tenbâkûnâme, Kalem Makalesi, Hüsrev ü Şirin, Mahmûd u Ayâs, Behişt-Âbâd.*[56]

1.4.5. Mezâkî Süleyman[57] (d: Bosna-Hersek, ?/? - ö: İstanbul, 1087/1676)

[53] Çıpan, *Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, 7.
[54] Çıpan, *Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, 12.
[55] Çıpan, "Fasîh Ahmed Dede", *TDVİA*, 12/213.
[56] Çıpan, "Fasîh Ahmed Dede", *TDVİA*, 12/214.
[57] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmet Mermer, *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni* (Ankara: AKM Yayınları, 1991), 19-26; Ahmet Mermer, "Mezâkî", *TDEA*

Bosna-Hersek'te doğan Mezâkî Süleyman'ın ismi, kaynaklarda Süleyman el-Bosnevî ve Derviş Süleyman olarak da geçmektedir. Mısır Valisi Eyüp Paşa'nın akrabası olduğu dışında ailesiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmayan Mezâkî Süleyman, ilk öğrenimini Bosna'da tamamlamış ve ardından İstanbul'a giderek Enderun'a girmiştir.[58]

Sipahilik göreviyle mesleğe başlayan Mezâkî Süleyman, ardından kâtip olarak çalışmıştır. Bu esnada Fehîm-i Kadîm'i, akrabası olan Eyüp Paşa'nın maiyetine aldırmış ancak bir süre sonra Fehîm ile araları bozulmuştur.[59] Mezâkî, şiir ve inşâdaki ustalığı sebebiyle Köprülü Mehmed Paşa'nın maiyetinde tezkirecilik, Fâzıl Ahmed Paşa'ya da kâtiplik yapmıştır. Bu iki vezir zamanında daha rahat bir hayat sürmüş, onların çevresindeki şairlerin arasına girerek çok itibar görmüştür. Fâzıl Ahmed Paşa ile beraber Avusturya'ya ve Girit'e gitmiş, Kandiye Kalesi'nin fethine de katılmış, Paşanın ölümünden sonra divan hocalıklarıyla mukabelecilik vazifelerinde bulunmuştur.[60] Mezâkî, 1087/1676 yılında İstanbul'da vefat etmiş ve Galata Mevlevîhânesi hazîresine defnedilmiştir.[61]

Şairin tek eseri *Divan*'ıdır. Nazım şekli olarak en çok gazele rağbet eden şairin en önemli özelliklerinden biri çok sayıda müzeyyel gazel yazmış olmasıdır.[62] Ahmet Mermer'e göre, rindmeşrep bir kişi olan Mezâkî Mevlevîlik'ten etkilenmiş, şiirlerinde aşk, tabiat, hasret konularıyla mahallî unsur ve tasvirlere yer vermiştir. Şiirlerinde tabiat önemli bir yer tutmuş, iç âleminden çok dış âlemi dile getirmiştir. Etkisinde kaldığı Bâkî gibi, hayatın zevklerine yönelerek içinde yaşadığı çevreyi terennüm etmiştir. Divan şiirinin alışılmış mazmun ve teşbih unsurlarıyla örülmüş şiirlerinde üslûp, hayal ve mânaca sadeliği benimsemiş ve şiirlerini bir söyleyiş

(İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/324; Ahmet Mermer, "Mezâkî Süleyman Efendi", *TDVİA* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/515; Neslihan İlknur Keskin, "Mezâkî, Süleyman", *TEİS* (Erişim 17 Nisan 2024).

[58] Mermer, *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 19.
[59] Mermer, *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 20.
[60] Mermer, *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 22.
[61] Mermer, *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 24.
[62] Mermer, "Mezâkî Süleyman Efendi", *TDVİA,* 29/515.

kolaylığı içinde yazmıştır.[63] Mezâkî Dîvanı'nda Vecdî, Neşâtî, Nâilî-i Kadîm, Fehîm-i Kadîm, Cevrî, Yahyâ gibi devrin önemli şairlerine nazire olarak yazılmış gazeller bulunmaktadır.

1.4.6. Nazmî[64] (d: 1032/1622 - ö: 1112/1701)

İstanbul Kocamustafapaşa'da doğan Nazmî'nin babası, aslen Trabzonlu zengin bir tüccar olan Rüstemzâde Ramazan Efendi'dir. İlk eğitimini âlim ve büyük bir hattat olan dayısı Fazlullah Efendi'den alan Nazmî, küçük yaştan itibaren özel hocalardan eğitim almıştır. Tasavvufa ilgisi sebebiyle on sekiz yaşlarındayken Yenikapı Mevlevîhânesi'ne devam etmeye başlamış, ardından Abdülahad Nûrî'ye intisap etmiştir.[65] Nazmî Efendi, şeyhinin dört yıl sonra vefat etmesi üzerine Abdülmecid Sivâsî'ye bağlanmış, seyr ü sülûkunu onun ruhaniyetine intisap ederek tamamlamıştır.[66] 1065/1655'te bugün Nazmî Dergâhı olarak bilinen Yavaşça Mehmed Ağa Tekkesi'ne şeyh tayin edilmiş ve 1112/1701'deki ölümüne dek buradaki meşihat görevini sürdürmüştür. İstanbul'un Bayezid, Vâlide Sultan gibi büyük camilerinde vaizlik de yapan Şeyh Nazmî Efendi, 1074/1663'te Uyvar Seferi esnasında ordu şeyhliğine getirilmiştir. Nazmî Efendi, 24 Şevval 1112/3 Nisan 1701 tarihinde vefatı üzerine tekkesinin yanında inşa edilen türbeye defnedilmiştir.[67]

"Şeyh Nazmî Efendi, Sarı Abdullah Efendi, Cemâleddin Hulvî, Olanlar Şeyhi İbrâhim Efendi, Niyâzî-i Mısrî ve Kâtib Çelebi gibi zamanının meşhur mutasavvıf ve

[63] Mermer, "Mezâkî Süleyman Efendi", *TDVİA,* 29/515.
[64] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Halime Bektaş, *Şeyh Mehmed Nazmî Divânı (Edisyon Kritik, İnceleme)*, (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005), 113-229; Abdülbaki Gölpınarlı, "Nazmî, Şeyh Mehmed", *Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: MEB Yayınları,1964), 9/147-148; Hasan Aksoy, "Nazmî Efendi, Mehmed", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/460-461; "Nazmî Mehmed Efendi (Şeyh)", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/546-547; Ekrem Bektaş, "Nazmî, Şeyh Mehmed Nazmî", *TEİS* (Erişim 27 Nisan 2024).
[65] Aksoy,"Nazmî Efendi, Mehmed", *TDVİA,* 32/460.
[66] Bektaş, *Şeyh Mehmed Nazmî Divânı (Edisyon Kritik, İnceleme),* 124.
[67] Aksoy, "Nazmî Efendi, Mehmed", *TDVİA,* 32/460.

âlimleriyle yakınlık kurarak onların sohbetlerinde bulunmuştur."[68] Şiiri tasavvufî düşüncelerini aktarmada bir vasıta olarak gören Nazmî Efendi'nin şairlik yönü şeyhliğinin gölgesinde kalmıştır. Mesnevilerinde sade ve açık bir dil ve anlatım kullanırken kaside ve gazellerinde daha sanatlı bir dil ve üsluba sahiptir. Nazmî Efendi aynı zamanda dinî mûsiki bestekârlarındandır ve çok sayıda gazeli ilâhi tarzında bestelenmiştir.[69] Eserleri şunlardır: *Divan, Hediyyetü'l-ihvân, Mi'yâr-ı Tarîkat-ı İlâhî, Mev'iza-i Mücâhede, Sırr-ı Ma'nevî*.[70]

1.4.7. Nahîfî[71] (d: İstanbul, 1076/1665-66 - ö: İstanbul, 1151/1738)

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 672/1273)'nin Mesnevî-i Şerîf adlı eserinin manzum Türkçe tercümesiyle tanınan şairin asıl adı Süleyman olup Abdurrahman adlı bir yeniçerinin oğlu olarak İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Meşhur âlim Müstakîmzade Süleyman Sadeddin Efendi'nin amca çocuğudur. İyi bir eğitim gördüğü düşünülen Nahîfî, Hâfız Osman'dan hat dersleri alarak sülüs ve nesih meşk etmiş; talik hatta ise ustalık mertebesine ulaşmıştır.[72] Nahîfî Süleyman, bir yandan hattatlık yaparken diğer yandan da memuriyet hizmetinde bulunarak Dergâh-ı Âli Yeniçeri Halifelerinden olmuştur. 1683 yılında memuriyet göreviyle Mısır'a giderken, Müstakîmzade Süleyman Sadeddin Efendi'nin görüşüne göre ise Mısır yoluyla hacdan dönerken Konya'da Mevlevîliğe intisap etmiştir.[73]

Nâhifî Süleyman Efendi, 1688'de Ebûfâruk Mehmed Paşa'nın İran'a elçi olması üzerine onun maiyetinde kâtip sıfatıyla bulunmuş; bu vesileyle Revan,

[68] Aksoy, "Nazmî Efendi, Mehmed", *TDVİA,* 32/460.
[69] Aksoy, "Nazmî Efendi, Mehmed", *TDVİA,* 32/460.
[70] Bektaş, *Şeyh Mehmed Nazmî Divânı (Edisyon Kritik, İnceleme),* 124.
[71] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: İrfan Aypay, *Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992), 1-6; Âmil Çelebioğlu, "Nahîfî Süleyman", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/498; Mustafa İsmet Uzun, "Nahîfî", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/297-299; Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, 215; Murat Ali Karavelioğlu, "Nahîfî Süleyman", *TEİS* (Erişim 17 Nisan 2024).
[72] Çelebioğlu, "Nahîfî Süleyman", *TDEA*, 6/498.
[73] Uzun, "Nahîfî", *TDVİA*, 32/298.

Tebriz, Nahçıvan, Kazvin, Kâşân ve İsfahan'daki ilmî ve edebî muhitlere girmiştir.[74] 1719'da Pasarofça Antlaşması dolayısıyla elçi tayin edilen İbrâhim Paşa'yla Macaristan'a gitmiş ve oradan dönüşünde hizmetlerine karşılık Dîvân-ı Sultânî hocalıklarından başmukâtaacılığa getirilmiştir. 1725'te Damad İbrâhim Paşa, *Ḥabîbü's-siyer*'i tercüme eden heyete Nahîfî'yi de dâhil etmiştir. Ertesi yıl kendi isteğiyle emekliye ayrılmış[75] ve ihtiyarlığında III. Ahmed ve bilhassa Damad İbrahim Paşa'nın büyük yardım ve yakınlıklarını gören şair, bu süreçte yarım kalan *Mesnevî Tercümesi*'ni bu iki devlet adamının yardım ve ısrarlarıyla tamamlamıştır.[76] Uzun bir ömür süren ve hayatının sonlarında uzlete çekilerek kendini ibadete veren şair, 19 Cemâziyelevvel 1151'de (4 Eylül 1738) vefat etmiş ve Topkapı dışında defnedilmiştir.[77]

Sebk-i Hindî tesirinde bir sanat anlayışına sahip olan Nahifî Süleyman aynı zamanda Nâbî tarzında hikemî şiir söylemede de belli bir başarıya ulaşmıştır. Şiirlerinde atasözleri ve deyimler ile İstanbul ağzına mahsus kelime ve tabirleri başarıyla kullandığı görülmektedir. Kasidede Nef'î'den, gazelde Bâkî, Fehîm-i Kadîm ve Fuzûlî'den etkilenmiştir.[78]

Nahîfî Süleyman'ın eserleri şunlardır:

A-Manzum olanlar: *1. Dîvân, 2. Tercüme-i Mesnevî-i Şerîf, 3. Mevlidü'n-Nebî, 4. Hicretü'n-Nebi, 5. Hilyetü'l-Envâr, 6. Risâle-i Hızriyye, 7. Nasîhatü'l-vüzerâ, 8. Zuhrü'l-âhire 9. Enfüsü'l-âfâk, 10. Mev'izatü'n-nüfûs 11. Mübâhase-i Kazâ ve Kader 12. Âdâb-ı Tarîkat ve Kavâid-i Hakîkat, 13. Tahmîs-i Kasîde-i Bürde, 14. Tahmîs-i Kasîde-i Mudariyye, 15. Tahmîs-i Bânet Süâd 16. Kasîde-i Lâmiyye (Emâliyye) Şerhi 17. Mesnevî-i Nush ve'l-hikem.*

[74] Aypay, *Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,* 2.
[75] Uzun, "Nahîfî", 32/298.
[76] Aypay, *Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,* 12.
[77] Uzun, "Nahîfî", *TDVİA*, 32/298.
[78] Uzun, "Nahîfî", *TDVİA*, 32/298.

B-Mensur olanlar: *1. Ravzatü's-safâ fî sîreti'l-Mustafâ 2. Nasîhatü'l-vüzerâ, 3. Risâle-i Hızriyye 4. Sefâretnâme. 5. Kasîde-i Münferice Tercümesi. 6. Risâle-i Ḳalemiyye. 7. Makâlât-ı Süleyman Nahîfî.*[79]

1.4.8. Nâmî[80] (d: Niğde, 1009/1600 - ö: 1084/1673)

Nâmî'nin bazı tezkirelerde ve son dönem biyografik kaynaklarında adı ve memleketi konusunda tekrarlanan yanlışlıklar, şairin hayatını ve divanını doktora tezi olarak hazırlayan Ahmet Yenikale tarafından açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre şairin kendi dizelerinden Niğdeli olduğu ve asıl adının Ahmed olduğu anlaşılmaktadır. Şairin çocukluğu, gençliği ve ailesi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamazken kaynaklarda belirtildiğine göre iyi bir medrese eğitimi almıştır.

Anadolu Kazaskeri ve geleceğin şeyhülislamı Ebüssuûd-zâde tarafından Ahmed Nâmî'ye, İçil Medresesi'nde mülâzemet verilmiş, ardından müderrisliğe atanmış, daha sonra Konya, İçel, Niğde, Balıkesir, Seydişehir, Bor, Arapkir, Eğin gibi Anadolu'nun değişik şehir ve kasabalarında müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur.[81] Bir süre sonra kadılıktan azledilen şair, kendisini tamamen tasavvufa vermiş ve geri kalan hayatını bir Nakşibendî tekkesinde münzevi bir şekilde geçirmiştir.[82] Kaynakların çoğu, 1084/1673'te İstanbul'da vefat ettiği konusunda ittifak etmişlerdir.

Şair Nâmî'nin tasavvufî şahsiyetindeki gelişimin edebî şahsiyetine de yansıdığı görülmektedir. Nakşibendî tarikatına intisap ettikten sonraki şiirlerinde bu etki açıkça görülmektedir. Nâmî, Türk şairlerinden hiçbirisine nazire yazmamışken Sebk-i Hindî üslûbunun önemli temsilcilerinden Sâib-i Tebrizî'ye

[79] Uzun, "Nahîfî", *TDVİA*, 32/299.
[80] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmet Yenikale, *Ahmet Nâmî Divanı ve İncelemesi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002),11-18; "Nâmi", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/520; Ahmet Yenikale, "Nâmi, Ahmed", *TEİS* (Erişim 20 Nisan 2024).
[81] Yenikale, *Ahmet Nâmî Divanı ve İncelemesi,* 13.
[82] Yenikale, *Ahmet Nâmî Divanı ve İncelemesi,* 14.

iltifatı da ayrıca dikkat çekicidir.[83] Şiirlerinde doğa ve insan sevgisi, sanat eserlerine karşı ince duygular, ılımlı tabiatı hissedilir derecededir.

Ahmed Nâmî'nin *Türkçe Divan*'ı ve *Farsça Divançesi* bulunmaktadır. Agâh Sırrı Levend tarafından Nâmî'ye nisbet edilen *Fetih-nâme Der Hakk-ı Gürcistan* adlı esere Ahmet Yenikale ihtiyatla yaklaşmakta, bu eserin ona ait olamayacağını savunmaktadır.[84]

1.4.9. Feridûn[85] (d: Saraybosna, ?/? - ö: İstanbul, 1069/1658-59)

Adı Şîr Ali olan şair hakkında kaynaklarda detaylı bilgi bulunmamaktadır. Saraybosna'da doğan Feridûn mahlaslı şairin doğum tarihi, eğitimi, ailesi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. İstanbul'da evkaf kâtipliği görevinde bulunduğu ve bu görevdeyken vefat ettiği bilinmektedir.[86] Gençliğinde eğitim görmek amacıyla İstanbul'a geldiği ve kâtiplik yaptığına göre iyi bir eğitim aldığı düşünülmektedir. Şiirlerinden bir tarikata müntesip olduğu anlaşılmaktadır.[87] Şairin ölümü üzerine Nâilî bir tarih düşmüştür.[88] Kabri Eyüp Sultan civarındadır. Feridûn'un bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. Dîvân'da 1099/1687-88'de tahta çıkan II. Süleyman'ın cülûsu için söylenmiş:

"Rây-ârâ han ref'ine el bir olup
Yümn ile Sultân Süleymân-ı zamân etdi"

tarihi bulunuyorsa da, bu şiirin ona ait olması tarihsel açıdan mümkün değildir.[89] Şairin divanını yüksek lisans tezi olarak çalışan Kadriye Şimşek onun sanatıyla

[83] Yenikale, *Ahmet Nâmî Divanı ve İncelemesi,* 24.
[84] Yenikale, *Ahmet Nâmî Divanı ve İncelemesi,* 18.
[85] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Kadriye Şimşek, *Feridûn Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin),* (Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002),5-6; "Feridun, Ali Şir Çelebi", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1979), 3/200; İsmail Hakkı Aksoyak, "Feridûn, Şir Ali Çelebi", *TEİS* (Erişim 18 Nisan 2024).
[86] "Feridun Ali Şir Çelebi", *TDEA*, 3/200.
[87] "Feridun Ali Şir Çelebi", *TDEA,* 3/200.
[88] Şimşek, *Feridûn Dîvânı*, 5.
[89] Aksoyak, "Ferîdûn, Şir Ali Çelebi",*TEİS*.

ilgili olarak şunları söylemektedir: " … Ferîdûn'un dil, şekil ve anlatım özellikleri bakımından Sebk-i Hindî'nin tesiri altında olduğunu görmekteyiz. Şiirde anlama sözden çok önem verilmesi Ferîdûn'un şiirlerinde göze çarpar."[90]

1.4.10. Rüşdî[91] (d: İstanbul, ?/? - ö: İstanbul, 1105/1693-94)

Asıl adı Mehmed olan ve şiirlerinde Rüşdî mahlasını kullanan şair, İstanbul'da doğmuştur. Kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili herhangi bir kayıt bulunmayan Rüşdî'nin Bekirzâde, Bekir Ağazâde diye şöhret bulmasından babasının adının Bekir olduğu anlaşılmaktadır.[92] Şair, klasik kaynaklarda belirtildiğine göre ilmiye mesleğine mensuptur. Buna göre önce mülazım ve sonra müderris olan şairin hangi medreselerde görev yaptığıyla ilgili herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.[93] Kaynaklarda şaire "Dîvâne Rüşdî" de denilmektedir. Bu adlandırmanın sebebi olarak şairin kırklı yaşlarındayken müderrislik görevinden azledilmesinin ve bu olayın şairde yarattığı zihinsel hasarların olduğu belirtilmektedir. Şairin, bu olaydan sonra İstanbul'da bulunan Sivasîzâdeler Tekkesi'ne sığındığı ve sonraki hayatını münzevi bir şekilde geçirdiği belirtilmektedir.[94] Rüşdî'nin hayatını ve divanını doktora tezi olarak çalışan Yasin Şen'in belirttiğine göre şairin "Dîvâne" lakabının Dîvân'ın bazı yazma nüshalarında da kullanıldığı görülmektedir.[95] Rüşdî, mezkûr hâlin tesirinden kurtulamamış ve Sivasîzâdeler Tekkesi'nde cezbe hâlindeyken 1105/1694'te vefat etmiş; aynı tekkenin hazîresine defnedilmiştir.[96]

---

[90] Şimşek, *Feridûn Dîvânı*, 7.
[91] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Yasin Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı (İnceleme-Metin-Sözlük)* (Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021), 3-9; "Rüşdî, Mehmed (Deli Rüşdî)", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990), 7/367; Hakan Yekbaş, "Rüşdî, Mehmed", *TEİS* (Erişim 18 Nisan 2024).
[92] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı,* 4.
[93] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı,* 4.
[94] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı,* 4.
[95] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı,* 5.
[96] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı,* 5.

Dîvân'da en çok kullanılan nazım şekli gazel olduğu için Rüşdî'nin gazel şairi olduğunu söylemek mümkündür. Rüşdî'nin genel itibarıyla âşıkane tarzda yazılmış olan gazellerinde sanat yapmak endişesi zaman zaman sezilmektedir.[97] Yaşadığı devrin bazı üslup özelliklerinin etkisinde kalan Rüşdî'nin bir Sebk-i Hindî şairi olduğu söylenebilir.[98] Şairin bilinen tek eseri Divan'ıdır.

1.4.11. Nef'î[99] (d: Erzurum, 980?/1572? - ö: İstanbul 1044/1635)

Asıl adı Ömer olan Nef'î'nin 980/1572 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Aslen Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesinden olan şair, Pasinler Sancak Beyi Mirza Ali'nin torunudur. Babası Mehmed Bey, şiirle uğraşan bir sancak beyidir ve Kırım Hanı'nın hizmetine girmiştir.[100] Nef'î köklü bir aileden geldiği için daha ilk gençlik yıllarında Pasinler'de eğitim hayatına başlamış, iyi derecede Farsça öğrenmiş ve erken yaşlarda şiirle ilgilenmeye başlamıştır. Erzurum'a defterdarlık vazifesiyle gelen Gelibolulu Âlî'nin şair üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. İlk şiirlerinde "Zarrî/Darrî" mahlasını kullanan şaire "Nef'î" mahlasını Gelibolulu Âlî vermiştir.[101]

Gelibolulu Âlî'nin yardımlarıyla Sultan I. Ahmed'in (1603-1617) ilk saltanat yıllarında İstanbul'a giden Nef'î, sunduğu kasidelerle bu padişahın iltifatını kazanarak maiyetine girmiş ve çeşitli kademelerde görevlendirilmiştir. Dîvân-ı Hümâyun maden mukâtaacılığı, mukâtaa kâtipliği, Edirne'deyken Murâdiye mütevelliliği, tekrar İstanbul'da cizye muhasebeciliği görevlerinde bulunmuştur. Nef'î, özellikle kendisi gibi sert yaratılışlı olan Sultan IV. Murad devrinde şöhretinin

[97] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı,* 32.
[98] Şen, *Dîvâne Rüşdî Dîvânı*, 49.
[99] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Metin Akkuş, *Nef'î Divanı,* (Ankara: Akçağ Yayınları, 1993),13-31; Abdülkadir Karahan, "Nef'î", *Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: MEB Yayınları,1964), 9/176-178; Hasibe Mazıoğlu, "Türk Edebiyatı, Eski", *Türk Ansiklopedisi* (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1983), 32/125; Mustafa Kutlu, "Nef'î Ömer Efendi", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990), 7/6-9; Metin Akkuş, "Nef'î", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/523-525; Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2000), 183-186; Kocatürk, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*, 403-411; Bahir Selçuk, "Nef'î, Ömer Efendi" ,*TEİS* (Erişim 21 Nisan 2024).
[100] Kutlu, "Nef'î Ömer Efendi", *TDEA*, 7/6.
[101] Kutlu, "Nef'î Ömer Efendi", *TDEA*,7/6.

zirvesine ulaşmış, padişahın sevgisini ve iltifatını kazanmıştır. Yöneticilere sunduğu kasideler ve şiirdeki başarısı, devlet erkânından takdir görmesini sağlarken tutarsız, sert kişiliği ve sivri dili itibarını zedelemiş, gözden düşmesine neden olmuştur.[102] Bu yüzden son yıllarını sürgün edildiği Edirne'de geçiren şair, Sultan IV. Murad'ın Edirne'ye gelişi üzerine yazdığı bir kasideyle padişahın iltifatına tekrar mazhar olmuş ve İstanbul'a dönmüştür. Ancak hiciv yazmaktan geri duramayan şair, Bayram Paşa tarafından saray odunluğunda boğdurularak cesedi denize atılmıştır. *"Katline oldu sebeb hicvi hele Nef'î'nin"* ve *"Geçdi Sihâm-ı Kazâ"* mısraları ölümüne düşürülen tarihlerdir. Buna göre şair, Şaban 1044/ Ocak 1635 tarihinde vefat etmiştir.[103]

Övgü ve yergi şairi olarak kabul edilen Nef'î'nin şiirlerinde sanat yapma kaygısı yoktur. O, şiirini övme-övünme-yerme üçlüsüyle özetlenebilecek olan mübalağa ile beslemiştir. Fars şiirine çok düşkün olan şair, Örfî-i Şîrâzî dışındaki İran şairlerini artık aşılması gereken sıradan şairler olarak görür. Onun bu tavrını divan şiirindeki İran etkisine bir baş kaldırı olarak görmek gerekmektedir.[104]

Divan şiirinin en başarılı şairlerinden kabul edilen Nef'î'nin kasidelerinde tok ve gür bir ses işitilirken gazellerinde daha yumuşak ve rintmeşrep bir anlayış mevcuttur. Onun ilk dönem şiirlerinde İran edebiyatı etkisi görülürken olgunluk devrinde o, bütün İran şairlerine karşı üstünlük iddiasındadır. Türk şairleri içinde başta Bâkî olmak üzere Fuzûlî, Şeyhülislâm Yahyâ, Şâhidî gibi şairlere nazîreler yazmıştır. Mevlânâ için yazdığı bir kasideden ve divanının bir nüshasının başlığındaki ibareden hareketle onun Mevlevî tarikatına yakın olabileceği düşünülmektedir.[105]

Nef'î, güzel söz söylemede usta, söylemek istediğini mazmunlar arkasına gizlemeden açıkça söyleyen bir şairdir. Sanatlı söyleme endişesi taşımayan şiirlerinde yoğun anlamlar, zengin hayallerle desteklenmiştir. Anlamı kelime oyunlarıyla gizleme yerine şiirin ritmik unsurlarıyla güçlü bir söyleyiş elde eder,

[102] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/523.
[103] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/524.
[104] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/524.
[105] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/524.

anlam ve mazmuna önem verir. Dil açısından devrinin diğer şairleriyle aynı özelliği gösteren Nef'î'nin dili sağlamdır. Arapça ve Farsça kelimeleri bolca kullanan şairin kasidelerinde görülen debdebeli, yabancı terkiplerle dolu dili gazellerinde daha sadedir.[106]

Nef'î döneminde yavaş yavaş hissedilmeye başlanan Sebk-i Hindî'nin şair üzerindeki tesiri konusunda araştırmacılar birbirine yakın tespitlerde bulunmuşlardır. Şairin divanını doktora tezi olarak hazırlayan Metin Akkuş'a göre Nef'î, Sebk-i Hindî şairlerinden sayılmamakla birlikte bu akımın yalnızca dil ve üslûp anlayışına sahiptir.[107] Mine Mengi ise "Nef'î, Sebk-i Hindî'nin bazı özelliklerine şiirlerinde rastlanan ilk şairdir. Mübalağaya düşkünlüğü ve hayal zenginliği onun Sebk-i Hindî üslubunun etkisinde kaldığının göstergesidir. Şair, tezat sanatını da çok kullanır. Farsça tamlamalar Nef'î'nin şiirlerinde dikkat çekecek sayıdadır; ancak onun tamlamaları, yüzyılın önde gelen Sebk-i Hindî üslubu temsilcilerinden Nâ'ilî ve Neşâti'nin kurduğu tamlamalara göre daha kolay anlaşıldığı gibi saydığımız bu özelliklerin olması da onu Sebk-i Hindî'nin temsilcisi saymak için yeterli değildir." [108] demektedir.

Klasik Türk şiirinde kendine has bir üslup oluşturmayı başaran Nef'î önemli bir şair kabul edilmiş, özellikle kaside alanında, kendisinden sonra gelen hemen her şairi etkilemiştir. Fehîm, Nâ'ilî, Nedîm, Şeyh Gâlip, Haşmet, İzzet Molla vb. şairler onun etkisinde kalarak şiirlerine nazireler yazmışlardır. Nef'î'nin eserleri şunlardır: *Türkçe Divan, Farsça Divan, Sihâm-ı Kazâ, Tuhfetü'l-uşşâk.*[109]

1.4.12. Rûhî[110] (d: Bağdat, 941/1534-1535 - ö: Şam, 1014/1605-06)

[106] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/524.
[107] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/524.
[108] Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, 186.
[109] Akkuş, "Nef'î", *TDVİA*, 32/525.
[110] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Hasibe Mazıoğlu, "Türk Edebiyatı, Eski", *Türk Ansiklopedisi*, 32/116; Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi,* 164; Vasfi Mahir Kocatürk, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*, 352-356; Halil Erdoğan Cengiz, "Rûhî (Bağdatlı)", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990), 7/354-356; Coşkun Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2008), 35/205-206; Nihat Öztoprak, "Rûhî, Bağdatlı", *TEİS* (Erişim 21 Nisan 2024).

Asıl adı Osman olan şair, Bağdat'ta doğmuştur. "Rûhî" mahlasıyla şiir yazan diğer şairlerden ayırt edilebilmesi için kendisine "Bağdâdî/Bağdatlı" nisbesi verilmiştir. Babası, Kanûnî Sultan Süleyman'ın ordularıyla Bağdat'a girip orada yerleşen Rumelili bir sipahidir.[111] Rûhî'nin eğitimi hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Bağdat'ta eğitimini tamamladığı tahmin edilmekle beraber kimlerden dersler aldığı bilinmemektedir. Bir dönem kendisi de baba mesleği olan sipahilik ile meşgul olan şair, bu meslekte ilerleyerek bir kasabanın dirliğini almıştır. Askerî görevlerinden ayrılan Rûhî, sahip olduğu rintmeşrep ruhun da etkisiyle diyar diyar dolaşarak kendisine uygun ortamlar aramış ancak hiçbir yerde karar kılıp yerleşememiştir.[112] Kaynaklar, seyahate düşkün olan şairin farklı yerleri görmekten büyük zevk aldığını ve bu yüzden Bağdat civarındaki Necef, Kerbela gibi şehirlerle birlikte Şam, Erzurum, Hicaz, İstanbul ve Konya'da bulunduğunu bildirmektedirler.[113]

Rûhî'nin seyahatleri sırasında sahip olduğu tecrübelerle ve gözlemleriyle şairlik yeteneği gelişip olgunlaşmıştır. Onun şiirlerinde işlenen konuların başında yine bu seyahatlerin bir neticesi olarak sosyal hayat ve eleştiri gelmektedir. Bununla birlikte şiirlerinde tasavvufi muhteva da önemli yer tutmaktadır. Kaynaklarda Rûhî'nin Mevlevî tarikatine intisap ettiği, seyahatleri esnasında İstanbul'a gelip Galata Mevlevîhânesi'nde bir süre kaldığı, akabinde Konya'da Mevlânâ Türbesi'ni ziyaret ederek Hicaz'a ve Şam'a gittiği belirtilmektedir.[114] Rûhî şiirlerinde, seyahatleri esnasında gördüğü sosyal bozukluklardan, yöneticilerin vasıfsızlıklarından, rüşvet, riya, gösteriş gibi toplumsal yapıyı kökünden sarsan kötü huy ve alışkanlıklardan bahsetmiştir. Şair ayrıca kötümser bir ruh hâliyle kendi talihinden de sık sık şikâyette bulunmuştur.[115] Ömrünün sonuna doğru, kendisi de bir şair olan Şam Kadısı Azmîzâde Hâletî'nin himayesine giren Rûhî,

[111] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA*, 35/205.
[112] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA*, 35/205.
[113] Öztoprak, "Rûhî, Bağdatlı", *TEİS.*
[114] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA*, 35/205.
[115] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA*, 35/206.

kalendermeşrep bir tarzda çeşitli zorluklar içinde sürdürdüğü hayatını Şam'da tamamlamış ve oraya defnedilmiştir.[116]

Rûhî'nin mensup olduğu tarikat tam olarak bilinmemekle beraber şiirlerinde vahdet-i vücûd anlayışını benimsediği, diğer yandan tasavvufu şiirinde bir malzeme olarak kullandığı görülmektedir. Arapça ve Farsça'yı şiir yazabilecek derecede bilmesine rağmen dili sade, anlatımı pürüzsüz ve külfetsizdir.[117]

Rûhî'nin şiirlerinde yer yer nükte, yer yer coşkun bir lirizm hâkimdir. Gerçek bir sanatkâr ve kudretli bir şair olan Rûhî, samimi, sade, konuşma diline yakın bir üslupla özellikle çok iyi teşhis ettiği toplumun aksayan yönlerini, çağının kusurlarını, insanların çeşitli hırslarını çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur.[118] Samimiyet ve lirizmin en çok hissedildiği şiirleri olan gazellerinde rindâne bir üslûp hâkimdir. Bütün bunların yanında Rûhî'nin en ölümsüz şiiri tenkitçi ve alaycı kişiliğinin yansıması olarak görülen terkîb-i bendidir. Rûhî'nin günümüze ulaşan tek eseri *Divan*'ıdır.

1.4.13. Nazîm[119] (d: İstanbul, 1059?/1649?- ö: Edirne (?), 1139/1727)

Yahyâ Nazîm, hem şair hem de bestekâr yönüyle 18. yüzyılın öne çıkan sanatçılarındandır. Şair, İstanbul'da doğmuştur ancak doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Kaynaklar, vefat tarihinin 1139/1727 olması ve öldüğünde 80 yaşlarında olduğu bilgisinden hareketle doğum tarihinin 1059/1649-50 civarında olduğunu belirtmektedir.[120] Şairin asıl adı Yahyâ'dır. Aynı mahlası kullanan şairlerden ayırt edilebilmesi için Nazîm Yahyâ Çelebi ismiyle tanınmaktadır. İlk

[116] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA*, 35/205.
[117] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA*, 35/205.
[118] Ak, "Rûhî-yi Bağdâdî", *TDVİA,* 3/205.
[119] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Mustafa Sefa Çakır, *Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin),* (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018) 56-61;
Haluk İpekten, "Nazîm Yahyâ", *Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: MEB Yayınları, 1964), 9/142-144; İskender Pala, "Nazîm Yahya Efendi", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/543-544; Mustafa İsmet Uzun-Nuri Özcan, "Nazîm", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/452-453; Vasfi Mahir Kocatürk, *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*, 472-474; Nevin Gümüş, "Nazîm, Yahya Çelebi", *TEİS* (Erişim 20 Nisan 2024).
[120] Çakır, *Yahyâ Nazîm Divanı,* 56.

zamanlarda "Halîm" mahlasını kullanan şaire Neşâtî tarafından "Nazîm" mahlası verilmiştir. Nazîm, tiz olan sesinin güzelliğinden dolayı "Hânende Nazîm" olarak da anılmıştır.[121]

Nazîm'in şiir ve mûsikîye olan kabiliyetinin anlaşılması üzerine Enderun'a alınarak iyi bir tahsil görmesi sağlandı. İyi derecede Arapça ve Farsça öğrenen şair, zamanla mûsikî ve edebiyattaki başarılarıyla dikkat çekti. Şairin, kilâr-ı hâssa nöbetçibaşılığı yaptığı, sonrasında İstanbul meyve hâli pazarbaşılığı göreviyle saraydan ayrılıp ömrünün sonuna kadar bu vazifede bulunduğu bildirilmektedir.[122]

Uzun süren hayatı boyunca IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmed, II. Mustafa ve III. Ahmed'in saltanatlarını idrak eden Nazîm; bu padişahlarla birlikte Musâhib Mustafa Paşa, Fâzıl Ahmed Paşa, Amcazâde Hüseyin Paşa, Abdurrahman Abdi Paşa, Râmi Mehmed Paşa gibi devlet adamları için de methiyeler yazmıştır. Bazı şiirlerinden hareketle yoksulluktan şikâyetçi olduğu anlaşılan şair, aldığı bu câizelerle geçimini sağlamaya çalışmıştır. Bu devlet adamları içinde özellikle kendisi de bir sanatkâr olan ve şairin hâmisi bulunan Kırım Hanı Selim Giray'a yazdığı birçok samimi methiye, aralarındaki yakınlığı ortaya koymaktadır.[123]

Nazîm Yahya, Mevlevî tarikatına intisap etmiş ve gençlik yıllarında üç yıl kadar Galata Mevlevîhânesi Şeyhi Arzî Mehmed Dede'nin hizmetinde bulunmuştur. Daha sonra hakkında methiyeler söylediği Edirne Mevlevîhânesi Şeyhi Neşâtî Ahmed Dede'ye bağlanarak ondan edebiyat ve mûsikî konularında faydalanmıştır.[124] Nazîm, 1670-1674 yılları arasında Edirne Mevlevîhânesi postnişinliğinde de bulunmuştur.[125] Zamanında gerek Hz. Peygamber'e olan sevgisini dile getirdiği çok sayıdaki na'tı gerekse mûsikîdeki şöhreti yayılmış, hakkında menkabeler anlatılır olmuştur. Naètleri ve huzurda yaptığı birçok mûsikî faslıyla büyük takdir toplayan şair, Cemâziyelâhir 1139 (Şubat 1727)'de vefat

[121] Çakır, *Yahyâ Nazîm Divanı,* 57.
[122] Çakır, *Yahyâ Nazîm Divanı,* 58.
[123] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,* 32/452.
[124] Çakır, *Yahyâ Nazîm Divanı,* 58.
[125] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,*32/452.

etmiştir. Nerede vefat ettiği kaynaklarda kesin olarak belirtilmemekle birlikte Edirne'de öldüğü tahmin edilmektedir.[126]

Divan şiirinin en çok na't yazan şairlerinden olan Nazîm'in tek eseri beş ayrı divandan oluşan *Dîvân-ı Belâgat-unvân-ı Nazîm*'dir. Şairin bizzat derlediği divanlarının ilki 1079/1668 senesinde tamamlanmıştır. Bu durum Nazîm'in şiire çok genç yaşlarda başladığını göstermektedir. Diğer divanları ise 1089/1678, 1093/1682 ve 1098/1687 yıllarında tertip edilmiştir. İkisi neredeyse bütünüyle na'tlardan oluşan, diğerlerinde de pek çok na'tın yer aldığı bu hacimli divanda kaside, gazel, mesnevî, kıta, murabba, muhammes, müseddes, müsemmen, müstezad, terkîb-i bend ve müfred gibi nazım şekilleriyle yazılmış na'tler[127] bulunmaktadır.[128] Nazîm'in na'tlerinin yanı sıra ramazâniyye, mi'râciyye ve muharremiyye gibi dinî türlerde de dikkat çekici şiirleri bulunmaktadır.[129]

Divan edebiyatında şarkı türünün ilk örneklerini veren Nazîm Yahya Efendi, kasidelerinde Nef'î, gazellerinde ise Neşâtî ve Fehîm-i Kadîm'in etkisinde kalmış ve Fehîm-i Kadîm'e nazîreler yazmıştır.[130] Onun gazelleri ve sanatı hakkında Haluk İpekten şu değerlendirmeleri yapmaktadır:

> "Nazîm gazelde naètlerinden ayrı bir hususiyet gösterir. Onlardaki dinî ve uhrevî hava gazellerinde yoktur. Gazelleri daha

[126] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,*32/452.
[127] Vasfi Mahir Kocatürk, diğer araştırmacıların şairin na'tleriyle ilgili olarak yaptıkları takdirkâr değerlendirmelere katılmakla birlikte farklı olarak şu tespitlerde bulunmaktadır: "… Birinci Divan'ında kasidelerden sonra her harf üzerine müstakil gazeller gelmektedir. Bunlarda da aynı ruh ve aynı eda vardır. Bunlardan sonra yine aynı konuda kafiyeleri bütün harfleri ihtiva etmek üzere kıtalar ve müfretler sıralanmaktadır. İkinci Divan'da yine harf üzerine tertiplenmiş kaside ve kaside büyüklüğüne yakın na'tler bittikten sonra her bendi bütün harfler sırasıyla kafiyeli altışar beyitlik muazzam bir terkib-i bend gazeliyat yerini doldurmaktadır. Nazîm, böylece Divan şiiri tekniği içinde büyük bir destan şekli meydana getirmiştir. Orijinal şekilli bir eser olan bu kocaman manzumede de Peygamber'e ait duygularını geniş bir şekilde anlatmakta, samimi ve şiirli edasını tabiiliği hiç kaybetmeden devam ettirmektedir. Sanattan çok tabiilik ve samimilikle dolu olan bu Peygamber kasidelerinde aynı zamanda ruhani bir eda da vardır. Fakat mühim bir yekûn tutan bu na'tler Divan edebiyatımızdaki emsali arasında ruha ait derinliği ile değil, şekil genişliği ve miktar çokluğu ile göze çarpmaktadır. Mesela, hiçbirinde Fuzûli'nin Su kasidesinin sanat ve lirizm üstünlüğü yoktur. Bununla beraber, gösterdikleri genişlik, çeşitlilik ve samimilikle birlikte hususiyet bakımından da Nazîm'i bu türün temsilcisi saydıracak derecede, değerde ve şahsiyettedirler." Kocatürk*, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi,* 472.
[128] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,* 32/452.
[129] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,* 32/453.
[130] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,* 32/453.

dünyevîdir. Tasavvuf vadisinde olanları da bulunmakla beraber, gazellerinin çoğu dinden ve tasavvuftan uzak, rindâne ve âşıkâne şiirlerdir. Nazîm'de daha ziyade şerîate bağlı bir mutasavvıflık olduğu görülür.... Nazîm daha evvel yetişmiş ve muasırı olan şairlerin divanlarında bulunmayan bu nev'e bir başlangıç olarak dokuz şarkı yazmıştır. Çok basit kelimeler, düzgün ve açık bir ifade ile kaleme alınan bu şarkılar, daha sonra şarkı tarzının hakiki üstadı sayılan Nedim'in mükemmel, şen ve şuh şarkılarının öncüleri sayılabilir."[131]

Nazîm'in çoğunun güftesi kendisine ait olan bestelerinden günümüze ulaşan on dördünün listesi Yılmaz Öztuna tarafından kaydedilmiştir. Bugün TRT repertuarında ise altı bestesiyle birer semâi ve şarkısı yer almaktadır.[132]

1.4.14. Nâzım[133] (d: İstanbul, ?/? - ö: Çatalca1116/1704-05)

Aynı zamanda hattat olan divan şairi Nâzım'ın asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğan şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Esmer tenli olduğu için *Kara*, pek temiz olmadığı için de "*Kirli"* lakapları ile anıldığı bilinmektedir.[134] İç temizliğine önem vererek dış görünüşüne aldırmadığı için giydiği elbiseyi temizlemediği, bu sebeple de halk arasında *"Kirli Nâzım"* olarak şöhret bulduğu da belirtilmektedir.[135]

Nâzım'ın medrese eğitimi gördüğü, bazı yerlerde müderrislik yaptığı, Şeyhülislam Ebu Saîdzâde Feyzullah Efendi'den genç yaşta mülazım olduğu ancak daha sonraları medreseden azledildiği kaynaklarda belirtilmektedir.[136] İlmiye mesleğini terk ederek Çatalca'ya yerleşen Nâzım, burada aralarında Selim Giray

[131] İpekten, "Nazîm Yahyâ", *MEBİA,* 9/143.
[132] Uzun-Özcan, "Nazîm", *TDVİA,* 32/453.
[133] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Vesile Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994), 14-33; "Nâzım, Mehmed Efendi (Kara)", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/540; Hasan Aksoy, "Nâzım Mehmed", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/447-448; İsmail Hakkı Aksoyak, "Nâzım, Mehmed Nâzım Efendi", *TEİS* (Erişim 20 Nisan 2024).
[134] "Nâzım, Mehmed Efendi (Kara)", *TDEA,* 6/540.
[135] Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 15.
[136] Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 16

Han'ın çocuklarının da bulunduğu bazı ileri gelenlere öğretmenlik yaparak vaktini geçirdiği,[137] Siyahî Ahmed Efendi'den öğrendiği talik hatta üstat olup geçimini bu yollarla sağladığı bilinmektedir.[138] Nesih gibi diğer yazı türlerinde de mahir olduğu hatta şairin divanını kendi kaleme aldığı da belirtilmektedir. Şairin divanını tez olarak hazırlayan Vesile Sak, kaynakların *" .. bir tarîka sülûk eylemeyip ... gencîne-i maârifle evkat güzâr"* eylediğini bildirmesinden, şairin herhangi bir tarikatın müntesibi olmadığı çıkarımında bulunmuştur.[139]

Ömrünün son zamanlarını Selim Giray Han'ın çiftliğinde geçiren şair, Çatalca'daki Han Çiftliği olarak bilinen yerde 1116/1704-05 senesinde vefat etmiştir.[140] İyi derecede Arapça ve Farsça bilen Nâzım'ın, iyi bir şair olduğu konusunda 17. yüzyıl tezkirelerinin hepsi hemfikirdirler.[141] Tezkirelerde şiirlerinin methedilmesi ve bunlardan fazlaca örnek verilmesi Nâzım Mehmed Efendi'nin zamanında tanınan bir şair olduğunu göstermektedir.[142] Şairin gazel nazım şeklinde başarılı olduğu ve gazellerinde dinî tasavvufi muhteva yerine aşk, sevgili, şarap ve tabiat konularının işlendiği görülmektedir.[143] Devrindeki şairlere nazaran Türkçe'yi daha sade ve başarılı bir şekilde kullanan Nâzım, rediflerinde de Türkçe kelimeleri tercih etmiş ve edebî sanatlar bakımından hayli başarılı şiirler yazmıştır. Bu arada şiirlerinde halk söyleyişlerine, deyim ve atasözlerine de yer vermiştir.[144] Şairin inci gibi sözler söylemeye muktedir, özgün hayaller üreten bir şair olduğu kabul edilmiş ve şiirleri yaşadığı dönemde beğenilmiştir. Şairin tek eseri mürettep divanıdır.[145]

1.4.15. Mahvî[146] (d: Kütahya, ?/? - ö: 1055/1645-46)

[137] Aksoy, "Nâzım Mehmed", *TDVİA*, 32/448.
[138] Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, 17.
[139] Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,* 17.
[140] Aksoy, "Nâzım Mehmed", *TDVİA*, 32/448.
[141] Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, 17.
[142] Aksoy, "Nâzım Mehmed", *TDVİA*, 32/448.
[143] Sak, *Nâzım (İstanbullu) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, 21.
[144] Aksoy, "Nâzım Mehmed", *TDVİA*, 32/448.
[145] Aksoy, "Nâzım Mehmed", *TDVİA*, 32/448.
[146] Şair hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: Ersen Ersoy-Kemal Karabuçak, *Kütahyalı Mahvî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (İstanbul: Akademi Titiz Yayınları, 2020), 5-36; Murat Değer, *XVII.*

Kütahyalı divan şairlerinden olan Mahvî Ahmed Çelebi'nin doğum tarihine dair kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. 17. yüzyıl tezkirelerinde -Safvet tezkiresi hariç diğerleri (Rızâ, Mucîb, Safâyî, Belîg, Vekâyiü'l-Fudalâ)- şair hakkında benzer, yüzeysel bilgiler verilmektedir. Buna göre şairin mesleği bilinmezken adının sonundaki "Çelebi" ünvanı onun Mevlevîliğe intisap ettiğini göstermektedir. Kardeşi Fârig Abdurrahim Çelebi (ö. 1079/1668-69) de bir divan şairdir.[147] Safâyî dışındaki diğer tezkireler ve onlardan naklen son dönem kaynakları, şairin 1055/1645-46 yılında öldüğünü belirtmektedirler.[148] Ancak nerede öldüğü ve mezarı hakkında da kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.

Edebî yönü üzerine yaptığı detaylı incelemede İrfan Aypay, şairin birçok gazelinin yek-âhenk olduğunu belirtmektedir. Sevgilinin güzelliği, işret meclisleri, tabiat duygusu, rintlik, tasavvufî ve mecazî yönleriyle aşk, şairin işlediği belli başlı konulardır.[149] Gazellerinden bazıları Nailî, Fehim, Neşatî ve Şehrî'ye nazire niteliklerini taşımaktadır.[150] Mahvî, yenilenme hamlesi içinde olan XVII. yüzyıl divan şiirinin Sebk-i Hindî üslubundan etkilenen temsilcileri arasında sayılmakla birlikte manzumeleri, bu tarzın usta temsilcilerinin şiirleri kadar güzel ve sanatlı değildir.[151] Mahvî'nin tek eseri *Divan*'ıdır.

1.5. MECMUADA KULLANILAN ARUZ KALIPLARI

Mürettibin *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'a seçtiği şiirlerde yer alan 179 adet şiirin 77 şiirle neredeyse yarısının remel bahrine ait vezin kalıplarıyla ve neredeyse

---

ve XVIII. Yüzyıl Kaynaklarında Kütahyalı Şairler (Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 61-64; İrfan Aypay, "Mahvî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divançesi", *Kütahyalı Şairler Sempozyumu-I 4-5 Haziran 1998*, (Haziran 2000), 226-253; "Mahvî Ahmed Çelebi", *TDEA* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986), 6/120; İsmail Hakkı Aksoyak, "*Mahvî, Ahmed Çelebi*", TEİS (Erişim 20 Nisan 2024).

[147] Ersoy-Karabuçak, *Kütahyalı Mahvî Dîvânı,* 5.

[148] Ersoy-Karabuçak, *Kütahyalı Mahvî Dîvânı,* 5.

[149] Aypay, "Mahvî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divançesi", *Kütahyalı Şairler Sempozyumu*, 228.

[150] Ersoy-Karabuçak, *Kütahyalı Mahvî Dîvânı,* 35.

[151] Aypay, "Mahvî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divançesi", *Kütahyalı Şairler Sempozyumu,* 253.

diğer yarısının ise 69 şiirle hezec bahrine ait kalıplarla yazıldığı görülmektedir. Türk divan şairlerinin en çok sevdiği ve kullandığı *fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün*; *mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün* ve *feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün* aruz kalıplarıyla yazılmış şiirlerin bu mecmuada tercih edilen şiirlerin de ağırlık noktasını oluşturduğu görülmektedir. Mecmuadaki şiirlerin kalıpları ve bunlarla yazılmış şiirlerin sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	**Bahirler**	**Kalıplar**	**Şiir sayısı**
1	Bahr-i Remel	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün	44
2	Bahr-i Remel	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün	33
3	Bahr-i Hezec	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün	41
4	Bahr-i Hezec	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün	25
5	Bahr-i MuzÀriè	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün	18
6	Bahr-i Müctes	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün	8
7	Bahr-i MuzÀriè	mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün	3
8	Bahr-i Münserih	müfteèilün fÀèilün müfteèilün fÀèilün	2
9	Bahr-i Hezec	meféÿlü mefÀèílün meféÿlü mefÀèílün	2
10	Bahr-i Cedíd	feèilÀtün mefÀèilün feèilün	1
11	Bahr-i Rezec	müstefèilün müstefèilün müstefèilün müstefèilün	1
12	Bahr-i Müctes	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilÀtün	1
			Toplam: 179

1.6. MÜRETTİBİN ŞAİR TERCİHLERİ, ŞAİRLERİN ORTAK YÖNLERİ VE ŞİİRLERİN EDEBÎ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mecmû'a-i Gazeliyyât'ın istinsah yılının h.1139 (m. 1727) olarak kaydedildiği daha önce belirtilmişti. Mecmuanın istinsah edildiği yılda vefat eden ve istinsah sırasında hayatta olup olmadığını bilemediğimiz Nazîm Yahya Efendi (ö.1139/1727) bir kenarda tutulacak olursa, gazellerine yer verilen on beş divan

şairinden sadece Süleyman Nahîfî bu tarihte hayattadır. İstinsah sürecinde bu mecmuaya alınan şairlerin hepsinin ister hayatta ister vefat etmiş olsun, her hâlükârda kendi dönemlerinde ve sonrasında belli bir şöhrete kavuştukları ortadadır. Özellikle Fehîm-i Kadîm, Nef'î, Rûhî-i Bağdâdî gibi divan edebiyatının birinci sınıf şairleri ve yine mecmualarda şiirlerine sıkça yer verildiği görülen diğer şairlerden hareketle mürettibin şair seçiminde yetenek ve şöhreti ön plana aldığı söyleyenebilir. Zaten bu durum, belli bir beğeninin seçkilerin ana merkezini oluşturduğu mecmua türünün doğası gereğidir. Bu çalışmayla incelenen mecmuanın da mihverini gazel nazım şekli oluşturmaktadır. Diğer yandan bu seçkinin alelade şairlerin gazellerini değil, belli bir seviyenin üstündeki şairlerin şiir zevki açısından seçkin örneklerini havi olduğu söylenebilir.

Mecmuanın hat ve tezhip sanatları gibi diğer fiziksel yönlerden de standart olarak birçok mecmuadan üstün olduğu görülmektedir. Mürettip, rafine bir zevk sahibi olduğunu mecmuanın her ayrıntısında hissettirmektedir.

Mecmû'a-i Gazeliyyât'ta şiirlerine yer verilen şairlerin hepsi aşağı yukarı aynı devirde yaşamış gerek kendi dönemlerinde gerek sonraki dönemlerde şiirleri çokça tanzîr edilmiş usta sanatçılardır. Yukarıda şairlerin biyografilerinin ele alındığı bölümde onların edebî yönlerine değinilmişti. Bu başlığın altını doldurabilmek için belli açılardan tekrara düşme pahasına da olsa şairlerin edebî yönden ne gibi ortaklıklarının bulunduğunu, etkisinde kaldıkları üslupları ve şairleri, tasavvufi malzemeyi ne derece kullandıklarını, dil ve anlatım özelliklerini daha derli toplu bir şekilde inceleyip karşılaştırabilmek için aşağıdaki tablo hazırlanmıştır. Tabloda şairlere ortak olduğu düşünülen yönler ve bazı özellikler koyu dizilerek daha görünür hâle getirilmeye çalışılmıştır.

Şair	**Edebî yönü-etkilendiği şairler-üslubu- nazım şekli**
Fehîm	Divan şiirinin en güçlü **gazel şairlerindendir**. Gazelleri her devirde çok beğenilmiş, tanzir edilmiştir. Kendine has bir üslûbu vardır. **Sebk-i Hindî üslubu**nun ilk temsilcilerinden sayılmaktadır.

Kelîm	Zamanının usta **gazel şairlerindendir**. Mutasavvıf olmasa da şiirlerinde bir nebze tasavvufi esinti hissedilir. Daha çok beşerî duyguları ve aşkları dile getirmiştir. **Fehîm**, **Nef'î**, Fuzûlî, **Nailî**, Nâbî, Fâizî, Behçetî'ye nazireleri vardır.
'Ârîf	Şiir ve inşada usta, özellikle kaside ve **gazel şairidir**. Nâbi devrini Lâle Devri şairlerine bağlayan sanatçılardandır. Birçok gazeli nevzemin olarak mecmualarda yer almıştır. **Sebk-i Hindî şairi Nâilî**'yi kendisine üstad bilmiştir.
Fasîh	Mevlevî divan şairlerindendir. Şiirlerindeki açık ve pürüzsüz söyleyişiyle kendine has bir üslûbu vardır. Çoğu **rindâne ve âşıkane olan gazelleri**nde büyük bir başarı göstermiştir. Deyim ve atasözlerini ustalıkla kullanmıştır.
Mezâkî	**Gazel şairidir**. Şiirlerinde aşk, tabiat, hasret konularıyla mahallî unsurlara yer vermiştir. Bâkî'nin etkisindeki rindmeşrep kişiliğiyle hayatın zevklerine yönelmiştir. Şiirlerinde üslûp, mazmun ve hayalde sadeliği benimsemiştir. **Neşâtî, Nâilî-i Kadîm, Fehîm-i Kadîm,** Cevrî gibi şairlerin gazellerini tanzir etmiştir.
Nazmî	Şiiri tasavvufî düşüncelerini aktarmada bir vasıta olarak görmüştür. Şairliği, şeyhliğinin gölgesinde kalmıştır. Kaside ve gazellerinde mesnevîlerine göre daha sanatlı bir dil ve üsluba sahiptir. Çok sayıda gazeli ilâhi tarzında bestelenmiştir.
Nahîfî	**Sebk-i Hindî tesirindeki gazelleri başarılıdır** ve kimi zaman da Nâbî etkisi görülür. Şiirlerinde atasözleri, deyimler, İstanbul ağzı tabirlerini başarıyla kullanmıştır. Kasidede Nef'î'den, gazelde Bâkî, **Fehîm-i Kadîm** ve Fuzûlî'den etkilenmiştir.
	Edebî şahsiyetine tasavvufî kişiliği yansımıştır. Türk şairlerinden hiçbirisine nazire yazmamıştır. **Sebk-i Hindî**'nin önemli temsilcilerinden Sâib-i Tebrizî'yi övmüştür.

Nâmî	Şiirlerinde doğa ve insan sevgisi işlenir.
Feridûn	Dil, şekil ve anlatım özellikleri bakımından **Sebk-i Hindî**'nin tesiri altındadır. Şiirde anlama sözden çok önem vermiştir.
Rüşdî	Bir **gazel şairi**dir. **Âşıkane** tarzda yazılmış **gazelleri**nde zaman zaman sanat endişesi sezilir. Devrinin üslup özelliklerinin etkisinde kalmıştır. **Sebk-i Hindî** şairi olduğu söylenebilir.
Nef'î	**Sebk-i Hindî**'nin yalnızca dil ve üslûp anlayışına sahiptir. Şiirlerinde **Sebk-i Hindî** akımının özelliklerine rastlanan ilk şairdir. Mübalağaya düşkünlüğü ve hayal zenginliği bu etkide kaldığının göstergesidir. Bu üslubun temsilcilerinden Nâ'ilî ve Neşâti'ye göre daha kolay anlaşılır bir dili vardır. Bir kaside şairi olmasına rağmen **güçlü gazelleri** vardır.
Rûhî	Şiirlerinde tasavvufu bir malzeme olarak kullanmış, dili sade, anlatımı pürüzsüzdür. Lirizmin en çok hissedildiği şiirleri olan **gazellerinde rindâne** bir üslûp hâkimdir. Gerçek bir sanatkâr olan şair; samimi, sade bir üslupla daha çok insanı ve toplumu anlatmıştır.
Nazîm	**Gazellerinde Sebk-i Hindî** şairleri **Neşâtî** ve **Fehîm-i Kadîm**'in etkisinde kalmıştır. **Gazelleri**nin çoğu **rindâne ve âşıkâne** şiirlerdir. **Fehîm-i Kadîm**'e nazîreler yazmıştır. Na'tleriyle ünlü olan şairin gazellerinde uhrevî değil dünyevî bir atmosfer hâkimdir.
Nâzım	**Gazel nazım şekli**nde başarılı bulunmuştur. **Gazellerinde** din-tasavvuf yerine **aşk, sevgili, şarap ve tabiat** konularını işlemiştir. Dili sade ve başarılıdır; şiirlerinde halk söyleyişleri, deyim ve atasözlerine yer vermiştir. İnci gibi sözler söylemeye muktedir, özgün hayaller üreten bir şairdir.
	Gazelde başarılı sayılan şairin birçok **gazeli yek-âhenk**tir. Sevgilinin güzelliği, işret meclisleri, tabiat, rintlik, tasavvufî ve mecazî

Mahvî	yönleriyle aşk işlediği konuların başlıcalarıdır. Bazı gazelleri **Nailî, Fehim, Neşatî gibi Sebk-i Hindî** şairlerine nazire niteliğindedir.

Yukarıdaki tabloya göre mecmuada yer alan şairlerin azami müştereğini gazel nazım şeklinde başarılı sayılmaları oluşturmaktadır. Şairlerden Fehim-i Kadîm, Kelîm, 'Ârîf, Fasîh, Mezâkî, Nahîfi, Rüşdî, Nâzım ve Mahvî haklarında hüküm veren, araştırma yapanlar tarafından gazel şairi olarak nitelendirilmiştir. Edebiyatımızda kaside nazım şekli deyince akla ilk gelenlerden Nef'î ve terkîb-i bend nazım şekliyle özdeşleşmiş olan Bağdatlı Rûhî'nin edebî kıymetleri zaten ortadadır. Diğer yandan bu iki şairin de gazel nazım biçiminde üslup sahibi oldukları kaynaklarda belirtilmektedir.[152] Dolayısıyla mecmuada şiirleri yer alan 15 şairin 11'inin gazel şairi olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablodan çıkarılacak diğer bir sonuç şairlerin birçoğunun o dönemin edebî modası diyebileceğimiz Sebk-i Hindî[153] akımının az ya da çok tesirinde olduklarıdır. Bu özellik de mürettibin şair tercih nedenleri arasında sayılabilir. Bu akımın model şairleri olan Fehîm, Nâilî, Neşâtî'nin mecmuada yer alan birçok şairi etkilediği bilinmektedir. Yine şairler, gazel nazım şeklinin özellikle âşıkane, rindane tarzını tercih ederlerken tasavvufi gaye gütmemeleri, tasavvufu şiirde yeri geldikçe bir dolgu malzemesi gibi kullanmış olmaları da dikkati çekmektedir. Fasîh ve Nazîm gibi bir iki şair müstesna, mecmuadaki şairlerin gazellerinde din ve tasavvufa yer vermemeleri de üzerinde durulması gereken bir başka husustur. Tabii burada şu tespiti de yapmalıyız: Buraya kadar söylenenler bu şairlerin bütün

[152] Akkuş, *Nef'î Divanı*, 29-30.

[153] "Sebk-i Hindî, XVI-XVIII. yüzyıllarda Hindistan'da ve Hindistan dışında yaşayan, Hint felsefesi, edebî zevki ve şiirinin etkisinde kalan şairlerin oluşturduğu şiir anlayışını ifade eder… Sebk-i Hindî üslûbunun başlıca özellikleri belâgat ve fesahat kurallarından uzaklaşmadan yeni, orijinal ve girift mazmunlar, ince hayaller, anlam kapalılığı, az kelime ile çok şey ifade etme olarak belirtilebilir. Böylece mânanın söze hâkim olduğu, muhayyilenin ön plana çıktığı ve şiirin karmaşık çağrışımlara açıldığı görülmektedir. Aşırı dereceye varan mübalağa, irsâl-i mesel, istiare, teşhis, kinaye ve mecaz sanatları da bu tarz şiirde çok kullanılmış ve geliştirilmiştir. Bu özellikleriyle sebk-i Hindî ıstırap ifade eden karamsar bir felsefeyi terennüm etmiş ve daha çok gazel tarzında kendini göstermiştir… Türk edebiyatında sebk-i Hindî XVII ve XVIII. yüzyıllarda Nef'î, Fehîm-i Kadîm, Şehrî, İsmetî, Nâilî, Nedîm-i Kadîm, Neşâtî, Râsih, Nâbî ve Şeyh Galib gibi şairler üzerinde etkili olmuştur." Ali Fuat Bilkan, "Sebk-i Hindî", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/253-254.

gazelleri için ilgili araştırmacıların verdikleri hükümdür. Yoksa bu teze konu olan mecmuada istisna edilen bu şairlerin bile dinî ve tasavvufi içerikli şiirleri de bulunmamaktadır. Bu cümleden olarak bu mecmuaya alınan/seçilen şiirlerin belki de en önemli ortak özelliğinin, istisnasız hepsinin de rindane, âşıkane, şûhane gazel türlerine örnek olmalarıdır. Bu yönüyle *Mecmû'a-i Gazeliyyât* için "yek-âhenk gazelleri derleyen bir mecmua"dır hükmünü vermek kanaatimizce isabetli olacaktır.

Mürettibin şiir tercihinde redif ve kafiyelerin yerinin ne olduğunu tespit edebilmek için yaptığımız incelemede aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Son beyit dâhil incelenen 180 matlaè beytinin ikisi (Nahîfî'nin 8. gazeli ve gazellerin sonunda yer alan şairi belirsiz iki beyit) hariç tamamında redif bulumaktadır. Bunların 18 tanesinde sadece ek hâlinde redife yer verilirken 160 tanesinde hem ek hem de kelime hâlinde redif kullanılmıştır. Üç gazelde ise kafiye bulundurulmaksızın ahenk redifle sağlanmıştır. (Kelîm'in 4. gazeli, Feridûn'un 3. gazeli ve Nâzım'ın 7. gazeli)

Mürettip seçtiği şairlerin farklı redifte yazılmış gazellerini almayı tercih etmiştir. Bu durumun iki tane istisnası bulunmaktadır: Nahîfî'nin "sana" redifli 1. ve 2. gazelleri ile Mezâkî'nin "olur" redifi 1. ve 2. gazelleri.

Mecmuadaki gazellerde tekrar eden redifler ise şunlardır:

"tegâfül" kelimesinin redif olarak kullanıldığı gazeller: Fehîm'in 8. gazeli, Mezâkî'nin 7. gazeli, Nâmî'nin 5. gazeli ve Mahvî'nin 5. gazeli.

"senüñ" kelimesinin redif olarak kullanıldığı gazeller: Kelîm'in 7. gazeli, Nazmî'nin 10. gazeli, Feridûn'un 6. gazeli ve Nâzım'ın 5. gazeli.

"göñül" kelimesinin redif olarak kullanıldığı gazeller: Rüşdî'nin 6. gazeli, Mezâkî'nin 5. gazeli ve Nazîm'in 7. gazeli.

"göñlüm" kelimesinin redif olarak kullanıldığı gazeller: Nâmî'nin 7. gazeli, Nazîm'in 8. gazeli ve Nâzım'ın 7. gazeli.

Bu veriler ışığında mürettibin şiir tercihlerinde redif ve kafiyelerin çok belirleyici bir rolünün olmadığı anlaşılmaktadır.

1.7. MECMÛ'ADAKİ ŞİİRLERİN DÎNÎ MUHTEVA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Divan edebiyatında dînî-tasavvufî temaların yoğun olarak işlendiği dönem 14- 18. yüzyıllardır. Mutasavvıf şairler, dînî öğretileri divan şiirinin zengin dünyasında incelikle işlemiş; tasavvufî mazmunlarla şiire çok daha derin anlamlar kazandırmışlardır. Bu dönemde eser veren şairlerin bir kısmı da tema olarak amaç edinmeksizin dînî-tasavvufî kavramları şiirlerinde edebî bir malzeme olarak kullanmayı tercih etmişlerdir.

*Mecmû'a-i Gazeliyyât'*ta gazellerine yer verilen on beş şair, bu açıdan genel bir değerlendirmeye tâbi tutulacak olursa şunlar söylenebilir: Abdülbaki Ârif, dînî ilimlere dair meclisler tertip eden ve zamanının din âlimlerinden biri olarak kabul edilen biridir. Mezâkî, Nefèî ve Rûhî, tasavvufa yakınlıkları ile bilinen, tasavvufî söylemleri zaman zaman şiirlerine yansıtan şairlerdir. Fasîh, Nazmî, Nâmî, Nazîm ve Mahvî divan edebiyatının mutasavvıf şairleri olup şiirlerinde tasavvufî aşkı tema olarak işlemişlerdir. Fehîm, Kelîm, Rüşdî, Nahîfî, Nâzım ve Feridûn ise tasavvufî yönü bulunmayan şairlerdir.

Mecmû'a-i Gazeliyyât, her ne kadar tasavvufî yönü bulunan şairlerden gazeller içeriyor olsa da mecmuada doğrudan dînî-tasavvufî amaçlarla yazılmış bir gazele yer verilmemiştir. Seçilen gazellerin bazı beyitlerinde tasavvufî kavramlar, edebî bir malzeme olarak kullanılmıştır. Şu beyitler, bu duruma örnek olarak gösterilebilir:

[4a] Bismil-geh-i ferzend-i Òalíl'i yüri seyr it
Gör meróamet-i èışúı ki úurbÀnına úıymaz

[10a] Ne bulurlar èaceb ey Yÿsuf-i delv-i behcet

Her gören çÀh-ı zenaòdÀnuñı üftÀde olur

[11a] Kelím-i Ùÿr-ı maènÀyıdı evvel geşt iden anı

èAceb şimdi úadeó-peymÀ-yı tíh-i óasretüñ kimdür

[33b] PervÀne degül Rūóü'l-emín olsa sezÀdur

ÚurbÀn-ı ser-i şemè-i şebistÀn-ı teàÀfül

[34b] Var úuvvetümi èışúıla bÀzūye getürdüm

Bir Yūsuf-ı gül-çehre terÀzūya getürdüm

[35a] N'ola müstaàn*í*-i cÀn dÀr*ū*-yı èÍsí-i vaút olsam

Göñül derd-ÀşinÀ mihr ü maóabbet òod devÀ düşmen

[52b] Çeşm-i siyehüñ olsa nigeh-zÀy-ı teàÀfül

Eyler dil-i Cibríl temennÀ-yı teàÀfül

[53a] Óayret-zedesi èÍsi-i Meryem olur evvel

Dil-mürdeler ióyÀ idicek cÿş-ı tebessüm

[57b] Yetiş ey Òıør-ı hümÀyūn eåer-i ferruò-ı pey
Yoú mı vuãlat òaberi söyle úaçan yÀr gelür

[66a] Sen degül hem-óÀl-i KenéÀn olduàum bilmez mi var
èArøa óÀcet yÀ ne úurbÀn olduàum bilmez mi var

[69b] Bir dem ÀrÀm idemem bí-gül-i rÿy-ı dil-dÀr
Baña dÿzaò görinür ravøa-i RıêvÀn ise de

[78b] èUşşÀúı úoyup àayrıla bÀzÀra sebeb ne
Ol Yūsuf-ı gül-çehreye bizden ne øarar var

[93b] Dili hem-óÀl-i Yaèúÿb eyledi bir Yÿsuf-ı åÀní
Ki èaúl-ı evvel anuñ èÀşıú-ı şeydÀlarındandur

[100a] Õevú-i mergi dil-i èÍsÀ'ya virür reşk [ü] óased
Dil-i Maóví ki senüñ maórem-i hem-rÀzuñ olur

[101b] èÍsÀ ise de eyler anı úÀleb-i bí-cÀn
Bir dem ki ide àamzesi taúrír-i teàÀfül

1.8. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN DİL VE İMLÂ ÖZELLİKLERİ

17. yüzyılda divan şiirimiz, klasik döneminin zirvesindedir. Şiirimizde geleneksel yapı sürdürülmekle birlikte şairler tarafından birtakım edebî arayışlara girildiği ve yeni üslupların denendiği görülmektedir. Bu yüzyılda hem yeni anlatım biçimi arayışlarının hem de Fars edebiyatının Türk edebiyatı üzerinde devam eden etkisinin bir sonucu olarak şiirimizde etkili olan üslupların başında Sebk-i Hindî gelmektedir.[154] 17. yüzyılla beraber divan şiirimizde belirgin özellikler göstermeye başlayan bu akımla ilgili olarak Halûk İpekten şu tespitlerde bulunmaktadır:

> "XVII. yüzyıl, Türk edebiyatının hemen her dalında olduğu gibi şiirde de en gelişmiş yüzyıldır. Bu devir şairlerinin üslûbu genel olarak ince ve naziktir. Yabancı kelime ve uzun tamlamalar çok kullanılmıştır. Sözün güzelliği yanında anlamda derinlik ve hayallerde genişlik aranmıştır. Mübalağa tezad ve telmih en çok kullanılan edebî sanatlardır. Tasavvuf, şairlerin çoğunun başlıca konusudur. Şairler şiirlerini kısaltmaya ve söylemek istediklerini kısa ve anlamca dolgun sözlerle anlatmaya özen göstermişlerdir. Bu özellikler XVII. yüzyıl edebiyatına büyük etkileri olan ve şairlerin birçoğu tarafından kullanılagelen Sebk-i Hindî'nin özellikleridir."[155]

"Mürettibin Şair Tercihleri, Şairlerin Ortak Yönleri ve Şiirlerin Edebî Açıdan Değerlendirilmesi" başlığı altında mecmuada yer alan şairlerin edebî değerlerini tespit edebilmek amacıyla yaptığımız tabloda da görüldüğü üzere, mürettibin seçtiği şairlerin ortak noktalarını gazelde başarılı olmaları ve çoğunun Sebk-i Hindî etkisinde olmaları oluşturmaktadır. Bir üslup anlayışı olarak karşımıza çıkan bu akım, şairlerin dili kullanımlarına da sirayet etmiştir. Mecmuada yer alan şiirlere dil açısından baktığımızda Arapça ve Farsça kelimelerle örülü uzun terkiplerin nispeten fazlaca tercih edildiği görülmektedir. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki beyitler gösterilebilir:[156]

[154] Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, 180.
[155] Haluk İpekten, *Nâilî-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1997,61.
[156] Örneklenen beyitler mecmuadaki sıralarına göre verilmiştir.

[1b] Ey ***şÀh-ı teàÀfül-sipeh-i mülket-i fitne***
Peyk-i nigehüñ gÀhi dile rÿy-be-rÀh it

[2b] Ey bÀd-ı ãabÀ silsile-cünbÀni-i şevúam
Zencír-i ser-i zülf-i dil-Àvíze òaber vir

[5b] Ol çeşm-i òışm-nÀk diríà itmedi beni
Minnet-pezír-i àamze-i òÀùır-nüvÀz óayf

[9a] Görinür çeşmüme her tÀrı anuñ şimdi bir ejder
HevÀ-yı zülf-i pür-píç-i èabír-ÀsÀdan el çekdüm

[14a] ***Fikr-i meócÿrí-i şevú-i bezm-i yÀr*** itdüm gice
Şemèa baúdum girye-i bí-iòtiyÀr itdüm gice

[27a] CÀnÀ ***sirişk-i díde-i òÿn-bÀr***a baúmaduñ
Naúd-ı niyÀz-ı èÀşıú-ı àam-òºÀra baúmaduñ

[32b] ***Reşóa-i feyø-i hevÀ-yı bÀà-ı vaãl-ı yÀr***la
Nev-bahÀr-ı Àrzū-yı dil-nişínim tÀzedür

[34a] Oldı ***ser-germ-i şarÀb-ı òºÀhiş-i ehl-i niyÀz***
Açmasun mı sínesin ol mest-i nÀzum n'eylesün

[38a] Nuùúa gelse àamze-i şÿòuñ lisÀn-ı nÀzıla
Keşf-i rÀz-ı nükte-i ser-beste-i iècÀz ider

[45b] ÒÀùıra gelmez idi renc-i òumÀr-ı fürúÀt
áırre-mest-i mey-i peymÀne-i peymÀnuñ idüm

[56a] ***Dil-şikÀr-ı pençe-i bÀz-ı nigÀh***ıdur hele
Ol süvÀr-ı nÀz-ı tevsen dil-şikÀr itmezse de

[58a] Sen ol ***şūò-ı sitem-kÀr-ı cihÀn-ı dil-firíb***isin
Dil-i Cibríl ***esír-i ùurre-i ùarf-ı külÀh***uñdur

[64b] Úılsa nev-cilve köhen-vÀdíde ey Rüşdí n'ola
Dil-rübÀ-yı seng-i ùabè-ı cÀn-nişínüm tÀzedür

[71b] Çín-i ebrÿya taóammül idemezken èÀşıú
Girih-i pür-şiken-i ùurra-i kÀkül ne belÀ

[86a] ***ÚurbÀn-ı ùíà-ı àamze-i bí-vehm ü bÀki***ñem
Ey pÀdişÀh-ı mülk-i melÀóat helÀkünem

[98b] ***Tír-i bÀrÀn-ı gümÀn-dÀr-ı óavÀdiå***le henüz
ÁşiyÀn-ı tenden oldı mürà-i cÀn ÀvÀre Àh

[100b] Zínet-i rÿy-ı dil-ÀrÀ zülf-i èanber-sÀ ***mıdur***
BÀà-ı óüsn***üñ*** serv-i nÀz***ı*** úÀmet-i bÀlÀ ***mıdur***

Görüldüğü üzere yukarıdaki beyitlerde italik olarak gösterilen Arapça ve Farsça kelimelerle kurulu dörtlü, beşli ve altılı tamlamalar, oldukça girift bir dil özelliği oluşturmuştur. Hatta son örnekte hiç Türkçe kelime bulunmadığı, sadece soru edatlarının ve iyelik eklerinin Türkçe, diğer sözcüklerin ise Arapça ve Farsça olduğu görülmektedir. Sonuç olarak bu dil ve üslup anlayışı Sebk-i Hindî akımının etkilerinden kaynaklanmaktadır.

Mecmuada bazı imla hatalarının olduğu tespit edilmiştir. Örneğin bazı kelimelerde "ر,ز", "چ,ج" ,"پ ,ب" harfleri birbirlerinin yerine kullanılmıştır. Bu

durumlarda kelimenin doğru yazımı metne yerleştirilip mecmuadaki kullanım şekli dipnotta belirtilmiştir.

[19b] Úalup tercíóde *èÀciz (Àcir)* hemíşe tÀze-gÿlar hep
DehÀnından zebÀn nÀzik zebÀnından dehÀn nÀzik

[7b] áamze kemín-gehdedür ey dil-i bí-òod ãaúın
Óüsnine óayrÀn iken *bí-òaber (pí-òaber)* eyler helÀk

[3b] Tíà [u] *tír-i (åír)* úaøÀ nigÀhuñdur
BÀèiå-i her belÀ nigÀhuñdur

[86a] ÚurbÀn-ı ùíà-ı àamze-i bí-vehm ü *pÀkiñem (bÀkinem)*
Ey pÀdişÀh-ı mülk-i melÀóat helÀkünem

Atıf vavlarının bazı yerlerde kullanılmadığı görülmektedir. Bu durumlarda atıf vavı [ ] arasında gösterilmiştir.

[3a] Vecd *[ü]* zühdıla Fehím eyleme yÀ RÀb yÀ RÀb
Berhemenlerle ãanem-òˇÀn olacaúsın Àòir

İle edatının bazen "ا" harfi yerine "ي" harfi kullanılarak bitişik yazıldığı görülmektedir. Bu tür kullanımlarda ile edatı "ıla" şeklinde kelimeye bitişik yazılarak belirtilmiştir.

[14b] Geh baòş-ı cÀm-ı luùf ile mestÀne eylersin beni

Geh bir nigÀh-ı *òışmıla* dívÀne eylersin beni

Uzun ve kısa şekilde iki kullanımı olan bazı kelimelerin yazımı vezin gereği esas alınarak uygun olan şekliyle yazılmıştır. Mecmuadaki farklı yazım dipnotta belirtilmiştir.

[17a] O mÀh-ı nev-resimüz ùıfl iken hilÀl idi şimdi

Yetişdi óüsnle gÿyÀ o *mÀh-pÀre (meh-pÀre)* degildür

Bazı dizelerde kelimelerin yazımında harf eksikliğine rastlanmıştır. Bu durumda metne anlam ve vezin açısından uygun olan kelime doğru şekliyle yazılıp mecmua farkları dipnotta belirtilmiştir.

[79b] äubóa dek hicrüñle içdüm dün gice ben *òūn-ı dil (òÿ-dil)*

Sen ãafÀ peymÀnesin kimler ile nūş eyledüñ

[80a] Síneñi kim hedef-i tír-i belÀ eyledi kim

YÀreñi tÀzeleyüp böyle *dil-efkÀr (dil-fikÀr)* olduñ

Müstensih/Mürettip genel itibariyle Klasik Osmanlı Türkçesi'nin imla özelliklerine uymuş ve harekesiz bir metin oluşturmuştur. Ancak bazı yerlerde müstensih/mürettibin yanlış okumayı önlemek adına bazı kelimeleri harekelediği de görülmektedir.

[52b] Bu cünbiş-i müjgÀn u nigeh böyle úalursa

DÀreyne düşer şÿr-ı temÀşÀ-yı teàÀfül

1.9. MECMUANIN TEZHİP SANATI AÇISINDAN DEĞERİ

Edebî açıdan incelemeye tâbi tuttuğumuz *Mecmu'a-i Gazeliyyât*, içeriğinde yer alan çiçek minyatürleri ve usta işi kapaklarıyla güzel sanatların bir diğer kolu olan resim sanatı için de ayrıca değer taşımaktadır. Bu özelliğiyle mecmua, dikkatleri üzerine çekmiş ve sahanın uzmanları tarafından incelenmiştir. Mecmuanın sahip olduğu bu fiziksel özelliğine binaen çalışmada bu başlığın açılması ve eserin bu özelliğinden de kısaca bahsedilmesi elzem görülmüştür.

Geleneksel sanatlarımızın zengin kollarından birisi de yazma kitap, levha ve murakkaların bezenmesinde altın varak ya da çeşitli renklerin kullanılmasıyla uygulanan bir çeşit süsleme sanatı olan tezhiptir. Osmanlıda diğer sanat dallarındaki gibi tezhipte de devletin yükselişine paralel, olgun bir klasik üslûp estetiği oluşmuş, zamanla yeni arayışlar içine girilmiştir. Bu yenilenme arayışlarının en yoğun olduğu dönem 18. yüzyıla damgasını vuran Lâle Devri'dir. Yüzyılın ikinci yarısında başlayan Batılılaşma heyecanı ve Avrupa sanatının etkisi tezhip sanatında "şükûfe tarzı" olarak adlandırılan yeni bir üslûbu ortaya çıkarmıştır.[157] Bu yüzyılın, şükûfe tarzını başarıyla uygulamış çiçek ressamları arasında, incelememize konu olan *Mecmû'â-i Gazeliyyât*"ın da müzehhibi olan Ali Üsküdârî önde gelmektedir.

> "XVIII. yüzyılın en önde gelen müzehhip, çiçek ressamı ve lake üstadı Ali Üsküdârî'dir. 1139 (1726-27) tarihli Gazeller isimli şiir kitabı (İÜ Ktp., TY, nr. 5650), ruganî cildi ve içindeki klasik tezyinatı yanında çiçek resimleriyle de nakkaşının yetenek ve tarzını ortaya koymaktadır. Ali Üsküdârî'nin bu eserde klasik bezemeyi ustaca kullandığı, ayrıca yaptığı çiçek türlerinde tabiata

[157] Gülnur Duran, "Osmanlı Tezhip Sanatında Natüralist Üslûpta Çiçekler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl: 2018/2, Sayı:31, s. 180.

bir botanik uzmanı gözüyle baktığı ve âdeta çiçeklerin portrelerini çizdiği dikkati çeker."[158]

Görüldüğü gibi yukarıda Ali Üsküdârî'nin klasik bezemedeki ustalığından ve konumuz olan mecmuaya yaptığı çiçek resimlerinden sitayişle bahsedilmektedir. Doğum ve ölüm tarihleriyle hayatına dair elimizde net bilgiler bulunmayan Ali Üsküdârî hakkında Filiz Çağman tarafından ise şu bilgiler verilmektedir:

> "Tezhiplerinde, XVI. yüzyılın ilk yarısında saray nakkaşhânesinde çalışmış olan ressam Şahkulu'nun Osmanlı süsleme sanatına kazandırdığı motifleri severek ve titizlikle işlemiştir. Onun imzasını taşıyan tezhiplerle lake (rugan) tekniğindeki cilt kapakları, yazı altlıkları, yazı çekmeceleri, yazı kuburları ve yaylar 1723-1761 yılları arasına rastlayan tarihleri taşımaktadır. Topkapı Sarayı Arşivi'nde muhafaza edilen ehl-i hiref defterlerindeki 1143-1144 (1731-1732) yıllarına ait masraf kayıtlarından sanatçının saray için çalıştığı anlaşılmaktadır." [159]

Çağman, Ali Üsküdârî'nin eserlerinin yurt içinde ve dışında çeşitli koleksiyonlarda korunduğunu belirttiği yazısına şöyle devam etmektedir: "İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan ve cönk tarzında şarkı makamlarını[160] toplayan bir mecmuada da (TY, nr. 5650) Batı etkisini yansıtan realist çiçek resimleri yer almaktadır."[161]

Çalışmamızın, Mecmuanın Tertip Hususiyetleri bölümünde de ele aldığımız üzere, yukarıda Çağman'ın değindiği bu realist (Gülnur Duran'a göre natüralist) çiçek resimleri, tez konumuz olan mecmuaya edebî yönünün yanında ikinci bir sanat değeri daha katmaktadır.[162] Aşağıda, *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'a ait olup *TDV*

---

[158] İnci Ayan Birol, "Şükûfe", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/259.
[159] Filiz Çağman, "Ali Üsküdârî", *TDVİA* (İstanbul: TDV Yayınları, 1989), 2/458.
[160] İçeriğinin "*Mecmû'a-i Gazeliyyât*" adından belli olmasına rağmen yazar, mecmuayı şarkı mecmuası olarak hatalı bir şekilde tanımlamıştır.
[161] Çağman, "Ali Üsküdârî", *TDVİA,* 2/458.
[162] Gülnur Duran, makalesinde bu resimlerin değeri hakkında şunları söylemektedir: "Osmanlı bezeme sanatında natüralist üslûptaki çiçekler, kitap sanatlarından (tezhip, minyatür, katı', cild), dokuma (kumaş), mimarî ve iç mekân bezemelerinden (çini, kalem işi) kişisel kullanım eşyalarına,

İslam Ansiklopedisi'nin ilgili maddelerinde de görsel olarak kullanılan dört adet tezhip yer almaktadır.

Ali Üsküdârî tarafından yapılmış çiçek resimleri: Soldan sağa sırasıyla 1. Resim: Mecmû'anın kapağı, 2. Resim: vr. 33a, 3. Resim: vr. 39b, 4. Resim: vr. 40a. (İÜ Ktp., TY, nr. 5650)

1.10. MECMÛ'ANIN ÖNEMİ VE TÜRK EDEBİYATINA KATKISI

Mecmû'a-i Gazeliyyât'ın muhtevasını oluşturan aynı tarzdaki gazelleri, özenli hattı, sanatkârane tezhibi ve kendine has tasnif metodu ile estetik zevkinin belli bir standardın üzerinde olan biri tarafından hazırlandığı anlaşılmaktadır. Yine mecmuadaki şair ve şiirlerin seçiminden mürettibin edebî zevki açıkça belli olmaktadır.

---

mezar taşlarına kadar pek çok sanat dalında yaygın olarak yer almıştır. Natüralist üslûpta çiçekler, kitap, murakka', levha, ferman, tuğra gibi el yazması eser tezhiplerinde, sadece tezhibin bir elemanı olarak değil bağımsız kompozisyonlar hâlinde çoğu kez yazma eserlerin ilk ve son sayfalarında, bazen de bütün bir kitabı veya albümü bezemede kullanılmıştır." Gülnur Duran, "Osmanlı Tezhip Sanatında Natüralist Üslûpta Çiçekler" *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2018/2, Sayı:31, s. 186.

Gazel nazım şeklini merkeze alan *Mecmû'a-i Gazeliyyât*, ortaya konduğu 18. yüzyılın genel edebî zevkini yansıtması bakımından dikkate değer bir derlemedir. Sebk-i Hindî üslubu ve bu üslubun tesirinin iyiden iyiye hissedildiği bu devir, edebiyat tarihlerimizde enine boyuna incelenmiştir. Bu mecmua da mezkûr araştırmalar için Sebk-i Hindî'nin etki alanını göstermesi bakımından örneklik teşkil etmekte, devrin edebî zevkine dair çıkarımlar yapılmasına imkân sağlamaktadır. Mecmuaya seçilen gazel metinlerinin tamamında görülen; aynı edebî akımın tesirinde kalmış olmaları, beyit sayılarının her gazelde beş olması, belli bir estetik düzeyi yansıtmaları ve klasik mecmualardan farklı düzenlenişi gibi özellikleri mecmuayı türdeşleri içinde farklı bir konuma oturtmaktadır.

Mecmua çalışmalarından beklenen, bu eserlerin dönemin edebî zevkini yansıtmasının yanında nüsha karşılaştırmalarında sunduğu farklılıklar ve yeniliklerdir. Birçok divan şairinin divanlarında belli sebeplerden dolayı bulunmayan şiirleri ya da şiir parçaları, şiir mecmuaları aracılığıyla gün yüzüne çıkmaktadır.

*Mecmû'a-i Gazeliyyât'*ın bu açıdan ele alındığında edebiyat tarihimiz için az da olsa katkılar sunduğu görülmektedir. Şöyle ki, mecmuada yer alan gazellerin, ilgili şairlerin divanlarında yer alıp almadığına yönelik yapılan incelememizde Şeyh Mehmet Nazmî'ye ait 9 adet gazelin (Vr. 36b, 37a, 37b, 38a, 39a, 41a, 41b, 42a, 42b) onun divanını konu edinen tez çalışmasında bulunmadığı tespit edilmiştir.[163] Bir şairin divan neşrinde bulunmayan bu kadar çok metnin bu mecmua aracılığıyla ortaya konması, *Mecmû'a-i Gazeliyyât'*ı edebiyat tarihine katkısı açısından değerli kılmaktadır. Yine Nâmî'ye ait bir gazelin de (Vr.53a) şairin divanında yer almayıp bu mecmuada bulunması aynı şekilde önem arz etmektedir.

Mecmuanın, yukarıda bahsedilen şairlere ait yeni manzumeleri barındırmasının yanında divanlarla ilgili tez çalışmalarındaki hatalı okumaların düzeltilmesinde de katkıları olmuştur. Bunlar, metin bölümündeki dipnotlarda gösterildiği için ayrıca buraya almaya gerek görülmemiştir.

[163] Halime Bektaş, *Şeyh Mehmed Nazmî Divânı (Edisyon Kritik, İnceleme)*. (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'IN TENKİTLİ METNİ

2.1. METNİN KURULUŞUYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Metnin imlâsında birlik sağlamak amacıyla Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarda İsmail Ünver tarafından yayımlanan ve metin neşirlerinde büyük ölçüde kabul gören "*Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*"[164] adlı makaledeki esaslar gözetilmiştir.

2. Metin klasik dönem Osmanlı Türkçesinin özelliklerini taşımaktadır. Eklerin yazımında dönemin dil özellikleri esas alınmıştır. Eserde yazıldığı dönemin (17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl başı) dil özellikleri korunmuş, imlâda da metne sadık kalmaya dikkat edilmiştir.

3. Neşirde klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Kimi neşirlerde farklı şekillerde gösterilen harflerdeki tercihlerimiz şu şekilde olmuştur:
(خ : ò) (ق : ú) (ڭ : ñ) Farsça "vâv-ı ma'dûle"ler ise " º " ile gösterilmiştir.

4. Metinde vezin gereği zihaf yapılarak kısa okunan sesler italik olarak yazılmıştır.

[17b] Diríà eyler nigÀhın zaòmí-ı tír-i cefÀ úılmaz
Sitem-kÀr anuñ ol bí-dÀd-ı müsteånÀlarındandur

5. Metin içinde yanlış yazılan kelimelerin doğru yazımı esas alınmış mecmuadaki yazım farkı dipnotta gösterilmiştir.

[164] İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Derneği Dergisi*, 9/1, 51-89.

6. Beyitlerin mürettip tarafından eksik bırakılan kısımları divanlardaki hâli esas alınarak doldurulmuş, mecmuadaki bu farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

[6b] Ya èÖrfí'dür ya ÙÀlib ya Fehím [üstÀd-ı kÀmildür]

Selís [ü] ÀşinÀ elfÀz bir şièr-i àaríb olsa

7. Mecmuada yer alan gazeller her bir şairin ismi altında kendi içinde numaralandırılmıştır.

8. Varak numaraları metindeki yerlerine sadık kalınarak nesrin içine gömülmeksizin gazel numaralarının yer aldığı satırın sol kısmında köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir.

9. Mecmuadaki gazellerin karşılaştırma yapılan divan nüshasındaki yeri ve numarası, gazel başlıklarının hemen yanında parantez içinde belirtilmiştir.

10. Müstensihin bazı yerlerde yazmadığı atıf vavları metin içinde köşeli parantez [ ] arasında gösterilmiştir.

[16a] Ol ùabíb-i seng-dil olmaz mühim-sÀz-ıèilÀc

Òaste-i derd [ü] àamuñ amma ki dermÀnın bilür

2.2. MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT

FEHÍM-İ ÚADÍM

[1b] 1. Gazel (Sayfa: 334, No: 23)

mefèylü mefÀèílü mefÀèílü faèylün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Bir kerre gelüp hüsnüne bì-tÀb nigÀh it
   Ey bülbül-i cÀn óÀlüñi var ãoñra tebÀh it

2. Áteş-ruòunı[165] şuèle-fürÿz-ı àaøab itdüñ
   Ey dil saña kim didi[166] baúup rÿyına Àh it

3. Ey şÀh-ı teàÀfül-sipeh-i milket-i fitne[167]
   Peyk-i nigehüñ gÀhí dile rÿy-be-rÀh it

4. Gör girye ile çÀk-i giríbÀn u fiàÀnın
   Mecnÿnuña da bir naôar-ı óavãala gÀh it

5. ÓÀlüñ görüp eyler saña ol şÀh[168] teraóóum
   Bí-çÀre FehímÀ hele[169] kÿyını penÀh it[170]

[165] ruòını: ruòumı F.K.D.
[166] didi: dirdi F.K.D.
[167] fitne: èişve F.K.D.
[168] şÀh: şÀhuñ F.K.D.
[169] hele: ser-i F.K.D.
[170] F.K.D.'de 7. beyittir.

[2a] 2. Gazel (Sayfa: 458, No: 115)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Raóm úıl ey àaøab-Àlÿde şeh-i kişver-i nÀz
   ÇÀk çÀk itdi yeter cÀn u dili òancer-i nÀz

2. ÒÀk-i õilletde göñül her gice Ààuşte-be-òÿn
   Çeşm-i sermestüñ ise òufte-i[171] gül-pister-i nÀz

3. Nev-niyÀz itme gümÀn muøùarib itse beni èışú
   Köhne meftÿnuñam ey ùıfl-ı neàam-perver-i nÀz[172]

4. Seyr iden rÿy-ı èaraú-nÀk-i òayÀ-perverüñi
   Fehm ider baór-ı melÀóatda nedür gevher-i nÀz[173]

5. Kişver-i nÀz-ı[174] Fehím olmazıdı böyle òarÀb
   áamzeñe itmese imdÀd eger leşker-i nÀz[175]

[171] òufte-i: óoúúa-i F.K.D.
[172] F.K.D.'de 4. beyittir.
[173] F.K.D.'de 5. beyittir.
[174] nÀz-ı: cÀn-ı F.K.D.
[175] F.K.D.'de 7. beyittir.

[2b] 3. Gazel (Sayfa: 394, No: 67)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ey bÀd-ı ãabÀ ol şeh-i òÿn-ríze òaber vir
   Òÿn-rìzligin gel dil-i nÀ-çíze òaber vir

2. Ey bÀd-ı ãabÀ dÿr olalı àamzelerinden
   Düşdüklerimi òancer-i ser-tíze òaber vir

3. Ey bÀd-ı ãabÀ silsile-cünbÀní-i şevúam
   Zencír-i ser-i zülf-i dil-Àvíze òaber vir

4. Ey bÀd-ı ãabÀ yÀsemin-efşÀní-i eşküm
   Òÿy-gerde o gül-berg-i semen-bíze òaber vir

5. Ey bÀd-ı ãabÀ bülbül-i güm-lÀne Fehímüñ
   ÁvÀreligin gel dil-i nÀ-çíze[176] òaber vir

[176] gel dil-i nÀ-çíze: ol gül-i nev-òíze F.K.D.

[3a] 4. Gazel (Sayfa: 392, No: 66)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Bilürem vÀãıl-ı cÀnÀn olacaúsın Àòir
   Lík zindÀní-i hicrÀn olacaúsın Àòir

2. Ùıfl iken olma cefÀ itmege[177] çaròa hem-reng
   Çünki bir Àfet-i devrÀn olacaúsın Àòir[178]

3. èÁlemi óüsnüñe fermÀn-ber idüp itme şehíd
   İtdügüñ kÀra peşímÀn olacaúsın Àòir[179]

4. èAúl-ı evvel de olursañ yine ey dil o mehüñ[180]
   Óüsnine vÀlih ü óayrÀn olacaúsın Àòir[181]

5. Vecd [ü] zühdıla Fehím eyleme yÀ RÀb yÀ RÀb
   Berhemenlerle ãanem-òˇÀn olacaúsın Àòir[182]

[177] itmege: itmede F.K.D.
[178] F.K.D.'de 5. beyittir.
[179] F.K.D.'de 7. beyittir.
[180] ey dil o mehüñ: sen ol mÀhuñ F.K.D.
[181] F.K.D.'de 12. beyittir.
[182] F.K.D.'de 15. beyittir.

[3b] 5. Gazel (Sayfa: 402, No: 72)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) mefÀèilün feèilün (faèlün)[183]

· · – – (– · – –) / · — · — / · · – (— —)

1. Tíà [u] tír-i[184] úaøÀ nigÀhuñdur
   BÀèiå-i her belÀ nigÀhuñdur

2. Nergis-i bÀà-ı fitnedür çeşmüñ
   Bÿy-ı rÀz-ÀşinÀ nigÀhuñdur[185]

3. Meded öldüm teàÀfül itme yeter
   Òaste cÀna devÀ nigÀhuñdur[186]

4. Beni mestÀne eyleyen rüsvÀ
   èÁleme dÀéimÀ nigÀhuñdur[187]

5. Dil-i zÀrı[188] Fehím'i mest iden
   Muttaãıl dil-berÀ nigÀhuñdur[189]

[183] F.K.D.'de bu gazelin vezni feèilÀtün feèilÀtün feèilün olarak verilmiştir.
[184] tír: åír M.
[185] F.K.D.'de 3. beyittir.
[186] F.K.D.'de 5. beyittir.
[187] F.K.D.'de 6. beyittir.
[188] zÀrı: zÀr-ı F.K.D.
[189] F.K.D.'de 7. beyittir.

[4a] 6. Gazel (Sayfa: 458, No: 114)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Dil ãanma şehíd olmamadan cÀnına úıymaz
   CÀnına úıyar òancer-i cÀnÀnına úıymaz

2. Ey şuèle-i óüsn eyleme pervÀneñi sÿzÀn
   Gör luùf-ı güli bülbül-i nÀlÀnına úıymaz

3. Ey çarò-ı siyeh-kÀse-i dÿn-perver-i bí-raóm
   CellÀd da olsa kişi mihmÀnına úıymaz

4. Bismil-geh-i ferzend-i Òalíl'i yüri seyr it
   Gör meróamet-i èışúı ki úurbÀnına úıymaz

5. Ümmíd ki ol ãaf-şiken-i fitne FehímÀ
   Cemèiyyet-i èuşşÀú-ı períşÀnına úıymaz

[5b] 7. Gazel (Sayfa: 518, No: 159)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Bir kerre itmedi beni memnÿn-ı nÀz óayf
   Dil-óˇÀhum üzre eylemedüm bir niyÀz óayf

2. Ol çeşm-i òışm-nÀk diríà itmedi beni
   Minnet-pezír-i àamze-i òÀùır-nüvÀz óayf

3. Teéåír-i tÀb-ı mihri hilÀl eyledi beni
   KÀr itmedi o mÀha bu sÿz u güdÀz óayf

4. Bí-iòtiyÀr eyledüm evvel nigehde Àh
   İtdi rümÿz-ı àamzesi ifşÀ-yı rÀz óayf

5. Tesòíre úÀdir olamadı ol perí daòi
   èÁlemde bir Fehím gibi siór-sÀz óayf

[6a] 8. Gazel (Sayfa: 560, No: 193)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ey àamzeleri cevher-i şemşír-i teàÀfül
   DünyÀyı helÀk eyledi teéåír-i teàÀfül

2. LÀyıú mıdur imsÀk-ı naôar tÀ o úadar kim
   Çeşmüñ bile gÀhí ola dilgír-i teàÀfül

3. Cemè oldı gelüp bir yere müjgÀn u kirişme
   Beñzer ki iderler yine tedbír-i teàÀfül

4. GÿyÀ ki hemÀn nÀvek-i ser-tíz-i úaøÀdur
   Bí-zaóm ider küşte dili tír-i teàÀfül

5. Böyle ise ger[190] lüùf-ı nigeh baña FehímÀ
   ÚÀbil mi lisÀna gele taèbír-i teàÀfül

[190] böyle ise ger: ger böyle ise F.K.D.

[6b] 9. Gazel (Sayfa: 636, No: 254)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. ÚarÀrı bí-úarÀr olsa bize[191] bir dil-firíb olsa
   Nesím-i ùurrası mevc-efgen-i baór-ı şekíb olsa

2. áaøabla öldürür ióyÀ ider düzdíde òandeyle
   Beni maórÿm-ı nÀz itmez o şÿòum biñ raúíb olsa

3. İderdi ÀfitÀb-ı ãubódan bÀlin ü bister dil
   ÒayÀliyle o mÀhuñ bir gice pehlÿ[192] nasíb olsa

4. Ne mümkin ölmemek dÀà-ı óasedle seyr iden zaòmum
   Baña ol[193] àamze-kÀrum görmemiş aèmÀ ùabíb olsa

5. Ya èÖrfí'dür ya ÙÀlib ya Fehím üstÀd-ı kÀmildür[194]
   Selís [ü] ÀşinÀ elfÀz bir[195] şièr-i àaríb olsa

[191] olsa bize: itse bana F.K.D.
[192] pehlÿ: vaãlı F.K.D.
[193] ol: o F.K.D.
[194] üstÀd-ı kÀmildür: M. -
[195] elfÀô bir: bir şÀèir-i F.K.D.

[7a] 10. Gazel (Sayfa: 632, No: 250)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Perde itdüñ gice destüñ çeşm-i òˇÀb-Àlÿduña
   Eyledüñ meftÿn beni nÀz-ı óicÀb-Àlÿduña

2. Şuèle-i ruòsÀruñı sím-Àb-ı cÿş itdüñ yine
   Kim sebeb oldı óayÀ-yı ıøùırÀb-Àlÿduña

3. Bir nigÀh it luùfıla ôÀlim helÀk itdüñ beni
   Virme ruòãat àamze-i mest-i èıtÀb-Àlÿduña

4. Mest-i düş-nÀm-ı tebessüm-nÀküñem úurbÀn olam
   Çeşm-i maòmÿr-ı nigeh laèl-i şarÀb-Àlÿduña

5. N’ola lÀl olsa cevÀbuñdan[196] Fehím-i ter-zebÀn
   Oldı óayrÀn õevú-i güftÀr-ı òıùÀb-Àlÿduña

[196] cevÀbuñdan: cevÀbuñda F.K.D.

[7b] 11. Gazel (Sayfa: 532, No: 169)

müfteèilün fÀèilün müfteèilün fÀèilün

— · · — / — · — / — · · — / — · —

1. Ehl-i dili ne úaøÀ ne úader eyler helÀk
   Dilber-i èÀşıú-küş-i àamzeler[197] eyler helÀk

2. Teb-zede-i èışúına cilvesi cÀnlar virür
   Lík ser-i èaynindeki raèşeler eyler helÀk

3. áamze kemín-gehdedür ey dil-i bí-òod ãaúın
   Óüsnine óayrÀn iken bí-òaber[198] eyler helÀk

4. Síne gerüp àamzeden zaóm niyÀz eyleme
   Çeşm-i siyeh-mestdür el-óaõer eyler helÀk

5. Çeşmine úurbÀn olam tíà ne lÀzım Fehím
   Òışmıla ben bí-dili bir naôar eyler helÀk

[197] àamzeler: èişve-ger F.K.D.
[198] bí-òaber: pí-òaber M.

[8a] 12. Gazel (Sayfa: 648, No: 264)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. áamzeñi mest eyleyüp her dem şarÀb-ı nÀzıla
   Çeşm-i maòmÿruñ hem-Àäÿş itme òˇÀb-ı nÀzıla

2. Var ise yine nigÀh-ı şÿòuñ eyler imtizÀc
   Çeşm-i maòmÿruñ gibi mest-i òarÀb-ı nÀzıla

3. èÁşıú-ı bí-dil yine ùÀúat getürsün çeşmüñe
   NÀzı da lerzÀn ider àamzeñ èitÀb-ı nÀzıla

4. Leblerüñ muètÀd iken gül gibi òandÀn olmaàa
   èÁşıúa eyler tebessüm biñ óicÀb-ı nÀzıla

5. Biñ Fehím-i sÀóiri ilzÀm-ı fenn-i sióר ider
   áamze-i muèciz-kelÀmuñ bir cevÀb-ı nÀzıla

KELÍM

[8b] 1. Gazel (Sayfa: 162, No: 155)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. İderdi vaèdeler göñlüm alınca èarø-ı óÀl itsem
   Döner biñ[199] nÀzıla şimdi temennÀ-yı viãÀl itsem

2. Yeter kim rÿze-dÀr-ı óasretüm demdür ki èíd olsa
   Görünse şÀhid-i maúãÿd-ı dil seyr-i cemÀl itsem

3. O óasret-pisterem kim her gören yÀbÀne söyler dir
   Şemím-i zülfüñi bÀd-ı seóer-gehden suéÀl itsem

4. O gül kÀsid metÀè-ı cÀnı bir pürsişle itmez şÀd[200]
   HezÀr-ÀsÀ ne deñlü èarø-ı kÀlÀ-yı melÀl itsem

5. Olurdum nÀz iderken çaròa dil memnÿn-ı iósÀnı
   Kelím ol dergeh-i vÀlÀya bir kez rÿy-mÀl itsem

[199] biñ: piñ M.
[200] itmez şÀd: şÀd olmaz K.D.

[9a] 2. Gazel (Sayfa: 159, No: 151)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Añup aàyÀrın ol şÿò-ı perí-símÀdan el çekdüm
   Taãavvur eyleyüp òÀrın gül-i raènÀdan el çekdüm

2. Görinür çeşmüme her tÀrı anuñ şimdi bir ejder
   HevÀ-yı zülf-i pür-píç-i èabír-ÀsÀdan el çekdüm

3. Bu deyrüñ bütlerinde rÿy-ı dil yoú ne eåer[201] gördüm
   MesíóÀ-veş bu dÀr-ı èÀlem-i dünyÀdan el çekdüm[202]

4. Getürdüm Úays-ı cÀn-ı nÀ-be-hÿşı èÀlem-i ãaóva
   O bed mest-i[203] şarÀb-ı cÀm-ı istiànÀdan el çekdüm[204]

5. KelímÀ gÿşe-gír-i künc-i istiànÀ olup şimdi
   GedÀ-yı bí-ser ü pÀdan der-i DÀrÀ'dan el çekdüm[205]

[201] dil yoú ne eåer: dilden yoú eåer K.D.
[202] K.D.'de 6. beyittir.
[203] bed mest-i: sermest-i K.D.
[204] K.D.'de 7. beyittir.
[205] K.D.'de 8. beyittir.

[9b] 3. Gazel (Sayfa: 127, No: 91)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Beni bímÀr iden meócÿr*í*-i çeşm-i óabíbümdür
   Baña ãıóóat yüzin göstermeyen ey dil ùabíbümdür

2. Unutdı òalú şimdi úıããa-i Mecnÿn u FerhÀd'ı
   Olan dillerde efsÀne benüm óÀl-i àaríbümdür

3. Baña[206] bí-hÿde söyler nÿş-ı meyden menè ider vÀèiô
   Ezelden ník ü bed görsem gerek ol kim naãíbümdür

4. Úayırmaz çarò-ı aèôam-veş görünsem òalúa bí-kevkeb
   Yanımda èaúl-ı küll nev-bÀve bir ùıfl-ı necíbümdür

5. KelímÀ baña úalsa ãabr iderdüm belki hicrÀna
   Taóammül úılmayan ol derde cÀn-ı nÀ-şekíbümdür

[206] bana: beni K.D.

[10a] 4. Gazel (Sayfa: 107, No: 50)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Zülfüñe bende geçenler nice ÀzÀde olur
   Dil-i dívÀne niçün bilmem o sevdÀda olur

2. Heves-i secde-i miórÀb-ı viãÀl itse[207] eger
   Reng-i òÿn-Àbe-i óasret bana seccÀde olur

3. Ne bulurlar èaceb ey Yÿsuf-i delv-i behcet
   Her gören çÀh-ı zenaòdÀnuñı üftÀde olur

4. Küfr iken meõheb-i èışú içre ümíd-i rÀóat
   Niçün erbÀb-ı maóabbet o temennÀda olur

5. Virmedin cÀnını düşdi tamaè-ı òÀme Kelím
   Míve-i vuãlatı ol ãandı ki dünyÀda olur

[207] itse: itsem K.D.

[10b] 5. Gazel (Sayfa: 107, No: 51)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Kimüñ cÀnÀnısuñ sırdur hevÀ-yı miónetüñ kimdür
   Ùabíbüm söyle gel dil-òaste-i bí-tÀúatüñ kimdür

2. Seóer bülbül gibi kÿyuñda kimdür naàme-perdÀzuñ
   Gice ùÿùí-ãıfat efsÀne-gÿy-ı ãoóbetüñ kimdür

3. Kime úılsun[208] belÀ-keşler teôallum ÀsitÀnuñda
   Ne mülküñ şÀhısın òidmet-güõÀr-ı devletüñ kimdür

4. Hele derd-i ser-i hicrüñle cÀnÀ ben tamÀm oldum
   èAceb kÿyuñda sermest-i şarÀb-ı ülfetüñ kimdür

5. Kelím-i Ùÿr-ı maènÀyıdı evvel geşt iden anı
   èAceb şimdi úadeó-peymÀ-yı[209] tíh-i óasretüñ kimdür

[208] úılsun: úalsun K.D.
[209] úadeó-peymÀ-yı: úadem-peymÀ-yı K.D.

[11a] 6. Gazel (Sayfa: 121, No: 78)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Beni bí-tÀb-ı taóammül ide óasret nice bir
   Nice bir ey gül-i raènÀ-yı leùÀfet nice bir

2. Nice bir girye úılam çeşm-i siyeh mestüñ içün
   Nice bir òaste gönül olmaya rÀóat nice bir

3. Nice bir derd-i àam-ı reşkıla bí-tÀb olayum
   Nice bir zümre-i aàyÀr ile ülfet nice bir

4. Nice bir çekmeye dil dest-i ümídin andan
   Nice bir keşmekeş-i dÀmen-i vuãlat nice bir

5. Nice bir hecr-i taóayyürde[210] úalam hem çü Kelím
   Bizden ey Àhÿ-yı nÀzende-i[211] vaóşet nice bir

[210] hecr-i taóayyürde: tíh-i taóassürde K.D.
[211] nÀzende-i: nÀzende bu K.D.

[12b] 7. Gazel (Sayfa: 151, No: 137)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Óayret nigÀh-ı rÿ-yı dıraòşÀnuñam senüñ
   ÜftÀde cÀn-ı çÀh-ı zeneòdÀnuñam senüñ

2. Ümmíd-i berg-i lüùfuñ ile ey nihÀl-i gül
   NeôôÀre ferş-i ùarf-ı òıyÀbÀnuñam senüñ[212]

3. Bí-hÿde úaçma benden ey Àhÿ-yı zamÀn[213]
   Pÿyende Úays-ı vÀdí-i hicrÀnuñam senüñ[214]

4. ÁzÀd-ı úayd-ı dÀm-geh-i fikr-i rÀóatam
   TÀ kim esír-i kÀkül-i píçÀnuñam senüñ[215]

5. Sürsün o şÀh-ı èişve KelímÀ raúíb segi[216]
   Dirmiş úapuñda èÀşıú-ı nÀlÀnuñam senüñ[217]

[212] K.D.'de 3. beyittir.
[213] ey Àhÿ-yı zamÀn: eyÀ Àhÿ-yı remÀn K.D.
[214] K.D.'de 4. beyittir.
[215] K.D.'de 6. beyittir.
[216] raúíb segi: raúíbseñ K.D.
[217] K.D.'de 9. beyittir.

[13a] 8. Gazel (Sayfa: 191, No: 211)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Göñül sen olmayınca istemez kim şÀd-kÀm olsun
   ŞarÀb-ı şÀdımÀní[218] èÀşıúa sensüz óarÀm olsun

2. Felek devrüñde meéyÿs-ı ãafÀ-yı òÀtıruz bÀrí
   Ne dilde derd-i òÀr-ı àam ne elde derd-i cÀm olsun

3. Yine miónet-esír-i dÀne-i òÀl-i siyÀhuñdur
   Gerek ÀzÀde mürà-i dil gerek pÀ-best-i dÀm olsun

4. Úo cevr itsün cefÀsın çekmeden úaçmam hemÀn ey dil
   İden serkeşlik ol serv-i revÀn-ı òoş-òırÀm olsun

5. Anı öldürdüñ ammÀ reşkıla düşmen helÀk oldı
   Kelím-i zÀrı memnÿn itdüñ èömrüñ müstedÀm olsun

[218] şÀdımÀní: şÀd-kÀmı K.D.

[13b] 9. Gazel (Sayfa: 190, No: 209)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Geldi biñ nÀz ile ol gül-àonce-i Àfet bugün
   Oldı tÀze köhne dÀà-ı cÀn-ı bí-rÀóat bugün

2. Müjde kim ôıll-ı zemín-i firúat oldı muømaóıl
   Burc-ı ùÀlièden göründi neyyir-i vuãlat bugün

3. Áòir oldı şÿriş-i bezm-i şarÀb-ı iştiyÀú
   SÀzın işkest eyledi rÀmiş-ger-i óasret bugün

4. TÀ-be-key sÀúí taóammül dem o demdür ki[219] ide
   DÀmen-i ruósat şikest-i sÀàar-ı èismet bugün

5. Secde-i şükr it KelímÀ yandı úandíl-i murÀd
   äaldı deyr-i cÀna ol büt pertev-i èizzet bugün

[219] ki: kim K.D.

[14a] 10. Gazel (Sayfa: 193, No: 217)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Fikr-i meócÿrí-i şevú-i bezm-i yÀr itdüm gice
   Şemèa baúdum girye-i bí-iòtiyÀr itdüm gice

2. Şeróa-i sínemde itdi şuèle-i dÀàum ôuhÿr
   Òalúa rÀz-ı derd-i èışú-ı ÀşikÀr itdüm gice

3. Şimdiden ãoñra naãíóat çÀre-sÀz olmaz baña
   Kÿh-ken-veş nefret-i òíş-ı tebÀr itdüm gice

4. ÒÀk-i pÀyüñ dídeden dÿr itdi ol kÀfir nihÀn[220]
   äubóa dek derdüñle şetm-i rÿzgÀr itdüm gice

5. äubó-dem Àhuñ KelímÀ gÿş idüp dilber dimiş
   Ol esír-i èışúa cevre[221] bí-şümÀr itdüm gice

[220] nihÀn: nihÀd K.D.
[221] cevre: cevr-i K.D.

[14b] 11. Gazel (Sayfa: 218, No: 263)

müstefèilün müstefèilün müstefèilün müstefèilün

— — · — / — — · — / — — · — / — — · —

1. Geh baòş-ı cÀm-ı[222] luùf ile[223] mestÀne eylersin beni
   Geh bir nigÀh-ı òışmıla[224] dívÀne eylersin beni

2. Ben bülbül-i bÀà-ı àamem èarø eyle gül ruòsÀrını[225]
   TÀ key çerÀà-ı óasrete pervÀne eylersin beni

3. Geh èarø idersüñ çeşmüñi geh úaşlaruñ miórÀbını
   Geh rÀàıb-ı mescid gehí meyòÀne eylersin beni

4. Úaldırma[226] ben zÀra küleh egdirme derdin úanzla
   Mecnÿn gibi dilden dile efsÀne eylersin beni

5. Degme KelímÀ gel meded pÀ-yı sükÀn-ı kÿyına
   Ol ÀşinÀlardan ãaúın bí-gÀne eylersin beni

[222] baòş-ı cÀm-ı: cÀm-baòş-ı K.D.
[223] ile: ider K.D.
[224] òışmıla: çeşm ile K.D.
[225] èarø eyle gül ruòsÀrını: èarø-ı gül-i ruòsÀrını K.D.
[226] Úaldırma: M. -

[15a] 12. Gazel (Sayfa: 220, No: 267)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Úadr-i vaãluñ bilmedüm àam-òºÀr olur ãandum seni
   Úoçmadum mÿ-yı miyÀnuñ yÀr[227] olur ãandum seni

2. Úoúmadum gül-berg-i ruòsÀruñ ãaúındum òÀùıruñ
   Naòl-i nÀzum ben gül-i bí-òÀr olur ãandum seni[228]

3. Ekmedüm dÀà üzre dÀà-ı Àteş-i hicrÀnuñı
   Merhem-i zaòm-ı dil-i bímÀr olur ãandum seni[229]

4. Mest-i nÀzum bilmedüm ki muúteøÀ-yı keyf imiş
   áam-güsÀr-ı cÀn ü dil her bÀr[230] olur ãandum seni [231]

5. ŞÀh-bÀz-ı evc-i istiànÀ imişsin bilmedüm
   Mÿnis-i dest-i Kelím-i zÀr olur ãandum seni[232]

[227] yÀr: mÀr K.D.
[228] K.D.'de 3. beyittir.
[229] K.D.'de 4. beyittir.
[230] bÀr: M. -
[231] K.D.'de 5. beyittir.
[232] K.D.'de 6. beyittir.

èÁRİF

[15b] 1. Gazel (Sayfa: 128, No: 3)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. TebÀn[233] ol kÀkül èÀşıú-ı firíbe mübtelÀdur hep
   áazÀlÀn óürrem-i pÀ-beste-i dÀm-ı belÀdur[234] hep

2. FiàÀnı bí-dilÀnuñ síne-sÿz olmaú baèíd olmaz
   GülistÀn-ı àamuñ bülbülleri Àteş-nevÀdur hep

3. Ne güşt-i gÿyı ne gülçín-i bÀà-ı óüsni olmaú var
   O naòl-i èişvenüñ èÀşıúları bí-dest ü pÀdur hep

4. Şemím-i zülfi kim sermÀye-i Àşÿb olur her dem
   O şÿr-ı fitneye bÀdí yine bÀd-ı[235] ãabÀdur hep

5. Sürÿd-ı bezm-i àam kim èışú dirler nÀmına èÁrif
   Felek bu naàme[-i] dil-keşle dÀéim pür-ãadÀdur hep

[233] tebÀn: şebÀn A.D.
[234] belÀdur: hevÀdur A.D.
[235] bÀd-ı: ey dil A.D.

[16a] 2. Gazel (Sayfa: 130, No: 5)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Úays ü FerhÀduñ ne úÿh [u] ne beyÀbÀnın bilür
   VÀd*í*-i èışúuñ göñül bir rÀh-ı ÀsÀnın bilür

2. Ol ùabíb-i seng-dil olmaz mühim-sÀz-ıèilÀc
   Òaste-i derd [ü] àamuñ amma ki dermÀnın bilür

3. İótirÀz itse nigÀh-ı fitne-kÀrından n'ola
   Dil ne òÿnídür o şÿòuñ çeşm-i fettÀnın bilür

4. Bí-şuèÿr[236] olsa ne deñlü mest*í*-i endÿhile
   èÁşıú-ı serkeşte rÀh-ı kÿy-ı cÀnÀnın bilür[237]

5. Olmasa hem-derd iôhÀr eylemez óÀl-i dilin
   RÀz-dÀr-ı èışú olan èÁrif zebÀndÀnın bilür[238]

[236] bí-şuèÿr: pí-şuèÿr M.
[237] A.D.'de 5. beyittir.
[238] A.D.'de 7. beyittir.

[16b] 3. Gazel (Sayfa: 132, No: 7)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Ol şeh-i èÀşıú-firíbim mey-perest-i èişvedür
   Geh òumÀr-Àlÿd-ı nÀz u gÀh mest-i èişvedür

2. Sünbül-i zülf-i semen-sÀ cilve-gÀh-ı fitnedür
   Nergis-i Àşÿb-zÀ cÀy-ı nişest-i[239] èişvedür

3. BÀéiå-i efzÿn*í*-i pÀkí-i[240] dildür yine[241]
   äanma òayl-i òaùùı ÀsÀr-ı şikest-i èişvedür

4. èÁşıú-ı bí-dilde ùÀúat var mı tÀb-ı çeşmine
   Ol siyeh mestim yine òancer-be-dest-i èişvedür

5. äunma sÀkí èÁrif-i Àşufteye peymÀne kim
   èÁşıú-ı deyr yine der-mest-i elest-i èişvedür[242]

[239] nişest-i: neşéet-i A.D.
[240] efzÿní-i pÀkí-i: efzÿnı pÀmÀli A.D.
[241] Dize vezne uymamaktadır.
[242] A.D.'de 6. beyittir.

[17a] 4. Gazel (Sayfa: 134, No: 9)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilÀtün
· — · — / · · — — / · — · — / · · — —

1. Göñül mi var àam-ı èışúuñla pÀre pÀre degildür
   Nühüfte zaòm-ı àamuñ anda ÀşikÀre degildür

2. Òadeng-i àamze-i dil-dÿzuña yeter[243] hedef itdüñ
   Dil-i şikestedür ey şÿò seng-i òÀre degildür[244]

3. O şÿòdan ne úadar çÀre-cÿy-ı meróamet olsañ
   Füzÿn ider saña cevr ü cefÀyı çÀre degildür[245]

4. O mÀh-ı nev-resimüz ùıfl iken hilÀl idi şimdi[246]
   Yetişdi óüsnle gÿyÀ o mÀh-pÀre[247] degildür

5. Tereddüd itmez èubÿdiyyetüñde[248] èÁrif-i zÀruñ
   Saña úul olmaàa[249] muòtÀc-ı istiòÀre degildür[250]

[243] yeter: tír A.D.
[244] A.D.'de 3. beyittir.
[245] A.D.'de 4. beyittir.
[246] A.D.'de 5. beyittir.
[247] mÀh-pÀre: meh-pÀre M.
[248] itmez èubÿdiyyetüñde: itmez saña ubÿdiyyetüñde M.
[249] olmaàa: olması A.D.
[250] A.D.'de 6. beyittir.

[17b] 5. Gazel (Sayfa: 135, No: 10)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Göñül bu[251] bezm-i pür-şevúüñ úadeh-peymÀlarındandur
   Ki rÿó-ı Cem anuñ sermest-i bí-pervÀlarındandur

2. Diríà eyler nigÀhın zaòm*í*-ı[252] tír-i cefÀ úılmaz
   Sitem-kÀr anuñ ol bí-dÀd-ı müsteånÀlarındandur

3. Cünÿn-Àmÿz-ı[253] èışú ol sÀde levó-i mekteb-i àamdan
   Ki anlar ol muèallim-òÀnenüñ[254] dÀnÀlarındandur[255]

4. O meh-rÿ kimden ögrensün füsÿn-ı[256] èişve vü nÀzı
   TebÀn-ı[257] şehr anuñ hep èÀşık-ı şeydÀlarındandur[258]

5. N'ola eylerse meşú-i nÀle her şeb-tÀ-seóer èÁrif
   Ki ol gülzÀr-ı óüsnüñ bülbül-i gÿyÀlarındandur[259]

---

[251] bu: bir A.D.
[252] zaòmí-i: zaòmı A.D.
[253] cünÿn-Àmÿz-ı: òÿn-Àmÿz-ı A.D.
[254] muèallim-òÀnenüñ: muèallim-i nenüñ A.D.
[255] A.D.'de 4. beyittir.
[256] füsÿn-ı: fünÿn u A.D.
[257] tebÀn-ı: şebÀn-ı A.D.
[258] A.D.'de 5. beyittir.
[259] A.D.'de 6. beyittir.

[18a] 6. Gazel (Sayfa: 140, No: 15)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. Ne geşt-i ãaón-ı gülşendür ne seyr-i ùalèat-ı güldür
   MurÀdum istimÀè-ı nÀle-i pür-sÿz-ı bülbüldür

2. Baèíd olmaz nigÀh-endÀz-ı luùf olmaú dil-i zÀra
   O ùıfl-ı nÀz-perver kim nev-Àmÿz-ı teàÀfüldür

3. CefÀ muètÀd-ı derd-i hecre lÀzımdur şekíbÀyı
   O renc-i bí-devÀnuñ çÀresi ancak[260] taóammüldür

4. İnanma iltifÀt-ı pür-firíb-i fitne-cÿyÀna
   O düzdíde nigÀh-ı meróamet maóø-ı teèallüldür

5. İder her demde òÀmeñ ùaró-ı resm-i símÀ-kÀrı[261]
   Senüñ ey èÁrif-i sÀóir devÀtuñ[262] çÀh-ı BÀbildür[263]

[260] ancaú: ey dil A.D.
[261] símÀ-kÀr: símyÀ-kÀr A.D.
[262] devÀtuñ: ü dÀmuñ A.D.
[263] A.D.'de 6. beyittir.

[19b] 7. Gazel (Sayfa: 145, No: 20)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. ÇemenzÀr-ı leùÀfet rÿy-ı úadd-i dil-sitÀn[264] nÀzik
   ÒırÀm-ı dil-pesendí[265] tÀze ol serv-i revân[266] nÀzik

2. Göñül tÀ kim ezel èaks-i cemÀl-i yÀre meskendür
   Ne nÀzik düşmüş el-óaú[267] òÀne nÀzik òÀndÀn nÀzik

3. HezÀrÀn telò-i kÀmı neşée-yÀb-ı cÀm-ı vaãl eyler
   Dil-i aàyÀrı itmez vÀúıf ol şírín zebÀn nÀzik

4. Úalup tercíóde[268] èÀciz[269] hemíşe tÀze-gÿlar hep[270]
   DehÀnından zebÀn nÀzik zebÀnından dehÀn nÀzik

5. Der-ÀàÿŞ eylemek mümkün mi èÁrif siór-i endíşe[271]
   ÒayÀle gelmez aãla olmuş ol deñlü miyÀn nÀzik

---

[264] úadd-i dil-sitÀn: úaddi ü lisÀn A.D.
[265] òırÀm-ı dil-pesendí: òarÀmi dil-pesend-i A.D.
[266] serv-i revÀn: serverdÀn A.D.
[267] el-óaú: ancaú A.D.
[268] tercíóde: tercíóden A.D.
[269] èÀciz: èÀcir M.
[270] hep: A.D. -
[271] siór-i endişe: dest-i endişe A.D.

[20a] 8. Gazel (Sayfa: 147, No: 22)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Bülbül fiàÀn [u] zÀruñı tekrÀra başladuñ
   Beñzer şikÀyet-i sitem-i òÀra başladuñ

2. Olmaz baèíd kerem-i nigÀh[272] olduàuñ senüñ
   ZírÀ ki seyr-i şuèle-i dídÀra başladuñ

3. Nevrÿzdur ki zehrine pírÀ[273] olup yine
   Dil-òºÀhuñ üzre seyr-i çemenzÀra başladuñ

4. Söyletdi èÀúıbet seni keyfiyyet-i bahÀr
   Gördüñ şüküfte gülleri güftÀra başladuñ

5. Şeb-tÀ-be-ãubó nÀleler itseñ aceb midür
   èÁrif gibi müşÀhede-i yÀre başladuñ

[272] nigÀh: fiàÀn A.D.
[273] zehrine pírÀ: menúabe-peyrÀ A.D.

[20b] 9. Gazel (Sayfa: 152, No: 27)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. Her dem Àh-ı seóer [ü] nÀle-i şeb-gír idelüm
   Gice gündüz elem-i firúati taúrír idelüm

2. Ruò-ı zerd üzre idüp[274] òÿn-ı sirişki rízÀn
   ÓÀlimüz òÀme-i müjgÀnıla taórír idelüm

3. Ne lisÀn vaãfına úÀdir ne zebÀn-ı òÀme
   Renciş-i derd-i derÿnı nice taèbír idelüm

4. Nÿş-dÀrÿ-yı viãÀl olmayıcaú çÀre-nümÀ
   Òaste-i miónet-i hicrÀna ne tedbír idelüm

5. O büt-i nÀza[275] åenÀ-kÀr idigin bildirelüm
   èÁrif'üñ Àyet-i iòlÀãını tefsír idelüm

[274] idüp: úılup A.D.
[275] o büt-i nÀza: ãadr-ı zíşÀn-ı A.D.

[21a] 10. Gazel (Sayfa: 149, No: 24)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. èİõÀruñda[276] daàıtduúça ãabÀ zülf-i períşÀnuñ
   Gülünde sünbülünde bí-revÀc eyler gülistÀnuñ

2. Açıl ey verd-i ter vaút-i bahÀr-ı èizz ü nÀzikdür
   ÙarÀvet-yÀb-ı óüsn olmaúdadur gül-berg-i òandÀnuñ

3. Olurdum ben daòí pervÀne-veş reh-yÀb-ı cemèiyyet
   Bileydüm[277] úandedür ey şemè-i bezm-ÀrÀ şebistÀnuñ

4. Yolunda òÀk-rÀh olsa yine üftÀde-i èışúa
   Degirmez rÿzgÀr-ı kíne-perver ùarf-ı dÀmÀnuñ

5. äorarsan èÁrifüñ ey àonçe-i[278] ter bÀà-ı èışúuñda
   æenÀ-òºÀnuñ nevÀkeş èandelíb naàme-i elvÀnuñ[279]

[276] èıõÀruñda: èıõÀruñdan A.D.
[277] bileydüm: bilirdüm A.D.
[278] àonçe-i ter: àonce-ter A.D.
[279] A.D.de 6. beyittir.

[21b] 11. Gazel (Sayfa: 155, No: 30)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Úılmasun mı şekve[280] itdükce tecÀhül neylesün
   ÒÀùır-ı èÀşıúda yoú tÀb u teàÀfül neylesün

2. Geçdi sevdÀ-yı meùÀè-ı vuãlatından cÀn-ı zÀr
   Úalmadı sermÀye-i ãabr u taóammül neylesün

3. Maófil-i gülşende almış òÀrlar pírÀmenüñ
   Olmasun şemè-i güle pervÀne bülbül neylesün

4. Mest*í*-i èışúuñla hÿşyÀrí muóÀl oldı dile
   Buldı devr-i cÀm-ı istiànÀ teselsül[281] neylesün

5. Gerçi èÁrif òÀk-sÀr olmaúda taúãír itmedi
   Ol hümÀ alçaúlara úılmaz tenezzül neylesün

[280] úılmasun mı şekve: neylesün şükÿh A.D.
[281] teselsül: tesÀsül A.D.

[22a] 12. Gazel (Sayfa: 162, No: 37)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Gülşen-i àamdur derÿn-ı dÀàdÀà-ı èÀşıúÀn
   DÀà-ı dildür tÀze-rÿ gül-berg-i bÀà-ı èÀşıúÀn

2. Bir nefes úalmaz mey-i[282] òÿn-Àb-ı[283] çeşminden tehí
   Reşk-i ãad-peymÀne-i Cemdür ayÀà-ı èÀşıúan

3. Neylesün gül-zÀrı èuzlet-cÿ-yı genc-i yeés olan
   æiklet-i bÿy-ı güle doymaz dimÀà-ı èÀşıúÀn

4. Nev-şarÀb-ı èíşuñ[284] olsun neşve-i ãahbÀ-yı nÀb
   Òÿn-ı dil nÿş itmeden yoúdur ferÀà-ı[285] èÀşıúÀn

5. TÀ be-ãubó-ı maóşer[286] ey èÁrif bu vaóşet-gÀhda
   Díde-i şírÀn olur her şeb çerÀà-ı èÀşıúÀn[287]

[282] mey-i: mı A.D.
[283] òÿn-Àb-ı: òÿn-Àb A.D.
[284] èíşuñ: meşk A.D.
[285] ferÀà-ı: fürÿà-ı A.D.
[286] ãubó-ı maóşer: ãubó maóşer A.D.
[287] A.D.'de 6. beyittir.

FAäÍÓ

[22b] 1. Gazel (Sayfa: 39, No: 23)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. TÀ ãubó olınca Àh u fiàÀn eyledük bu şeb
   RÀz-ı derÿnı òalúa èıyÀn eyledük bu şeb

2. Geh bÿã-ı laèli gÀh leb-i sÀàar-ı şarÀb
   CÀnÀne ile ãoóbet-i cÀn eyledük bu şeb

3. EfsÀne-i maóabbeti taùvíl eyleyüp
   Dil-dÀrı mest-i òºÀb-ı girÀn eyledük bu şeb

4. Ol ùıfl-ı èişve-bÀz ile bÀzíce ùaró idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihÀn eyledük bu şeb

5. Kÿy-ı nigÀrı òºÀbda seyr eyleyüp Faãíó
   Gül-geşt-i ãaón-ı bÀà-ı cinÀn eyledük bu şeb

[23a] 2. Gazel (Sayfa: 60, No: 59)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)

· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. Ne bir nigÀha ne èarø-ı niyÀza ruòãat olur
   O tünd-meşrebe bilmem nice óikÀyet[288] olur

2. Bu bendeñi saña bed-naúl iderse düşmenler
   Vücÿd virme efendim niçe rivÀyet olur[289]

3. Bu deñlü yaúma dil-i zÀrı nÀr-ı hicrÀna
   äaúın cihÀnı yaúar bunda nÀr-ı[290] óasret olur[291]

4. Bu deñlü vaóşet ile ol periyi rÀm itsem
   Baèíd görmeñüz insÀnda çoú kerÀmet olur[292]

5. NiyÀzımız nigeh-i iltifÀtuñı gÀhí
   Budur ki bÀèiå-i efzÿní-i maóabbet olur[293]

[288] óikÀyet: şikÀyet Fs.D.
[289] Fs.D.'de 6. beyittir.
[290] nÀr-ı: Àh-ı Fs.D.
[291] Fs.D.'de 7. beyittir.
[292] Fs.D.'de 8. beyittir.
[293] Fs.D.'de 9. beyittir.

[23b] 3. Gazel (Sayfa: 85, No: 102)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)

· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. O şÿò giryemüzi Àb-ı òoş-nümÀ mı ãanur
   DuòÀn-ı Àteş-i dil-sÿzumız hevÀ mı ãanur

2. Bizümle èaód-i vifÀú itmede tereddüd ider
   CihÀnı kendü gibi yoòsa bí-vefÀ mı ãanur

3. CefÀyı her ne ùaríúıla itse teslímüz
   Bizi òilÀf-rev-i cÀdde-i rıøÀ mı ãanur

4. O àonçe òande ider girye vü fiàÀnumıza
   Sirişk-i şebnem-i ter Àhumız ãabÀ mı ãanur

5. KelÀmı[294] renciş-i dil semtin[295] itme hep faãíó[296]
   Faãíói yÀr èaceb àayra mübtelÀ mı ãanur

[294] kelÀmı: kelÀm-ı Fs.D.
[295] semtin: sím-ten Fs.D.
[296] faãíó: telmíó Fs.D.

[24a] 4. Gazel (Sayfa: 84, No: 101)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Hergiz ne yÀr hem-dem ü ne ÀşinÀ bilür
   CÀnÀ òulÿsumı saña ancaú ÒudÀ bilür[297]

2. Zaòme sen[298] olma kendüñe imsÀk-ı cevrıla
   Senden gelen cefÀyı göñül ÀşinÀ[299] bilür

3. PÿyÀn-ı şÀh-rÀh-ı maóabbet olup gider
   Her giz göñül ne bedriúa ne reh-nümÀ bilür

4. Bir laóôa dídeden n'ola dil itmese cüdÀ
   ÒÀk-i cenÀb-ı èizzetüñi tÿtiyÀ bilür

5. Bíhÿde èarø-ı òºÀhiş ider mi saña Faãíó
   Kendin nigÀh-ı lüùfuña cÀnÀ sezÀ bilür

[297] bilür: pilür M. Bütün beyitlerde bu şekildedir.
[298] ôaòme sen: zaómet-res Fs.D.
[299] ÀşinÀ: hep vefÀ Fs.D.

[24b] 5. Gazel (Sayfa: 96, No: 121)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)
· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. Bu şeb görüp didüm ey mÀh sürèatüñ kimedür
   Kimi müşerref idersün èazímetüñ kimedür

2. Nedür bu şiftegí sen de bizden itme nihÀn[300]
   Kimüñ esírisüñ ey dil maóabbetüñ kimedür[301]

3. ŞehÀ bu bendeñe raóm itmeyüp cefÀ idesin
   CihÀnda àayrı senüñ luùf u şefúatüñ kimedür[302]

4. ŞitÀb idüp ùaraf-ı kÿy-ı yÀre pÿyÀnsın
   Yine ãabÀ o perí-rÿyı daèvetüñ kimedür[303]

5. äaríre başladuñ ey kilk-i òoş-edÀ-yı Faãíó
   Kimüñ senÀ-geri olduñ bu midóatüñ kimedür[304]

[300] Dize vezne uymamaktadır.
[301] Fs.D.'de 3. beyittir.
[302] Fs.D.'de 5. beyittir.
[303] Fs.D.'de 7. beyittir.
[304] Fs.D.'de 8. beyittir.

[25a] 6. Gazel (Sayfa: 119, No: 165)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. èArø-ı cemÀl itmedi gitdi o mÀhumuz
   ÓayfÀ müsÀèid olmadı baòt-ı siyÀhumuz

2. Bir mÀh-rÿyuñ Àteş-i èışúıyla her gice
   Peyveste olmada felege dÿd-ı Àhumuz

3. Vaøèuñdan anladuú senüñ ey şÿò-ı bí-vefÀ
   Úalmadı àayra meylüñe híç iştibÀhumuz

4. ÓÀl-i dili suéÀle ne óÀcet ki dem-be-dem
   Söyler zebÀn-ı óÀlıla her bir nigÀhumuz

5. Úalmaz Faãíó àam yime böyle bu rÿzgÀr
   Bir gün der-i ümídi[305] açar bÀd-ı Àhumuz

[305] ümídi: ümíde Fs.D.

[26b] 7. Gazel (Sayfa: 156, No: 229)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Meróamet úılmaz mısuñ síneñde ímÀnuñ mı yoú
   Òaste-i èışúa ilÀca yoòsa dermÀnuñ mı yoú

2. Ey göñül èadd itmesüñler mi seni mümtÀz-ı èışú
   CÀn-ı sÿzÀnuñ mı yoú ya çeşm-i giryÀnuñ mı yoú

3. FÀrià olduñ ey göñül feryÀd [u] efàÀn itmeden
   Tía-ı àamdan perde-i síneñde hicrÀnuñ mı yoú

4. YÀre rÀz-ı èışúı iôhÀra ne óÀcetdür zebÀn
   Çeşm-i giryÀnuñ mı evøÀè-ı períşÀnuñ mı yoú

5. Díde-i terle dil-i perverde mÀliksin Faãíó
   Devlet-i èışúında yÀruñ baórıla kÀnuñ mı yoú

[27a] 8. Gazel (Sayfa: 167, No: 247)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. CÀnÀ sirişk-i díde-i òÿn-bÀra baúmaduñ
   Naúd-ı niyÀz-ı èÀşıú-ı àam-òºÀra baúmaduñ

2. Ey dil raúíble yine var bir muèÀmele
   Meclisde cünbiş-i müje-i yÀra baúmaduñ

3. èArø-ı merÀma ey dil èaceb cüréet eyledüñ
   Tíà-ı èitÀb u[306] òancer-i ÀzÀra baúmaduñ

4. Dest-i nevÀziş-i nigehüñ ey ùabíb-i cÀn
   İtdüñ diríà nabø-ı dil-i zÀra baúmaduñ

5. Bir kerre híç nigÀh-ı teraóóumla sevdigüm
   ÓÀl-i Faãíó-i bí-kes ü bímÀra baúmaduñ

[306] èıtÀb u: èıtÀba Fs.D.

[27b] 9. Gazel (Sayfa: 194, No: 293)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. ÓÀl-i díger-gÿnumı dil-dÀra taúrír idemem
   Anı taúrír itme ùursun belki taórír idemem

2. Eylese teşríf eger kÀşÀne-i vírÀnemi
   Farù-ı èışúumdan o şÀh-ı óüsne tevúír idemem

3. Ol úadar vaóşídir ol Àhÿ-yı sünbül-zÀr-ı óüsn
   äÿret-i óüsn-i[307] òayÀlin dilde taãvír idemem

4. Görmemek cÀm-ı meyi sÀúí münÀsibdür baña
   Keşf-i rÀz itmekde zírÀ ãabr [u] teéòír idemem

5. Cÿşiş-i girye óicÀb-ı èışú mÀnièdür Faãíó
   ÓÀl-i díger-gÿnumı dil-dÀra taúrír idemem

[307] óüsn-i: naúş-ı Fs.D.

[28a] 10. Gazel (Sayfa: 208, No: 317)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Kimseler yÀ Rab esír-i èışú-ı cÀn-sÿz olmasun
   Bir mehüñ efkÀr-ı mihriyle siyeh-rÿz olmasun

2. Eyleme óüsn-i naôar aàyÀra luùf it dostum
   ŞÀh-bÀz-ı çeşm-i ser-mestüñ bed-Àmÿz olmasun

3. Ol meh-i burc-ı leùÀfetden ki dÿrum èÀlemüñ
   Gelmesün ister bahÀrı èíd-ı nevrÿz olmasun

4. Áteş-i óasret nedür bilmezsin ey pervÀne sen
   Bir gice gel gör hele şemèi-şeb-efrÿz olmasun

5. NÀr-ı dÿzaòdur FaãíóÀ çeşmüme gül-zÀr-ı bÀà
   Kimseler yÀ Rab esír-i èışú-ı cÀn-sÿz olmasun

[28b] 11. Gazel (Sayfa: 241, No: 374)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Gül-ruòuñsuz bÀà-ı èÀlem çeşmüme òÀr oldı Àh
   Mihr-i rÿyuñsuz günüm zülfüñ gibi tÀr oldı Àh

2. Miónet-i hecrüñle ol deñlü øaèíf oldı tenüm
   ÁfitÀbum sÀye-i cismüm baña bÀr oldı Àh

3. Miónet-i dÿr [u] dırÀz-ı kÀkülüñ eyyÀmınuñ
   Her şeb-i tÀrı gezinde bir siyeh mÀr oldı Àh

4. İftiòÀr eylerdi ben üftÀdesiyle bir zamÀn
   Şimdi ol şÿòa maóabbet mÿcib-i èÀr oldı Àh

5. Meróamet eyleñ müselmÀnlar Faãíó-i bí-dile
   Bir bütüñ zünnÀr-ı zülfine giriftÀr oldı Àh

[29a] 12. Gazel (Sayfa: 285, No: 448)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Ol şÀha mÀcerÀmuz bir nigÀhıla beyÀn oldı
   Kim anı şeróa her müjgÀn-ı çeşmüm bir lisÀn oldı

2. NihÀn oldı gözümden ol perí-rÿ òºÀb-ı rÀóat-veş
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revÀn oldı

3. Dilüñ dil-dÀrla cüzéí úıyÀs itdüm ser-encÀmın[308]
   Ser-ÀàÀz eyledüm taórírine bir dÀstÀn oldı

4. İúÀmet úÀmetüñ fikriyle bir yerde degül mümkin
   Dil-i ÀvÀreye ser-geştelik ÀrÀm-ı cÀn oldı

5. Faãíó ol úÀşı yÀnuñ bilmedüm bÀr-ı àam-ı èışúı
   Çekilmez derd imiş kim úÀmet-i ãabrum kemÀn oldı

[308] ser-encÀmın: ser-encÀmı Fs.D.

MEÕÁÚÍ

[29b] 1. Gazel (Sayfa: 345, No: 106)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. YÀrsuz èÀşıú-ı àam-gín[309] meserret mi olur
   Rūósuz híç ten-i fersūdede rÀóat mı olur

2. YÀrıla leb-be-leb ü síne-be-síne olasın
   Bundan özge daòi èÀlemde saèÀdet mi olur

3. Ne bilür nÀn u nemek óaúúını òūbÀn-ı zamÀn
   ÒÀãılı şimdi güzellerde óaúíúÀt mı olur

4. Ne èaceb bilmese úadr-i òaù-ı yÀri aàyÀr
   Her kişi vÀãıl-ı iksír-i maóabbet mi olur

5. Bí-bahÀ olsa MeõÀúí n'ola bu naôm-ı terüñ
   Böyle silk-i dür-i şeh-dÀneye úıymet mi olur

[309] àam-gín: àam-gínde Mz.D.

[30a] 2. Gazel (Sayfa: 364, No: 137)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Nice bir tíà-ı sitem zaòm-ı melÀmet bir olur
   Yeter ey şūò-ı cefÀ-píşe siyÀset bir olur

2. Böyle úalursa eger sūziş-i óasret dilde
   Sínede penbe-i ãad-dÀà-ı felÀket bir olur

3. Çoú olur èÀşıú u maèşūú cihÀnda ammÀ
   Bir gelür Leyl*Ȧ* vü Mecnūn maóabbet bir olur

4. Míz-bÀn-ı felegüñ luùfına maàrūr olma
   Bunda mihmÀn-ı ciger-òºÀra ziyÀfet bir olur[310]

5. Ey MeõÀúí yüri dil-beste-i iúbÀl olma
   Rütbe-i şÀh u gedÀ rūz-ı úıyÀmet bir olur[311]

[310] Mz.D.'de 5. beyittir.
[311] Mz.D.'de 7. beyittir.

[30b] 3. Gazel (Sayfa: 366, No: 140)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Hep úolumda resm-i dÀà-ı Àteşínim tÀzedür
   Hep gül-i pírÀye-baòş-ı Àsitínim tÀzedür

2. Reşóa-i feyø-i hevÀ-yı bÀà-ı vaãl-ı yÀrla
   Nev-bahÀr-ı Àrzū-yı dil-nişínim tÀzedür[312]

3. Eyledi şemşír-i àamzeyle beni òÀùır-ı figÀr
   Kim henüz zaòm-ı dil-i endūh-gínim tÀzedür[313]

4. Tünd-bÀd-ı Àh-ı èuşşÀúa taóammül eylemez
   Nev-resíde ol nihÀl-i nÀzenínim tÀzedür[314]

5. Ey MeõÀúí àonce efrūz-ı òayÀl olsa n'ola
   Gül-bin-i taèbír-i naôm-ı nev-zemínim tÀzedür[315]

[312] Mz.D.'de 3. beyittir.
[313] Mz.D.'de 4. beyittir.
[314] Mz.D.'de 5. beyittir.
[315] Mz.D.'de 6. beyittir.

[31a] 4. Gazel (Sayfa: 462, No: 291)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Ey mürà-i úuds*í* maórem-i rÀz-ı nihÀnum ol
   EsrÀr-ı èışúı söyleşelüm hem-zebÀnum ol

2. Ey girye bende úuvvet-i güftÀra yoú mecÀl
   Sen mÀcerÀ-yı çeşm-i tere tercümÀnum ol[316]

3. Ey serv-i nÀz itme beni böyle bí-úarÀr
   Áàūş-ı Àrzūya gel ÀrÀm-ı cÀnum ol[317]

4. Ey sÀú*í*-i ùarab-gede bí-tÀb-ı àuããayam
   Luùf it meded-resÀn-ı dil-i nÀ-tüvÀnum ol[318]

5. İècÀz-ı naôm ise àaraøuñ ger MeõÀúiyÀ
   ŞÀkird-i ùarz-ı lehce-i muèciz-beyÀnum ol[319]

[316] Mz.D.'de 6. beyittir.
[317] Mz.D.'de 7. beyittir.
[318] Mz.D.'de 8. beyittir.
[319] Mz.D.'de 9. beyittir.

[31b] 5. Gazel (Sayfa: 451, No: 272)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. BÀà-ı èışúuñ bülbül-i Àşufte-óÀlidür göñül
   Bir gülüñ dil-dÀde-i óüsn ü cemÀlidür göñül

2. SÀye-veş òÀkıla yeksÀn olmadan òÀlí degül
   Şimdi bir[320] serv-i revÀnuñ pÀy-mÀlidür gönül

3. Her zamÀn ser-der-hevÀ-yı vaãl-ı yÀr idi velí
   Şimdi ancaú hem-dem-i ùayf-ı òayÀlidür göñül

4. Her ne deñlü nÀz u istiànÀ iderse[321] ol peri
   N'eylesün òod-kerde-i[322] àunc u delÀlidür gönül

5. Ey MeõÀúí hem-zebÀn-ı ehl-i dil olsa n'ola
   Şūò-meşreb bir nedím-i lÀéubÀlídür gönül

[320] şimdi bir: bir sehí Mz.D.
[321] istiànÀ iderse: istiànÀ da itse Mz.D.
[322] òod-kerde-i: òÿ-kerde-i Mz.D.

[32a] 6. Gazel (Sayfa: 430, No: 239)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Ol sehí-úad geliyor cilve-i reftÀrına baú
   Ne úadar Àfet olur ùarzına eùvÀrına baú

2. Söze ÀàÀz idicek èişvelerin seyr eyle
   Leb-i şírínini gör şíve-i güftÀrına baú

3. Gülşen-i óüsni meger bÀà-ı melÀóat mı degül
   Sünbülin eyle temÀşÀ gül-i gül-zÀrına baú

4. Dili ãad-pÀre ider cÀna urur bend-i belÀ
   áamze-i ùíà-keş ü ùurre-i ùarrÀrına baú

5. Meşreb-i pÀk-i MeõÀúí'de leùÀfet vardur
   ZÀde-i ùabè-ı tutuú-perver-i efkÀrına baú

[33b] 7. Gazel (Sayfa: 460, No: 288)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ey serv-i úad-i ber-zede-dÀmÀn-ı teàÀfül
   Çoúdur bu úadar cilve-i meydÀn-ı teàÀfül

2. FeryÀduña itmiş yine àamzeñ gibi der-kÀr
   Her bir müje bir òancer-i bürrÀn-ı teàÀfül[323]

3. Düzdíde-nigÀhuñ dil-i dívÀneye besdür
   Zülfüñ olıcaú silsile-cünbÀn-ı teàÀfül[324]

4. PervÀne degül Rūóü'l-emín olsa sezÀdur
   ÚurbÀn-ı ser-i şemè-i şebistÀn-ı teàÀfül[325]

5. Cemèiyyet-i òÀùır mı úalur[326] şimdi MeõÀúí
   Bir bencileyin bí-ser ü sÀmÀn-ı teàÀfül[327]

[323] Mz.D.'de 4. beyittir.
[324] Mz.D.'de 5. beyittir.
[325] Mz.D.'de 6. beyittir.
[326] kalur: bulur Mz.D.
[327] Mz.D.'de 7. beyittir.

[34a] 8. Gazel (Sayfa:483, No:323)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. DÀà-ı èışúa ol ùabíb-i çÀre-sÀzum n'eylesün
ÚÀbil-i teskín degül sūz u güdÀzum n'eylesün

2. Şevk-i àÀlib óüsn ise[328] müstaàní-i erbÀb-ı èışk
Olmasun ser-keş o serv-i ser-firÀzum n'eylesün

3. Oldı ser-germ-i şarÀb-ı òºÀhiş-i ehl-i niyÀz
Açmasun mı sínesin ol mest-i nÀzum n'eylesün

4. Maórem olmaz èÀşıúa Rūhü'l-úudüs olsa daòi
İtmesün pinhÀn göñül pūşíde rÀzum n'eylesün

5. Óasb-i óÀl-i èÀşıúÀn àayret-fürūz-ı yÀrdur[329]
Yaúmasun mı nÀme-i şükūh-ùırÀzum n'eylesün

[328] ise: ile Mz.D.
[329] yÀrdur: yÀredür Mz.D.

[34b] 9. Gazel (Sayfa: 467, No: 299)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Var úuvvetümi èışúıla bÀzūye getürdüm
   Bir Yūsuf-ı gül-çehre terÀzūya getürdüm

2. Gencíne-i sínemde bulup gevher-i èışúı
   Ol tuòfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

3. Reşk itse èaceb mi baña òurşíd-i cihÀn-tÀb
   Ben ol mehi hÀle gibi pehlūya getürdüm

4. Dest-i hevese girse n'ola dÀmen-i vuãlat
   Ol şūò-perí-peykeri zÀnūya getürdüm[330]

5. TÀb-ı sitem-i àamzeye yoú ùÀúati gördüm
   Bí-çÀre dili sÀye-i gísūya getürdüm[331]

[330] Mz.D.'de 6. beyittir.
[331] Mz.D.'de 8. beyittir.

[35a] 10. Gazel (Sayfa: 503, No: 356)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Müje bí-gÀne-i luùf u nigÀhı ÀşinÀ düşmen
   Ne kÀfir-kíş olur yÀ Rab o şūò-ı ÀşinÀ[332] düşmen

2. Ne ôÀlimdür ki gÀhí bir nigÀh-ı iltifÀt itmez
   GedÀ-yı pÀdişÀh-ı óüsne ol şÀh-ı gedÀ düşmen

3. Ne çeşminden emÀn bulduú ne müjgÀndan emín olduú
   O bed-mest-i sitem cūdur bu òod mihr ü vefÀ düşmen

4. N'ola müstaàn*í*-i cÀn dÀr*ū*-yı èÍsí-i vaút olsam
   Göñül derd-ÀşinÀ mihr ü maóabbet òod devÀ düşmen[333]

5. N'ola olsa MeõÀúí böyle düşmen-kÀm-ı òºÀhiş kim
   RecÀ-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeèÀ düşmen[334]

[332] ÀşinÀ: mübtelÀ Mz.D.
[333] Mz.D.'de 5. beyittir.
[334] Mz.D.'de 7. beyittir.

[35b] 11. Gazel (Sayfa: 517, No: 379)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. áırre olma ey göñül dil-ber seni yÀd itse de
   äayd olunmaz öyle Àhū meyl-i ãayyÀd itse de

2. İltifÀt itmez baña ol Òüsrev ü Şírín dehen
   Her ser-i mū bí-sütūnda kÀr-ı FerhÀd itse de

3. Pençesinden híç emÀn bulmaz dil-i maôlūm-ı èışú
   Çeşmi ôÀlimdür o kÀfir terk-i bí-dÀd itse de

4. Úarşu ùurmaz úahramÀn-ı àamze-i merd-efkene
   Birbirine Rüstem ü SührÀb imdÀd itse de

5. Ey MeõÀúí böyle olmaz çehre-perdÀz-ı òayÀl
   Naúş-bendÀn-ı süòÀn taãvír-i BehzÀd itse de[335]

[335] Mz.D.'de 7. beyittir.

[36a] 12. Gazel (Sayfa: 520, No: 384)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. O şūò-ı bí-vefÀ úanda ol Àfet úanda ben úande
   GirÀn-bÀr-ı cefÀya dÿş-ı ùÀúat[336] úande ben úande

2. Ol istiànÀ-fürūş u ben gedÀ-yı òÀne-i berdūş
   O serv-i nÀzıla gülşende ãoóbet úanda ben úande[337]

3. Ne cÀn-perdÀz-ı cÀnÀnum ne èıyd-i vaãla úurbÀnum
   ŞehídÀn-ı ser-i tíà-ı şehÀdet úanda ben úande[338]

4. CihÀnuñ õevúi bÀde bÀdeden maúãūd dil-berdür
   Mey-i maóbūbdan èazm-i ferÀàat úanda ben úande[339]

5. MeõÀúí Àteş-i fürúat egerçi cÀna kÀr itdi
   Velí yÀrıla ãoóbet úanda vuãlat úanda ben úande[340]

[336] dÿş-ı ùÀúat: düş ùÀúat Mz.D.
[337] Mz.D.'de 3. beyittir.
[338] Mz.D.'2e 4. beyittir.
[339] Mz.D.'de 6. beyittir.
[340] Mz.D.'de 7. beyittir.

NAÔMÍ

[36b] 1. Gazel[341]

müfteèilün fÀèilün müfteèilün fÀèilün
— · · — / — · — / — · · — / — · —

1. Ey ãanem-i bí-vefÀ ey büt-i peymÀn şikest
   Zülf-i siyÀhuñ dile niçe bir ímÀn şikest

2. Berú-i nigÀhın görüp lerziş-i Àh eyleme
   Olmasun ey dil saúın òÀùır-ı cÀnÀn şikest

3. èAks-i büt-i àamzesin almasa Àäÿşına
   Olmaya mümkin midür Àyíne-i cÀn şikest

4. Cilvesi cevr-ÀşinÀ bÀdesi şÿr-zÀ Àbe
   Niçe bir olmaz dilÀ sÀàar-ı devrÀn şikest

5. Bu àazelüñ NaômiyÀ tÀze-zemín eyledüñ
   Híç dimedüñ kim ola òÀùır-ı yÀrÀn şikest

[341] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[37a] 2. Gazel[342]

meféÿlü mefÀèílün meféÿlü mefÀèílün

— — · / · — — — / — — · / · — — —

1. Çeşm-i sitem-engízüñ bir nergis-i òºÀb-Àlÿd
   RuòsÀr-ı èaraú-rízüñ gül-berg-i gül-Àb-Àlÿd

2. Áşÿb-ı dil ü cÀndur her bir nigeh-i şÿòı
   MestÀne midür yoòsa ol çeşm-i èitÀb-Àlÿd

3. Òurşíde düşer şevúi nÿş itse mey-i nÀzı
   MiréÀt-ı Sikender mi ol laèl-i şarÀb-Àlÿd

4. Var mey-gede-i nÀza çek cÀm-ı teàÀfülden
   áamzeñ gibi sermest ol tek úalma óicÀb-Àlÿd

5. Naômí gibi sermest-i lÀ-yaèúıl olan èÀşıú
   Oldı bu cihÀn içre bir rind-i türÀb-Àlÿd

[342] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[37b] 3. Gazel[343]

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Ol gözi Àhÿ süvÀr-ı esb-i nÀz olmuş gelür
   Dil rikÀbınca anuñ mest-i niyÀz olmuş gelür

2. Berú-i reftÀr u giríbÀn çÀk olur ol mest-i nÀz
   ÁfitÀb-ÀsÀ esír-i terk ü tÀz olmuş gelür

3. Encüm-ÀsÀ cemè olup eùrÀfına òÿbÀn-ı nÀz
   NÀzenínÀn içre mÀhum ser-firÀz olmuş gelür

4. èİşve-zÀr idüp nigÀh-ı mestin ol tersÀ beçe[344]
   KÀfir ü müslim dimez òÀùır-nüvÀz olmuş gelür

5. NaômiyÀ ol şÿò-ı çeşmüñ àamze-i mestÀnesi
   NÀz ile àÀret-ger-i kÀlÀ-yı nÀz olmuş gelür

[343] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.
[344] beçe: peçe M.

[38a] 4. Gazel[345]

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Mest-i cÀm-ı èişvedür çeşmüñ ki gÀhí nÀz ider
   Her nigehde àamzesi biñ şíveye ÀàÀz ider

2. Nuùúa gelse àamze-i şÿòuñ lisÀn-ı nÀzıla
   Keşf-i rÀz-ı[346] nükte-i ser-beste-i iècÀz ider

3. Lüùfını gör bÀde-i nÀzuñ ki gelse çeşmüñe
   èÁşıú-ı bí-dillere biñ dürlü keşf-i rÀz ider

4. NÀzıla çeşmüñ pür-Àşÿb eyleriken èÀlemi
   áamze-i mestüñ yine ehl-i dile ièzÀz ider

5. Feyø olursa ùabèuñ ey Naômí zebÀn-ı tÀzeden
   Sözlerüñ reşk-i edÀ-yı èÖrfí-i ŞírÀz ider

[345] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.
[346] rÀz: rÀr M.

[38b] 5. Gazel (Sayfa: 686, No: 74)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Ne bezmüñ mírisin cÀnÀ nedím-i ãoóbetüñ kimdür
   Kimüñ Àyínesisin naôra-pÀş-ı ùalèatüñ kimdür

2. Kime el virdi eyÀ nev-èarÿs-ı vuãlatuñ bilsem
   FerÀà-ı[347] bÀlle mesned-nişín-i[348] firúatüñ kimdür

3. MiåÀl-i[349] àonçe gül-zÀr-ı ãafÀda gülseñ açılsañ[350]
   Nesím-i vaãl ile òÀùır-küşÀd-ı fırãatuñ kimdür

4. Kimüñle leb-be-leb sÀàar-be-sÀàar rÿ-be-rÿsun[351] sen
   èAceb nÿşende-i cÀm-ı şarÀb-ı vuãlatuñ kimdür

5. Kimi bÿs u kenÀr u kimi vaãluñ Àrzÿ eyler
   Senüñ Naômí gibi bir èÀşıú-ı bí-èilletüñ kimdür[352]

[347] ferÀġ-ı: ferÀġ Nz.D.
[348] Mened-nişín-i: mesned-nişín Nz.D
[349] miåÀl-i: miåÀl Nz.D.
[350] gülseñ açılsañ: gülsün açılsuñ Nz.D.
[351] leb-be-leb sÀàar-be-sÀàar rÿ-be-rÿsun: rū-be-rū sÀġar-be-sÀġar lebbelebsin Nz.D.
[352] Divanda 6. beyittir.

[39a] 6. Gazel[353]

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Olmuş o deñlü àamzeleri mest-i òºÀb-ı nÀz
   CÀm-ı kirişme çeşmine virmiş èitÀb-ı nÀz

2. ÙÀúat rübÀ-yı èÀşıú iken çeşm-i dil-keşi
   Ebrÿsı yine eylemede píç ü tÀb-ı nÀz

3. Viren nigÀh-ı dil-keşidür bezm-i óüsnine
   CÀm-ı şarÀb-ı èişve ile Àb u nÀb-ı nÀz

4. Nÿş itmeseydi òÿn-ı dil-i zÀr-ı èÀşıúı
   Olmazdı şír-i àamzesi seyr-i şarÀb-ı nÀz

5. Naômí bu şÿò u nÀzik ü rindÀne sözlerüñ
   Vaãf-ı nigÀh-ı àamzede olmuş kitÀb-ı nÀz

[353] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[40b] 7. Gazel (Sayfa: 716, No: 106)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. èÁşıú ide mi vuãlat-ı dil-dÀra[354] tevaúúuf
   YÀr itmeyicek luùfını íåÀra tevaúúuf

2. RuòsÀruñı gördükde idersem n'ola feryÀd
   Gül díde[355] hezÀr eyleyemez zÀra tevaúúuf

3. CÀn virse mey-i laèlüñe ger èÀşıú-ı mehcÿr
   Maòmÿr idemez èÀşıú-ı[356] serşÀra tevaúúuf

4. Gül-geşt-i çemen eylese aàyÀr ile dil-dÀr
   Mümkin mi ire[357] bu dil-i ÀvÀre tevaúúuf

5. ÒºÀn-ı nièam-ı vaãla ãalÀ eylemiş ol yÀr
   İtsün mi daòi Naôm*í*-i bí-çÀre tevaúúuf

[354] dil-dÀra: dil-dÀr Nz.D
[355] díde: díde-i Nz.D
[356] Àşıú-ı: kÀse-i Nz.D.
[357] ire: ide Nz.D.

[41a] 8. Gazel[358]

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Mey-i cÀm-ı teàÀfül nÿş ider mümtÀz olur çeşmüñ
   Serír-i èişveye bir pÀdişÀh-ı nÀz olur çeşmüñ

2. NigÀh-ı mestüñe diller ãaf-ÀrÀ-yı niyÀz olsa
   Mey-i nÀzıla sermest-i sitem-perdÀz olur çeşmüñ

3. CihÀnı geşte-i nÀz itmede Mirríò'e àÀlibdür
   Füsÿn u fitnede hem Zühre'ye dem-sÀz olur çeşmüñ

4. Mey-i nÀz ü sitemle Àfet-sürÿr-ı hevÀ olsa
   Dil-i èuşşÀk-ı zÀruñ ãaydına şeh-bÀz olur çeşmüñ

5. èItÀb-ı àamze-i sermestüñe inãÀf idüp gÀhí
   Dil-i Naômí-i zÀra hem-dem ü hem-rÀz olur çeşmüñ

[358] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[41b] 9. Gazel[359]

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. Çeşmüñe àÀlib olup nÀzıla Àhÿ nigehüñ
   áamzeye yer úomadı fitnede cÀdÿ nigehüñ

2. Úomaz ifşÀ-yı niyÀz eylemege èuşşÀúı
   BÀde-i nÀzıla mest olsa o dil-cÿ nigehüñ

3. Kÿşe-i çeşmüñe pervÀz idemez mürà-i heves
   Eşheb-i nÀzıla cünbüş ide her sÿ nigehüñ

4. ÒÀlüñi dÀne vü zülf-i siyehüñ dÀm itmiş
   äayd-ı èuşşÀú içün itmekde tekÀpÿ nigehüñ

5. Dil-i Naômí nice ÀàÀz-ı niyÀz ide saña
   áamze òÀùır-şikenüñ sÀóir-i bed-òÿ nigehüñ

[359] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[42a] 10. Gazel[360]

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Mecrÿó-ı tíà-ı àamze-i mestÀnuñam senüñ
   Sermest-i cÀm-ı luùf-ı firÀvÀnuñam senüñ

2. Dest-i neôÀre cÀm-ı viãÀle irişmedi
   Bunca zamÀn ki mey-keş-i hicrÀnuñam senüñ

3. Ním-i nigehle göñlümi itdüñ firífte
   Meftÿn-ı sióor-i díde-i fettÀnuñam senüñ

4. DÀrū-yı vaãlla bana tímÀr itmedüñ
   Ey cÀn ùabíbi òaste-i hicrÀnuñam senüñ

5. PÀ-mÀl-i nÀzuñ olsa senüñ Naôm*í* Vechi-vÀr
   Dil-beste tÀr-ı zülf-i perífşÀnuñam senüñ

[360] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[42b] 11. Gazel[361]

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Söyle ey şÿò-ı cihÀn çeşmüñe nÀz eylemesün
   Dilleri mest-i mey-i cÀm-ı niyÀz eylemesün

2. Eyle pÿşíde-i cilbÀb-ı teàÀfül nigehüñ
   èÁşıúa keşf-i serÀ perde-i rÀz eylemesün

3. äaúla gísÿlaruñı şebüñıla nÀzuñda
   Destini bÀd-ı ãabÀ aña dirÀz eylemesün

4. Cilve-nÀk eyleme şemè-i ruòuñı gülşende
   Dil-i pervÀneyi pür-sÿz u güdÀz eylemesün

5. Naôm*í*-i dil-şüdeyi úatl ise maúãÿduñ eger
   Nigehüñ luùfını çok cevrini az eylemesün

[361] Bu gazel Nz.D.'de bulunmamaktadır.

[43a] 12. Gazel (Sayfa:744, No: 135)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. MurÀduñ behre-yÀb olmaúsa ey dil ÀsitÀnından[362]
   O meh-rÿnuñ cüdÀ olma miåÀl-i sÀyebÀnından

2. Çeken serdir[363] giríbÀn-ı rıøÀ Àsÿde olmuşdur
   Bu òalúuñ Àfet-i şemşír-i ser-tíz-i zebÀnından

3. áareø taóãíl-i istièdÀd-ı vuãlat itmedür yoòsa
   SuéÀl itmek ne lÀzım vaède-i vaãluñ zamÀnından

4. èİlÀc olurdı derd-i hecre istièmÀl olunaydı
   DevÀéü'l-misk-i[364] vaãlı[365] óoúúa-i laèli dehÀnından

5. İderse keşf-i rÀz-ı[366] keyf-i óayrÀnı ne àam Naômí
   Çıúan esrÀr-ı Óaúdur rind-i èışúuñ cürèa-dÀnından[367]

[362] ÀsitÀnından: ÀsitÀnımdan Nz.D.
[363] serdir: ser der Nz.D.
[364] devÀéü'l-misk-i: devÀéü'l-misk Nz.D.
[365] vaãlı: vÀãıl Nz.D.
[366] rÀz-ı: rÀz Nz.D.
[367] Nz.D.'de 6. beyittir.

NAÓÍFÍ

[43b] 1. Gazel (Sayfa: 36, No: 35)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. MübtelÀ oldum ise èışúla nÀ-çÀr saña
   Neyledüm neyledüm ey dil-ber-i mekkÀr saña

2. Ömri bí-hÿde geçer Àh u fiàÀnıla hemÀn
   Olmasun derdıla híç kimse giriftÀr saña

3. Dil-i maózÿnumı biñ cevrıla vírÀn itdüñ
   Úaldı òÀùırcıàum ey şÿò-ı cefÀ-kÀr saña

4. O cefÀ-cÿ bize yÀr olmazısa saà olsun
   Híc bulunmaz mı göñül dünyede bir yÀr saña

5. Bilmedüñ úadrini òayfÀ ki esír olmuş iken
   Bu Naóífí gibi bir èÀşıú-ı àam-òºÀr saña

[44a] 2. Gazel (Sayfa: 38, No: 37)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Çoú niyÀz itdi göñül olmadı hem-òÀne saña
   Hele èışú olsun eyÀ şÀhid-i kÀşÀne saña

2. Bu úadar germí-i ülfet bu úadar nÀz u niyÀz
   Sañadur sañadur ey[368] àamzesi mestÀne saña

3. İltifÀt eylemez olsañ da eger òÀk-i rehi
   ÇÀre yoú neyleyelüm ey dil-i dívÀne saña[369]

4. Bilesin úıymetüm ey şÿò-ı cefÀ-píşe benüm
   ÁşinÀlar dem olur hep ola bígÀne saña[370]

5. NÀz idersin bu Naóífí saña itdükçe niyÀz
   Gelür ey Àfet-i cÀn nÀlesi efsÀne saña[371]

[368] ey: eyÀ Nh.D.
[369] Nh.D.'de 5. beyittir.
[370] Nh.D.'de 6. beyittir.
[371] Nh.D.'de 7. beyittir.

[44b] 3. Gazel (Sayfa: 376, No: 373)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Úasdın bilirüz àamze-i Àşÿb-feninden
   Bir söz mi çıúar yoòsa o mÀhuñ deheninden

2. Bir ním-nigÀhıyla beni eyledi medhÿş[372]
   DÀd ol ãanemüñ àamze-i şÿriş-fikeninden

3. Ey bÀd-ı ãabÀ hÀl-i períşÀnumı ãorma
   Ázurde dilem kÀkül-i òÀùır-şikeninden[373]

4. ÜftÀde göñül çÀresi yoú óükm-i úaøÀdur
   Ümmíd-i òalÀã eyleme çÀh-ı õeúanından

5. Baúduúca Naóífí bana ol mest-i mey-i nÀz
   Biñ fitne úopar her nigeh-i pür-fiteninden[374]

[372] medhÿş: bí-hÿş Nh.D.
[373] kÀkül-i òÀùır-şikeninden: òÀùır-ı kÀkül-şikeninden Nh.D.
[374] Nh.D.'de 7. beyittir.

[45a] 4. Gazel (Sayfa: 447, No: 444)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. äaúın tÀb-ı nigehden rÿyuña zülfün niúÀb itme
   MurÀd üzre baúılmaz saña bí-hÿde óicÀb itme

2. NiyÀzı nÀza eyler munúalib bir gün bu devrÀndur
   NiyÀzımdan benüm tÀ böyle èarø-ı ıøùırÀb itme[375]

3. Temenní-i viãÀle vaède úıl vaèd-ı òilÀf olsun
   Meded ümmíd-vÀr-ı luùfa yeés üzre cevÀb itme[376]

4. Hele bir kerre de rÿz-ı óisÀbı eyle endíşe
   áurÿr-ı óüsnle èuşşÀúa cevr-i bí-óisÀb itme[377]

5. Naóífíden gürízÀn olma luùf it ey àazÀl-i nÀz[378]
   Seni cÀndan sever bir mübtelÀdur ictinÀb itme[379]

[375] Nh.D.'de 5. beyittir.
[376] Nh.D.'de 6. beyittir.
[377] Nh.D.'de 8. beyittir.
[378] luùf it ey àazÀl-i nÀz: ey şÿò-ı perí-peyker Nh.D.
[379] Nh.D.'de 9. beyittir.

[45b] 5. Gazel (Sayfa: 339, No: 336)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Úanı ol dem ki senüñ bülbül-i nÀlÀnuñ idüm
   Şevúle naàme-ùırÀz-ı gül-i òandÀnuñ idüm

2. ÒÀùıra gelmez idi renc-i òumÀr-ı fürúÀt
   áırre-mest-i mey-i peymÀne-i peymÀnuñ idüm

3. Úanı ol dem ki naôar-kerde-i iósÀnuñ olup
   ÁşinÀ-yı nigeh-i àamze-i fettÀnuñ idüm[380]

4. Şimdi bir dÿr nigÀha bile ruòãat bulamam
   Gerçi kim díde-i cÀn ile nigeh-bÀnuñ idüm[381]

5. Baña maòãÿã idi hep nükte-i çeşm-i siyehüñ
   Bezm-i òÀãında Naóíffí-i süòan-dÀnuñ idüm[382]

[380] Nh.D.'de 5. beyittir.
[381] Nh.D.'de 6. beyittir.
[382] Nh.D.'de 7. beyittir.

[46a] 6. Gazel (Sayfa: 522, No: 518)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Ùutdı dünyÀyı yine Àh u fiàÀnum şimdi
   Òalúa fÀş itdi[383]benüm rÀz-ı nihÀnum şimdi

2. Her nefes zaòm-ı ciger-dÿz-ı firÀúıla benüm
   Sÿzen oldı ten-i mecrÿhuma cÀnum şimdi

3. Kim olur maôóar-ı luùf-ı süòan-ı cÀn-baòşı
   Kime yÀr oldı benüm àonce-dehÀnum şimdi

4. O da bir gün bilür üftÀdelerüñ óÀlinden
   Úo ãalınsun benüm ol serv-i revÀnum şimdi

5. Derdimi ãorma Naóífí ki àaríb illerde
   Úalmadı miónet ile tÀb ü tüvÀnüm şimdi

[383] itdi: oldı Nh.D.

[47b] 7. Gazel (Sayfa: 383, No: 380)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Baña sensüz ne óÀãıl serv-i nÀzum seyr-i gülşenden
   Nedür õevúi[384] yanumda Àteş-i óecrüñle külòandan

2. BelÀ-yı èışúla ãad çÀk-i tíg-i fürúat olsunlar
   CüdÀ idenler ey serv-i òırÀmÀnum beni senden[385]

3. CihÀn çeşm ü dile tÀr oldı hecr-i zülf ü rÿyuñla
   Şebüm farú itmez oldum óasretüñle rÿz-ı rÿşenden

4. CihÀnda miåli yoú bir dil-ber-i Àyíne-ùalèatsın
   Seni Óaú ãaúlasun teéåír-i zaòm-ı çeşm-i düşmenden

5. Çıúarma òÀùıruñdan bu Naóífí-i ciger-òÿnı
   Benüm ey şÀh-ı èÀlem minnetüm ancaú budur senden

[384] õevúi: farúı Nh.D.
[385] beni senden: seni benden Nh.D.

[48a] 8. Gazel (Sayfa: 500, No: 496)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Derd-i óÀsretle úoduñ úÿşe-i miónetde beni
   Bu úadar èarø-ı maóabbet úanı ey mÀh úanı

2. äabr idersem cigerüm Àteş-i óasretle yanar
   Áh idersem yaúaram dÀéire-i encümeni

3. Sensüz ey àonce-dehen gülşen-i dehr-i dÿnuñ
   Çeşmüme òÀr-ı cefÀ oldı gül ü yÀsemeni

4. İdeyüm èarø-ı mübÀhÀt şehídÀn-ı àama
   İdüp ÀàaşteÀi òÿn-Àb-ı maóabbet kefeni[386]

5. N'ola pervÀne-ãıfat olsa Naóífí òÀmÿş
   Neylesün àuããa-i óasretle açılmaz deheni[387]

[386] Nh.D.'de 5. beyittir.
[387] Nh.D.'de 7. beyittir.

,[48b] 9. Gazel (Sayfa: 349, No: 346)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. CÀnÀ seni ben mihr ü vefÀ ãÀóibi ãandum
   Sevdüm seni bilmezlik ile Àteşe yandum

2. CÀn ise èarø bunca[388] cefÀdan senüñ olsun
   Ben miónet-i hicrÀn ile cÀnumdan uãandum

3. áarú-ı èaraú-ı şerm olup ol ruòları gülden
   DÀà-ı dil ile lÀle-ãıfat úana boyandum[389]

4. Ben bilmez idüm n'olduàını[390] miónet-i hecrüñ
   Der-òºÀb idüm eyvÀh daòi ben[391] şimdi uyandum[392]

5. Ümmíd-i[393] viãÀlüñle Naóífí gibi óayfÀ
   Ol vaède-i ferdÀlara gerçekden inandum[394]

[388] èarø bunca: àaraø cevr ü Nh.D.
[389] Nh.D.'de 5. beyittir.
[390] n'olduàını: n'eydigini Nh.D.
[391] ben: Nh.D. -
[392] Nh.D.'de 6. beyittir.
[393] ümmíd-i: sevdÀ-yı Nh.D.
[394] Nh.D.'de 7. beyittir.

[49a] 10. Gazel (Sayfa: 514, No: 510)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Açduú o mÀha rÀz-ı dil-i mübtelÀmuzı
İtdük ifÀde àamzesine müddeèÀmuzı

2. Seyl-i sirişki pÀyına yÀruñ revÀn idüp
Ol serv-i nÀza èarø idelüm mÀcerÀmuzı[395]

3. èArø-ı ãadÀúat itmiş idük dün ol Àfete
BÀèiå bu oldı cevrine bildük òaùÀmuzı[396]

4. Áh itmek[i]le eglenürüz künc-i àamda[397]
Dÿd eyledük àamuñla muóaããal àıdÀmuzı[398]

5. Minnet mi var óuãÿl-ı murÀda NaóífíyÀ
Eylerse Óaú úarín-i icÀbet duèÀmuzı[399]

[395] Nh.D.'de 3. beyittir.
[396] Nh.D.'de 4. beyittir.
[397] àamda: èışúda Nh.D.
[398] Nh.D.'de 2. beyittir.
[399] Nh.D.'de 7. beyittir.

[49b] 11. Gazel (Sayfa: 384, No: 381)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Sínem hedef-i àamze-i àammÀz úılursun
   Her dem bana cevr itmege ÀàÀz úılursun

2. ÁyÀ bu mıdur úÀèide-i mihr[400] ü melÀóat
   AóbÀba cefÀ düşmene ièzÀz úılursun[401]

3. èUşşÀúı idüp òancer-i cevrıla[402] ciger-òÿn
   BígÀneleri kendiñe hem-rÀz úılursun[403]

4. èAhd itmiş idüñ luùf-ı viãÀlüñ dil-i zÀra
   Ol èahde ya[404] maóşerde mi incÀz úılursun[405]

5. Ben úÀéil idüm şimdi Naóífí beni sevse
   ÚurbÀnuñ olam sen ne èaceb nÀz úılursun[406]

[400] mihr: óüsn Nh.D
[401] Nh.D.'de 3. beyittir.
[402] cevrıla: àayretle Nh.D.
[403] Nh.D.'de 4. beyittir.
[404] ahde ya: vaèdeye Nh.D.
[405] Nh.D.'de 5. beyittir.
[406] Nh.D.'de 7. beyittir.

[50a] 12. Gazel (Sayfa: 129, No: 127)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. Ol Àfet şehr-i óüsnüñ şÿò [u] müsteånÀlarındandur
   Ser-Àmed dil-rübÀdur cümlenüñ raènÀlarındandur

2. O şÿòuñ bí-güneh gÀhí teàÀfül gÀh ÀzÀrı
   KemÀl-i èişvesinden nÀz ü istiànÀlarındandur[407]

3. Hele ben bildigüm ol ÀfitÀb-ı burc-ı[408] yektÀyı
   Baúılsa meh-veşÀnuñ òayli bí-hemtÀlarındandur[409]

4. ÚıyÀmetdür ider óaşr olmaàı taèlíú ferdÀya
   ŞikÀyet ol perínüñ vaède-i ferdÀlarındandur[410]

5. Bu naôm-ı dil-keşi görse Naóífí[411] şübhesüz dirdi
   Naóífínüñ bu feyøi nuùú-ı rÿó-efzÀlarındandur[412]

[407] Nh.D.'de 3. beyittir.
[408] burç-ı: evc-i Nh.D.
[409] Nh.D.'de 4. beyittir.
[410] Nh.D.'de 2. beyittir.
[411] Naóífí: MesióÀ Nh.D.
[412] Nh.D.'de 9. beyittir.

NÁMÍ

[50b] 1. Gazel (Sayfa: 473, No: 74)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. MÀéil-i àamze-i ser-tízüñe rÀóat mı úalur
   NeşteristÀna düşen dilde ifÀúat mı úalur

2. Böyle pÀ-mÀl-i reh-i esb-i teàÀfül idicek
   Çekmege bÀr-ı cefÀñı dile ùÀúat mı úalur[413]

3. İder olduñ geh*í* èuşşÀúa cefÀñı da diríà
   Luùf olur yoòsa begüm olda[414] bir èÀdet mi úalur[415]

4. ÁşinÀ-yı heme-kes olmaàa ruòãat viricek
   Şíve-i óüsn ü[416] maóabbetde melÀóat mi úalur[417]

5. èArø-ı óÀl itmese NÀmí seni gördükce n'ola
   Şükr-i vaãluñla şehÀ dilde şikÀyet mi úalur[418]

[413] Nm.D.'de 3. beyittir.
[414] olda: ulda Nm.D.
[415] Nm.D.'de 4. beyittir.
[416] óüsn ü: óüsn-i Nm.D.
[417] Nm.D.'de 5. beyittir.
[418] Nm.D.'de 7. beyittir.

[51a] 2. Gazel (Sayfa: 475, No: 78)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. O şÿòı ãanmañ eyler iltifÀt aàyÀra mÀéildür
   Derÿnı[419] èÀşıú-ı şÿríde-i àam-òºÀra mÀéildür

2. Òadeng-i àamzesi her dem kemÀn-ı ebruvÀnından
   Çıúar her cÀnibe mürà-i dil-i bímÀra mÀéildür

3. O müşkín[420] òÀller gül-zÀr-ı óüsni nÀfe-zÀr itmiş
   Anuñ øımnında diller ãaón-ı sünbül-zÀra mÀéildür

4. GülistÀn-ı cihÀnuñ verd-i òÀr-Àverdine baúmaz
   Ezelden èandelíb-i dil gül-i ruòsÀra mÀéildür[421]

5. TeàÀfüldür görinen gerçi NÀmí'ye o gül-rÿdan
   Velí düzdíde luùf-ı àamzesin iôhÀra mÀéildür

[419] derÿnı: derÿn-ı Nm.D.
[420] müşkín: miskin Nm.D.
[421] mÀéildür: bakmaz M.

[51b] 3. Gazel (Sayfa: 560, No: 230)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ey àamzelerüñ tír-i[422] hedef síne-i èÀşıú[423]
   Vey yÀd-ı lebüñ bÀde-i díríne-i èÀşıú[424]

2. Al naúd-i şekíb-i dili ãarf it reh-i nÀza
   Hep saña fedÀ gevher-i gencíne-i èÀşıú[425]

3. Ser-mest-i òarÀb olsa n'ola reh-güõerüñde
   Ümmíd-i nigehdür mey-i dÿşíne-i èÀşıú[426]

4. Her pÀresi eyler güzelüm óüsnüñi iôhÀr[427]
   äad-pÀre de olsa yine Àyíne-i èÀşıú[428]

5. Leb-ríz-i ãafÀ-óavãaladur fikr-i ruòuñla
   NÀmí gibi hep síne-i bí-kíne-i èÀşıú [429]

[422] tír-i: tíà u Nm.D.
[423] èÀşıú: èuşşÀú Nm.D.
[424] èÀşıú: èuşşÀú Nm.D.
[425] èÀşıú: èuşşÀú Nm.D.
[426] èÀşıú: èuşşÀú Nm.D.
[427] iôhÀr: ôÀhir Nm.D.
[428] èÀşıú: èuşşÀú Nm.D.
[429] èÀşıú: èuşşÀú Nm.D.

[52a] 4. Gazel (Sayfa: 565, No: 238)

mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün
— — · / — · — — / — — · / — · — —

1. Meftÿn ider niyÀzı óüsn-i edÀ-yı àamzeñ
   İltür cefÀya nÀzı gÀhí[430] vefÀ-yı àamzeñ

2. äad- vaède var lebüñde ammÀ netice óırmÀn
   Biñ biñ recÀ-yı dil-òºÀh[431] olmuş fedÀ-yı àamzeñ

3. Ümmíd-dÀr-ı vaãla vaút-i kirişmelerde
   Cÿş-ı tebessümüñdür ruòãat-nümÀ-yı àamzeñ[432]

4. Tír-i nigÀh-ı nÀzı luùf eyle ber-güõÀr it
   CÀy-ı niyÀza ùurdı ãaf ãaf gedÀ-yı àamzeñ[433]

5. Düşdi hirÀs-ı fitne yine dil-i cihÀna
   Olunca kilk-i NÀmí midóat-fezÀ-yı àamzeñ[434]

[430] gÀhí: sevk-i Nm.D.
[431] dil-òˇÀh: dil-keş Nm.D.
[432] Nm.D.'de 4. beyittir.
[433] Nm.D.'de 5. beyittir.
[434] Nm.D.'de 7. beyittir.

[52b] 5. Gazel (Sayfa: 574, No: 254)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Çeşm-i siyehüñ olsa nigeh-zÀy-ı teàÀfül
   Eyler dil-i Cibríl temennÀ-yı teàÀfül

2. Bu cünbiş-i müjgÀn u nigeh böyle úalursa
   DÀreyne düşer şÿr-ı temÀşÀ-yı teàÀfül

3. SermÀye-i naúd-i dil ile düzd-i kirişmeñ[435]
   Oldı yine sÿdÀ-ger-i kÀlÀ-yı teàÀfül

4. Bir óarf-i nigeh-nÀz-ı vefÀ yazmadı àamzeñ
   Taóríri hemÀn ser-be-ser imlÀ-yı teàÀfül

5. èUryÀn ide ger tíà-ı teveccüh dil-i NÀmí
   Bi'llÀhi óaõer eylesün ebnÀ-yı teàÀfül[436]

[435] kirişmeñ: kirişme Nm.D.
[436] Nm.D.'de 7. beyittir.

[53a] 6. Gazel[437]

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Laèlüñ ki ola nuùkla mey-nÿş-ı tebessüm
   Ol óÀlet ider dilleri medhÿş-ı tebessüm

2. Óayret-zedesi èÍsi-i Meryem olur evvel
   Dil-mürdeler ióyÀ idicek cÿş-ı tebessüm

3. Biñ luùf-ı vefÀ ôÀhir olur àamzelerüñde
   Bir óarf-i èitÀbuñ ola hem-dÿş-ı tebessüm

4. Cünbiş ki ider óüsn-i òiùÀbında o lebler
   GÿyÀ açılur àonce der-Ààÿş-ı tebessüm

5. NÀmí'ye zebÀnuñ neàamÀt eylese olur
   Bir bülbül-i òoş-lehçe-i gül-pÿş-ı tebessüm

[437] Bu gazel Nm.D.'de yer almamaktadır.

[54b] 7. Gazel (Sayfa: 592, No: 286)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Yine bir şÀhid-i óüsnüñ temÀşÀsındadur göñlüm
   áazÀlÀne nigÀh-ı èişve-peymÀsındadur göñlüm

2. Úulaú ùutmaz geçer ol gül fiàÀn-ı bülbüle ammÀ
   NihÀní-istimÀè-ı àonçe-ÀsÀsındadur göñlüm

3. ÒayÀli òÀùırımda cÀna vaèd eyler mülÀúÀtın
   Ol ümmídüñ ãafÀsı ôÀhir olmasındadur gönlüm

4. Nice Mecnÿn'ı olmayam o LeylÀ'nuñ ki yıllardur
   Şüküfte[438] bir tebessüm-nÀz-ı ímÀsındadur gönlüm[439]

5. Gözüm úaldı enÀr-ı bÀà-ı pehlÿsında ey NÀmí
   O şeftÀlÿ-yı Àteş-i[440] àabàab almasındadur göñlüm[441]

[438] şüküfte: nihÀní Nm.D.
[439] Nm.D.'de 5. beyittir.
[440] Àteş-i: üns ü Nm.D.
[441] Nm.D.'de 7. beyittir.

[55a] 8. Gazel (Sayfa: 596, No: 293)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)

· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. HelÀk-i àamze-i nÀzem úaøÀ nedür bilmem
   Esír-i zülf-i niyÀzem belÀ nedür bilmem

2. HezÀr dÀèiye-senc-i ümídem ammÀ kim
   Görince ol ãanemi müddeèÀ nedür bilmem

3. O dil-rübÀ-yı cihÀna recÀ-yı vuãlatda
   TamÀm òºÀhişem ammÀ edÀ nedür bilmem

4. ÒayÀli òÀùıra geldikce cÿy olur eşküm
   èAceb budur ki yine mÀcerÀ nedür bilmem[442]

5. Disem o şÿòa dilüñ ibtilÀsını NÀmí[443]
   BelÀ budur baña dir[444] mübtelÀ nedür bilmem[445]

[442] Nm.D.'de 5. beyittir.
[443] dilüñ ibtilÀsını NÀmí: àam-ı ibtilÀ mı NÀmí dil Nm.D.
[444] bana dir: dir aña Nm.D.
[445] Nm.D.'de 7. beyittir.

[55b] 9. Gazel (Sayfa: 597, No: 294)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ol şÿò-ı dil-ÀrÀmı der-Àäÿş idebilsem
İbrÀm iderek bÿs-ı binÀgÿş idebilsem

2. Çeksem o mehi hÀle-ãıfat síneye bir şeb
İúdÀm iderek cÀm-ı lebin nÿş idebilsem

3. Sír-Àb-ı vefÀ olsam irüp bezm-i viãÀle
Derd [ü] àam-ı hicrÀnı ferÀmÿş idebilsem

4. Teşríf-i kenÀr itse havÀ olsa muvÀfıú
DeryÀ-yı niyÀzı yine pür-cÿş idebilsem

5. Nÿş eyler idüm cÀm-ı viãÀlin yine NÀmí
Ol àamzeleri nÀzla ser-òïş idebilsem[446]

[446] Nm.D.'de 7. beyittir.

[56a] 10. Gazel (Sayfa: 622, No: 340)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. èÁr idüp ùarf-ı nigÀh-ı àÀmze kÀr itmezse de
   MübtelÀmuzdur dimez ol şÿò èÀr itmezse de

2. Şíve-i nuùúında ser-beste olan óarf-i sitem
   Eyler Àzürde dili lÀbüd figÀr itmezse de

3. Cünbiş-i dÀmÀn-ı müjgÀndan bilür erbÀb-ı dil
   áamzeler luùf u èitÀbın ÀşikÀr itmezse de

4. Tír-i ser-tíz-i nigÀhı irişüp gÀhí hele[447]
   Síne dÀàındaṇ[448] güõÀr eyler úarÀr itmezse de[449]

5. Dil-şikÀr-ı pençe-i bÀz-ı nigÀhıdur hele[450]
   Ol süvÀr-ı nÀz-ı tevsen[451] dil-şikÀr itmezse de[452]

[447] nigÀhı irişüp gÀhí hele: òayÀl-i àamzesi gÀhí irüp Nm.D
[448] síne dÀàındaṇ: síne-i dilden Nm.D.
[449] Nm.D.'de 5. beyittir.
[450] Dil-şikÀr-ı pençe-i bÀz-ı nigÀhıdur hele: dil hele oldı şikÀr-ı pençe-i bÀz-ı nigeh Nm.D.
[451] nÀz-ı tevsen: nÀz NÀmí Nm.D.
[452] Nm.D.'de 7. beyittir.

[56b] 11. Gazel (Sayfa: 637, No: 370)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Ne ãafÀdur bu dilÀ luùf ide dil-ber nÀme
   Ola maømÿn-ı vefÀyıla muúarrer nÀme

2. Ne şerefdür bu ki píş-i naôar-ı müştÀúa
   Ser-be-mühr irişe maènÀ-yı åenÀ-ver nÀme

3. Ne vefÀdur[453] bu ki bÀ-òÀme-i müşkín-i óabíb
   Göndere nükhet-i ünsıla muèaùùar nÀme

4. Ne sürÿrdur ne feraódur[454] iricek óarf-be-óarf
   Dil-nüvÀzÀne edÀ ola ser-À-ser nÀme

5. Óırz-ı cÀn òaùù-ı emÀn-ı dil-i NÀmídür bu
   Naúş-ı òÀtem gibi olsa n'ola ezber nÀme

[453] vefÀdur: ãafÀdur Nm.D.
[454] ne sürÿrdur ne feraódur: ne sürÿr u ne şerefdür Nm.D.

[57a] 12. Gazel (Sayfa: 650, No: 394)

mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün
— — · / — · — — / — — · / — · — —

1. Şemşír-i àamze böyle meslÿl olur úalur mı
   CÀy-ı niyÀz-ı èuşşÀú maólÿl olur úalur mı

2. Terk eylemez mi eyÀ reh-zenligin teàÀfül
   Dil manãıb-ı nigehden maèzÿl olur úalur mı

3. äaón-ı murÀdum üzre cevlÀn ider mi yoòsa
   PÀy-ı semend-i iúbÀl maàlÿl olur úalur mı

4. èUşşÀk-ı pür-niyÀza çıúmaz cevÀb bilmem
   Luùf u èitÀb lebde[455] meşàÿl olur úalur mı

5. Teéåír ider mi NÀmí kuól-ı cevÀhir-i Àh
   Yoòsa bu çeşm-i baòtum maàlÿl[456] olur úalur mı

[455] lüùf u èıtÀb lebde: luùf u àaøab lebinde Nm.D.
[456] maàlÿl: maèlÿl Nm.D.

[58b] 1. Gazel (Sayfa: 84, No: 24)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. Ey nesím-i seóerí söyle úaçan yÀr gelür
   Yoú mı rÀóat eåeri söyle úaçan yÀr gelür

2. Dil-i dívÀnemi şÀd eyle peyÀmiyle anuñ
   Müjde al cÀn u seri söyle úaçan yÀr gelür

3. Yetiş ey Òıør-ı hümÀyūn eåer-i ferruò-ı pey[457]
   Yoú mı vuãlat òaberi söyle úaçan yÀr gelür

4. Dil niåÀr-ı[458] úadem-i yÀr diler kim itsün
   Lüélüé-i çeşm-i tír̀i söyle úaçan yÀr gelür

5. Neyledi n'etdi Ferídūn'a senüñ yoú òaberüñ
   NÀr-ı fürúat şereri söyle úaçan yÀr gelür

[457] eåer-i ferruò-ı pey: eåer ferruò bí-eåer F.D.
[458] niåÀr-ı: niåÀrum F.D.

[58a] 2. Gazel (Sayfa: 109, No: 63)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Dil-i şūríde ser kim beste-i zülf-i siyÀhuñdur
   NigÀh-ı nÀzıña[459] meftūn esír-i bí-günÀhuñdur

2. Dili Àzürde-i tíà-i teàÀfül itme ey òūní
   Şehíd-i àamze-i[460] úurbÀn-ı şemşír-i nigÀhuñdur

3. Sen ol şūò-ı sitem-kÀr-ı cihÀn-ı dil-firíbisin
   Dil-i Cibríl esír-i ùurre-i ùarf-ı külÀhuñdur

4. Çemen-zÀr-ı belÀ ãaón-ı úıyÀm-ı serv-i nÀzuñdur
   BahÀr-ı fitne-pÀ-mÀl òırÀm-ı[461] èişve-rÀhuñdur

5. Nedür şekvÀ Ferídūn aòter-i baòt-ı siyÀhuñdan[462]
   İden anı bilür kim[463] tíre maùlaè dūd-ı Àhuñdur

[459] nÀzına: nÀruña F.D.
[460] àamze-i: àamzedür F.D.
[461] òırÀm-ı: óarÀm-ı F.D.
[462] siyÀhuñdan: siyÀhuñdur F.D.
[463] bilür kim: bilürsün F.D.

[58b] 3. Gazel (Sayfa:134, No:101)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Ne mümkin çeşm-i ser-mestüñle hem-bezm-i şarÀb[464] olmaú
   MuòÀlifdür[465] o cellÀd-ı[466] nigehle ÀşinÀ olmaú

2. Ser-i èÀşıúda tÀc-ı òüsrevÀní olmadan yegdür
   Cebín-sÀy-ı àubÀr-ı ÀsitÀn-ı dil-rübÀ olmaú

3. Nesím-i Àhuma úarşu tebessüm-ríz olur laèli
   Muúarrerdür gül-i nÀzumda bir bũy-ı vefÀ olmaú[467]

4. Benüm göñlüm açılmaz seyr-i gül-zÀr-ı cinÀn itsem[468]
   Nesím-i òandeñe úalmışdur ey gül dil-güşÀ olmaú[469]

5. äafÀ-yı ùabèına naômı tír-i şÀhid Ferídũn'uñ
   Hasũd-ı[470] tíre dil-ÀsÀ ne lÀzım òod-sitÀ olmaú

[464] şarÀb: ãafÀ F.D.
[465] muòÀlifdür: muòÀlifden F.D.
[466] cellÀd: cellÀdı F.D.
[467] - F.D.
[468] - F.D.
[469] Bu dize F.D.'de üçüncü beytin ikinci dizesi olarak yer almaktadır.
[470] óasÿd: óüsÿd F.D.

[59a] 4. Gazel (Sayfa: 111, No: 66)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Nūr-ı ruòsÀrı nedür dilde yanan[471] nÀr nedür
   Leb-i dür-bÀrı nedür díde-i òūn-bÀr nedür

2. Gül güler mihr-i cemÀlüñden eyÀ rÀóat-ı cÀn
   Gül gibi gül-ruòuñı güldüren envÀr nedür

3. áayriler derdine feryÀd-res olmış ôÀlim[472]
   CÀn virür èÀşıúına böyle sitem-kÀr nedür[473]

4. èAhd idüp būse baña şimdi tecÀhül eyler[474]
   äanemÀ itdigiñ iúrÀra bu inkÀr nedür[475]

5. Baña úarşu nedür aàyÀra lüùuflar cÀnÀ
   Söyle billÀh Ferídūn'a bu ÀzÀr nedür[476]

[471] Yanan: yatan F.D.
[472] ôÀlim: ôÀhirÀ F.D.
[473] F.D.'de 5. beyittir.
[474] eyler: n'eyler F.D.
[475] F.D.'de 7. beyittir.
[476] F.D.'de 9. beyittir.

[59b] 5. Gazel (Sayfa:136, No: 104)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Yalvarup yÀre didim nice bu nÀz olsa gerek
   Yüri dívÀne didi bu ne niyÀz olsa gerek

2. Òaùırum cemè olamaz kÀkülüñe dil vireli
   Giderek rÀóat-ı rūóum daòi az olsa gerek

3. SanemÀ olmaduñ aàyÀra vefÀdan òÀlí
   Baña cevrüñ niçe bir böyledür az olsa gerek

4. ZÀhidÀ āūrete óíç virme düzen[477] síreti gör
   Ehl-i dil úílden[478] alur sende ne sÀz olsa gerek

5. ÁsitÀn-ı der-i MevlÀya Ferídūn ùoġrul[479]
   Bir gün ol bÀb-ı kerem üstüne bÀz olsa gerek

[477] düzen: derÿn F.D.
[478] úílden: úalden F.D.
[479] ùoàrul: ùaà-ı dil F.D.

[60a] 6. Gazel (Sayfa: 137, No: 107)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. èÁşıúum Àh benüm kÀkül-i pür-tÀb senüñ
   Bülbülüm nÀle benüm[480] àonce gibi òˇÀb senüñ

2. Güle ey[481] ùūù*í*-i òoş-lehçe süòÀn-sÀz olalum
   Rūy-ı dil-dÀr benüm À*y*ne-i tÀb[482] senüñ

3. Herkesüñ semt-i perestiş-gehi var ey ãūfí
   Kūy-ı[483] cÀnÀne benüm úıble-i miórÀb senüñ[484]

4. Fikr-i vaãl-ı ruò-ı mihr itmede her şeb ey çarò
   Çeşm-i bídÀr benüm aòter-i şeb-tÀb senüñ[485]

5. áamze-i yÀra ser-i kilk-i Ferídūn didi
   Yeés-i[486] aàyÀr benüm òÀùır-ı aóbÀb senüñ[487]

[480] nÀle benüm: nÀle-i F.D.
[481] ey: F.D. -
[482] tÀb: nÀb F.D
[483] kÿy-ı: rÿy-ı F.D.
[484] F.D.'de 5. beyittir.
[485] F.D.'de 6. beyittir.
[486] yeés-i: pÀs-ı F.D.
[487] F.D.'de 7. beyittir.

[61b] 7. Gazel (Sayfa: 139, No: 110)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Oldum yine üftÀdesi bir serv-i revÀnuñ
   Bir şöhre-i[488] şehr-Àfet-i dil tÀze-civÀnuñ

2. Çün nÀvek-i dil-dūzı ãafÀ-baòş-ı göñüldür
   ÚurbÀn olayum àamzesine ol úaşı yÀnuñ

3. Teng olsa[489] n'ola gülşen-i şÀdí-i fiàÀnum
   Dil-dÀdesiyim[490] cÀnla bir àonçe-dehÀnuñ

4. ŞeydÀluàumuñ[491] şūresine[492] itme teèaccüb
   Áşüfte-i sevdÀsıyam ol zülf-i dü-tÀnuñ

5. VÀèiô yüri pend itme Ferídūn'a özüñ[493] gör
   KÀr eylemez èuşşÀúa sözi[494] ehl-i riyÀnuñ[495]

[488] şöhre-i: şehre-i F.D.
[489] olsa: itse F.D.
[490] dil-dÀdesiyüm: didÀde-i sím F.D.
[491] şeydÀluàumuñ: şeydÀluàum F.D.
[492] şÿresine: şūruşına F.D.
[493] özüñ: uzaú F.D.
[494] sözi: sÿz-ı F.D.
[495] F.D.'de 7. beyittir.

[62a] 8. Gazel (Sayfa: 149, No: 124)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. ÒÀlüñle ben ki dÀà-be-dil her zamÀn olam
   Zülfüñ gibi revÀ mı períşÀn şÀn olam

2. Her bezmi şemè-i óüsnüñ ile pür-øiyÀ idüp
   PervÀne ben revÀ mı[496] Àteş-mekÀn olam[497]

3. Ey bí-vefÀ revÀ mı sezÀ-vÀr-ı luùf iken
   Tír-i belÀ-yı cevrüñe her dem nişÀn olam[498]

4. Ruòãat nigÀh-ı çeşm-i siyeh meste[499] yoú mıdur
   BÀrí şehíd-i àamze-i nÀ-mihribÀn olam[500]

5. Sözde baña naôír Ferídūn olur mı híç
   Naôm içre ben ki èUrfí-i muècíz-beyÀn olam[501]

[496] pervÀne ben revÀ mı : pervÀne-veş revÀ mı ben F.D.
[497] F.D.'de 3. beyittir.
[498] F.D.'de 5. beyittir.
[499] meste: mesti F.D.
[500] F.D.'de 6. beyittir.
[501] F.D.'de 7. beyittir.

[62b] 9. Gazel (Sayfa: 159, No: 139)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. HezÀr-ı naàme-sencüm[502] bÀà-ı vuãlat úande ben úande
   Ser-i pervÀnegí-i şemèi devlet úande ben úande

2. Ser-i mÿ[503] kÀkül-i yÀre ümíd-i dest-res itmem,
   Belí ôıll-ı hümÀ-yı evc-i èizzet úande ben úande[504]

3. Ùutalum èíd u[505] nevrūz olmış ammÀ farù-ı nÀzişden
   CihÀnda dest-būs-ı yÀre ruòãat úande ben úande[506]

4. TeàÀfülden nigÀh-ı lüùfını eyler diríà ammÀ
   O sermest-i[507] şarÀb-ı nÀz u naòvet úande ben úande[508]

5. Ben ol rind be-taóammül-i n*À*-pesend òÀne ber-dūşem
   Ferídūn iòtilÀù-ı ehl-i åervet úande ben úande[509]

[502] sencüm: senc-i F.D.
[503] ser-i mÿ: serümi F.D.
[504] F.D.'de 3. beyittir.
[505] èíd u : èıyd-i F.D.
[506] F.D.'de 4. beyittir.
[507] ser-mest-i: ser-mestí-i F.D.
[508] F.D.'de 5. beyittir.
[509] F.D.'de 7. beyittir.

[63a] 10. Gazel (Sayfa: 160, No: 141)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. DÀà-ı èışúuñ kim gül-i Àteş-liúÀdur sínede
   Dil[510] aña bir bülbül-i[511] òūnín nevÀdur sínede

2. RÀz-ı èışúuñdur iden[512] yek-dÀne-i óüsn ü cemÀl
   Muòtefí gencíne-i sırr-ı ÒudÀdur sínede

3. Zaòm-ı tír-i àamze-i dil-dūzuñ ey ebrū-kemÀn
   Bir gül-i nev-bÀde-i bÀà-ı vefÀdur sínede

4. Bülbül-ÀsÀ óırúa-i òÀkisteri giysem n'ola
   NÀr-ı[513] èışú-ı dil-ber-i gül-gūn úabÀdur sínede

5. áayra yer yoúdur Ferídūn Yūsuf-ı Mıār olsa da[514]
   Ser-be-ser naúş-ı cemÀl-i dil-rübÀdur[515] sinede

[510] dil: degül F.D.
[511] bülbül: bülbül-i F.D.
[512] èışúuñdur iden: èışúuñ ey dürr-i F.D.
[513] nÀr-ı: sÿz-ı F.D
[514] olsa da: olsa F.D
[515] dil-rübÀdur: MuãùafÀ'dur F.D.

[63b] 11. Gazel (Sayfa: 163, No: 145)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Òancer-i àamzeñle úan eylersün ey cÀn eyleme
   Yoú yere úanum revÀn eylersün ey cÀn eyleme

2. Gül gibi açılma her bir òÀra ey gül-çehre kim
   Bülbülüñ kÀrın fiàÀn eylersün ey cÀn eyleme

3. Terk idüp mihr-i[516] vefÀ resmin cefÀlar tírine
   Sínemi yer yer èıyÀn[517] eylersün ey cÀn eyleme

4. Şemè-i ruòsÀruñla her[518] bir bezmi rūşen itme kim
   Sūziş-i[519] cÀnum èıyÀn eylersün ey cÀn eyleme[520]

5. Dūzaò-ı hecr eyleyüp cÀnÀ Ferídūn'uñ yerin
   áayrılar bezmin cinÀn eylersün ey cÀn eyleme[521]

[516] mihr-i: mihr ü F.D.
[517] èıyÀn: nişÀn F.D.
[518] her: F.D. -
[519] sÿziş-i: şÿriş-i F.D.
[520] F.D.'de 5. beyittir.
[521] F.D.'de 7. beyittir.

[64a] 12. Gazel (Sayfa:169, No: 154)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)

· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. Firíb-i kÀr*í*-i çeşm-i siyÀhı gördüñ mi
   Göñül-şikÀr olan Àh u nigÀhı gördüñ mi

2. Ne ÀşinÀ-nigeh[522] eyler ne şíve-i dil-òºÀh
   Úulına[523] cevri çoú ol pÀdişÀhı gördüñ mi

3. NiyÀz-ı èÀşıú-ı zÀrı úulaàına úoymaz
   Serír-i nÀzda ol kec-külÀhı[524] gördüñ mi

4. NigÀh-ı luùfına úalmış esír-i zülfüñden[525]
   Efendi úayd-ı dil-i bí-günÀhı gördüñ mi[526]

5. Semend-i nÀzına pÀ-mÀl ider niyÀz ehlin
   O şeh-süvÀr-ı felek cilve-gÀhı gördüñ mi[527]

[522] ÀşinÀ-nigeh: ÀşnÀ-yı nigeh F.D.
[523] úulına: úavline F.D.
[524] kec-külÀhı: geç külÀhı F.D.
[525] zülfüñden: zülfüñdür F.D.
[526] F.D.'de 6. beyittir.
[527] F.D.'de 5. beyittir.

RÜŞDÍ

[64b] 1. Gazel (Sayfa: 292, No: 53)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Teng olur gÀhí niyÀza nÀzenínüm tÀzedür
   Köhne resm-i mihr[528] bilmez meh-cebínüm tÀzedür

2. Şÿò-meşreb bezm-i òÀã-ı Cem'de bir Àlüfteyem
   Nÿş-ı ãahbÀ-yı köhen-kÀrum úarínüm tÀzedür

3. LÀle-òadler bir cefÀ[529] yoú köhne-i Àyínden
   Gül gibi sínemde dÀà-ı Àteşínüm tÀzedür

4. èÁşıú-ı dírínesin ol nev-cüvÀna àamz ider
   Eskidikce mÀcerÀ aàyÀra kínüm tÀzedür

5. Úılsa nev-cilve köhen-vÀdíde ey Rüşdí n'ola
   Dil-rübÀ-yı seng-i ùabè-ı cÀn-nişínüm tÀzedür

[528] mihr: mihri R.D.
[529] bir cefÀ: pür cefÀ R.D.

[65a] 2. Gazel (Sayfa: 319, No: 108)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Olur daèvet dili àam-òÀneye ibrÀm müşkildür
   MurÀd üzre o şÀh-ı èişveye ikrÀm müşkildür

2. N'ola FerhÀd'a àÀlib gelse Òüsrev èışú baóåinde
   O kim maèúÿle úÀéil olmaya ilzÀm müşkildür

3. GülistÀn-ı İrem'de hem-demi olsa bütÀn-ı Çín
   Dil-i ÀvÀreye senden cüdÀ ÀrÀm müşkildür

4. Dinilmez diller ile ser-güõeşt-i èÀşıú-ı şeydÀ
   Benüm dil-dÀra óÀl-i zÀrumı ièlÀm müşkildür

5. Ne óÀãıl RüşdiyÀ deşt-i[530] ùalebde bu tekÀpÿdan
   Kişiye tevsen-i baòt olmayınca rÀm müşkildür

[530] deşt-i: dest-i R.D.

[65b] 3. Gazel (Sayfa: 417, No: 304)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Ser-i kÿyında dolan[531] ol[532] ruò-ı dil-ber diyerek
   Dolanur bülbül ise bÀàı gül-i ter diyerek

2. ÓÀlet-i èışúla zünnÀr úuşandı niçeler
   Çeşmine mest dilÀ zülfine kÀfir diyerek

3. Óasretüz ãoóbetine gelse yine bezme o şÿò
   Úanı bÀde güzelüm[533] bir iki sÀàar diyerek

4. Bir iki dÿnı felek böyle çıúarduñ başa[534]
   Gel beri cÀy-ı nişestüñ[535] yine ber-ser diyerek

5. RüşdiyÀ mihr-i dili yÀre ùuyurduñ[536] Àòir
   Vaãf-ı óüsninde derÿn-sÿz àazeller diyerek

[531] dolan: revÀn R.D.
[532] ol: dil R.D.
[533] güzelim: görelüm R.D.
[534] başa: başına R.D.
[535] nişestüñ: neşéetüñ R.D.
[536] ùuyurduñ: ùuyurduú R.D.

[66a] 4. Gazel (Sayfa: 367, No: 203)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Sen degül hem-óÀl-i KenéÀn olduàum bilmez mi var
èArøa óÀcet yÀ ne[537] úurbÀn olduàum bilmez mi var

2. Reh-güõÀrında raúíb-i òÀrdan çekmem elem
SÀye-veş òÀkıla yeksÀn olduàum bilmez mi var

3. CÀn nice virsün saña cemèiyyet-i dilden òaber
áamzeñe òÀùır-períşÀn olduàum bilmez mi var

4. Ol güneh-kÀrum ya iúrÀr etmişem cürmüm ya ketm
Her cefÀ vü cevre şÀyÀn olduàum bilmez mi var

5. N'ola açmazsam çü gel Rüşdí dehÀn-ı şekveyi
Òandeden pür-dÀà u[538] òırmÀn olduàum bilmez mi var

[537] yÀ ne: ne yÀ R.D.
[538] pür-dÀà u: pür-dÀà-ı R.D.

[66b] 5. Gazel (Sayfa: 430, No: 329)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Var mıdur luùfuñ tesellí-dÀre-i[539] şefúat misüñ
   Rind-i hercÀyí-ùabíèat yoòsa bir Àfet misüñ

2. Bir nigÀha úudretüñ yoú óÀlüme ey çeşm-i yÀr
   Yoòsa sen de òaste göñlüm gibi bí-ùÀúat misüñ

3. RÿzgÀruñ ôaómetinden var mı bir Àsÿde-óÀl
   SÀye-i zülfinde ey dil sen daòi rÀóat mısuñ

4. Böyle hem-vÀre nedür Àh u fiàÀnuñ ey raúíb
   YÀri çoúdan görmege üftÀde-veş óasret misüñ

5. Óaô idersin úırsa dünyÀyı nedendür RüşdiyÀ
   áamze-i òÿn-òºÀr-ı dil-dÀr ile hem-òilúat misün

[539] tesellí-dÀde-i: tesellí-dÀre-i R.D.

[67a] 6. Gazel (Sayfa: 436, No: 341)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. YÀrüñ mekriyle[540] fikr-i cemÀlindesin göñül
   BÀàuñ ne lÀle ne gül-i Àlındasın göñül

2. Óıfô eylesün gezend-i naôardan ÒudÀ seni
   VÀdí-i èışúuñ evc-i kemÀlindesin göñül

3. Hem-dem o şÿò àayrıla sen künc-i hecrde
   Bí-hÿde Àrzÿ-yı viãÀlindesin göñül

4. Vaãfında óayret-Àver-i endíşe sözlerüñ
   Beñzer ki mÿ-miyÀnı òayÀlindesin göñül

5. Rüşdí gibi ferÀà ne mümkin niyÀzdan
   Daòi hevÀ-yı àunc u delÀlindesin göñül

[540] mekriyle: meger ki R.D.

[68b] 7. Gazel (Sayfa: 455, No: 379)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. èÁşıú o mest-i nÀzla germ-ülfet olmasun
   Tek mübtelÀ-yı derd-i àam-ı fürúat olmasun

2. Virme nesím-i Àha göñül rÀh-ı kÿyına
   Dirseñ o àonce dest-zed-i[541] Àfet olmasun

3. Ey díde úılma rÿyını gül-gÿn-ùırÀz-ı şerm
   èUşşÀú-ı zÀra perde-keş-i òaclet olmasun

4. Úılma óavÀle òancerüñe úatl-i èÀşıúı
   Zaòm-ÀşinÀ-yı serzeniş-i minnet olmasun

5. Ùursun bu bÀà-ı köhnede ol nev-nihÀl-i nÀz
   Rüşdí úo sÀyesinde göñül rÀóat olmasun

[541] dest-zed-i: dest-der-i R.D.

[69a] 8. Gazel (Sayfa: 457, No: 383)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. ÓÀside yüz virme eşk-i bí-úarÀrumdan ãaúın
   áonçesin[542] meyl itme òÀra Àh-ı zÀrumdan ãaúın

2. Úalb-i insÀn ey perí Àyínedür ãındırma gel
   Seng-i cevrüñle[543] ùoúunma inkisÀrumdan ãaúın

3. İtme pervÀz-ı bülend evc-i àurÿr-ı óüsnde
   Pençe-i bÀz-ı dil-i èAnúÀ-şikÀrumdan ãaúın

4. Úanda gitse bellüdür şÀh-ı cihÀn-ı óüsn olan
   Olma aàyÀr ile hem-reh yÀr-ı àÀrumdan ãaúın

5. Şekve-senc-i õillet olsam dir aña incinme yÀr
   Òayl-i èuşşÀú içre Rüşdí ièt ibÀrumdan ãaúın

[542] àonçesin: àoncesüñ R.D.
[543] cevrüñle: cevrile R.D.

[69b] 9. Gazel (Sayfa: 474, No: 418)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Biz gedÀ meşrebiz[544] ol büt şeh-i òÿbÀn ise de
   ÙÀlib-i úurb-ı güher Àteş-i sÿzÀn ise de

2. İdemez èÀşıú-ı dil-òaste teèalluú àayra
   Nÿş-dÀrÿ-yı lebi derdine dermÀn ise de

3. Bir dem ÀrÀm idemem bí-gül-i rÿy-ı dil-dÀr
   Baña dÿzaò görinür ravøa-i RıêvÀn ise de[545]

4. Bir gün elbette ider meyl görüp åıúletümüz
   Bizden ol ùıfl-ı sebük-rÿó girízÀn ise de[546]

5. Hele maèõÿr ùut ey şÿò-ı cihÀn cemè-i dile
   ÇÀre yoú Rüşdí-i àam-gín[547] perişÀn ise de[548]

[544] meşrebiz: èÀşıúuz R.D.
[545] R.D.'de 4. beyittir.
[546] R.D.'de 6. beyittir.
[547] àam-gín: àam-gíni R.D.
[548] R.D.'de 7. beyittir.

[70a] 10. Gazel (Sayfa: 488, No: 445)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Gerçi bizden şerm olur[549] ol büt firÀr itmezse de
   Bezme gelsün bÀri ki bir dem úarÀr itmezse de

2. Úadr-i èuşşÀkı bilürsüñ dÿr úılma dídeden
   Bir vaùan-bízÀr olur terk-i diyÀr itmezse de

3. Eyle pÀy-endÀz-ı esb-i nÀzı ey dil sen hele[550]
   YÀr kÀlÀy-ı niyÀza ièbÀr itmezse de

4. Çeşmine[551] cÀm-ı ãafÀ-encÀmdan ol lücce-bÿs[552]
   Baãdırur gerd-i àamı defè-i òumÀr itmezse de

5. Úıl recÀ Rüşdí girízÀn olmasun bizden hemÀn
   Cürmümüzden ol şeh-i èişve güõÀr itmezse de

[549] olur: ider R.D.
[550] hele: hemÀn R.D.
[551] çeşmine: çeşme-i R.D.
[552] lücce-bÿs: lücce-pÿş R.D.

[70b] 11. Gazel (Sayfa: 505, No: 479)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. YÀre híç şekve-i úÀnÿn-ı cefÀ olsun mı
   Ol şeh-i óüsne göñül böyle edÀ olsun mı

2. Dil-rübÀlar ne vefÀ semti bilürler ne cefÀ
   PÀdişehlerde kemín òÿy-ı gedÀ olsun mı[553]

3. Şehr-i kÿyın n'idelüm olmayıcaú naúd-i kerem
   Bí-derem[554] cennet-i aèlÀda ãafÀ olsun mı[555]

4. Güft ü gÿy-ı lebini ãaúlamasun bizden àayr
   Burada èÀşıúa híc çün ü çerÀ olsun mı[556]

5. Müşterí çıúmaàa ser-mÀye de olsa Rüşdí
   Óüsnle Yÿsuf-ı KenèÀn'a bahÀ olsun mı[557]

[553] R.D.'de 3. beyittir.
[554] bí-derem: bí-direm R.D.
[555] R.D.'de 4. beyittir.
[556] R.D.'de 5. beyittir.
[557] R.D.'de 6. beyittir.

[71a] 12. Gazel (Sayfa: 514, No: 498)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Dÿr eyledüñ aàyÀrı ol[558] Àfet saña úaldı
   Ey dil yine meydÀn-ı maóabbet saña úaldı

2. Ser-deste-i òÀrıla olup bülbüli küşte[559]
   TenhÀ o gül-i gül-bin-i èişret saña úaldı

3. Dil mülkini TÀtÀr-ı müjeñ eyledi tÀrÀc
   Ey pÀdişeh-i óüsn mürüvvet saña úaldı

4. Cemèiyyet-i erbÀb-ı dil olmaúda períşÀn
   Ey èÀşıú-ı miónet-zede ãoóbet saña úaldı

5. EsbÀb-ı neşÀùı idicek àayra úaøÀ-baòş
   Rüşdí bu cihÀnda àam u miónet saña úaldı

[558] ol: o R.D.
[559] küşte: geşte R.D.

NEFèÍ

[71b] 1. Gazel (Sayfa: 450, No: 5)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. áamze dil-dÿz olıcaú nÀz u teàÀfül ne belÀ
   Dilde ãabr olmayıcaú tÀze[560] taóammül ne belÀ

2. Çín-i ebrÿya taóammül idemezken èÀşıú
   Girih-i pür-şiken-i ùurra-i kÀkül ne belÀ

3. Ùurralar gökde HümÀ ãaydına ÀmÀde iken
   Dil şikÀr itmegiçün òÀke tenezzül ne belÀ

4. Dile her mÿyı bir ejder görinür ol zülfüñ
   Niçe bir[561] ejderi bir yerde taòayyül ne belÀ

5. èÁşıúa nÀlesi eglence yeter ey Nefèí
   Naàme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belÀ

[560] tÀze: nÀza Nf.D.
[561] bir: biñ Nf.D.

[72a] 2. Gazel (Sayfa: 460, No: 20)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Alduúca ele àamzeleri sÀz-ı maóabbet
   DünyÀyı ùutar naàme-i şeh-nÀz-ı maóabbet

2. Kim söyleşür ol çeşm-i füsÿn-sÀzıla zírÀ
   Her bir müje bir nÀdire-perdÀz-ı maóabbet

3. èÁşıú nice ketm idebilür rÀzı ùururken
   Ol àamze-i fettÀn gibi àammÀz-ı maóabbet

4. Hem öldürür üftÀdesini hem ider ióyÀ
   Maòãÿãdur ol ÀfeteiècÀz-ı maóabbet[562]

5. Rüstem gibi geh ãaf-şiken-i leşker-i èuşşÀú
   Nefèí gibi ki[563] mest-i ser-endÀz-ı maóabbet[564]

[562] Nf.D.'de 6. beyittir.
[563] ki: Nf.D. -
[564] Nf.D.'de 7. beyittir.

[72b] 3. Gazel (Sayfa: 459, No: 18)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. ReftÀrına vÀbeste mühimmÀt-ı úıyÀmet
   Eylerse o úÀmet n'ola iåbÀt-ı úıyÀmet

2. DünyÀyı esír itdi o reftÀr èaceb mi
   Vaúf olsa temÀşÀsına evúÀt-ı úıyÀmet

3. İmdÀd-ı nigÀhıyla cihÀn-gír*í*-i fitne
   Áşÿb-ı òırÀmıyla mübÀhÀt-ı úıyÀmet

4. Ol şíve-i reftÀra kim olursa giriftÀr
   DünyÀda mübÀrek ola ÀfÀt-ı úıyÀmet

5. SÀyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña
   Nefèí'ye ger olursa mükÀfÀt-ı úıyÀmet

[73a] 4. Gazel (Sayfa: 468, No: 32)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)

· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. Ne tende cÀnla[565] sensiz ümíd-i ãıhhat olur
   Ne cÀn bedende àam-ı fürúatüñle rÀóat olur

2. Ne çÀre var ki firÀúuñla eglenem bir dem
   Ne ùÀlièum meded eyler viãÀle furãat olur

3. Ne şeb ki pÀyuña[566] yüz sürmesem o şeb ölürüm
   Ne gün ki úÀmetüñi görmesem úıyÀmet olur

4. Dil ise gitdi kesilmez hevÀ-yı èışúuñdan
   Naãíóat eyledigimce beter melÀmet olur

5. Nedir bu ùÀliè ile derdi Nefè*í*-i zÀruñ
   Ne şÿòı sevse mülÀyim didikce Àfet olur[567]

[565] cÀnla: cÀn ile Nf.D.
[566] pÀyuña: úÿyuña Nf.D.
[567] Nf.D.'de 6. beyittir.

[73b] 5. Gazel (Sayfa: 473, No: 40)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. NÀz iderse àamzesi èuşşÀk-ı zÀra nÀz ider
   Zülfi bir Àşuftedür kim rÿzgÀra nÀz ider

2. Böyle şÿòa mübtelÀ olmaú ne güç èÀşıú degül
   Bulsa cümle dil-berÀn-ı şíve-kÀra nÀz ider

3. Çeşmi gÀhí mest olup[568] ruòãat virür neôôÀreye
   Ùurmaz amma àamze ol èahd ü úarÀra nÀz ider

4. Dehre maàrÿr olma ey àÀfil ki bunda Àdeme
   ÙÀlièi yüz döndürür gÀhí sitÀra nÀz ider

5. Görmedim Nefèí gibi bir rind-i èÀlí-meşrebi
   Hem gedÀ hem pÀdişÀh-ı kÀm-kÀra nÀz ider

[568] olup: olur Nf.D.

[74a] 6. Gazel (Sayfa: 482, No: 52)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. áamzesi maòmÿr u çeşmi ním-mest-i òˇÀb-ı nÀz
   Biri birine nezÀketle ider işrÀb-ı nÀz

2. Úatl-i èuşşÀú itmeden èÀr eylemezdi àamzesi
   Olmasa şemşír-i istiànÀsı ger şÀdÀb-ı nÀz

3. Bir nigehle ÚahramÀn'ı úatl ider Rüstem gibi
   Baúsañ amma çeşmine bir òaste-i bí-tÀb-ı nÀz

4. Her nigÀhı bir belÀ-yı nÀgehÀnídür dile
   áayri dilberler gibi lÀzım degül esbÀb-ı nÀz

5. Kime şekvÀ eylesün bí-çÀre Nefèí n'eylesün
   áamzesi maòmÿr u çeşmi ním-mest-i òˇÀb-ı nÀz

[75b] 7. Gazel (Sayfa: 504, No: 86)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. AàyÀra nigÀh itmedügin nÀz ãanurdum
   Çoú luùf imiş ol èÀşıúa ben Àz ãanurdum

2. áamzeñ dili rüsvÀ-yı cihÀn eyledi Àòir
   Bi'llÀh ben ol Àfeti hem-rÀz ãanurdum

3. Seyr eylesem[569] Àyínede ger[570] èaks-i cemÀlüñ
   Óüsnıla seni meh gibi mümtÀz ãanurdum

4. Maèmÿr idügin bilmez idüm böyle òarÀbÀt
   MestÀneleri òÀne-ber-endÀz ãanurdum

5. Siór itdügiñi senden işitdüm yine Nefèí
   Yoòsa sözüñi hep senüñ iècÀz ãanurdum

[569] eylesem: eylemesem Nf.D.
[570] ger: Nf.D. -

[76a] 8. Gazel (Sayfa: 497, No: 77)

meféÿlü mefÀèílün meféÿlü mefÀèílün
— — · / · — — — / — — · / · — — —

1. Göñlüm úatı rüsvÀ-yı mestÀne midür bilmem
   MestÀne degülse ger dívÀne midür bilmem

2. YÀ şuèle-i óüsn olmuş yÀ şemè-i şeb-i sÿzÀn[571]
   Elbette urur kendin pervÀne midür bilmem

3. Úoyup der-i cÀnÀnı yÀbÀnda gezen èÀşıú
   Mecnÿn ise de èışúı[572] bígÀne midür bilmem

4. èIşúıyla giriftÀrın ÀvÀre iden Àfet
   Leylí ise de óüsni efsÀne midür bilmem

5. EşèÀruñ oúunduúca mest itmede yÀrÀnı
   Nefèí dil-i pür-feyøüñ mey-òÀne midür bilmem

[571] sÿzÀn: hicrÀn Nf.D.
[572] èışúı: èışúa Nf.D.

[76b] 9. Gazel (Sayfa: 506, No: 90)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. èÁşıúa ùaèn itmek olmaz mübtelÀdur n'eylesün
   Ádeme miór ü maóabbet bir belÀdur n'eylesün

2. Göñli dil-berden kesilmezse èaceb mi èÀşıúuñ
   áamzesiyle tÀ ezelden ÀşinÀdur n'eylesün

3. N'ola taèyín itse øabù-ı mülk-i óüsni àamzeye
   Zülfi bir Àşufte-i ser-der-hevÀdur n'eylesün

4. Zülfine úalsa períşÀn eylemezdi dilleri
   Anı da taórík iden bÀd-ı ãabÀdur n'eylesün

5. Olmasa Nefèí n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
   Ùabè-ı şÿòı dÀma düşmez bir HümÀ'dur n'eylesün

[77a] 10. Gazel (Sayfa: 511, No: 97)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Virmesün dil ruòãat Àh-ı cÀn-güdÀza n'eylesün
   äabrı yoú bí-çÀrenüñ biñ dürlü nÀza n'eylesün

2. áamze cÀsÿs-ı naôar amma hücÿm-ı nÀzdan
   Furãat el virmez dile arø-ı niyÀza n'eylesün

3. áamzeden derdini pinhÀn ùutmasa èÀşıú n'ola
   Ol úadar maórem bulunmaz keşf-i rÀza n'eylesün

4. IøùırÀrı dil nice cÀn virmesün ol àamzeye
   ÇÀre yoú tír-i úaøÀdan iótirÀza n'eylesün

5. Geçmese nev-reste dil-ber sevmeden Nefèí n'ola[573]
   Köhnedikçe èışúı olur derdi tÀze n'eylesün

[573] Geçmese nev-reste dil-ber sevmeden Nefèí n'ola: Geçmese Nefèí nola nev-reste dil-ber sevmeden Nf.D.

[77b] 11. Gazel (Sayfa: 528, No: 122)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Dil òaste vü hem cÀnla müştÀú-ı girişme
   Ol àamze-i cÀdÿ ise òallÀk-ı girişme

2. El-óaú ne sitem-kÀr olur ol àamze-i òÿnı
   AmmÀ ne òoş-Àyendedür aòlÀú-ı girişme

3. èAúl u dil ü cÀn oldı giriftÀr-ı nigÀhı
   Buldı yine birbirini uşşÀú-ı girişme

4. İtmezdi teveccüh òam-ı ebrÿsına diller
   MiórÀb-ı niyÀz olmasa ger ùÀú-ı girişme

5. Bilmem nice olur [574] óÀl-i dil-i Nefè*í*-i şeydÀ
   Hem òaste vü hem cÀnla müştÀú-ı girişme

[574] nice olur: nic'olur Nf.D.

[78a] 12. Gazel (Sayfa: 532, No: 128)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Dil-rübÀdur zülfi amma dil-nişíndir àamzesi
   NÀz ider[575] yaraşur pek nÀzeníndür àamzesi

2. Çekme àam bir Àfet-i pÀ-der-hevÀdur ùurrası
   áÀfil olma fitne-i ser-der-kemíndür àamzesi

3. Olmasun kÀfir de böyle dil-rübÀya mübtelÀ
   Áfet-i cÀndur àamı Àşÿb-ı díndür àamzesi

4. Bir nigehle bildürür dünyÀya luùf u úahrını
   Çeşmi sÀóir gÿyiyÀ sióor-i mübíndür àamzesi

5. N'ola meftÿn olsa diller güft ü gÿ-yı çeşmine
   Ùabè-ı Nefèí gibi maènÀ-Àferíndür àamzesi

[575] ider: iderse Nf.D.

RŪÓÍ

[78b] 1. Gazel (Sayfa: 532, No:341)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ey dil yine ùabèuñda beşÀşetden eåer var
   Ol çeşmi siyehden saña beñzer ki naôar var

2. Geldi yelerek bÀd-ı ãabÀ òÀk-i derinden
   Ol àonçe-i terden yine bir tÀze òaber var

3. AàyÀr giderse gelürin dimiş o meh-rū
   Dil muntaôır ammÀ ne gelür var ne gider var[576]

4. èUşşÀúı úoyup àayrıla bÀzÀra sebeb ne
   Ol Yūsuf-ı gül-çehreye bizden ne øarar var[577]

5. Bülbüllerini başladı aàlatmaàa Rūóí
   Ol àonçe-dehÀnuñ yine yüzine güler var[578]

[576] B.R.D.'de 4. beyittir.
[577] B.R.D.'de 6. beyittir.
[578] B.R.D.'de 8. beyittir.

[79a] 2. Gazel (Sayfa: 599, No: 445)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) mefÀèilün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · — · — / · · — (— —)

1. Olmaduú yÀr o yÀr-ı cÀna henüz
   Bize raóm itmedi zamÀne henüz

2. CÀn u başı yolında ãarf itsek
   Bilmez ol dilber-i yegÀne henüz[579]

3. Beklerüz kūy-ı yÀrı yıllardur
   Sürmedük yüz ol ÀsitÀne henüz[580]

4. CÀn àamuñ çekmeden helÀk oldı
   Cevr idersin o nÀtüvÀne henüz[581]

5. Bizi pír itdi fürúat ey Rūóí
   Olmaduú vaãl o[582] nev-cevÀne henüz[583]

[579] B.R.D.'de 3. beyittir.
[580] B.R.D.'de 4. beyittir.
[581] B.R.D.'de 8. beyittir.
[582] o: B.R.D. -
[583] B.R.D.'de 9. beyittir.

[79b] 3. Gazel (Sayfa: 754, No:681)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Úanàı bed-gūnuñ sözin bilmem yine gūş eyledüñ
   Añmaz olduñ ben dil-efkÀrı ferÀmūş eyledüñ

2. Ùoymaya òançer urup úanın döken demler deyü
   Göñlümi dÀrū-yı hicrÀnuñla bí-òūş eyledüñ

3. DÀòil olmaú istediler bezmüñe cÀn u göñül
   Bir úadeóle yaúduñ ikisin de seròoş eyledüñ

4. äubóa dek hecrüñle[584] içdüm dün gice ben òūn-ı dil[585]
   Sen ãafÀ peymÀnesin kimler[586] ile nūş eyledüñ

5. Leblerüñ şevúıyla Rūóí ùūt*í*-i gūyÀ iken
   Zehr-i úahruñ yutdurup miskíni òÀmūş eyledüñ

[584] hecrüñle: derdüñle B.R.D.
[585] òūn-ı dil: òū dil M.
[586] kimler: aàyÀr B.R.D.

[80a] 4. Gazel (Sayfa: 755, No: 682)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Úanàı servüñ àam-ı èışúıyla yine zÀr olduñ
   Kim seni derde ãataşturdı ki bímÀr olduñ

2. Ey dil-i àam-zede neñ úaldı hele bilsem kim
   Yine bir Yūsuf-ı åÀníye òarídÀr olduñ

3. Síneñi kim hedef-i tír-i belÀ eyledi kim
   YÀreñi tÀzeleyüp böyle dil-efkÀr[587] olduñ

4. Çekdigüñ derd ü belÀlar seni uãlatmadı mı
   Yeñi başından[588] yine bir şūòa ùaleb-kÀr olduñ

5. DÀàuñı tÀzelemişsin nedür ey Rūó*í*-i zÀr
   Yine bir àonçeye var ise giriftÀr olduñ

[587] dil-efkÀr: dil-fikÀr M.
[588] başından: başdan B.R.D.

[80b] 5. Gazel (Sayfa: 806, No: 756)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Bir mehüñ çekme cefÀsın ki vefÀ-dÀr degül
   ÙÀlib ol mihrine anuñ ki cefÀ-kÀr degül

2. Ay geçer görmezüz ol mihr-i cihÀn-efrūzı[589]
   Elimüzden ne gelür ùÀlièümüz yÀr degül

3. Giceler çıúduàı ol kevkeb-i maúãūd ne sūd
   Ben siyeh-kÀra ki baòtum gözi bídÀr degül

4. áam degül dÀà-ı àamıyla cigerüñ úan olsa
   Bir büt-i lÀle-èiõÀruñ ki dil-ÀzÀr degül

5. Síneñüñ[590] dÀàların ãaúlamadın ey Rūóí
   Ne ãanursın meger ol lÀle[591] òaber-dÀr degül

[589] cihÀn-efrūzı: cihÀn-ÀrÀyı B.R.D.
[590] síneñüñ: sínemüñ B.R.D.
[591] lÀle: yÀr B.R.D.

[81a] 6. Gazel (Sayfa: 808, No: 759)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Gönlümi şevú-i cemÀlüñle ùaleb-kÀruñ bil
   Ey gül-i tÀze beni èÀşıú-ı dídÀruñ bil

2. YÀd-ı zülfüñle èaceb görme períşÀnluàumı
   Beni ey şūò-ı cefÀ-píşe giriftÀruñ bil

3. äanma cevr itmek[i]le dūr ola senden dil-i zÀr
   Sen anı sevdicegüm yÀr-ı vefÀ-dÀruñ bil

4. Aàlayup iñleyüp Àh eyledigüm èayb itme
   Úuluñı nÀvek-i èışúuñla dil-efkÀruñ[592] bil[593]

5. Eksük itme naôar-ı meróametüñ Rūóí'den
   Sen o ãÀóib-naôarı èÀşıú-ı dídÀruñ bil[594]

[592] dil-efkÀr: dil-fikÀr M.
[593] B.R.D.'de 5. beyittir.
[594] B.R.D.'de 7. beyittir.

[82b] 7. Gazel (Sayfa: 854, No: 816)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Birine[595] iôhÀr-ı èışú itdüm vefÀ-dÀr añladum
   RÀzumı açdum yanında kendüme yÀr añladum

2. Òūblardan imtiyÀz itdüm kemÀl-i óüsnle
   èÁşıú-ı şūríde óalinden òaber-dÀr añladum

3. Öyle ãandum kim cefÀ semtine mÀéil olmaya
   ÒÀùırında[596] meróamet cÀnibleri var añladum[597]

4. Bilmedüm varduúca derdüm arturur hicrÀnla
   Ol cefÀ-cūyı ùabíb-i cÀn-ı bímÀr añladum[598]

5. Reddolursın bunca kim kūyından ey Rūóí yine
   VÀzgelmezsin seni àÀyet de bí-èÀr añladum[599]

[595] birine: bir büte B.R.D.
[596] òÀùırında: òÀùırumda B.R.D.
[597] B.R.D.'de 4. beyittir.
[598] B.R.D.'de 6. beyittir.
[599] B.R.D.'de 7. beyittir.

[83a] 8. Gazel (Sayfa: 883, No: 877)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. CemÀlüñ görmezüz yıllarla miónet-dídeyüz senden
   VefÀsuz yÀr imişsin der-sitem[600] rencídeyüz senden

2. Ciger úan díde giryÀn síne sūzÀn cÀn u dil nÀlÀn[601]
   Biz ey Mecnūn ùaríú-i èışúda şūrídeyüz senden[602]

3. Zemíni[603] òūn-ı maôlūmÀñla ùutmuşsuñ anuñçün
   Gelelden èÀleme ey çarò dÀmen-çídeyüz senden[604]

4. Der-i dil-dÀra irgürdüñ bizi luùf itdüñ ey ùÀliè
   Bi-óamdi'llÀh bu günler èÀlem-i èulvídeyüz senden[605]

5. Úoyup Rūóí gibi bir nüktedÀnı àayra meyl itdüñ[606]
   èAceb teşòíãi yoú meh-pÀresin rencídeyüz senden[607]

---

[600] der-sitem: dostum B.R.D.
[601] nÀlÀn: büryÀn B.R.D.
[602] B.R.D.'de 3. beyittir.
[603] zemíni: zemín-i B.R.D.
[604] B.R.D.'de 5. beyittir.
[605] B.R.D.'de 7. beyittir.
[606] meyl itdüñ: yÀr olduñ B.R.D.
[607] B.R.D.'de 8. beyittir.

[83b] 9. Gazel (Sayfa: 396, No: 143)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Göñül bir àonçe-fem sevdi ki güftÀrında èÀlem var
   Alındı bir boyı serve ki reftÀrında èÀlem var

2. VefÀda farú olunmaz bü'l-hevesden èÀşıú-ı ãÀdıú
   Úoñ ÀzÀr eylesün dil-dÀruñ ÀzÀrında èÀlem var

3. CefÀ semtinden eyler müstaóaúú-ı luùfa[608] iósÀnı
   O cÀn-ı èÀlemüñ óaúúÀ ki eùvÀrında èÀlem var

4. CihÀnı rūşen itmiş nūr-baòş-ı çeşm-i cÀn olmuş
   O mÀh-ı evc-i óüsnüñ seyr-i dídÀrında èÀlem var[609]

5. Nice meddÀó olup yolında cÀnlar[610] virmesün Rūóí
   O şūò-ı èişve-sÀzuñ ùabè-ı pür-kÀrında èÀlem var[611]

[608] müsteóaúú-ı luùfa: müsteóaú luùf u B.R.D.
[609] B.R.D.'de 8. beyittir.
[610] cÀnlar: cÀnın B.R.D.
[611] B.R.D.'de 9. beyittir.

[84a] 10. Gazel (Sayfa: 571, No: 400)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Göñül bir meclis-ÀrÀ şūò-ı nÀzik-ùabèa mÀéildür
   Ki erbÀb-ı nezÀket[612] ùarz-ı güftÀrına úÀéildür[613]

2. Açıúdur ùabèı ùarz-ı iòtilÀùı òūb bilmişdür
   MelÀóat var sözinde şūòdur şírín-şemÀéildür[614]

3. Açılmaz àayra kÀfir şívenün üstÀdı olmışdur
   Göñüller almada yoú miåli bir maóbūb-ı kÀmildür[615]

4. TeàÀfül itdüginden[616] çekme àam ey dil ki ol şūòuñ
   MurÀdı hep cefÀdur óÀl-i dilden ãanma àÀfildür

5. Bugün ol şūòla hem-meclis olduú furãat el virdi
   áam-ı hicr Àòir oldı RūóiyÀ maúãūd óÀãıldur

[612] nezÀket: ôarÀfet B.R.D.
[613] úÀéildür: mÀéildür B.R.D.
[614] B.R.D.'de 3. beyittir.
[615] B.R.D.'de 2. beyittir.
[616] itdüginden: úıldıàından B.R.D.

[84b] 11. Gazel (Sayfa: 755, No: 683)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Yudum al cÀndan ol gün kim giriftÀr olduàum bildüñ
   HelÀkum ol zamÀn bildüm ki bímÀr olduàum bildüñ

2. Bu serkeşlikler ey serv-i sehí senden umulmazdı
   Kemend-i zülfüñe güyÀ giriftÀr olduàum bildüñ

3. Beni bülbül gibi gül-zÀr-ı àamda eyledüñ nÀlÀn
   Gül-i ruòsÀruña beñzer ùaleb-kÀr olduàum bildüñ

4. VefÀ ãūretlerin göstermez olduñ ben dil-efkÀra[617]
   Meger ey lÀle-ruò müştÀú-ı dídÀr olduàum bildüñ[618]

5. İşidüp nÀlemi her gice dirmişsin ki Rūóí'dür
   Bi-óamdi'llÀh hele èışúuñda bídÀr olduàum bildüñ[619]

[617] dil-efkÀr: dil-fikÀr M.
[618] B.R.D.'de 7. beyittir.
[619] B.R.D.'de 9. beyittir.

[85a] 12. Gazel (Sayfa: 850, No: 822)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Kimsenüñ rÀmına senden àayrı iúdÀm itmedüm
   Cümlei rÀm itdüm ammÀ kim seni rÀm itmedüm

2. ÓÀlümi èarø itseler dirsin ki maèlūmum degül
   Söz mi úaldı saña ey ôÀlim ki ièlÀm itmedüm

3. ŞÀm-ı àayrı[620] ãubó idersin şemè-i rūyuñla[621] müdÀm
   Söylesem dirsin ki bir gün ãubóuñı şÀm itmedüm

4. èAúl u fikrüm şöyle almışsın ki şevúuñla seóer
   BÀàa vardum seyr içün bir laóôa ÀrÀm itmedüm

5. Rūó*íy*À dimem saña rÀm olmaz ibrÀm eyleme
   Ben hele ol şíve-kÀra Àz ibrÀm[622] itmedüm

[620] àayrı: òayrı B.R.D.
[621] rÿyuñla: vaãluñla B.R.D.
[622] ibrÀm: iúdÀm B.R.D.

NAÔÍM

[85b] 1. Gazel (Sayfa: 1051, No: 693)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Dil-i şeydÀ firÀú-ı yÀr ile rencídedür şimdi
   Gülinden ayru düşmüş bülbül-i şūrídedür şimdi

2. Tenüm Àzurde-i[623] zaòm olmamışken dÀà-ı óasretle
   TemÀşÀ-yı cemÀl-i yÀre díde dídedür şimdi

3. Olup ser-der-hevÀ-yı úÀmeti bir serv-i bÀlÀnuñ
   Çekilmiş àayriden hem-vÀre dÀmen-çídedür şimdi

4. áam u şÀdí ile giryÀn u òandÀn idi dil evvel
   Ne nÀ-şÀdí-i àamda ne àam u[624] şÀdídedür şimdi

5. äorarlarsa Naôím-i zÀrı yÀrÀn yÀr derdinden
   Gözin [625] yaşın siler youú bir èaceb vÀdídedür şimdi

[623] Àzürde-i: ÀzÀde-i Ni.D.
[624] àam u: àam-ı Ni.D.
[625] gözin: gözi Ni.D.

[86a] 2. Gazel (Sayfa: 920, No:477)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. ÚurbÀn-ı ùíà-ı àamze-i bí-vehm ü pÀkiñem[626]
   Ey pÀdişÀh-ı mülk-i melÀóat helÀkünem

2. Áşufte-óÀl-i zülf-i[627] períşÀnuñam senüñ
   Ùíà-ı sitemle şÀne gibi çÀk çÀküñem

3. PinhÀn derūn-ı sínede taãvír-i ùalèatüñ
   MiréÀt-ı óüsn ü Àyíne-i vech-i pÀküñem

4. Baş üzre yer idem dem ola rūzgÀrdur[628]
   Ferş-i óarím-i èışúuña güsterde òÀküñem

5. Ey cÀn ùabíbi meróem-i vaãluñla ãar meded
   Ben de Naôím-i zÀr gibi zaòm-nÀküñem

[626] pÀkinem: bÀkinem M.
[627] zülf-i: zülfün Ni.D.
[628] rÿzgÀrdur: rÿzgÀrda Ni.D.

[86b] 3. Gazel (Sayfa:951, No: 525)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün (faèlün)

· — · — / · · — — / · — · — / · · — (— —)

1. CihÀn òarÀb-ı girişme siyÀh çeşmüñden
   FiàÀn teàÀfül-i àamzeñden Àh çeşmüñden

2. Ne Àfet-i dil ü cÀnsın ki[629] oldı fitne bile
   HezÀr òavfla zinhÀr-òºÀh çeşmüñden

3. Dü díde[630] dilde cigerde hezÀr zaòm açılur
   Atılmadan daòi tír-i nigÀh çeşmüñden

4. MüdÀm[631] òÀùır-ı èişve òarÀb àamzeñden
   TamÀm-ı[632] óÀl-i girişme tebÀh çeşmüñden

5. Naôím-i zÀra cünūn geldi var ise cÀnÀ[633]
   NigÀh-ı şefúat umar gÀh gÀh çeşmüñden

[629] cÀnsın ki: cÀn ãanki Ni.D.
[630] dü díde: derÿn Ni.D.
[631] müdÀm: hemíşe Ni.D.
[632] tamÀm-ı: hemíşe Ni.D.
[633] cÀnÀ: M. -

[87a] 4. Gazel (Sayfa: 873, No: 404)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Düşdi dil kÀkülüñe nÀfe-i òoş-bū diyerek
   Oldı meftūn-ı nigÀhuñ gözi Àhū diyerek

2. Ser-úadem-sÀz oluruz èaôm-i ser-i kūyuñ idüp
   Rūz-ı vaãluñda[634] şeb-i hicrüñe yÀ hū diyerek

3. Dile ãun ùíà-ı nigÀhuñ lebüñi èarø eyle
   Úo şehíd olsun o teşne bir içim ãu diyerek[635]

4. N'ola bir ním-tebessümle şeker-ríz olsa
   MÀéil oldum lebüñe laèl-i süòÀn-gū diyerek[636]

5. YÀri eflÀke çıúarduñ yine vaãfıyla Naôím
   Dil-ber-i[637] Zöhre-cebín şÀhid-i[638] meh-rū diyerek

[634] vaãluñda: vuãlatda
[635] Ni.D.de 4. beyittir.
[636] Ni.D.de 5. beyittir.
[637] dil-ber-i: şÀhid-i Ni.D.
[638] şÀhid-i: dil-ber-i NiD.

[87b] 5. Gazel (Sayfa: 910, No: 461)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. NÀle itmezdüm mey-i èışúuñla bí-hūş[639] olmasam
   Keşf-i esrÀr eylemezdüm mest-i medhūş olmasam

2. Zülfine dil-beste oldum seyr idüp ruòsÀruñı
   Ceõbe-i dídÀrı bilmezdüm saña dūş olmasam

3. ÇÀk-dÀr[640] olmazdı sínem ùíà-ı hicrüñle müdÀm
   Gül gibi óarf-i viãÀle cümleten gūş olmasam

4. Eylemezdi úÀmetüm òam-geşte devr-i rūzgÀr
   HÀle-veş ol mÀh-ı ùalèatle hem-Àgūş olmasam

5. Ùūù*í*-i ùabèum iderdi şekker-efşÀnlıú Naôím
   İnkisÀr-ı úalb-i maózūnıla òÀmūş olmasam[641]

[639] bí-hÿş: pür-cūş Ni.D.
[640] çÀk-dÀr: çÀk çÀk Ni.D.
[641] Ni.D.de 7. beyittir.

[88a] 6. Gazel (Sayfa: 883, No:421)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. CÀn fedÀ-yı òancer-i ser-tíz-i müjgÀnuñ senüñ
   Dil esír-i dÀm-ı zülf-i èanber-efşÀnuñ senüñ

2. Eyledüñ KenèÀniyÀn-ı èışúuñı pÀ-mÀl-i nÀz
   Yūsuf-ı óüsnüm ele girmez mi dÀmÀnuñ senüñ[642]

3. Síne-çÀk olsañ gül-i òurşídi şerm-Àlūd ider
   Bezm-i meyde òande-i çÀk-ı giríbÀnuñ senüñ

4. Eyledüñ küfr-ÀşinÀ-yı kÀkülüñ dünyÀyı hep
   Ey büt-i deyr-i melÀóat yoú mı ímÀnuñ senüñ[643]

5. Olmamaú mümkin mi gördükçe Naôím-i zÀr-veş
   PÀy-mÀl-i cilve-i naòl-i òırÀmÀnuñ senüñ[644]

[642] Ni.D.'de 4. beyittir.
[643] Ni.D.'de 6. beyittir.
[644] Ni.D.'de 7. beyittir.

[88b] 7. Gazel (Sayfa: 895, No: 439)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Úabøa-i èışúında bir şūòuñ[645] kemÀnıdur göñül
   Meh-veşÀnuñ reşk-i ùÀú-ı ebruvÀnıdur göñül

2. áamze-i cellÀd-ı òūbÀn òavfdan lerzÀn olur
   Bir òadeng-i tír-i[646] peyúÀnuñ nişÀnıdur göñül

3. Her fürūàı tÀb [u] sūz-ı şems-i rüste-òízdür
   Şöyle bir raòşende mihrüñ ÀsümÀnıdur gönül[647]

4. Tír-i èışúıyla n'ola sūrÀò sūrÀò eylese
   Bir úaşı yÀnuñ[648] ki meşk-i imtióÀnıdur gönül[649]

5. Anda ôan itme siyÀhí-i süveydÀdur[650] Naôím
   ÁhuvÀn-ı deşt-i hüsnüñ sürme-dÀnıdur gönül[651]

---

[645] şÿòuñ: mihrüñ Ni.D.
[646] tír-i: tíz Ni.D.
[647] Ni.D.'de 4. beyittir.
[648] úaşı yÀnuñ: kemÀn- ebru Ni.D.
[649] Ni.D.'de 6. beyittir.
[650] süveydÀdur: sevdÀdur Ni.D.
[651] Ni.D.'de 7. beyittir.

[90a] 8. Gazel (Sayfa: 923, No: 483)

mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
· — · — / · · — — / · — · — / · · —

1. Yıúıldı èışúla ÀbÀd gördigüñ göñlüm
   áubÀrı úalmadı bünyÀd gördigüñ göñlüm

2. Kemend-i èışúına bir şeh-süvÀruñ oldı şikÀr
   Bu dÀm-gÀhda[652] ãayyÀd gördigüñ gönlüm[653]

3. Henüz o mürşid-i óüsnüñ müríd-i ùalèatidür[654]
   Ùaríú-i èışúda[655] irşÀd gördigüñ gönlüm[656]

4. CemÀli mektebine oldı bir bütüñ şÀkird
   Fünūn-ı èışúda[657] üstÀd gördigüñ gönlüm[658]

5. Yolında bir şeh-i óüsnüñ Naôím-i zÀr gibi
   Úul oldı başına ÀzÀd gördigüñ gönlüm[659]

[652] dÀm-gÀhda: deşt-gÀhda Ni.D.
[653] Ni.D.'de 4. beyittir.
[654] ùalèatidür: kemteridür Ni.D.
[655] èışúda: èışúla Ni.D.
[656] Ni.D.'de 5. beyittir.
[657] èışúda: èışúla Ni.D.
[658] Ni.D.'de 6. beyittir.
[659] Ni.D.'de 7. beyittir.

[90b] 9. Gazel (Sayfa: 937, No: 502)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Alma Àhum sūziş-i bí-iòtiyÀrumdan ãaúın
   Naòl-i Àteş-berg-i[660] èışúam rūzgÀrumdan ãaúın

2. Sūz-ı dilden òūn-ı eşkümden óaõer ey serv-i nÀz
   Áteş-i seyyÀleyem úurb-ı civÀrumdan ãaúın

3. İtme miréÀt-ı dili seng-i sitemle münkesir
   Rū-be-rū olmaz mısuñ híç inkisÀrumdan ãaúın[661]

4. áÀfil olma zinhÀr ey dÀmen-i ãabr u şekíb
   Níşter-zÀr-ı cünūnam reh-güõÀrumdan ãaúın[662]

5. Síne sūzÀn dil fürūzÀn díde pür-òūn ey Naôím
   Cūy-bÀr-ı Àteşem seyr-i kenÀrumdan ãaúın[663]

[660] Àteş-berg-i: Àteş-bÀr-ı Ni.D.
[661] Ni.D.'de 4. beyittir.
[662] Ni.D.'de 6. beyittir.
[663] Ni.D.'de 7. beyittir.

[91a] 10. Gazel (Sayfa: 944, No: 514)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Der-Ààūş eyledüm ol şūòı[664] olmaz ÀşinÀ dirken
   Nesím-i[665] vuãlat-ı yÀr oldı itmez meróabÀ dirken

2. Çemen-zÀr-ı èademde cilve eylerdi daòi bülbül
   HezÀr-ı dil bahÀristÀn-ı èışúında nevÀ[666] dirken

3. Bu gülşende nesím-i rūó-perver yÀd olunmazdı
   Çeküp Àh-ı dem-À-dem nÀmına bÀd-ı ãabÀ dirken[667]

4. N'ola cevlÀn-geh-i fülk-i dil olsa sÀóil-i maúãūd
   LisÀna yÀ ÒudÀ[668] geldi meded ey nÀ-ÒudÀ[669] dirken[670]

5. Ne şÀh u ne gedÀ nÀm-Àver olmışdı bu èÀlemde
   Naôím'e ol[671] şeh-i óüsnüñ firÀúında gedÀ[672] dirken[673]

---

[664] şÿòı: mÀhı Ni.D.
[665] Nesím -i: naãíbüm Ni.D.
[666] hezÀr-ı dil bahÀristÀn-ı èışúında nevÀ: bahÀristÀn-ı èışúında hezÀr-ı dil-nevÀ Ni.D.
[667] Ni.D.'de 4. beyittir.
[668] yÀ ÒudÀ: nÀ-ÒudÀ Ni.D.
[669] nÀ-ÒudÀ: yÀ ÒudÀ Ni.D.
[670] Ni.D.'de 6. beyittir.

[91b] 11. Gazel (Sayfa: 980, No: 573)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Benüm óÀlüm dil-i zÀr itdi müşkil bir de cÀnÀne
   BelÀdur èÀşıú-ı şeydÀya bir dil bir de cÀnÀne

2. N'ola Àauşte-der-òÿn olsa mürà-i cÀn-ı nÀlÀnum
   Ki tíà-ı èışúı[674] itdi ním Bismil bir de cÀnÀne

3. Düşer gÀhí maóall-i der-kenÀr ammÀ budur úaydum
   Arada èarø-ı óÀle şerm óÀéil bir de cÀnÀne

4. N'ola dívÀne olsam pÀy-ı èaúlum itdiler feryÀd
   O gísÿlar girif-tÀr-ı selÀsil bir de cÀnÀne

5. Hücÿm-ı seyl-i óasret aşdı[675] başumdan Naôím-ÀsÀ
   Beni èışú itdi böyle pÀy-der-gil bir de cÀnÀne

---

[671] ol: bir Ni.D.
[672] gedÀ: gönül Ni.D.
[673] Ni.D.'de 7. beyittir.
[674] èışúı: èışú Ni.D.
[675] aşdı: itdi Ni.D.

[92a] 12. Gazel (Sayfa: 1008, No: 624)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Ey Àh yetiş yandı derÿnum òaber eyle
   AllÀh içün ol seng-dile bir eåer eyle

2. Maúãÿd der-Ààÿş ise başdan geçüp ey dil
   PirÀhen-i dil-dÀr gibi terk-i ser eyle[676]

3. ReftÀra gel ey serv-i òırÀm-ı çemen-i nÀz
   ÒÀk-i úademin sürme-keş-i çeşm-i ter eyle[677]

4. Yaúduñ beni pervÀne gibi şemè-i ruòuñla
   AóvÀlüme geh aàla gehí òandeler eyle[678]

5. ÚurbÀnuñ olam cevrüñ ile yaúma[679] Naôím'i
   Sÿz-ı dil-i Àteş-nefesinden óaõer eyle[680]

[676] Ni.D.'de 5. beyittir.
[677] Ni.D.'de 6. beyittir.
[678] Ni.D.'de 8. beyittir.
[679] cevrüñ ile yaúma: yaúma firÀúuñla Ni.D.
[680] Ni.D.'de 9. beyittir.

NÁÔIM

[92b] 1. Gazel (Sayfa: 165, No: 12)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Meh-cebínüm[681] gel ki hecrüñle tamÀm oldum bu şeb
   ÒÀne tÀrík-i òayÀl-i[682] mihr-i kÀm oldum bu şeb

2. Geh òayÀlüñle úadeó gerdÀn-ı bezm-i Àrzÿ
   Geh àamuñla kÀse peymÀ-yı müdÀm oldum bu şeb

3. Sÿz-ı hecr-i Pertev-i mÀh-ı ruòuñdan tÀ seóer
   Dühn-i[683]eşkıla çerÀà-efrÿz-ı cÀm oldum bu şeb

4. Dÿd-ı Àhumdan idüp pÿşiş-i ten pür-sÿzuma
   MÀtem-i hecrüñle yek-reng-i ôalÀm oldum bu şeb

5. ÓÀãılı mÀhum telÀş-ı fürúatüñle tÀ be-rÿz
   NÀôım-ÀsÀ bí-niôÀm-ı[684] intiôÀm oldum bu şeb[685]

[681] meh-cebínüm: neh-cebínüm Na.D.
[682] tÀrík-i òayÀl: tÀ rík-i firÀú-ı Na.D.
[683] dühn-i: dehn-i Na.D.
[684] bí-niôÀm-ı: ber-niôÀm ü Na.D.
[685] Na.D.'de 6. beyittir.

[93a] 2. Gazel (Sayfa: 207, No: 53)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. BÀd kim èÀşıúa dildÀr selÀmın getürür
   Bülbüle ãan gül-i gül-zÀr selÀmın getürür

2. NÀme kim èÀşıú-ı mehcÿra gelür dilberden
   Bendeye şÀh-ı kerem-kÀr selÀmın getürür

3. Tír-i dil-dÿz-ı nigeh kim aña dildür menzil
   Baña ol çeşm-i füsÿn-kÀr selÀmın getürür

4. Ùurrasından ki gele gÀh nesím-i seóeri
   CÀn-zÀra dil-i bímÀr selÀmın getürür

5. NÀôımÀ gelmede seyyÀó-ı belÀ semt-i dile
   Var ise şehr-i àam-ı yÀr selÀmın getürür

[93b] 3. Gazel (Sayfa: 239, No: 84)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Göñül ol gülsitÀnuñ bülbül-i gÿyÀlarındandur
   Ki dÀà-ı síne-i èÀşıú gül-i raènÀlarındandur

2. Dili hem-óÀl-i Yaèúÿb eyledi bir Yÿsuf-ı åÀní[686]
   Ki èaúl-ı evvel anuñ èÀşıú-ı şeydÀlarındandur

3. Gül-i ruòsÀrı dil-keş sünbül-i[687] zülfi de òoş ammÀ
   O şÿòuñ serv-úaddi cümlenüñ aèlÀlarındandur[688]

4. Olup bir Leylí-i Şírín-lebüñ ãaórÀ-rev-i[689] èışúı
   Göñül FerhÀd ü Úays'uñ hem-reh ü hem-pÀlarındandur[690]

5. Sirişk-i çeşm-i èÀşıú seyl-òíz olmaú o fettÀnuñ
   Raúíbe kÿşe-i ebrÿ ile ímÀlarındandur[691]

[686] åÀní: şÀnı Na.D.
[687] sünbül-i: sineler Na.D.
[688] Na.D.'de 4. beyittir.
[689] ãaórÀ-rev-i: ãÀóidÀr u Na.D.
[690] Na.D.'de 5. beyittir.
[691] Na.D.'de 6. beyittir.

[94a] 4. Gazel (Sayfa: 259, No: 104)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Göñül bir nÀz-perver[692] şÿò dilber istemiş bulmuş
   O bülbül[693] bÀà-ı cÀna[694] bir gül-i ter istemiş bulmuş

2. MiåÀl-i mihr ü meh rÿ-mÀlıçün dil rÿz u şeb şÀhum
   Senüñ bÀb-ı hümÀyÿnuñ gibi dür istemiş bulmuş

3. äaúın menè itme ey gül òÀr[695] cevr eylerse de zírÀ
   Bu derdi hep hezÀr-ı nÀle-perver istemiş bulmuş

4. äabÀ kim zülfine sevdÀ-girÀna[696] gitmiş almış bÿy[697]
   DiyÀr-ı Çin'e varmış müşk-i ezfer[698] istemiş bulmuş[699]

5. İşitdüm gevherí-i[700] kÀr-gÀh-ı naôm olup NÀôım
   ŞinÀh-ı[701] tabèdan eãdÀf-ı gevher istemiş bulmuş[702]

---

[692] nÀz-perver: nÀz-perver-i Na.D.
[693] bülbül: bülbül-i Na.D.
[694] cÀna: cÀn Na.D.
[695] òÀr: òÀrı Na.D.
[696] sevdÀ-girÀna: sevdÀ-girÀn Na.D.
[697] bÿy: bÿyı Na.D.
[698] müşk-i ezfer: misk ü èanber Na.D.
[699] Na.D.'de 5. beyittir.
[700] gevherí-i: cevherí-i Na.D.
[701] şinÀh-ı: şitÀh-ı Na.D.
[702] Na.D.'de 7. beyittir.

[94b] 5. Gazel (Sayfa: 277, No: 122)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Şíven-ùırÀz-ı gülşen-i hicrÀnuñem senüñ
   Ey vird-i tÀze bülbül-i nÀlÀnuñem senüñ

2. Demdür ki Àrzÿ-yı viãÀlüñle bilmedüñ[703]
   Dest-i ùaleb be-dÀmen-i iósÀnuñem senüñ

3. èÜryÀn ü síne-çÀk ü külÀh-ı cünÿn be-ser[704]
   Bir mübtelÀ-yı bí-ser ü sÀmÀnuñem senüñ

4. Ümmíd-i neyl-i vaãluñıla çün leb-i[705] heves
   Sırdur hevÀ-yı kÿşe-i[706] dÀmÀnuñem senüñ

5. Ey şÿò bismil eyle ki çün NÀôım-ı fikÀr
   Gerden-sipÀr-ı òancer-i bürrÀnuñem[707] senüñ

[703] bilmedüñ: bilmedük Na.D.
[704] be-ser: lebi Na.D.
[705] leb-i: leb Na.D.
[706] kÿşe-i: bÿse-i Na.D.
[707] bürrÀnunem: perrÀnuñem Na.D.

[95a] 6. Gazel (Sayfa: 286, No: 131)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Çoúdan kenÀr-ı vaãlı temennÀdasın gönül
   Beñzer ki baór-ı fürúate üftÀdesin göñül

2. Sen levó-i meşú-i òÀme-i taúdír iken henüz
   Naúş-ı ümídden ne èaceb sÀdesin göñül

3. Virdüñ hemíşe yÀ ãanem olmaú neden henüz
   Òavfum budur ki birine[708] dil-dÀdesin gönül[709]

4. Ol mest-i èişve almadı çün cÀm ala seni
   ÓayfÀ ki[710] cürèa-vÀr[711] teh-i bÀdesin gönül[712]

5. Olsañ n'ola muúayyed-i óablü'l-metín-i èışk
   NÀôım gibi esír-i fülÀn-zÀdesin gönül[713]

[708] birine: bir büte Na.D.
[709] Na.D.'de 6. beyittir.
[710] óayfÀ ki: óayfÀ ki hem çü Na.D.
[711] cürèa-vÀr: cürèa Na.D.
[712] Na.D.'de 7. beyittir.
[713] Na.D.'de 8. beyittir.

[96b] 7. Gazel (Sayfa: 293, No: 138)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Görüp sínemde[714] nÀlÀn ãanma ey cÀn bendedür[715] gönlüm
   ZamÀndur bir şeh-i óüsnüñ derinde bendedür göñlüm

2. HevÀ-yı serd-i àamla àonçe-veş dil-tengdür ammÀ
   Çü gül feyô-i bahÀr-ı èışúla pür-òandedür göñlüm

3. PeyÀm aldum dehÀn-ı cünbüşünden yoú ser-i hÿşuñ
   Tekellüf ber-ùaraf ey zülf-i dil-ber sendedür göñlüm

4. Çeker zehr-Àb-ı àam demdür òumÀr-ı derd ile şimdi
   ŞarÀb-ı nÀb-ı vaãla sÀúiyÀ erzendedür göñlüm

5. İderler birbirinden setr rÿy-ı yÀrı ey NÀôım
   èAceb üftÀdedür cÀnum èaceb efgendedür gönlüm

[714] sínemde: síneñde Na.D.
[715] bendedür: tendedür Na.D.

[97a] 8. Gazel (Sayfa: 311, No: 156)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
· — — — / · — — — / · — — — / · — — —

1. TemÀşÀ-gÀh-ı çeşm-i mübtelÀdur síne-i cÀnÀn
èAceb Àyíne-i èibret-nümÀdur síne-i cÀnÀn

2. N'ola olsa beyÀø u Àb-dÀr u tÀb-nÀk ey dil
Semenberüñ çemen-zÀr-ı ãafÀdur síne-i cÀnÀn[716]

3. èAceb mi Zühre-veş[717] her õerre aña Müşterí olsa
Sipihr-i óüsne mihr-i pür-øiyÀdur síne-i cÀnÀn[718]

4. Baèíd olmaz görürse anda dil naúş-ı temennÀsın
Ki símín levóa-i mihr ü vefÀdur síne-i cÀnÀn[719]

5. èAceb mi tekmeden ãad úufl aña bend olsa ey NÀôım
Muùalsım genc-i kÀm-ı mübtelÀdur síne-i cÀnÀn[720]

[716] Na.D.'de 3. beyittir.
[717] Zühre-veş: dehre-veş Na.D.
[718] Na.D.'de 4. beyittir.
[719] Na.D.'de 5. beyittir.
[720] Na.D.'de 7. beyittir.

[97b] 9. Gazel (Sayfa: 316, No: 161)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Her kim ki geçe rÀh-ı maóabbetde serinden
èÍsÀ daòi şermendedür anuñ hünerinden

2. TÀb-ı àam-ı hecrüñle göñül giryeler[721] itse
Áteş dökilür yaş yerine çeşm-i terinden

3. Òÿrşíd degül bÀm-ı felekde dil-i zÀruñ[722]
Bir bÀriúadur şuèle-i Àh-ı seóerinden

4. Ketm itme èabeå òÀne-i aàyÀra úudÿmuñ
ÜftÀdeler almış òaber ey şÿò berinden[723] [724]

5. ÁåÀrını bir[725] NÀôım-ı sencíde maúÀlüñ
Teşòíã iderüz pÀkí-i rÿy-ı güherinden[726]

[721] giryeler: giryelerüñ Na.D.
[722] zÀruñ: zÀr Na.D.
[723] berinden: nerinden Na.D.
[724] Na.D.'de 5. beyittir.
[725] bir: biz Na.D.
[726] Na.D.'de 7. beyittir.

[98a] 10. Gazel (Sayfa: 331, No: 176)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Leb-i vaèd-i viãÀlüñ sÀúiyÀ telòín cevÀb itme
   ŞarÀb-ı luùfuñı Àlÿde[-i] zehr-i èıtÀb itme

2. NihÀl-i úaddüñ olsun lÀne-sÀr-ı şíşe[-i] çeşmüm
   Perí rÿyum miåÀl-i sÀye bizden ictinÀb itme

3. Serin eylerse seng-i ÀsitÀn-ı cennet-i kÿyuñ
   Raúíb-i díve ey şÿò-ı melek-òÿ[727] fetó-i bÀb itme

4. Girerse destüñe dÀmÀn-ı vaãl-ı yÀr-ı müstaàní
   HemÀn ãun èÀşıúÀne ey dil-i şeydÀ óicÀb itme[728]

5. Raúíb-i dÿna yer virme gedÀ-yı èışúa luùf eyle
   Bu ôulm-i nÀ-be-cÀyı ey şeh-i èÀlí-cenÀb itme[729]

[727] melek-òÿ: melek-rÿ Na.D.
[728] Na.D.'de 5. beyittir.
[729] Na.D.'de 6. beyittir.

[98b] 11. Gazel (Sayfa: 319, No: 164)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. İrmeyüp dest-i emel dÀmen-i vaãl-ı yÀre Àh
   Bulmadum derd-i dil-i nÀlÀnuma bir çÀre Àh

2. Seng seng cevr-i òÿbÀn-ı sitem-i Àyínıla
   Olmada mínÀ-yı nÀzuñ tabè-ı dil ãad-pÀre Àh

3. Yoú figÀnumdan[730] eåer çün nÀvek-i işkeste per
   Saòt-ı úalb-i yÀr ise mÀnend-i seng-i òÀre Àh

4. Tír-i bÀrÀn-ı gümÀn-dÀr-ı óavÀdiåle henüz
   ÁşiyÀn-ı tenden oldı mürà-i cÀn ÀvÀre Àh

5. NÀôımÀ peygÿle[-i] tÀrík-i hecr-i yÀrda
   NÀledür dÀéim enísüm hem-demüm hemvÀre Àh

[730] fiàÀnumdan: fiàÀnumda Na.D.

[99a] 12. Gazel (Sayfa: 341, No: 186)

mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
— — · / — · — · / · — — · / — · —

1. Ey dil o vird-i nÀzıla ülfet[731] mübÀreki
   Bülbül-ãıfat nevÀ-yı maóabbet mübÀreki

2. Çıúduñ[732] sipihre ol mehi tesòír içün henüz
   Ey dÿd-ı Àh pÀye-i rifèat[733] mübÀreki

3. TenhÀ-nişín-i fürúati olduñ o meh-veşüñ
   Ey cÀn-zÀr-ı menzil-i miónet mübÀreki[734]

4. İtdüñ çü dil[735] raúíbi daòí maôhar-ı[736] sitem
   Ey şÀh-ı mülk-i èişve èadÀlet mübÀreki[737]

5. NÀôım görüp bu naôm-ı belíàuñ sezÀ saña
   Cibríl virse cÀh-ı belÀàat mübÀreki[738]

[731] ülfet: ülfet-i Na.D.
[732] çıúduñ: çıúduú Na.D.
[733] rifèat: rifèat-i Na.D.
[734] Na.D.'de 5. beyittir.
[735] dil: dil-i Na.D.
[736] mazhar-ı: mazhar Na.D.
[737] Na.D.'de 6. beyittir.
[738] Na.D.'de 7. beyittir.

MAÓVÍ

[99b] 1. Gazel (Sayfa: 76, No: 12)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. Bir dil ki ide zülf-i períşÀnıla ülfet
   Mümkin mi ide bir daòi ímÀnıla ülfet

2. Bir dil ki àam-ı èışúuñ ola maórem-i rÀzı
   èÍsÀ ise de itmeye dermÀnıla ülfet

3. Ümmíd-i viãÀl eylemege tÀb getürmem
   Sensiz ideli mióne t-i[739] hicrÀnıla ülfet[740]

4. ÇÀk eyle de gör sínemüzi tíg-ı nigehle
   Mihrüñ ne güzel itdi dil ü cÀnıla ülfet[741]

5. Maóví gibi ÀrÀm idemem olmasa derdüm
   Destüm ideli çÀk-i giríbÀnıla ülfet[742]

[739] mióne t-i: mióne t ü M.D.
[740] M.D.'de 4. beyittir.
[741] M.D.'de 5. beyittir.
[742] M.D.'de 6. beyittir.

[100a] 2. Gazel (Sayfa: 84, No: 24)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · — — (— · — —) / · · — — / · · — — / · · — (— —)

1. Çeşm-i mestüñle[743] esír-i nigeh-i nÀzuñ olur
   áamze óasret-zede-i şíve-i iècÀzuñ olur

2. Naòl-i fitne-åemerüñ cilve-ger olsa bir dem
   Áfet-i mekr-i úaøÀ şíve-i mümtÀzuñ olur

3. Şevú-i vaãlı dil-i bí-tÀbuma efzÀb[744] eyler
   Sebeb-i óüzn ü[745] àamuñ àamze-i àammÀzuñ olur

4. Bu revişle güzelüm èişveye ÀàÀz itseñ
   Mekr-Àşÿb-ı ecel şuèle mühim-sÀzuñ olur

5. Õevú-i mergi dil-i èÍsÀ'ya virür reşk [ü] óased
   Dil-i Maóví ki senüñ maórem-i hem-rÀzuñ olur

[743] mestüñle: mestüñ ki M.D.
[744] efzÀb: işrÀb M.D.
[745] óüzn ü: óüzn-i M.D.

[100b] 3. Gazel (Sayfa: 85, No: 27)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Zínet-i rÿy-ı dil-ÀrÀ zülf-i èanber-sÀ mıdur
   BÀà-ı óüsnüñ serv-i nÀzı úÀmet-i bÀlÀ mıdur

2. GÀh mest [ü] gÀhi hÿşyÀr olmada Àşüfte-dil
   Bilmezem fikr-i òayÀlüñ neşve-i ãaóbÀ mıdur

3. áamzeñ öldürse beni ol dem nigÀhuñ cÀn virür
   äanèat-ı çeşm-i siyÀhuñ muèciz-i èÍsÀ mıdur

4. Áteş-efrÿz-ı maóabbet nuùú-ı cÀn-baòşuñ mıdur
   YÀ belÀ-yı cÀn-ı èÀşıú nÀz u istiànÀ mıdur

5. Naúd-i cÀnıla alurlar görseler erbÀb-ı dil
   Sözlerüñ Maóví senüñ ya cevher-i maènÀ mıdur

[101a] 4. Gazel (Sayfa: 89, No: 33)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Dil ü cÀn mest-i óayretdür nigeh der-kÀr-ı óüsnüñdür
   Dü èÀlem beste-pÀy-ı şíve-i zünnÀr-ı óüsnüñdür

2. TeàÀfül eyledükçe çeşmüñ artar mÀye-i derdüm
   TeàÀfül mÀye-i germiyyet-i bÀzÀr-ı óüsnüñdür

3. Dil[i] Àşüfte-i dÀà-ı temennÀ eyleyen ey şÿò
   Dem-i vuãlatda şevú-i şíve-i tekrÀr-ı óüsnüñdür

4. N’ola Yaèúÿb’a nÀz itsem belÀ-yı derd-i èışúuñla
   Niçe Yÿsuf esír-i nÀle-i bímÀr-ı óüsnüñdür

5. Dil-i Maóví daòi Àyínedür ol rÀz-ı mestÿra
   äafÀ-yı nÀ-ümídi óÀlet-i ÀåÀr-ı óüsnüñdür

[101b] 5. Gazel (Sayfa: 115, No: 75)

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
– – · / · – – · / · – – · / · – –

1. áamzeñ ki ide nÀzla taèbír-i teàÀfül
   KÀr itmemege çÀre mi var tír-i teàÀfül

2. áamzeñ ùuramaz úarşuña ey Àfet-i devrÀn
   Her bir nigehüñ dest-be-şemşír-i teàÀfül

3. Rÿy-ı hevese baúmaàa dil tÀb getürmez
   Şermende ider èÀşıúı teéåír-i teàÀfül

4. èÍsÀ ise de[746] eyler anı[747] úÀleb-i bí-cÀn
   Bir dem ki ide àamzesi taúrír-i teàÀfül

5. Ey şÿò-ı cihÀn böyle olursa dem-i vaãluñ
   Maóví gibi èÀlem ola dil-gír-i teàÀfül

[746] de: M.D. -
[747] anı: anı kim M.D.

[102a] 6. Gazel (Sayfa: 121, No: 86)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. èAúl[ı] mecnÿn eylerem óÀl-i períşÀnum disem
   èÁlemi bímÀr iderdüm derd-i hicrÀnum disem

2. Ruòãat-ı güftÀr virse àamze-i şÿòuñ bana
   Bir nigÀhıla teraóóum eyle al cÀnum disem

3. Zühdi meftÿn eyler idüm şíve-i güftÀruma
   Hem-zebÀn olsa benümle õevk-i èirfÀnum disem

4. Çeşmini bí-tÀb itse neşve-i ãahbÀ-yı nÀz
   Ben de bí-pÀyÀne[748] aña rÀz-ı pinhÀnum disem

5. Bir muòÀùab olsa Maóví sÿz-ı dilden õevú ider
   Gerçi bí-nÿram velí bir şemè-i sÿzÀnum disem

[748] bí-pÀyÀne: bí-tÀbÀne M.D.

[103b] 7. Gazel (Sayfa: 129, No: 100)

feèilÀtün (fÀèilÀtün) feèilÀtün feèilÀtün feèilün (faèlün)
· · – – (– · – –) / · · – – / · · – – / · · – (– –)

1. Úatlüme àamzelerüñ söyle ki nÀz eylemesün
DÀà-ı óasret dilümi nevóa-ùırÀz eylemesün

2. Beni rüsvÀ-yı dü kevn itdi nigÀh-ı àamzeñ
áamzeñi èÀşıú olan maórem-i rÀz eylemesün

3. Rÿz-ı maóşerde daòi ben anı maórÿm iderem
Dil-i düşmen-nigehüm baña niyÀz eylemesün

4. DÀéimÀ faãl-ı bahÀr olsa berÿmend olmaz
Naòl-i bÀà-ı ùarabam çaròa dırÀz eylemesün

5. Genc-i òırmÀna virüp zínet ü revnaú Maóví
Baòt-ı dÿnum der-i ümmídümi bÀz eylemesün

[104a] 8. Gazel (Sayfa: 135, No: 109)

fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1. Naúş-ı rÿyuñ levó-i dilde yÀr-ı cÀndur èÀşıúa
   áamze-i şÿòuñ belÀ-yı nÀgehÀndur[749] èÀşıúa

2. Bilmege keyfiyyet-i óüsni[750] o şÿò [u] Àfetüñ
   Çín-i ebrÿ yÀr-ı[751] àamze tercemÀndur èÀşıúa

3. DÀà-ı àamla õevú ider itmez ümíd-i şÀdíyi[752]
   Şevú-i ümmíd-i ùarab Àteş-feşÀndur èÀşıúa

4. CÀna[753] minnetdür anuñ àamzeñe úurbÀn olması[754]
   SÀye-i ùíà-ı úaøÀ her dem mekÀndur èÀşıúa

5. Nüktesinden fehm olur óüsn-ı mezÀyÀ-yı firÀú
   Sübóa-i[755] dívÀn-ı Maóví yÀr-ı cÀndur èÀşıúa

[749] nÀgehÀndur: cÀvidÀndur M.D.
[750] óüsni: óüsnin M.D.
[751] yÀr-i: nÀz-ı M.D.
[752] şÀdíyi: şÀdını M.D.
[753] cÀna: cÀnınÀ M.D.
[754] olması: ola M.D.
[755] sübóa-i: nüsòa-i M.D.

[104b] 9. Gazel (Sayfa: 136, No: 110)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. Nigeh bí-tÀb olur ol gözleri şÀhbÀzı gördükce
   Heves maózÿn olur maórÿmí[-i] hem-rÀzı gördükce

2. Hücÿm-ı şevúle cÀnı ferÀmÿş eylerem ammÀ
   Baña biñ cÀn virür óayret o mest-i nÀzı gördükce

3. Óased ol rind-i èışúa rÿz-ı maóşerde ide secde
   Ki her sedd-i nigehde bir büt-i ùannÀzı gördükce

4. Degül òÀlí[756] dilüñ bir laóôa ÀàÿŞ-ı òayÀlinden
   Melek reşk eylemez mi ol hümÀ-pervÀzı gördükce

5. Bu muèciz nükteler Maóví ôuhÿr itdükce òÀmeñden
   İder aèdÀ taèaããub sübóa-i[757] iècÀzı gördükce

[756] degül òÀlí: òalÀã olmaz M.D.
[757] sübóa-i: nüsòa-i M.D.

[105a] 10. Gazel (Sayfa: 138, No: 115)

mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

· – – – / · – – – / · – – – / · – – –

1. NiåÀr[758] itdükce nÀz [u] èişveñe maàrÿram incinme
   Dili bí-ãabr ider yÀruñ[759] nigeh pür-şÿrum incinme

2. Taãavvurdan berí olsun vücÿdum derd-i hecrüñle
   Ümíd-i mÀtem-i hecri ãafÀ-yı sÿrum incinme

3. Ümíd-i vuãlatı yÀd itmege ùÀúat getürmez dil
   ÒayÀl-i èÀşıú-ı şÿrídeden mestÿrum incinme

4. NigÀh-ı óasret oldı hep nigÀh-ı Àrzÿ-yı dil
   Teraóóum düşmenüm óüsn [ü] vefÀdan dÿrum incinme

5. Yine èarø eyledüm Maóví gibi ben nükte-i rÀzum
   Anı gÿş it yine[760] var luùf idüp[761] maèzÿrum incinme

[758] niåÀr: niyÀz M.D.
[759] yÀruñ: nÀzuñ M.D.
[760] yine: ne M.D.
[761] idüp: eyleyüp M.D.

[105b] 11. Gazel (Sayfa: 145, No: 126)

mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün
— — · / — · — — / — — · / — · — —

1. Áyíne-i maóabbet óüsn-i cefÀ degül mi
   YÀ zaòm-ı nÀ-ümídi luùf-ı vefÀ degül mi

2. İrse èaceb mi Àhum zülf-i belÀ-esíre
   RÀh-ı hevesde aña hem-reh ãabÀ degül mi

3. áayra teàÀfül itme virme dile taèaããub
   Ol zaòm-ı nÀ-resíde dil ÀşinÀ degül mi

4. Úaãduñ cefÀ mı bilmem ey şÿò-ı fitne-èuşşÀk
   Sínemde dÀà-ı hecrüñ[762] naúş-ı belÀ degül mi

5. ŞÀdem ki óaşr olınca olmam òalÀã àamdan
   Maóví belÀ-yı èışúı özge hevÀ degül mi[763]

[762] hecrüñ: siórüñ M.D.
[763] M.D.'de 6. beyittir.

[106a] Beyitler

mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèul

— — · / · — — · / · — — · / · —

Teşríf idicek òÀneme ey mÀh-liúÀ

Bilmem n’ola óikmet be-kef-i tía-ı cefÀ

El-minnetu li’llÀh ki hele görmüş[i]señ

Teşrífle bu òÀküñi iúbÀle sezÀ

BÀ-şikeste kilk-i faúírü’l-müõnibü’l-óaúír Dervíş MuãùafÀ bin el-ÓÀc Muóammed àafera lehümÀ taórír-pezír-i minnet 1139 *

* M. 1726-1727

SONUÇ

Şiir mecmuaları, oluşturuldukları dönemin edebî zevkini ve anlayışını yansıtan, edebiyat tarihine özellikle metin neşri yönünden önemli katkılar sunan kaynaklardandır. Edebiyat tarihimizde neredeyse bağımsız bir edebî tür hüviyetine bürünen, kendine özgü bir gelenek oluşturan ve kütüphanelerimizde yüzlerce örneği bulunan mecmualar kendi içinde tasnif edilmiş, özellikle son zamanlarda araştırmacıların dikkatlerini üzerinde toplamıştır. Klasik Türk edebiyatının kuralcı özelliği göz önüne alındığında mecmuaların öznellik açısından en serbest türler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Mecmuaların tanzimi, şekil ve muhteva unsurları, mecmuaya girecek şairler ve o şairlerden ne kadar şiir metninin alınacağı gibi hususlar doğrudan mürettibin tercihlerine bağlıdır. Öyle ki düzensiz olarak adlandırılan, hiçbir tanzim ve tasnif özelliği bulunmayan mecmualar bir yana, bazı mecmuaların, doğrudan mürettibinin zevk ve beğenisinin ürünü olarak oldukça itinayla tertip ve tanzim edildiği görülmektedir.

Mecmua geleneğimizin gazel mecmuaları özelinde tertip edilmiş bulunan dikkate değer ürünlerinden biri de oldukça itinayla tertip ve tanzim edilen İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı *Mecmû'a-i Gazeliyyât'*tır. Bu yazma eseri tanıtmak ve mecmua geleneğindeki yerini tespit edebilmek amacıyla ortaya koyduğumuz bu tez çalışmasında ulaştığımız sonuçlar aşağıdaki gibidir:

1. Çalışma, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nekty 05650 demirbaş numarada *Mecmû'a-i Gazeliyyât* adıyla kayıtlı olan mecmua üzerine yapılmıştır.

2. 106 varaktan oluşan gazel mecmuası, talik hatla yazılmış olup istinsah tarihi h.1139 (m. 1726/1727)'dir.

3. Mecmuada herhangi bir cetvel kullanılmamıştır, yazma eserin kendine has bir düzeni bulunmaktadır.

4. Hattat Derviş Mustafa el-Hâc Muhammed mecmuanın müstensihi, Ali Üsküdâri ise müzehhibidir.

5. Mecmua, 17. yüzyılın edebî modası olan Sebk-i Hindî akımının etkisindeki yüz yetmiş dokuz gazelden oluşmaktadır. Toplamda on beş şairden seçilen gazellerin hepsi âşıkâne, rindâne tarzda yazılmış gazellerdir.

6. Mecmuada on dört şairden on ikişer gazel seçilmiş, şair Mahvî'den ise on bir gazele yer verilmiştir.

7. Mürettip, mecmuada kendine has bir tasnif metodu uygulayarak her sayfada standart bir yazımla beş beyitlik bir gazele yer vermiş; belli periyotlarla müzehhip Ali Üsküdârî'nin elinden çıkan otuz adet natüralist çiçek motifini gazellerin arasına yerleştirmiştir.

8. Mecmua metni hazırlanırken divan neşirlerine, tezlere ve ilmî çalışmalara müracaat edilerek gazeller mukayese edilmiştir. Metin farklılıkları dipnotlarda gösterilmiştir.

9. Sebk-î Hindî etkisinde yazılmış olan gazeller açısından dönemin edebî zevkini yansıtması, bu mecmuayı değerli kılmaktadır.

10. Bu tez çalışmasının en önemli sonucu, ilgili bölümlerde bahsedildiği üzere, üç şairin divan neşirlerinde bulunmayan manzumelerinin gün yüzüne çıkarılmış olmasıdır. Bu itibarla Şeyh Mehmed Nazmî'nin divan neşrinde bulunmayan dokuz gazeli, Nâmî'nin divan neşrinde yer almayan bir gazeli ve Feridun'un da divan neşrinde bulunmayan bir beyti ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca divan neşirlerindeki hatalı ya da eksik okumalara yeni okuma teklifleri sunarak mezkûr metinlerin tekâmülüne sunduğu katkı, bu tez çalışmasının en somut ve dikkate değer sonuçlarındandır.

KAYNAKÇA

Ak, Coşkun. "Rûhî-yi Bağdâdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 35/205-206. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.

Ak, Coşkun. *Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)* (2 Cilt). Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2001.

Akay, Hasan. *İslâmî Terimler Sözlüğü*. Ankara: İşaret Yayınları, 1995.

Akbayar, Nuri-Pala, İskender. "Kelîm". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 5/265. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1982.

Akkuş, Metin. "Nef'î". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 32/523-525. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Akkuş, Metin. *Nef'i Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.

Aksoy, Hasan. "Nâzım Mehmed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/447-448. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Aksoy, Hasan. "Nazmî Efendi, Mehmed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 32/460-461. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Abdülbâki Ârif Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 17 Nisan 2024.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Feridun, Ali Şir Çelebi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 3/200. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1979.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Feridûn, Şir Ali Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 18 Nisan 2024.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Kelîm". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 17 Nisan 2024.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Mahvî, Ahmed Çelebi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/120. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Mahvî, Ahmed Çelebi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 20 Nisan 2024.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Nâzım, Mehmed Efendi (Kara)". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/540. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Aksoyak, İsmail Hakkı. "Nâzım, Mehmed Nâzım Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 20 Nisan 2024.

Akün, Ömer Faruk. *Divan Edebiyatı.* İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.

Aydemir, Yaşar. "Şairlerin Edebi Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü*". Türk Kültürü*. 39/2. Aralık 2001.

Aypay, İrfan. "Mahvî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divançesi". *Kütahyalı Şairler Sempozyumu-I 4-5 Haziran 1998,* 226-253 Haziran 2000.

Aypay, İrfan. *Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.

Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük-Kubbealtı Lügati*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2005.

Bahir, Selçuk. "Nef'î, Ömer Efendi*". Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 21 Nisan 2024.

Bektaş, Ekrem. "Nazmî, Şeyh Mehmed Nazmî". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 27 Nisan 2024.

Bektaş, Halime. *Şeyh Mehmed Nazmî Divânı (Edisyon Kritik, İnceleme)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

Bilkan, Ali Fuat. *Nâbî Divânı (I-II)*. İstanbul: MEB Yayınları, 1997.

Bilkan, Ali Fuat. "Sebk-i Hindî*". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/253-254. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

Birol, İnci Ayan. *"*Şükûfe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/258-259. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Bursalı Mehmed Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. Haz. M.A. Yekta Saraç. Ankara: TÜBA Yayınları, 2016.

Çakır, Mustafa Sefa. *Yahya Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.

Çapan, Pervin. *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî*, *İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yayınları, 2005.

Çelebioğlu, Âmil. "Nahîfî Süleyman". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 6/498. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Çelen, Ahmet. *Kelîm Hayatı, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994.

Cengiz, Halil Erdoğan. "Rûhî (Bağdatlı)". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 7/354-356. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990.

Çağman, Filiz. *"*Ali Üsküdârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 2/458. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.

Çınarcı, Mehmet Nuri. *Şeyhülislam Arif Hikmet Bey Tezkiretü'ş-Şu'ara (İnceleme-Metin).* Ankara: 2019, ekitap.kulturturizm.gov.tr.

Çıpan, Mustafa. "Fasîh Ahmed Dede". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 12/213-214. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Çıpan, Mustafa. *Fasîh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânının Tenkidli Metni C. 1-2*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1991.

Çiftçi, Ömer. *Hatîmetü'l-Eşâr (Fatin Tezkiresi)*. Ankara: 2017, ekitap.kulturturizm.gov.tr.

Değer, Murat. *XVII. ve XVIII. Yüzyıl Kaynaklarında Kütahyalı Şairler*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Yayınları, 1999.

Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.

Duran, Gülnur. "Osmanlı Tezhip Sanatında Natüralist Üslûpta Çiçekler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl: 2018/2, Sayı:31, s. 180.

Ersoy, Ersen-Karabuçak, Kemal. *Kütahyalı Mahvî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin).* İstanbul: Akademi Titiz Yayınları, 2020.

Gölpınarlı, Abdülbaki. *"*Nazmî Mehmed Efendi (Şeyh)". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 6/546-547. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Gölpınarlı, Abdülbaki. "Nazmî, Şeyh Mehmed". *İslam Ansiklopedisi.* 9/147-148. İstanbul: MEB Yayınları, 1964.

Gümüş, Nevin. "Nazîm, Yahya Çelebi*"*. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 20 Nisan 2024.

Gürbüz, Mehmet. "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. 97. İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012.

İpekten, Haluk. "Nazîm Yahyâ". *İslam Ansiklopedisi*. 9/142-144. İstanbul: MEB Yayınları,1964.

İsen, Mustafa. *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2002.

Karahan, Abdülkadir. "Nef'î". *İslam Ansiklopedisi*. 9/176-178. İstanbul: MEB Yayınları, 1964.

Karavelioğlu, Murat Ali. "Nahîfî Süleyman". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 17 Nisan 2024.

Kartallıoğlu, Yavuz. *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17, 18. Yüzyıllar).* Ankara: TDK Yayınları, 2011.

Keskin, Neslihan İlknur. "*Mezâkî, Süleyman*". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 17 Nisan 2024.

Keskin, Neslihan İlknur. "Mezâkî". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/324. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Kılıç, Atabey. "Mecmua Tasnifine Dâir". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. 76. İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012.

Kılıç, Filiz, *Tezkîre-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bağdâdî*, Ankara: 2017, ekitap.kulturturizm.gov.tr.

Kocatürk, Vasfi Mahir. "Ârif Abdülbaki". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 1/155. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1977.

Kocatürk, Vasfi Mahir. *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul: İKÜ Yayınevi, 2018.

Köksal, M. Fatih. *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2017.

Köksal, M. Fatih. *Yâ Kebîkeç Mecmualar Arasında*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2016.

Kut, Günay. "Mecmua". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/170-174. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Kutlu, Mustafa. "Nef'î Ömer Efendi*".* *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 7/6-9. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990.

Kutlu, Şemsettin. *Faik Reşat Eslâf Eski Bilginler, Düşünürler, Şairler.* İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser Yayınları, (Tarihsiz).

Levend, Agâh Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi.* 166-176. Ankara: TTK Yayınları, 1988.

Mazıoğlu, Hasibe "Türk Edebiyatı, Eski". *Türk Ansiklopedisi*. 32/125. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1983.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*. Haz. Nuri Akbayar. 6 cilt. İstanbul: KB-Tarih Vakfı Ortak Yayını, 1998.

Mengi, Mine. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2000.

Mermer, Ahmet. "Mezâkî Süleyman Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/515. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

Mermer, Ahmet "Mezâkî*", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/324. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Mermer, Ahmet. *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: AKM Yayınları, 1991.

Oğuz, Fatma Sabiha Kutlar-Çakır, Müjgân-Koncu, Hanife. *Mehmed Tevfîk, Kâfile-i Şu'arâ*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınları, 2012.

Öztoprak, Nihat. "*Rûhî, Bağdatlı"*. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 21 Nisan 2024.

Pala, İskender. "Nazîm Yahya Efendi*"*. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/543-544. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Pekolcay, Necla. "Fehîm-i Kadîm". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 3/176-177. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1979.

Rıza Oğraş, *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endûz'u (İnceleme-Metin)*, Ankara: 2018, ekitap.kulturturizm.gov.tr.

Sak, Vesile. *Nâzım (İstanbullu): Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994.

Selçuk, Bahir. "Nef'î, Ömer Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 21 Nisan 2024.

Şahin, Ali. *Abdülbaki Ârif Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.

Şemseddîn Sâmî. *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1996.

Şemseddin Sami. *Kâmusu'l-A'lâm (I-VI).* İstanbul: Mihrân Matbaası, 1306-1316.

Şen, Yasin. *Dîvâne Rüşdî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük)*. Ankara: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.

Şentürk, Ahmet Atilla-Kartal, Ahmet. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.

Şimşek, Kadriye. *Feridun Divanı Transkripsiyonlu Metin.* Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.

Unat, Faik Reşit. *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: TTK Yayınları, 1988.

Uzun, Mustafa İsmet. "Mecmua". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/265-268. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Uzun, Mustafa İsmet. "Abdülbâki Ârif Efendi*"*. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 1/195-198. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

Uzun, Mustafa İsmet. "Nahîfî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 32/297-299. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Uzun, Mustafa İsmet-Özcan, Nuri. "Nazîm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 32/452-453. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. "Değerli Türk Âlimi ve Güzel Sanatlar Üstadı Abdülbaki Arif Efendi". *Belleten* 22/85 (Ocak 1958), 101-115.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Büyük Osmanlı Tarihi (6 cilt)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988.

Ünal, Mehmet. "Fasîh Ahmed Dede". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 3/161. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1979.

Ünal, Mehmet. "*Fasîh, Ahmed Fasîh Dede*". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 17 Nisan 2024.

Ünver, İsmail. "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". Türkoloji Derneği Dergisi, 9/1, Ankara: 1993. 51-89.

Üzgör, Tahir. "Fehîm-i Kadîm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/295-296. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Üzgör, Tahir. *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKM Yayınları, 1991.

Yekbaş, Hakan. "Rüşdî, Mehmed (Deli Rüşdî)". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 7/367. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990.

Yekbaş, Hakan. "Rüşdî, Mehmed". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 18 Nisan 2024.

Yenikale, Ahmet. "Nâmi, Ahmed". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 20 Nisan 2024.

Yenikale, Ahmet. "Nâmi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* 6/520. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.

Yenikale, Ahmet. *Ahmet Nâmî Divanı ve İncelemesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002.

Yeşiltaş, Hande. *19. Yüzyılda Derlenmiş Bir Şiir Mecmuası: Gencîne-i Eş'âr* (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

Yıldız, Ayşe. "*Fehîm-i Kadîm*". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.* Erişim 17 Nisan 2024.

FAYDALANILAN WEB SİTELERİ-DİJİTAL KAYNAKLAR

https://islamansiklopedisi.org.tr

https://www.kamusiturki.com

http://lugatim.com

https://www.luggat.com

https://sozluk.gov.tr

http://teis.yesevi.edu.tr

https://tevakku.com

EKLER

EK 1- MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT'TAKİ GAZELLERİN MATLA, MAKTA BEYİTLERİ TABLOSU

Yp. nu.	Mahlas	Matlaè beyti	Maktaè beyti	Vezin
1b	Fehím	Bir kerre gelüp hüsnüne bì-tÀb nigÀh it Ey bülbül-i cÀn óÀlüñi var ãoñra tebÀh it	ÓÀlüñ görüp eyler saña ol şÀh teraóóum Bí-çÀre FehímÀ hele úÿyını penÀh it	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
2a	Fehím	Raóm úıl ey àaøab-Àlÿde şeh-i kişver-i nÀz ÇÀk çÀk itdi yeter cÀn u dili òancer-i nÀz	Kişver-i nÀz-ı Fehím olmazıdı böyle òarÀb áamzeñe itmese imdÀd eger leşker-i nÀz	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
2b	Fehím	Ey bÀd-ı ãabÀ ol şeh-i òÿn-ríze òaber vir Òÿn-rìzligin gel dil-i nÀ-çíze òaber vir	Ey bÀd-ı ãabÀ bülbül-i güm-lÀne Fehímüñ ÁvÀreligin gel dil-i nÀ-çíze òaber vir	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
3a	Fehím	Bilürem vÀãıl-ı cÀnÀn olacaúsın Àòir Lík zindÀní-i hicrÀn olacaúsın Àòir	Vecd [ü] zühdıla Fehím eyleme yÀ RÀb yÀ RÀb Berhemenlerle ãanem-òˇÀn olacaúsın Àòir	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
3b	Fehím	Tíà [u] tír-i úaøÀ nigÀhuñdur BÀèiå-i her belÀ nigÀhuñdur	Dil-i zÀrı Fehím'i mest iden Muttaãıl dil-berÀ nigÀhuñdur	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

4a	Fehím	Dil ãanma şehíd olmamadan cÀnına úıymaz CÀnına úıyar òancer-i cÀnÀnına úıymaz	Ümmíd ki ol ãaf-şiken-i fitne FehímÀ Cemèiyyet-i èuşşÀú-ı períşÀnına úıymaz	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
4b	Fehím	Bir kerre itmedi beni memnÿn-ı nÀz óayf Dil-óˇÀhum üzre eylemedüm bir niyÀz óayf	Tesòíre úÀdir olamadı ol perí daòi èÁlemde bir Fehím gibi sióór-sÀz óayf	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
6a	Fehím	Ey àamzeleri cevher-i şemşír-i teàÀfül DünyÀyı helÀk eyledi teéåír-i teàÀfül	Böyle ise ger lüùf-ı nigeh bana FehímÀ ÚÀbil mi lisÀna gele taébír-i teàÀfül	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
6b	Fehím	ÚarÀrı bí-úarÀr olsa bize bir dil-firíb olsa Nesím-i ùurrası mevc-efgen-i baór-ı şekíb olsa	Ya èÖrfí'dür ya ÙÀlib ya Fehím üstÀd-ı kÀmildür Selís [ü] ÀşinÀ elfÀz bir şièr-i àaríb olsa	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
7a	Fehím	Perde itdüñ gice destüñ çeşm-i òˇÀb-ÀlÿduÑa Eyledüñ meftÿn beni nÀz-ı óicÀb-ÀlÿduÑa	N'ola lÀl olsa cevÀbuñdan Fehím-i ter-zebÀn Oldı óayrÀn õevú-i güftÀr-ı òıùÀb-ÀlÿduÑa	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
7b	Fehím	Ehl-i dili ne úaøÀ ne úader eyler helÀk Dilber-i èÀşıú-küş-i àamzeler eyler helÀk	Çeşmine úurbÀn ola tía ne lÀzım Fehím Òışmıla ben bí-dili bir naôar eyler helÀk	müfteèilün fÀèilün müfteèilün fÀèilün

8a	Fehím	áamzeñi mest eyleyüp her dem şarÀb-ı nÀzıla Çeşm-i maòmÿruñ hem-Àäÿş itme ò˘Àb-ı nÀzıla	Biñ Fehím-i sÀóiri ilzÀm-ı fenn-i siór ider áamze-i muèciz-kelÀmuñ bir cevÀb-ı nÀzıla	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
8b	Kelím	İderdi vaèdeler göñlüm alınca èarø-ı óÀl itsem Döner biñ nÀzıla şimdi temennÀ-yı viãÀl itsem	Olurdum nÀz iderken çaròa dil memnÿn-ı iósÀnı Kelím ol dergeh-i vÀlÀya bir kez rÿy-mÀl itsem	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
9a	Kelím	Añup aàyÀrın ol şÿò-ı perí-símÀdan el çekdüm Taãavvur eyleyüp òÀrın gül-i raènÀdan el çekdüm	KelímÀ gÿşe-gír-i künc-i istiànÀ olup şimdi GedÀ-yı bí-ser ü pÀdan der-i DÀrÀ'dan el çekdüm	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
9b	Kelím	Beni bímÀr iden *meócÿr*-i çeşm-i óabíbümdür Baña ãıóóat yüzin göstermeyen ey dil ùabíbümdür	KelímÀ baña úalsa ãabr iderdüm belki hicrÀna Taóammül úılmayan ol derde cÀn-ı nÀ-şekíbümdür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
10a	Kelím	Zülfüñe bende geçenler nice ÀzÀde olur Dil-i dívÀne niçün bilmem o sevdÀda olur	Virmedin cÀnını düşdi tamaè-ı òÀme Kelím Míve-i vuãlatı ol ãandı ki dünyÀda olur	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
10b	Kelím	Kimüñ cÀnÀnısuñ sırdur hevÀ-yı miónetüñ kimdür Ùabíbüm söyle gel dil-òaste-i bí-tÀúatüñ kimdür	Kelím-i Ùÿr-ı maènÀyıdı evvel geşt iden anı èAceb şimdi úadeó-peymÀ-yı tíh-i óasretüñ kimdür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

11a	Kelím	Beni bí-tÀb-ı taóammül ide óasret nice bir Nice bir ey gül-i raènÀ-yı leùÀfet nice bir	Nice bir hecr-i taóayyürde úalam hem çü Kelím Bizden ey Àhÿ-yı nÀzende-i vaóşet nice bir	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
11b	Kelím	Óayret nigÀh-ı rÿ-yı dıraòşÀnuñam senüñ ÜftÀde cÀn-ı çÀh-ı zeneòdÀnuñam senüñ	Sürsün o şÀh-ı èişve KelímÀ raúíb segi Dirmiş úapuñda èÀşıú-ı nÀlÀnuñam senüñ	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
13a	Kelím	Göñül sen olmayınca istemez kim şÀd-kÀm olsun ŞarÀb-ı şÀdımÀní èÀşıúa sensüz óarÀm olsun	Anı öldürdüñ ammÀ reşkıla düşmen helÀk oldı Kelím-i zÀrı memnÿn itdüñ èömrüñ müstedÀm olsun	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
13b	Kelím	Geldi biñ nÀz ile ol gül-àonce-i Àfet bugün oldı tÀze köhne dÀà-ı cÀn-ı bí-rÀóat bugün	Secde-i şükr it KelímÀ yandı úandíl-i murÀd äaldı deyr-i cÀna ol büt pertev-i èizzet bugün	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
14a	Kelím	Fikr-i meócÿrí-i şevú-i bezm-i yÀr itdüm gice Şemèa baúdum girye-i bí-iòtiyÀr itdüm gice	äubó-dem Àhuñ KelímÀ gÿş idüp dilber dimiş Ol esír-i èışúa cevre bí-şümÀr itdüm gice	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
14b	Kelím	Geh baòş-ı cÀm-ı luùf ile mestÀne eylersin beni Geh bir nigÀh-ı òışmıla dívÀne eylersin beni	Degme KelímÀ gel meded pÀ-yı sükÀn-ı kÿyına Ol ÀşinÀlardan ãaúın bí-gÀne eylersin beni	müstefèilün müstefèilün müstefèilün müstefèilün

15a	Kelím	Úadr-i vaãluñ bilmedüm àam-òºÀr olur ãandum seni Úoçmadum mÿ-yı miyÀnuñ yÀr olur ãandum seni	ŞÀh-bÀz-ı evc-i istiànÀ imişsin bilmedüm Mÿnis-i dest-i Kelím-i zÀr olur ãandum seni	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
15b	èÁrif	TebÀn ol kÀkül èÀşıú-ı firíbe mübtelÀdur hep áazÀlÀn óürrem-i pÀ-beste-i dÀm-ı belÀdur hep	Sürÿd-ı bezm-i àam kim èışú dirler nÀmına èÁrif Felek bu naàme[-i] dil-keşle dÀéim pür-ãadÀdur hep	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
16a	èÁrif	Úays ü FerhÀduñ ne úÿh [u] ne beyÀbÀnın bilür VÀdí-i èışúuñ göñül bir rÀh-ı ÀsÀnın bilür	Olmasa hem-derd iôhÀr eylemez óÀl-i dilin RÀz-dÀr-ı èışú olan èÁrif zebÀndÀnın bilür	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
16b	èÁrif	Ol şeh-i èÀşıú-firíbim mey-perest-i èişvedür Geh òumÀr-Àlÿd-ı nÀz u gÀh mest-i èişvedür	äunma sÀkí èÁrif-i Àşufteye peymÀne kim èÁşıú-ı deyr yine der-mest-i elest-i èişvedür	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
17a	èÁrif	Göñül mi var àam-ı èışúuñla pÀre pÀre degildür Nühüfte zaòm-ı àamuñ anda ÀşikÀre degildür	Tereddüd itmez èubÿdiyyetüñde èÁrif-i zÀruñ Saña úul olmaàa muòtÀc-ı istiòÀre degildür	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilÀtün
17b	èÁrif	Göñül bu bezm-i pür-şevúüñ úadeh-peymÀlarındandur Ki rÿó-ı Cem anuñ sermest-i bí-pervÀlarındandır	N'ola eylerse meşú-i nÀle her şeb-tÀ-seóer èÁrif Ki ol gülzÀr-ı óüsnüñ bülbül-i gÿyÀlarındandur	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

18a	èÁrif	Ne geşt-i ãaón-ı gülşendür ne seyr-i ùalèat-ı güldür MurÀdum istimÀè-ı nÀle-i pür-sÿz-ı bülbüldür	İder her demde òÀmeñ ùaró-ı resm-i símÀ-kÀrı Senüñ ey èÁrif-i sÀóir devÀtuñ çÀh-ı BÀbil'dür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
18b	èÁrif	ÇemenzÀr-ı leùÀfet rÿy-ı úadd-i dil-sitÀn nÀzik ÒırÀm-ı dil-pesendi tÀze ol serv-i revÀndan nÀzik	Der-Àäÿş eylemek mümkün mi èÁrif siór-i endíşe ÒayÀle gelmez aãla olmuş ol deñlü meyÀn nÀzik	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
20a	èÁrif	Bülbül fiàÀn [u] zÀruñı tekrÀra başladuñ Beñzer şikÀyet-i sitem-i òÀra başladuñ	Şeb-tÀ-be-ãubó nÀleler itseñ aceb midür èÁrif gibi müşÀhede-i yÀre başladuñ	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
20b	èÁrif	Her dem Àh-ı seóer [ü] nÀle-i şeb-gír idelüm Gice gündüz elem-i firúati taúrír idelüm	O büt-i nÀza åenÀ-kÀr idigin bildirelüm èÁrif'üñ Àyet-i iòlÀãını tefsír idelüm	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
21a	èÁrif	èİõÀruñda daàıtduúça ãabÀ zülf-i períşÀnuñ Gülünde sünbülünde bí-revÀç eyler gülistÀnuñ	äorarsan èÁrif'üñ ey àonçe-i ter bÀà-ı èışúuñda æenÀ-òºÀnuñ nevÀkeş èandelíb naàme-i elvÀnuñ	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
21b	èÁrif	Úılmasun mı şekve itdükçe tecÀhül neylesün ÒÀùır-ı èÀşıúda yoú tÀb u teàÀfül neylesün	Gerçi èÁrif òÀk-sÀr olmaúda taúãír itmedi Ol hümÀ alçaúlara úılmaz tenezzül neylesün	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

22a	èÁrif	Gülşen-i àamdur derÿn-ı dÀàdÀà-ı èÀşıúÀn DÀà-ı dildür tÀze-rÿ gül-berg-i bÀà-ı èÀşıúÀn	TÀ be-ãubó-ı maóşer ey èÁrif bu vaóşet-gÀhda Díde-i şírÀn olur her şeb çerÀà-ı èÀşıúÀn	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
22b	Faãíó	TÀ ãubó olınca Àh u fiàÀn eyledük bu şeb RÀz-ı derÿnı òalúa èayÀn eyledük bu şeb	Kÿy-ı nigÀrı òºÀbda seyr eyleyüp Faãíó Gül-geşt-i ãaón-ı bÀà-ı cinÀn eyledük bu şeb	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
23a	Faãíó	Ne bir nigÀha ne èarø-ı niyÀza ruòãat olur O tünd-meşrebe bilmem nice óikÀyet olur	NiyÀzımız nigeh-i iltifÀtuñı gÀhí Budur ki bÀèiå-i efzÿní-i maóabbet olur	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
23b	Faãíó	O şÿò giryemüzi Àb-ı òoş-nümÀ mı ãanur DuòÀn-ı Àteş-i dil-sÿzumız hevÀ mı ãanur	KelÀmı renciş-i dil semti itme hep faãíó Faãíó'i yÀr èaceb àayra mübtelÀ mı ãanur	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
24a	Faãíó	Her giz ne yÀr hem-dem ü ne ÀşinÀ bilür CÀnÀ òulÿsumı saña ancaú ÒudÀ bilür	Bíhÿde èarø-ı òºÀhiş ider mi saña Faãíó Kendin nigÀh-ı lüùfuña cÀnÀ sezÀ bilür	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
24b	Faãíó	Bu şeb görüp didüm ey mÀh sürèatüñ kimedür Kimi müşerref idersün èazímetüñ kimedür	äaríre başladuñ ey kilk-i òoş-edÀ-yı Faãíó Kimüñ senÀ-geri olduñ bu midóatüñ kimedür	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün

25a	Faãíó	èArø-ı cemÀl itmedi gitdi o mÀhumuz ÓayfÀ müsÀèid olmadı baòt-ı siyÀhumuz	Úalmaz Faãíó àam yime böyle bu rÿzgÀr Bir gün der-i ümídi açar bÀd-ı Àhumuz	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
25b	Faãíó	Meróamet úılmaz mısuñ síneñde ímÀnuñ mı yoú Òaste-i èışúa ilÀca yoòsa dermÀnuñ mı yoú	Díde-i terle dil-i perverde mÀliksin Faãíó Devlet-i èışúında yÀruñ baórıla kÀnuñ mı yoú	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
27a	Faãíó	CÀnÀ sirişk-i díde-i òÿn-bÀra baúmaduñ Naúd-ı niyÀz-ı èÀşıú-ı àam-òºÀra baúmaduñ	Bir kerre híç nigÀh-ı teraóóumla sevdigüm ÓÀl-i Faãíó-i bí-kes ü bímÀra baúmaduñ	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
27b	Faãíó	ÓÀl-i díger-gÿnumı dil-dÀra taúrír idemem Anı taúrír itme ùursun belki taórír idemem	Cÿşiş-i girye óicÀb-ı èışú mÀnièdür Faãíó ÓÀl-i díger-gÿnumı dil-dÀra taúrír idemem	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
28a	Faãíó	Kimseler yÀ Rab esír-i èışú-ı cÀn-sÿz olmasun Bir mehüñ efkÀr-ı mihriyle siyeh-rÿz olmasun	NÀr-ı dÿzaòdur FaãíóÀ çeşmüme gül-zÀr-ı bÀà Kimseler yÀ Rab esír-i èışú-ı cÀn-sÿz olmasun	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
28b	Faãíó	Gül-ruòuñsuz bÀà-ı èÀlem çeşmüme òÀr oldı Àh Mihr-i rÿyuñsuz günüm zülfüñ gibi tÀr oldı Àh	Meróamet eyleñ müselmÀnlar Faãíó-i bí-dile Bir bütüñ zünnÀr-ı zülfine giriftÀr oldı Àh	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

29a	Faãíó	Ol şÀha mÀcerÀmuz bir nigÀhıla beyÀn oldı Kim anı şeróa her müjgÀn-ı çeşmüm bir lisÀn oldı	Faãíó ol úÀşı yÀnuñ bilmedüm bÀr-ı àam-ı èışúı Çekilmez derd imiş kim úÀmet-i ãabrum kemÀn oldı	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
29b	MeõÀúí	YÀrsuz èÀşıú-ı àam-gín meserret mi olur Rūósuz híç ten-i fersūdede rÀóat mı olur	Bí-bahÀ olsa MeõÀúí n'ola bu naôm-ı terüñ Böyle silk-i dür-i şeh-dÀneye úıymet mi olur	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
30a	MeõÀúí	Nice bir tíà-ı sitem zaòm-ı melÀmet bir olur Yeter ey şūò-ı cefÀ-píşe siyÀset bir olur	Ey MeõÀúí yüri dil-beste-i iúbÀl olma Rütbe-i şÀh u gedÀ rūz-ı úıyÀmet bir olur	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
30b	MeõÀúí	Hep úolumda resm-i dÀà-ı Àteşínim tÀzedür Hep gül-i pírÀye-baòş-ı Àsitínim tÀzedür	Ey MeõÀúí àonce efrūz-ı òayÀl olsa n'ola Gül-bin-i taèbír-i naôm-ı nev-zemínim tÀzedür	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
31a	MeõÀúí	Ey mürà-i úuds*í* maórem-i rÀz-ı nihÀnum ol EsrÀr-ı èışúı söyleşelüm hem-zebÀnum ol	İècÀz-ı naôm ise àaraøuñ ger MeõÀúiyÀ ŞÀkird-i ùarz-ı lehce-i muèciz-beyÀnum ol	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
31b	MeõÀúí	BÀà-ı èışúuñ bülbül-i Àşufte-óÀlidür göñül Bir gülüñ dil-dÀde-i óüsn ü cemÀlidür göñül	Ey MeõÀúí hem-zebÀn-ı ehl-i dil olsa n'ola Şūò-meşreb bir nedím-i lÀéubÀlídür göñül	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

32a	MeõÀúí	Ol sehí-úad geliyor cilve-i reftÀrına baú Ne úadar Àfet olur ùarzına eùvÀrına baú	Meşreb-i pÀk-i MeõÀúí'de leùÀfet vardur ZÀde-i ùabè-ı tutuú-perver-i efkÀrına baú	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
32b	MeõÀúí	Ey serv-i úad-i ber-zede-dÀmÀn-ı teàÀfül Çoúdur bu úadar cilve-i meydÀn-ı teàÀfül	Cemèiyyet-i òÀùır mı úalur şimdi MeõÀúí Bir bencileyin bí-ser ü sÀmÀn-ı teàÀfül	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
34a	MeõÀúí	DÀà-ı èışúa ol ùabíb-i çÀre-sÀzum n'eylesün ÚÀbil-i teskín degül sūz u güdÀzum n'eylesün	Óasb-i óÀl-i èÀşıúÀn àayret-fürūz-ı yÀrdur Yaúmasun mı nÀme-i şükūh-ùırÀzum n'eylesün	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
34b	MeõÀúí	Var úuvvetümi èışúıla bÀzūye getürdüm Bir Yūsuf-ı gül-çehre terÀzūya getürdüm	TÀb-ı sitem-i àamzeye yoú ùÀúati gördüm Bí-çÀre dili sÀye-i gísūya getürdüm	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
35a	MeõÀúí	Müje bí-gÀne-i luùf u nigÀhı ÀşinÀ düşmen Ne kÀfir-kíş olur yÀ Rab o şūò-ı ÀşinÀ düşmen	N'ola olsa MeõÀúí böyle düşmen-kÀm-ı òºÀhiş kim RecÀ-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeèÀ düşmen	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
35b	MeõÀúí	áırre olma ey gönül dil-ber seni yÀd itse de äayd olunmaz öyle Àhū meyl-i ãayyÀd itse de	Ey MeõÀúí böyle olmaz çehre-perdÀz-ı òayÀl Naúş-bendÀn-ı süòÀn taãvír-i BehzÀd itse de	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

36a	MeõÀúí	O şūò-ı bí-vefÀ úanda ol Àfet úanda ben úande GirÀn-bÀr-ı cefÀya dÿş-ı ùÀúat úande ben úande	MeõÀúí Àteş-i fürúat egerçi cÀna kÀr itdi Velí yÀrıla ãoóbet úanda vuãlat úanda ben úande	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
36b	Naômí	Ey ãanem-i bí-vefÀ ey büt-i peymÀn şikest Zülf-i siyÀhuñ dile niçe bir ímÀn şikest	Bu àazelüñ NaômiyÀ tÀze-zemín eyledüñ Híç demedüñ kim ola òÀùır-ı yÀrÀn şikest	müfteèilün fÀèilün müfteèilün fÀèilün
37a	Naômí	Çeşm-i sitem-engízüñ bir nergis-i òºÀb-Àlÿd RuòsÀr-ı èaraú-rízüñ gül-berg-i gül-Àb-Àlÿd	Naômí gibi sermest-i lÀ-yeèúıl olan èÀşıú Oldı bu cihÀn içre bir rind-i türÀb-Àlÿd	meféÿlü mefÀèílün meféÿlü mefÀèílün
37b	Naômí	Ol gözi Àhÿ süvÀr-ı esb-i nÀz olmuş gelür Dil rikÀbınca anuñ mest-i niyÀz olmuş gelür	NaômiyÀ ol şÿò-ı çeşmüñ àamze-i mestÀnesi NÀz ile àaret-ger-i kÀlÀ-yı nÀz olmuş gelür	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
38a	Naômí	Mest-i cÀm-ı èişvedür çeşmüñ ki gÀhí nÀz ider Her nigehde àamzesi biñ şíveye ÀàÀz ider	Úabø olursa ùabèuñ ey Naômí zebÀn-ı tÀzeden Sözlerüñ reşk-i edÀ-yı èAzmí-i ŞírÀz ider	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
38b	Naômí	Ne bezmüñ mírisin cÀnÀ nedim-i ãoóbetüñ kimdür Kimüñ Àyínesisin naôra-pÀş-ı ùalèatüñ kimdür	Kimi bÿs u kenÀr u kimi vaãluñ Àrzÿ eyler Senüñ Naômí gibi bir èÀşıú-ı bí-èilletüñ kimdür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün

39a	Naômí	Olmuş o deñlü àamzeleri mest-i òºÀb-ı nÀz CÀm-ı kirişme çeşmine virmiş èitÀb-ı nÀz	Naômí bu şÿò u nÀzik ü rindÀne sözlerüñ Vaãf-ı nigÀh-ı àamzedür olmuş kitÀb-ı nÀz	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
39b	Naômí	èÁşıú ide mi vuãlat-ı dil-dÀra tevaúúuf YÀr itmeyicek luùfını íåÀra tevaúúuf	ÒºÀn-ı nièam-ı vaãla ãalÀ eylemiş ol yÀr İtsün mi daòi Naôm*í*-i bí-çÀre tevaúúuf	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
41a	Naômí	Mey-i cÀm-ı teàÀfül nÿş ider mümtÀz olur çeşmüñ Serír-i èişveye bir pÀdişÀh-ı nÀz olur çeşmüñ	èItÀb-ı àamze-i sermestüñe inãÀf idüp gÀhí Dil-i Naômí-i zÀra hem-dem ü hem-rÀz olur çeşmüñ	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
41b	Naômí	Çeşmüñe àÀlib olup nÀzıla Àhÿ nigehüñ áamzeye yer úomadı fitnede cÀdÿ nigehüñ	Dil-i Naômí nice ÀàÀz-ı niyÀz ide saña áamze òÀùır-şikenüñ sÀóir-i bed-òÿ nigehüñ	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
42a	Naômí	Mecrÿó-ı tíà-ı àamze-i mestÀnuñam senüñ Sermest-i cÀm-ı luùf-ı firÀvÀnuñam senüñ	PÀ-mÀl-i nÀzuñ olsa senüñ Naôm*í* Vechi-vÀr Dil-beste tÀr-ı zülf-i períşÀnuñam senüñ	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
42b	Naômí	Söyle ey şÿò-ı cihÀn çeşmüñe nÀz eylemesün Dilleri mest-i mey-i cÀm-ı niyÀz eylemesün	Naôm*í*-i dil-şedeyi úatl ise maúãÿduñ eger Nigehüñ luùfını çok cevrini az eylemesün	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

43a	Naômí	MurÀduñ behre-yÀb olmaúsa ey dil ÀsitÀnından O meh-rÿnuñ cüdÀ olma miåÀl-i sÀyebÀnından	İderse keşf-i rÀz-ı keyf-i óayrÀnı ne àam Naômí Çıúan esrÀr-ı óaúdur rind-i èışúuñ cürèa-dÀnından	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
43b	Naóífí	MübtelÀ oldum ise èışúla nÀ-çÀr saña Neyledüm neyledüm ey dil-ber-i mekkÀr saña	Bilmedüñ úadrini òayfÀ ki esír olmuş iken Bu Naóífí gibi bir èÀşıú-ı àam-òºÀr saña	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
44a	Naóífí	Çoú niyÀz itdi göñül olmadı hem-òÀne saña Hele èışú olsun eyÀ şÀhid-i kÀşÀne saña	NÀz idersin bu Naóífí saña itdükçe niyÀz Gelür ey Àfet-i cÀn nÀlesi efsÀne saña	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
44b	Naóífí	Úasdın bilirüz àamze-i Àşÿb-feninden Bir söz mi çıúar yoòsa o mÀhuñ deheninden	Baúduúca Naóífí bana ol mest-i mey-i nÀz Biñ fitne úopar her nigeh-i pür-fiteninden	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
45a	Naóífí	äaúın tÀb-ı nigehden rÿyuña zülfün niúÀb itme MurÀd üzre baúılmaz saña bí-hÿde óicÀb itme	Naóífíden gürízÀn olma luùf it ey àazÀl-i nÀz Seni cÀndan sever bir mübtelÀdur ictinÀb itme	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
45b	Naóífí	Úanı ol dem ki senüñ bülbül-i nÀlÀnuñ idüm Şevúle naàme-ùırÀz-ı gül-i òandÀnuñ idüm	Baña maòãÿã idi hep nükte-i çeşm-i siyehüñ Bezm-i òÀãında Naóífí-i süòan-dÀnuñ idüm	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

46a	Naóífi	Ùutdı dünyÀyı yine Àh u fiàÀnum şimdi Òalúa fÀş itdi benüm rÀz-ı nihÀnum şimdi	Derdimi ãorma Naóífí ki àaríb illerde Úalmadı miónet ile tÀb ü tüvÀnüm şimdi	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
46b	Naóífi	Baña sensüz ne óÀãıl serv-i nÀzum seyr-i gülşenden Nedür õevúi yanumda Àteş-i hicrüñle külòandan	Çıúarma òÀùıruñdan bu Naóífí-i ciger-òÿnı Benüm ey şÀh-ı èÀlem minnetüm ancaú budur senden	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
48a	Naóífi	Derd-i óÀsretle úoduñ úÿşe-i miónetde beni Bu úadar èarø-ı maóabbet úanı ey mÀh úanı	N'ola pervÀne-ãıfat olsa Naóífí òÀmÿş Neylesün àuããa-i óasretle açılmaz deheni	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
48b	Naóífi	CÀnÀ seni ben mihr ü vefÀ ãÀóibi ãandum Sevdüm seni bilmezlik ile Àteşe yandum	Ümmíd-i viãÀlüñle Naóífí gibi óayfÀ Ol vaède-i ferdÀlara gerçekden inandum	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
49a	Naóífi	Açduú o mÀha rÀz-ı dil-i mübtelÀmuzı İtdük ifÀde àamzesine müddeèÀmuzı	Minnet mi var óuãÿl-ı murÀda NaóífíyÀ Eylerse Óaú úarín-i icÀbet duèÀmuzı	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
49b	Naóífi	Sínem hedef-i àamze-i àammÀz úılursun Her dem bana cevr itmege ÀàÀz úılursun	Ben úÀéil idüm şimdi Naóífí beni sevse ÚurbÀnuñ olam sen ne èaceb nÀz úılursun	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

50a	Naóífí	Ol Àfet şehr-i óüsnüñ şÿò [u] müsteånÀlarındandur Ser-Àmed dil-rübÀdur cümlenüñ raènÀlarındandur	Bu naôm-ı dil-keşi görse Naóífí şübhesüz dirdi Naóífínüñ bu feyøi nuùú-ı rÿó-efzÀlarındandur	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
50b	NÀmí	MÀéil-i àamze-i ser-tízüñe rÀóat mı úalur NeşteristÀna düşen dilde ifÀúat mı úalur	èArø-ı óÀl itmese NÀmí seni gördükce n'ola Şükr-i vaãluñla şehÀ dilde şikÀyet mi úalur	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
51a	NÀmí	O şÿòı ãanmañ eyler iltifÀt aàyÀra mÀéildür Derÿnı èÀşıú-ı şÿríde-i àam-òºÀra mÀéildür	TeàÀfüldür görinen gerçi NÀmí'ye o gül-rÿdan Velí düzdíde luùf-ı àamzesin iôhÀra mÀéildür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
51b	NÀmí	Ey àamzelerüñ tír-i hedef síne-i èÀşıú Vey yÀd-ı lebüñ bÀde-i díríne-i èÀşıú	Leb-ríz-i ãafÀ-óavãaladur fikr-i ruòuñla NÀmí gibi hep síne-i bí-kíne-i èÀşıú	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
52a	NÀmí	Meftÿn ider niyÀzı óüsn-i edÀ-yı àamzeñ İltür cefÀya nÀzı gÀhí vefÀ-yı àamzeñ	Düşdi hirÀs-ı fitne yine dil-i cihÀna Olunca kilk-i NÀmí midóat-fezÀ-yı àamzeñ	mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün
52b	NÀmí	Çeşm-i siyehüñ olsa nigeh-zÀy-ı teàÀfül Eyler dil-i Cibríl temennÀ-yı teàÀfül	èUryÀn ide ger tíà-ı teveccüh dil-i NÀmí Bi'llÀhi óaõer eylesün ebnÀ-yı teàÀfül	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

53a	NÀmí	Laèlüñ ki ola nuùkla mey-nÿş-ı tebessüm Ol óÀlet ider dilleri medhÿş-ı tebessüm	NÀmí'ye zebÀnuñ neàamÀt eylese olur Bir bülbül-i òoş-lehçe-i gül-pÿş-ı tebessüm	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
53b	NÀmí	Yine bir şÀhid-i óüsnüñ temÀşÀsındadur göñlüm áazÀlÀne nigÀh-ı èişve-peymÀsındadur göñlüm	Gözüm úaldı enÀr-ı bÀà-ı pehlÿsında ey NÀmí O şeftÀlÿ-yı Àteş-i àabàab almasındadur göñlüm	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
55a	NÀmí	HelÀk-i àamze-i nÀzem úaøÀ nedür bilmem Esír-i zülf-i niyÀzem belÀ nedür bilmem	Disem o şÿòa dilüñ ibtilÀsını NÀmí BelÀ budur baña dir mübtelÀ nedür bilmem	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
55b	NÀmí	Ol şÿò-ı dil-ÀrÀmı der-Àäÿş idebilsem İbrÀm iderek bÿs-ı binÀgÿş idebilsem	Nÿş eyler idüm cÀm-ı viãÀlin yine NÀmí Ol àamzeleri nÀzla ser-òïş idebilsem	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
56a	NÀmí	èÁr idüp ùarf-ı nigÀh-ı àÀmze kÀr itmezse de MübtelÀmuzdur dimez ol şÿò èÀr itmezse de	Dil-şikÀr-ı pençe-i bÀz-ı nigÀhıdur hele Ol süvÀr-ı nÀz-ı tevsen dil-şikÀr itmezse de	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
56b	NÀmí	Ne ãafÀdur bu dilÀ luùf ide dil-ber nÀme Ola maømÿn-ı vefÀyıla muúarrer nÀme	Óırz-ı cÀn òaùù-ı emÀn-ı dil-i NÀmí'dür bu Naúş-ı òÀtem gibi olsa n'ola ezber nÀme	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

57a	NÀmí	Şemşír-i àamze böyle meslÿl olur úalur mı CÀy-ı niyÀz-ı èuşşÀú maólÿl olur úalur mı	Teéåír ider mi NÀmí kuól-ı cevÀhir-i Àh Yoòsa bu çeşm-i baòtum maàlÿl olur úalur mı	mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün
57b	Feridÿn	Ey nesím-i seóerí söyle úaçan yÀr gelür Yoú mı rÀóat eåeri söyle úaçan yÀr gelür	Neyledi n'etti Ferídūn'a senüñ yoú òaberüñ NÀr-ı fürúat şereri söyle úaçan yÀr gelür	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
58a	Feridÿn	Dil-i şūríde ser kim beste-i zülf-i siyÀhuñdur NigÀh-ı nÀzıña meftūn esír-i bí-günÀhuñdur	Nedür şekvÀ Ferídūn aòter-i baòt-ı siyÀhuñdan İden anı bilür kim tíre maùlaè dūd-ı Àhuñdur	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
58b	Feridÿn	Ne mümkin çeşm-i ser-mestüñle hem-bezm-i şarÀb olmaú MuòÀlifdür o cellÀd-ı nigehle ÀşinÀ olmaú	äafÀ-yı ùabèına naômı t*ír*-i şÀhid Ferídūn'uñ Hasūd-ı tíre dil-ÀsÀ ne lÀzım òod-sitÀ olmaú	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
59a	Feridÿn	Nūr-ı ruòsÀrı nedür dilde yanan nÀr nedür Leb-i dür-bÀrı nedür díde-i òūn-bÀr nedür	Baña úarşu nedür aàyÀra lüùuflar cÀnÀ Söyle billÀh Ferídūn'a bu ÀzÀr nedür	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
59b	Feridÿn	Yalvarup yÀre didim nice bu nÀz olsa gerek Yüri dívÀne didi bu ne niyÀz olsa gerek	ÁsitÀn-ı der-i MevlÀya Ferídūn ùoġrul Bir gün ol bÀb-ı kerem üstüne bÀz olsa gerek	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

60a	Feridÿn	èÁşıúum Àh benüm kÀkül-i pür-tÀb senüñ Bülbülüm nÀle benüm àonce gibi òˇÀb senüñ	áamze-i yÀra ser-i kilk-i Ferídūn didi Yeési aàyÀr benüm òÀùır-ı aóbÀb senüñ	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
60b	Feridÿn	Oldum yine üftÀdesi bir serv-i revÀnuñ Bir şöhre-i şehr-Àfet-i dil tÀze-civÀnuñ	VÀèiô yüri pend itme Ferídūn'a özüñ gör KÀr eylemez èuşşÀúa sözi ehl-i riyÀnuñ	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
62a	Feridÿn	ÒÀlüñle ben ki dÀà-be-dil her zamÀn olam Zülfüñ gibi revÀ mı períşÀn şÀn olam	Sözde baña naôír Ferídūn olur mı híç Naôm içre ben ki èUrfí-i muècíz-beyÀn olam	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
62b	Feridÿn	HezÀr-ı naàme-sencüm bÀà-ı vuãlat úande ben úande Ser-i pervÀnegí-i şemèi devlet úande ben úande	Ben ol rind be-taóammül-i nÀ-pesend òÀne ber-dūşem Ferídūn iòtilÀù-ı ehl-i åervet úande ben úande	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
63a	Feridÿn	DÀà-ı èışúuñ kim gül-i Àteş-liúÀdur sínede Dil aña bir bülbül-i òūnín nevÀdur sínede	áayra yer yoúdur Ferídūn Yūsuf-ı Mıãr olsa da Ser-be-ser naúş-ı cemÀl-i dil-rübÀdur sínede	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
63b	Feridÿn	Òancer-i àamzeñle úan eylersün ey cÀn eyleme Youú yere úanum revÀn eylersün ey cÀn eyleme	Dūzaò-ı hecr eyleyüp cÀnÀ Ferídūn'uñ yerin áayrılar bezmin cinÀn eylersün ey cÀn eyleme	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

64a	Feridÿn	Firíb-i kÀrí-i çeşm-i siyÀhı gördüñ mi Göñül-şikÀr olan Àh u nigÀhı gördüñ mi	Semend-i nÀzına pÀ-mÀl ider niyÀz ehlin O şeh-süvÀr-ı felek cilve-gÀhı gördüñ mi	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
64b	Rüşdí	Teng olur gÀhí niyÀza nÀzenínüm tÀzedür Köhne resm-i mihr bilmez meh-cebínüm tÀzedür	Úılsa nev-cilve köhen-vÀdíde ey Rüşdí n'ola Dil-rübÀ-yı seng-i ùabè-ı cÀn-nişínüm tÀzedür	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
65a	Rüşdí	Olur daèvet dili àam-òÀneye ibrÀm müşkildür MurÀd üzre o şÀh-ı èişveye ikrÀm müşkildür	Ne óÀãıl RüşdiyÀ deşt-i ùalebde bu tekÀpÿdan Kişiye tevsen-i baòt olmayınca rÀm müşkildür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
65b	Rüşdí	Ser-i kÿyında dolan ol ruò-ı dil-ber diyerek Dolanur bülbül ise bÀàı gül-i ter diyerek	RüşdiyÀ mihr-i dili yÀre ùuyurduñ Àòir Vaãf-ı óüsninde derÿn-sÿz àazeller diyerek	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
66a	Rüşdí	Sen degül hem-óÀl-i KenéÀn olduàum bilmez mi var èArøa óÀcet yÀ ne úurbÀn olduàum bilmez mi var	N'ola açmazsam çü gel Rüşdí dehÀn-ı şekveyi Òandeden pür-dÀà u òırmÀn olduàum bilmez mi var	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
66b	Rüşdí	Var mıdur luùfuñ tesellí-dÀre-i şefúat misüñ Rind-i hercÀyí-tabíèat yoòsa bir Àfet misüñ	Óaô idersin úırsa dünyÀyı nedendür RüşdiyÀ áamze-i òÿn-òºÀr-ı dil-dÀr ile hem-òilúat misün	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

67a	Rüşdí	YÀrüñ mekriyle fikr-i cemÀlindesin göñül BÀàuñ ne lÀle ne gül-i Àlındasın göñül	Rüşdí gibi ferÀà ne mümkin niyÀzdan Daòi hevÀ-yı àunc u delÀlindesin göñül	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
67b	Rüşdí	èÁşıú o mest-i nÀzla germ-ülfet olmasun Tek mübtelÀ-yı derd-i àam-ı fürúat olmasun	Ùursun bu bÀà-ı köhnede ol nev-nihÀl-i nÀz Rüşdí úo sÀyesinde göñül rÀóat olmasun	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
69a	Rüşdí	ÓÀside yüz virme eşk-i bí-úarÀrumdan ãaúın áonçesin meyl itme òÀra Àh-ı zÀrumdan ãaúın	Şekve-senc-i õillet olsam dir aña incinme yÀr Òayl-i èuşşÀú içre Rüşdí ièbÀrumdan ãaúın	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
69b	Rüşdí	Biz gedÀ meşrebiz ol büt şeh-i òÿbÀn ise de ÙÀlib-i úurb-ı güher Àteş-i sÿzÀn ise de	Hele maèõÿr ùut ey şÿò-ı cihÀn cemè-i dile ÇÀre yoú Rüşdí-i àam-gín períşÀn ise de	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
70a	Rüşdí	Gerçi bizden şerm olur ol büt firÀr itmezse de Bezme gelsün bÀri ki bir dem úarÀr itmezse de	Úıl recÀ Rüşdí girízÀn olmasun bizden hemÀn Cürmümüzden ol şeh-i èişve güõÀr itmezse de	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
70b	Rüşdí	YÀre híç şekve-i úÀnÿn-ı cefÀ olsun mı Ol şeh-i óüsne göñül böyle edÀ olsun mı	Müşterí çıúmaàa ser-mÀye de olsa Rüşdí Óüsnle Yÿsuf-ı KenèÀn'a bahÀ olsun mı	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

71a	Rüşdí	Dÿr eyledüñ aàyÀrı ol Àfet saña úaldı Ey dil yine meydÀn-ı maóabbet saña úaldı	EsbÀb-ı neşÀùı idicek àayra úaøÀ-baòş Rüşdí bu cihÀnda àam u miónet saña úaldı	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
71b	Nefêí	áamze dil-dÿz olıcaú nÀz u teàÀfül ne belÀ Dilde ãabr olmayıcaú tÀze taóammül ne belÀ	èÁşıúa nÀlesi eglence yeter ey Nefèí Naàme-i dil-keş içün minnet-i bülbül ne belÀ	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
72a	Nefêí	Alduúca ele àamzeleri sÀz-ı maóabbet DünyÀyı ùutar naàme-i şeh-nÀz-ı maóabbet	Rüstem gibi geh ãaf-şiken-i leşker-i èuşşÀú Nefèí gibi ki mest-i ser-endÀz-ı maóabbet	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
72b	Nefêí	ReftÀrına vÀbeste mühimmÀt-ı úıyÀmet Eylerse o úÀmet n'ola iåbÀt-ı úıyÀmet	SÀyeñ gibi yanuñca sürünmek yeter aña Nefèí'ye ger olursa mükÀfÀt-ı úıyÀmet	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
73a	Nefêí	Ne tende cÀnla sensiz ümíd-i ãıhhat olur Ne cÀn bedende àam-ı fürúatüñle rÀóat olur	Nedir bu ùÀliè ile derdi Nefèí-i zÀruñ Ne şÿòı sevse mülÀyim didikce Àfet olur	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
73b	Nefêí	NÀz iderse àamzesi èuşşÀk-ı zÀra nÀz ider Zülfi bir Àşuftedür kim rÿzgÀra nÀz ider	Görmedim Nefèí gibi bir rind-i èÀlí-meşrebi Hem gedÀ hem pÀdişÀh-ı kÀm-kÀra nÀz ider	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

74a	Nefèí	áamzesi maòmÿr u çeşmi ním-mest-i òˇÀb-ı nÀz Biri birine nezÀketle ider işrÀb-ı nÀz	Kime şekvÀ eylesün bí-çÀre Nefèí n'eylesün áamzesi maòmÿr u çeşmi ním-mest-i òˇÀb-ı nÀz	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
74b	Nefèí	AàyÀra nigÀh itmedügin nÀz ãanurdum Çoú luùf imiş ol èÀşıúa ben Àz ãanurdum	Siór itdügiñi senden işitdüm yine Nefèí Yoòsa sözüñi hep senüñ iècÀz ãanurdum	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
76a	Nefèí	Göñlüm úatı rüsvÀ-yı mestÀne midür bilmem MestÀne degülse ger dívÀne midür bilmem	EşèÀruñ oúunduúca mest itmede yÀrÀnı Nefèí dil-i pür-feyøüñ mey-òÀne midür bilmem	meféÿlü mefÀèílün meféÿlü mefÀèílün
76b	Nefèí	èÁşıúa ùaèn itmek olmaz mübtelÀdur n'eylesün Ádeme miór ü maóabbet bir belÀdur n'eylesün	Olmasa Nefèí n'ola dil-beste zülf-i dil-bere Ùabè-ı şÿòı dÀma düşmez bir HümÀ'dur n'eylesün	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
77a	Nefèí	Virmesün dil ruòãat Àh-ı cÀn-güdÀza n'eylesün äabrı yoú bí-çÀrenüñ biñ dürlü nÀza n'eylesün	Geçmese nev-reste dil-ber sevmeden Nefèí n'ola Köhnedikçe èışúı olur derdi tÀze n'eylesün	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
77b	Nefèí	Dil òaste vü hem cÀnla müştÀú-ı girişme Ol àamze-i cÀdÿ ise òallÀk-ı girişme	Bilmem nice olur óÀl-i dil-i Nefè*í*-i şeydÀ Hem òaste vü hem cÀnla müştÀú-ı girişme	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

78a	Nefêí	Dil-rübÀdur zülfi amma dil-nişíndir àamzesi NÀz ider yaraşur pek nÀzeníndür àamzesi	N'ola meftÿn olsa diller güft ü gÿ-yı çeşmine Ùabè-ı Nefèí gibi maènÀ-ÀferíndÜr àamzesi	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
78b	Rÿóí	Ey dil yine ùabèuñda beşÀşetden eåer var Ol çeşmi siyehden saña beñzer ki naôar var	Bülbüllerini başladı aàlatmaàa Rūóí Ol àonçe dehÀnuñ yine yüzine güler var	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
79a	Rÿóí	Olmaduú yÀr o yÀr-ı cÀna henüz Bize raóm itmedi zamÀne henüz	Bizi pír itdi fürúat ey Rūóí Olmaduú vaãl o nev-cevÀne henüz	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
79b	Rÿóí	Úanàı bed-gūnuñ sözin bilmem yine gūş eyledüñ Añmaz olduñ ben dil-efkÀrı ferÀmūş eyledüñ	Leblerüñ şevúıyla Rūóí ùūtí-i gūyÀ iken Zehr-i úahruñ yutdurup miskíni òÀmūş eyledüñ	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
80a	Rÿóí	Úanàı servüñ àam-ı èışúıyla yine zÀr oldun Kim seni derde ãataşturdı ki bímÀr olduñ	DÀàuñı tÀzelemişsin nedür ey Rūó*í*-i zÀr Yine bir àonçeye var ise giriftÀr olduñ	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
80b	Rÿóí	Bir mehüñ çekme cefÀsın ki vefÀ-dÀr degül ÙÀlib ol mihrine anuñ ki cefÀ-kÀr degül	Síneñüñ dÀàların ãaúlamadın ey Rūóí Ne ãanursın meger ol lÀle òaber-dÀr degül	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
81a	Rÿóí	Göñlümi şevú-i cemÀlüñle ùaleb-kÀruñ bil Ey gül-i tÀze beni èÀşıú-ı dídÀruñ bil	Eksük itme naôar-ı meróametüñ Rūóí'den Sen o ãÀóib-naôarı èÀşıú-ı dídÀruñ bil	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün

81b	Rÿóí	Birine iôhÀr-ı èışú itdüm vefÀ-dÀr añladum RÀzumı açdum yanında kendüme yÀr añladum	Reddolursın bunca kim kūyından ey Rūóí yine VÀzgelmezsin seni àÀyet de bí-èÀr añladum	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
83a	Rÿóí	CemÀlüñ görmezüz yıllarla miónet-dídeyüz senden VefÀsuz yÀr imişsin der-sitem rencídeyüz senden	Úoyup Rūóí gibi bir nüktedÀnı àayra meyl itdüñ èAceb teşòíãi yoú meh-pÀresin rencídeyüz senden	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
83b	Rÿóí	Göñül bir àonçe-fem sevdi ki güftÀrında èÀlem var Alındı bir boyı serve ki reftÀrında èÀlem var	Nice meddÀó olup yolında cÀnlar virmesün Rūóí O şūò-ı èişve-sÀzuñ ùabè-ı pür-kÀrında èÀlem var	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
84a	Rÿóí	Göñül bir meclis-ÀrÀ şūò-ı nÀzik-ùabèa mÀéildür Ki erbÀb-ı nezÀket ùarz-ı güftÀrına úÀéildür	Bugün ol şūòla hem-meclis olduú furãat el virdi áam-ı hicr Àòir oldı RūóiyÀ maúãūd óÀãıldur	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
84b	Rÿóí	Yudum al cÀndan ol gün kim giriftÀr olduàum bildüñ HelÀkum ol zamÀn bildüm ki bímÀr olduàum bildüñ	İşidüp nÀlemi her gice dirmişsin ki Rūóí'dür Bi-óamdillÀh hele èışúuñda bídÀr olduàum bildüñ	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
85a	Rÿóí	Kimsenüñ rÀmına senden àayrı iúdÀm itmedüm Cümlei rÀm itdüm ammÀ kim seni rÀm itmedüm	RūóíyÀ dimem saña rÀm olmaz ibrÀm eyleme Ben hele ol şíve-kÀra Àz ibrÀm itmedüm	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

85b	Naôím	Dil-i şeydÀ firÀú-ı yÀr ile rencídedür şimdi Gülinden ayru düşmüş bülbül-i şūrídedür şimdi	äorarlarsa Naôím-i zÀrı yÀrÀn yÀr derdinden Gözin yaşın siler yoú bir èaceb vÀdídedür şimdi	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
86a	Naôím	ÚurbÀn-ı ùíà-ı àamze-i bí-vehm ü bÀkiñem Ey pÀdişÀh-ı mülk-i melÀóat helÀkünem	Ey cÀn ùabíbi meróem-i vaãluñla ãar meded Ben de Naôím-i zÀr gibi zaòm-nÀküñem	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
86b	Naôím	CihÀn òarÀb-ı girişme siyÀh çeşmüñden FiàÀn teàÀfül-i àamzeñden Àh çeşmüñden	Naôím-i zÀra cünūn geldi var ise cÀnÀ NigÀh-ı şefúat umar gÀh gÀh çeşmüñden	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
87a	Naôím	Düşdi dil kÀkülüñe nÀfe-i òoş-bū diyerek Oldı meftūn-ı nigÀhuñ gözi Àhū diyerek	YÀri eflÀke çıúarduñ yine vaãfıyla Naôím Dil-ber-i Zöhre-cebín şÀhid-i meh-rū diyerek	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
87b	Naôím	NÀle itmezdüm mey-i èışúuñla bí-hūş olmasam Keşf-i esrÀr eylemezdüm mest-i medhūş olmasam	YÀri eflÀke çıúarduñ yine vaãfıyla Naôím Dil-ber-i Zöhre-cebín şÀhid-i meh-rū diyerek	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
88a	Naôím	NÀle itmezdüm mey-i èışúuñla bí-hūş olmasam Keşf-i esrÀr eylemezdüm mest-i medhūş olmasam	Ùūù*í*-i ùabèum iderdi şekker-efşÀnlıú Naôím İnkisÀr-ı úalb-i maózūnıla òÀmūş olmasam	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

88b	Naôím	Úabøa-i èışúında bir şūòuñ kemÀnıdur göñül Meh-veşÀnuñ reşk-i ùÀú-ı ebruvÀnıdur göñül	Anda ôan itme siyÀhí-i süveydÀdur Naôím ÁhuvÀn-ı deşt-i hüsnüñ sürme-dÀnıdur gönül	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
90a	Naôím	Yıúıldı èışúla ÀbÀd gördigüñ göñlüm áubÀrı úalmadı bünyÀd gördigüñ göñlüm	Yolında bir şeh-i óüsnüñ Naôím-i zÀr gibi Úul oldı başına ÀzÀd gördigüñ gönlüm	mefÀèilün feèilÀtün mefÀèilün feèilün
90b	Naôím	Alma Àhum sūziş-i bí-iòtiyÀrumdan ãaúın Naòl-i Àteş-berg-i èışúam rūzgÀrumdan ãaúın	Síne sūzÀn dil fürūzÀn díde pür-òūn ey Naôím Cūy-bÀr-ı Àteşem seyr-i kenÀrumdan ãaúın	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
91a	Naôím	Der-Ààūş eyledüm ol şūòı olmaz ÀşinÀ dirken Nesím-i vuãlat-ı yÀr oldı itmez meróabÀ dirken	Ne şÀh u ne gedÀ nÀm-Àver olmışdı bu èÀlemde Naôím'e ol şeh-i óüsnüñ firÀúında gedÀ dirken	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
91b	Naôím	Benüm óÀlüm dil-i zÀr itdi müşkil bir de cÀnÀne BelÀdur èÀşıú-ı şeydÀya bir dil bir de cÀnÀne	Hücÿm-ı seyl-i óasret aşdı başumdan Naôím-ÀsÀ Beni èışú itdi böyle pÀy-der-gil bir de cÀnÀne	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
92a	Naôím	Ey Àh yetiş yandı derÿnum òaber eyle AllÀh içün ol seng-dile bir eåer eyle	ÚurbÀnuñ olam cevrüñ ile yaúma Naôím'i Sÿz-ı dil-i Àteş-nefesinden óaõer eyle	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün

92b	NÀôım	Meh-cebínüm gel ki hicrüñle tamÀm oldum bu şeb ÒÀne tÀrík-i òayÀl-i mihr-i kÀm oldum bu şeb	ÓÀãılı mÀhum telÀş-ı fürúatüñle tÀ be-rÿz NÀôım-ÀsÀ bí-niôÀm-ı intiôÀm oldum bu şeb	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
93a	NÀôım	BÀd kim èÀşıúa dildÀr selÀmın getürür Bülbüle ãan gül-i gül-zÀr selÀmın getürür	NÀôımÀ gelmede seyyÀó-ı belÀ semt-i dile Var ise şehr-i àam-ı yÀr selÀmın getürür	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
93b	NÀôım	Göñül ol gülsitÀnuñ bülbül-i gÿyÀlarındandur Ki dÀà-ı síne-i èÀşıú gül-i raènÀlarındandur	Sirişk-i çeşm-i èÀşıú seyl-òíz olmaú o fettÀnuñ Raúíbe kÿşe-i ebrÿ ile ímÀlarındandur	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
94a	NÀôım	Göñül bir nÀz-perver şÿò dilber istemiş bulmuş O bülbül bÀà-ı cÀna bir gül-i ter istemiş bulmuş	İşitdüm gevherí-i kÀr-gÀh-ı naôm olup NÀôım ŞinÀh-ı tabèdan eãdÀf-ı gevher istemiş bulmuş	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
94b	NÀôım	Şíven-ùırÀz-ı gülşen-i hicrÀnuñem senüñ Ey vird-i tÀze bülbül-i nÀlÀnuñem senüñ	Ey şÿò bismil eyle ki çün NÀôım-ı fikÀr Gerden-sipÀr-ı òancer-i bürrÀnuñem senüñ	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün
95a	NÀôım	Çoúdan kenÀr-ı vaãlı temennÀdasın gönül Beñzer ki baór-ı fürúate üftÀdesin göñül	Olsañ n'ola muúayyed-i óablü'l-metín-i èışk NÀôım gibi esír-i fülÀn-zÀdesin gönül	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün

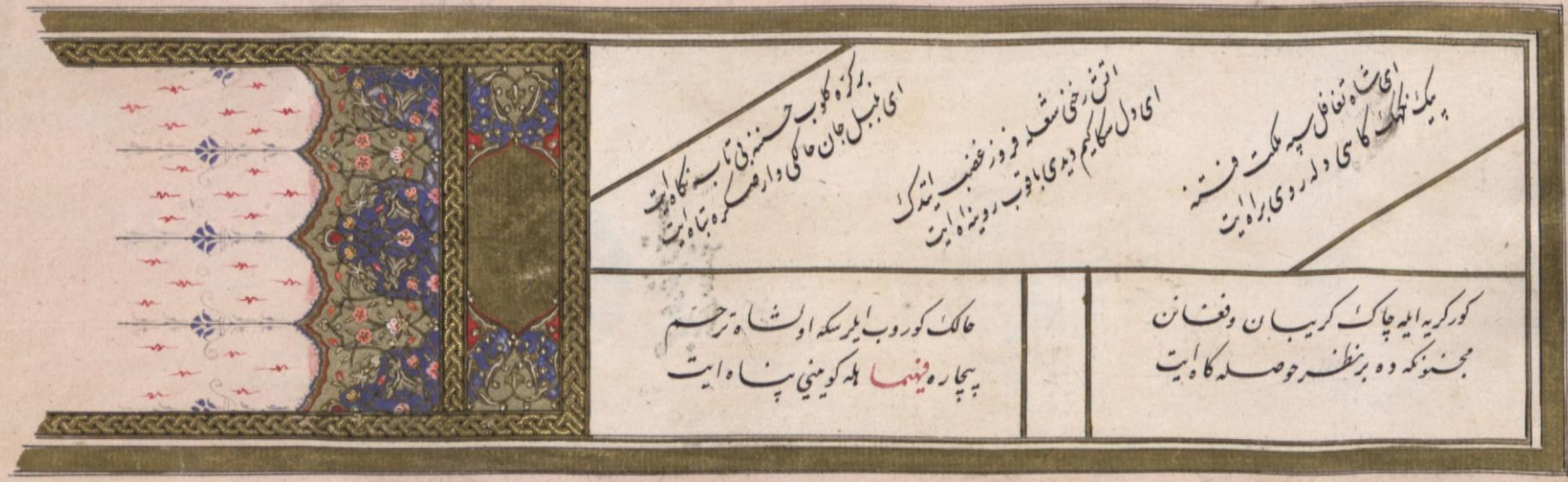
95b	NÀôım	Görüp sínemde nÀlÀn ãanma ey cÀn bendedür gönlüm ZamÀndur bir şeh-i óüsnüñ derinde bendedür göñlüm	İderler birbirinden setr rÿy-ı yÀrı ey NÀôım èAceb üftÀdedür cÀnum èaceb efgendedür göñlüm	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
97a	NÀôım	TemÀşÀ-gÀh-ı çeşm-i mübtelÀdur síne-i cÀnÀn èAceb Àyíne-i èibret-nümÀdur síne-i cÀnÀn	èAceb mi tekmeden ãad úufl aña bend olsa ey NÀôım Muùalsım genc-i kÀm-ı mübtelÀdur síne-i cÀnÀn	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
97b	NÀôım	Her kim ki geçe rÀh-ı maóabbetde serinden èÍsÀ daòi şermendedür anuñ hünerinden	ÁåÀrını bir NÀôım-ı sencíde maúÀlüñ Teşòíã iderüz pÀk*í*-i rÿy-ı güherinden	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
98a	NÀôım	Leb-i vaèd-i viãÀlüñ sÀúiyÀ telòín cevÀb itme ŞarÀb-ı luùfuñı Àlÿde[-i] zehr-i èıtÀb itme	Raúíb-i dÿna yer virme gedÀ-yı èışúa luùf eyle Bu ôulm-i nÀ-be-cÀyı ey şeh-i èÀlí-cenÀb itme	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
98b	NÀôım	İrmeyüp dest-i emel dÀmen-i vaãl-ı yÀre Àh Bulmadum derd-i dil-i nÀlÀnuma bir çÀre Àh	NÀôımÀ peygÿle[-i] tÀrík-i hecr-i yÀrda NÀledür dÀéim enísüm hem-demüm hemvÀre Àh	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
99a	NÀôım	Ey dil o vird-i nÀzıla ülfet mübÀreki Bülbül-ãıfat nevÀ-yı maóabbet mübÀreki	NÀôım görüp bu naôm-ı belíàuñ sezÀ saña Cibríl virse cÀh-ı belÀàat mübÀreki	mefèÿlü fÀèilÀtü mefÀèílü fÀèilün

99b	Maóví	Bir dil ki ide zülf-i períşÀnıla ülfet Mümkin mi ide bir daòi ímÀnıla ülfet	Maóví gibi ÀrÀm idemem olmasa derdüm Destüm ideli çÀk-i giríbÀnıla ülfet	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
100a	Maóví	Çeşm-i mestüñle esír-i nigeh-i nÀzuñ olur áamze óasret-zede-i şíve-i iècÀzuñ olur	Õevú-i mergi dil-i èÍsÀ'ya virür reşk [ü] óased Dil-i Maóví ki senüñ maórem-i hem-rÀzuñ olur	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
100b	Maóví	Zínet-i rÿy-ı dil-ÀrÀ zülf-i èanber-sÀ mıdur BÀà-ı óüsnüñ serv-i nÀzı úÀmet-i bÀlÀ mıdur	Naúd-i cÀnıla alurlar görseler erbÀb-ı dil Sözlerüñ Maóví senüñ ya cevher-i maènÀ mıdur	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
101a	Maóví	Dil ü cÀn mest-i óayretdür nigeh der-kÀr-ı óüsnüñdür Dü èÀlem beste-pÀy-ı şíve-i zünnÀr-ı óüsnüñdür	Dil-i Maóví daòi Àyínedür ol rÀz-ı mestÿra äafÀ-yı nÀ-ümídi óÀlet-i ÀåÀr-ı óüsnüñdür	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
101b	Maóví	áamzeñ ki ide nÀzla taèbír-i teàÀfül KÀr itmemege çÀre mi var tír-i teàÀfül	Ey şÿò-ı cihÀn böyle olursa dem-i vaãluñ Maóví gibi èÀlem ola dil-gír-i teàÀfül	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèÿlün
102a	Maóví	èAúl[ı] mecnÿn eylerem óÀl-i períşÀnum disem èÁlemi bímÀr iderdüm derd-i hicrÀnum disem	Bir muòÀùab olsa Maóví sÿz-ı dilden õevú ider Gerçi bí-nÿram velí bir şemè-i sÿzÀnum disem	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün

102b	Maóví	Úatlüme àamzelerüñ söyle ki nÀz eylemesün DÀà-ı óasret dilümi nevóa-ùırÀz eylemesün	Genc-i òırmÀna virüp zínet ü revnaú Maóví Baòt-ı dÿnum der-i ümmídümi bÀz eylemesün	feèilÀtün feèilÀtün feèilÀtün feèilün
104a	Maóví	Naúş-ı rÿyuñ levó-i dilde yÀr-ı cÀndur èÀşıúa áamze-i şÿòuñ belÀ-yı nÀgehÀndur èÀşıúa	Nüktesinden fehm olur óüsn-ı mezÀyÀ-yı firÀú Sübóa-i dívÀn-ı Maóví yÀr-ı cÀndur èÀşıúa	fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilÀtün fÀèilün
104b	Maóví	Nigeh bí-tÀb olur ol gözleri şÀhbÀzı gördükce Heves maózÿn olur maórÿmí[-i] hem-rÀzı gördükce	Bu muèciz nükteler Maóví ôuhÿr itdükce òÀmeñden İder aèdÀ taèaããub sübóa-i iècÀzı gördükce	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
105a	Maóví	NiåÀr itdükçe nÀz [u] èişveñe maàrÿram incinme Dili bí-ãabr ider yÀruñ nigeh pür-şÿram incinme	Yine èarø eyledüm Maóví gibi ben nükte-i rÀzum Anı gÿş it yine var luùf idüp maèzÿram incinme	mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün mefÀèílün
105b	Maóví	Áyíne-i maóabbet óüsn-i cefÀ degül mi YÀ zaòm-ı nÀ-ümídi luùf-ı vefÀ degül mi	ŞÀdem ki óaşr olınca olmam òalÀã àamdan Maóví belÀ-yı èışúı özge hevÀ degül mi	mefèÿlü fÀèilÀtün mefèÿlü fÀèilÀtün
106a		Teşríf idicek òÀneme ey mÀh-liúÀ Bilmem n'ola óikmet-i be-kef tía-ı cefÀ	El-minnetu lillÀh ki hele görmüş[i]señ Teşrífle bu òÀküñi iúbÀle sezÀ	mefèÿlü mefÀèílü mefÀèílü faèul

EK 2- *MECMÛ'A-İ GAZELİYYÂT*'IN ORİJİNAL NÜSHASI

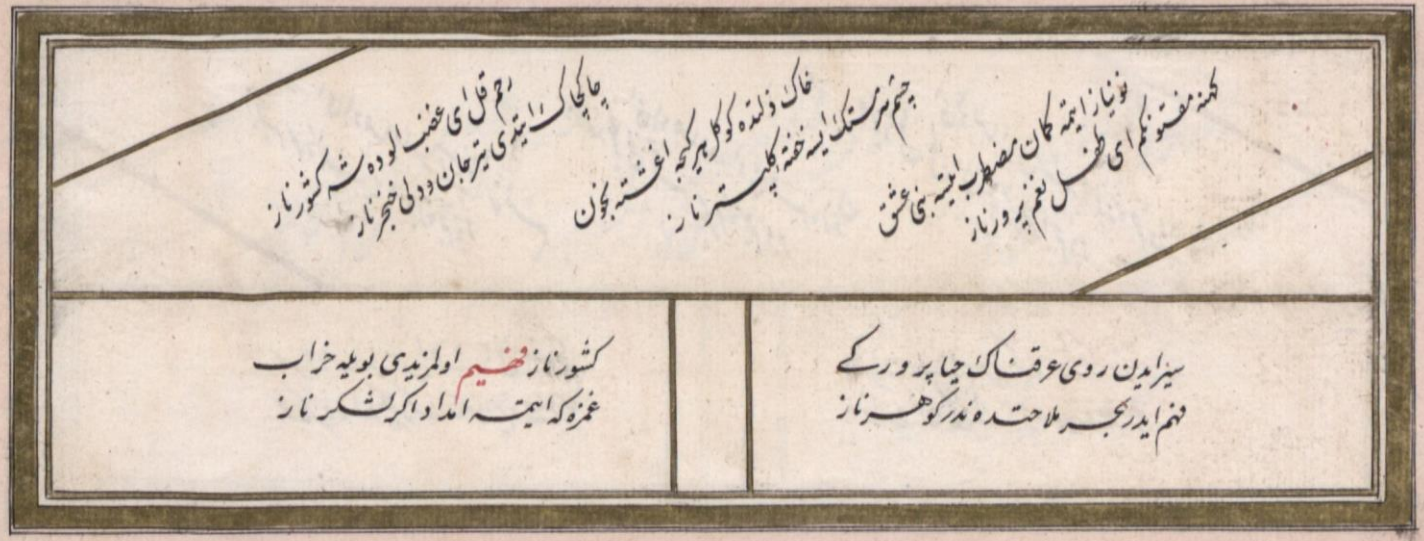
ای شاه تغافل چه ملکت فتنه
یک نکته کای دل روی براه ایت

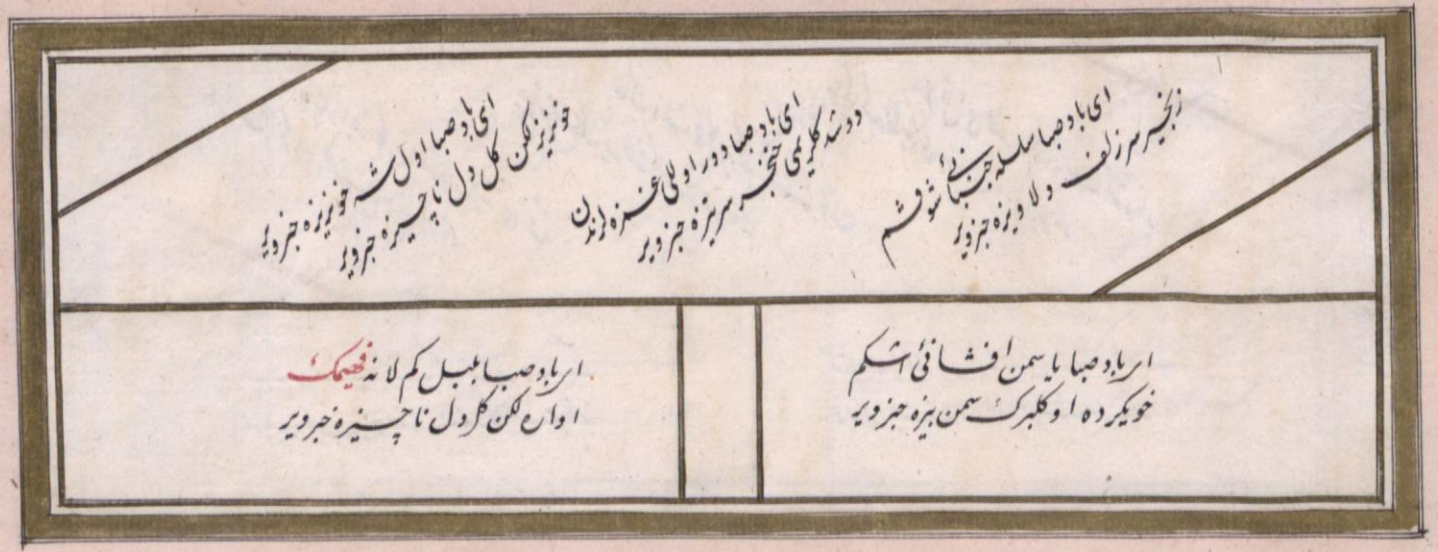
اتش رخی شد و فروغ غضب تندک
ای دل مگر یم دیوی یا قوت رویه شاه ایت

برگزه کلوب حسنبتی تا به نگاه ایت
ای بیدل جان حالی دار مگر که بتاه ایت

کورکریه ایله چاک کریبان وفغان
مجنونکه ده برنظر حوصله کاه ایت

حالک کوروب ایرسکه اولشاه ترحم
بیچاره فیضا ایله کومیني پناه ایت

چاچاک ایتدی یرجان ودلی خنجر ناز
رحم قل ای عجب الوده شه کشور ناز
خاک دلده کوکلیمز کیمه اغشته بکن
چشم مرستک ایله خفته چکلستر ناز
کلمه مفتونم ای طفل نمکپرور ناز
قونیار ایتمه کمان مضطرب ایتمه بی عشق
سیرامدن روی عرقناک چیاپرورکی
فهم ایدر بحر ملاحتده ندر کوهر ناز
کشور ناز فهیم اولمزدی بویله خراب
غمزه که ایتمه امداد اکر لشکر ناز

ای باد صبا سلسله جنبانی شوقم
زنجیر مرا زلف دلاویزه جزویر
ای باد صبا دور اولی غنچه زبان
دوشه گلریی تخجسر مریزه جزویر
ای باد صبا اول شه خونیزه کن
خونیزه کن گل دل ناچیزه جزویر
ای باد صبا یاسمن افشانی اشکم
خو کرده او گلبرگ سمن بیزه جزویر
ای باد صبا بلبل کم لانه فهیمک
اوان کن گل دل ناچیزه جزویر

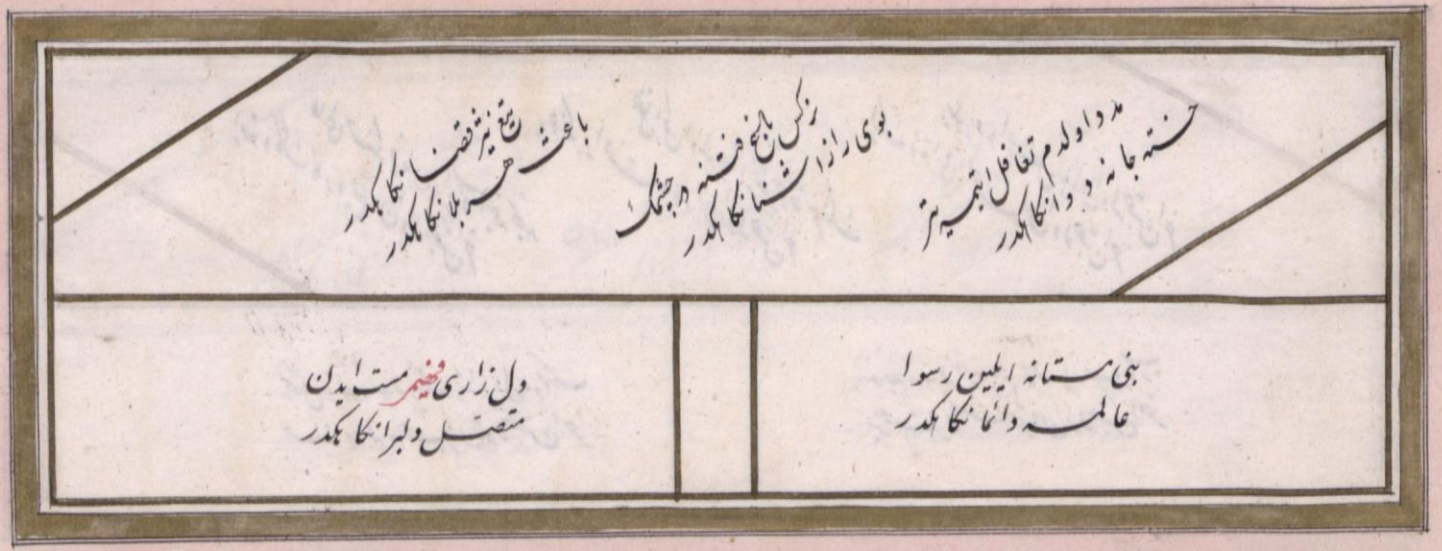
عالمی حسنکه فرمان برایدوب ایتمه یکسه
ایتدوکلک کاره پیشمان اولمه جقسن اخر

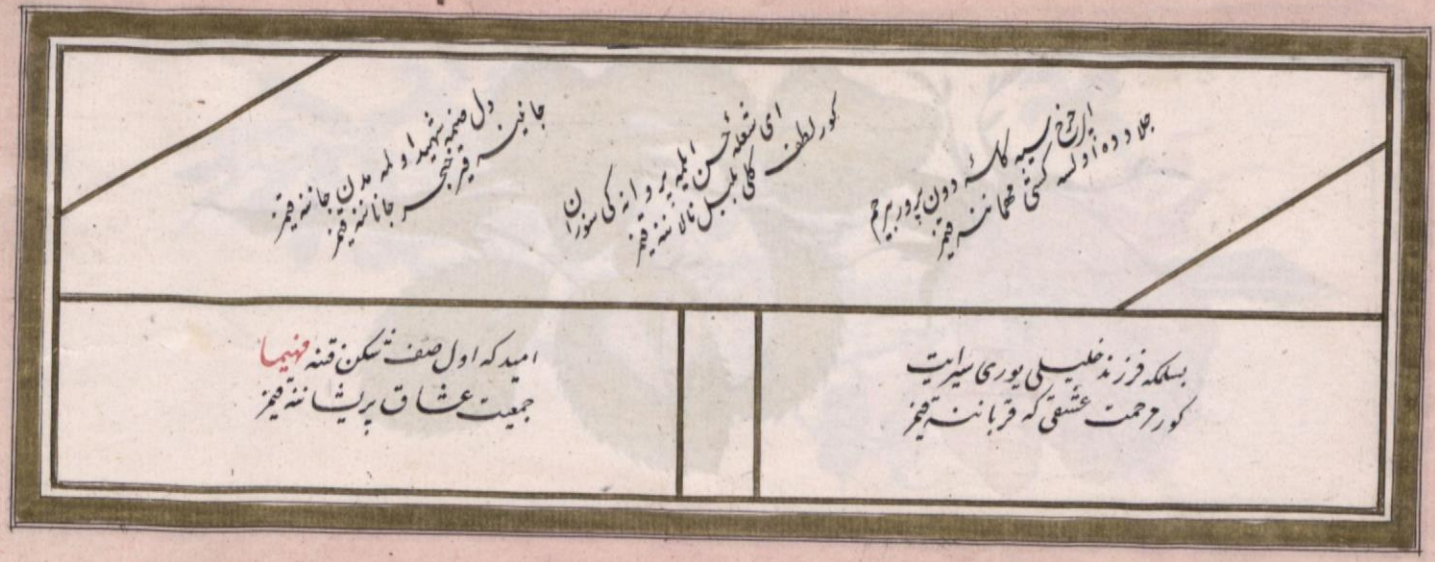
طفل ایکن اولمه جغایتمکه چرخه ننگ
یوقسکه برافت دوران اولمه جقسن اخر

یکلک زندانی ایچره ان اولمه جقسن اخر
یلورم واصل جانان اولمه جقسن اخر

عقل اولده اولورسک ینه زوال اوملک
حسنه واله وحیران اولمه جقسن اخر

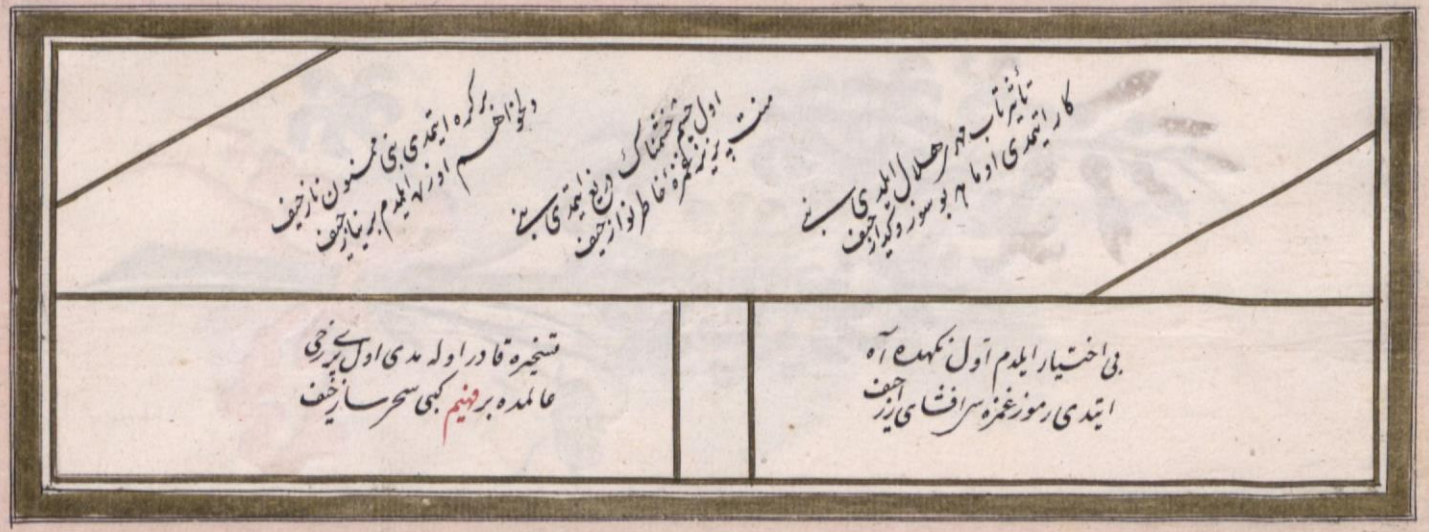
وجد زهره یله مطرب ایلمه یارب یارب
برهنرله صنعتخوان اولمه جقسن اخر

بنی مستانه ایلین رسوا
عالمه دائما نگاه کدر
دل زاری فهیم مستایدن
متصل دلبرانگاه کدر

بسکه فرزند خلیلی پوری سیرابیت
کور رحمت عشقی که قربانه نه چیز
امید که اول صف تسکن قتنه مهیما
جمعیت عشاق پریشانه نه چیز
ای شعله خس ایلیم پروانه ی سوزان
کور لطف گلابیل غلانه نه چیز
جانیز فدا بخشه جانانه نه چیز
دل صفحه شهداو لمه مدن جانانه نه چیز

تا اثر تاب مهر جمال ایلدی سنی
کار ایتمدی او ماه بو سودیکی از حیف
اول جسم خشتناک دیو ایتمدی سنی
مست پر زنگوله غاطر نواز حیف
دلخواهم اوزره ایلدم پریناز حیف
بی اختیار ایلدم آول نکهت آه
ایتمدی رموز غمزه سرافشای راز حیف
مسخره قادر اولمدی اول پری رخی
عالمده برفهیم کبی سحرساز حیف

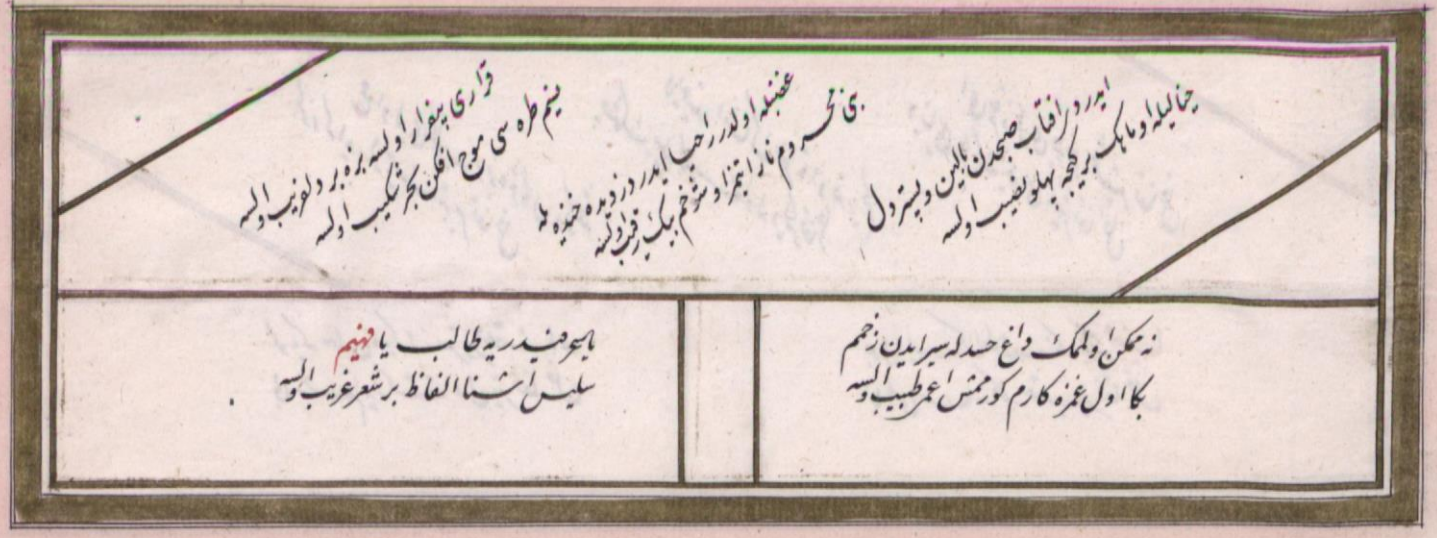
ای غمزه ری جوهر شمشیر تغافل
دنیای بلا کیلدی تأثیر تغافل

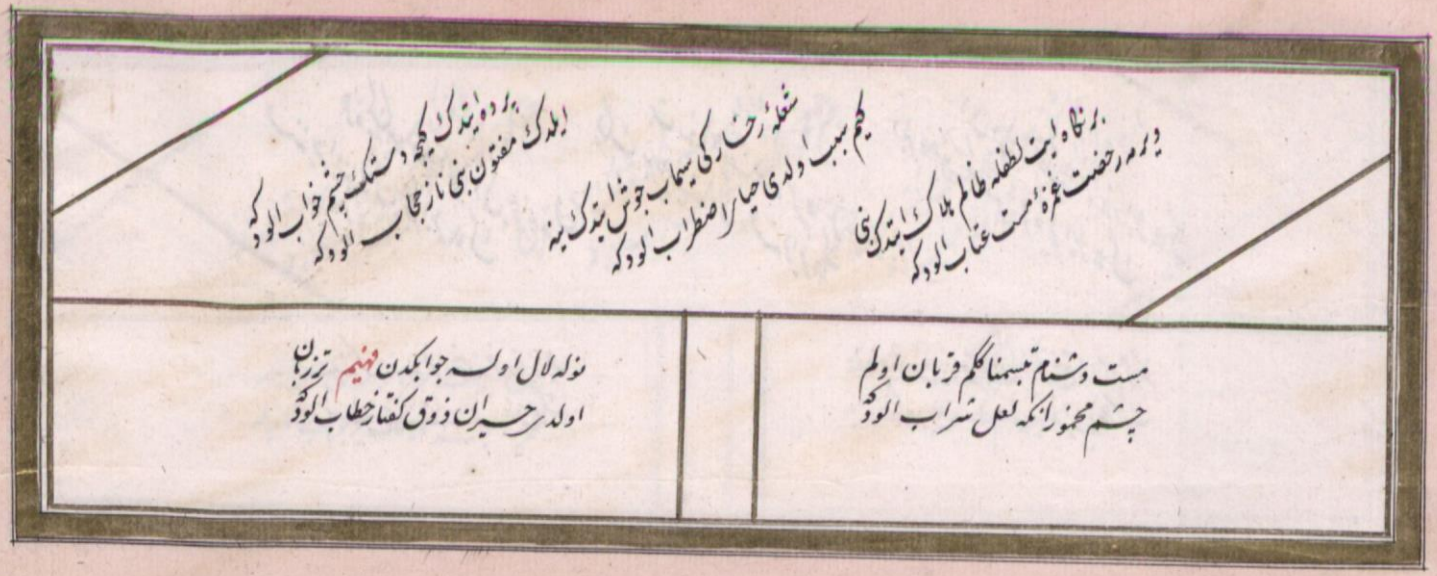
لایعقل امساک نظر تا او قدر یکم
چشمک بیله کاسع اولدیکر تغافل

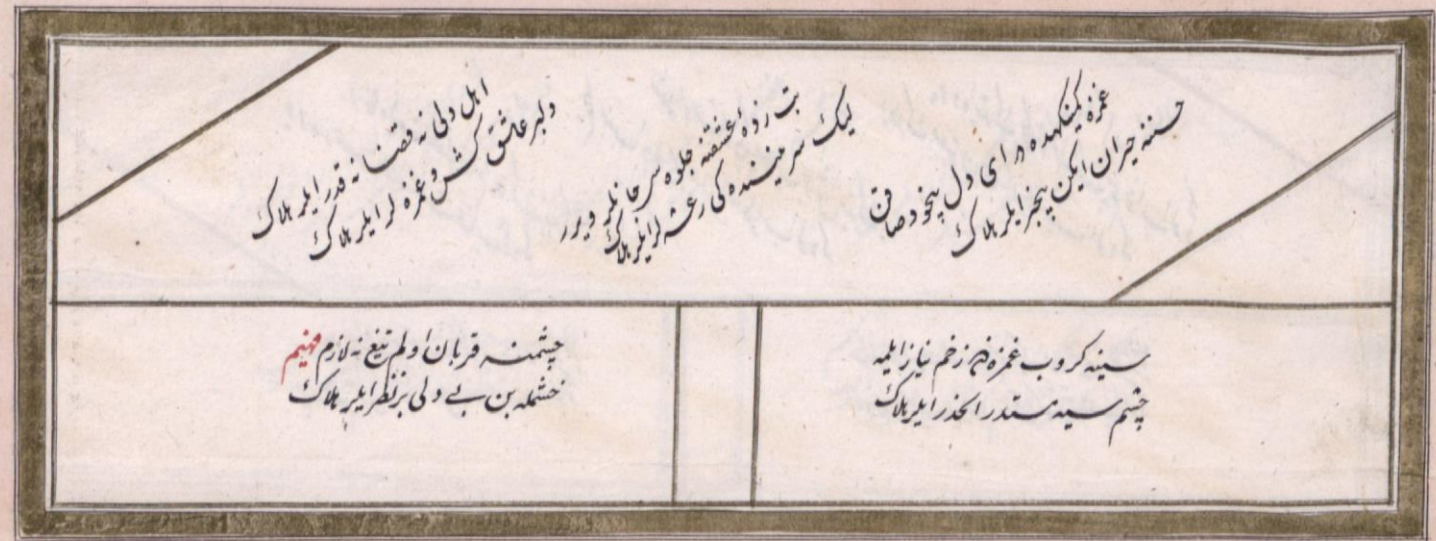
بکزر که ایدر زینهار تیرم تغافل
چوق اولدی کلوب ایره ژکان ولکشه

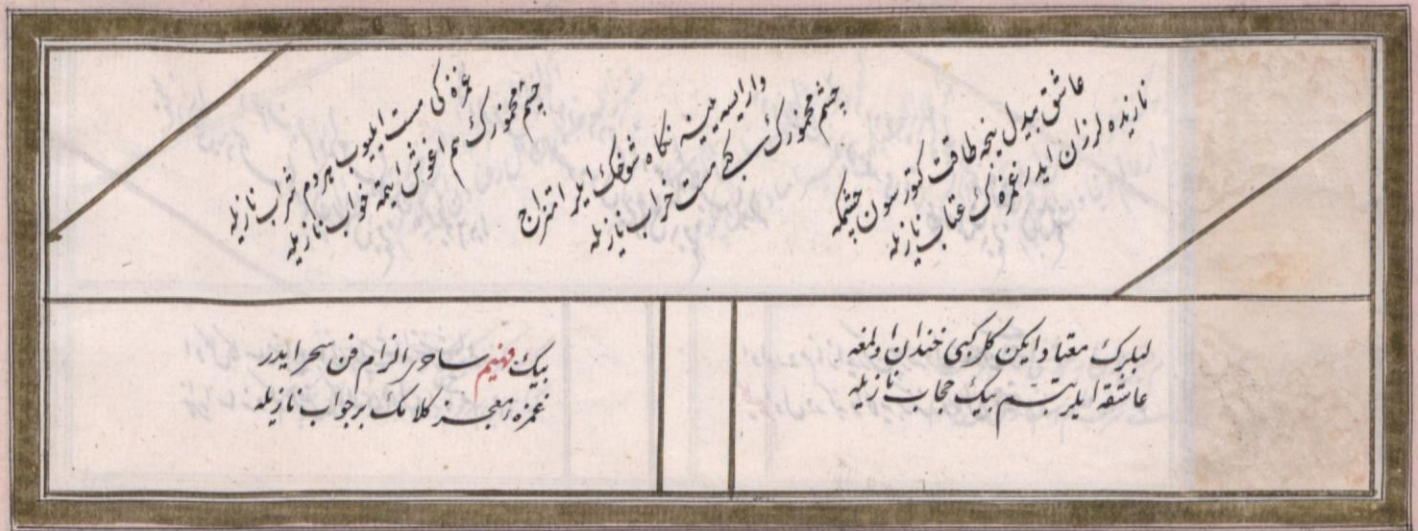
کوبا که همان ناوک ستزیر قتادر
بی رحم ایدر کشته دلی تیر تغافل

بویله ایسه کر لطف نکه باکه فهمیا
قابلمی سانه کلمه تعقیر تغافل

ز خلیله او مایک بر یکجه پهلو نصیب اولسه
ایرر در افتاب صبحدن یالین دیلبرزدل
عجبنله اولدر راحت ایدر دردیده خنده
بی نجه دم نازایتمز او مرخم یک قرباد نه
یتم ماه سی موج افکن بحر شکیب اولسه
ذکری پیغمبر اولسه بره بر دلغریب اولسه
نه ممکن اولمیه داغ حسد له سیر ایدن زخم
بکا اول غمزه کارم کور مش اعمر طبیب اولسه
بحر فیدر یه طالب یا فهیم
سلیس اشنا الفاظ بر شعر غریب اولسه

غمزه یکشمه ای دل پیخود صادق
حسنه چران ایکن پیجز ایلر هلاک
یک سرخنده کی رعشه ایلر هلاک
بت زده عشقه جلوه سر خانه دیرر
دلبر عشق کش و غمزه لر ایلر هلاک
اهل دلی نه فقت نه قدر ایلر هلاک
سینه کروب غمزه خجر زخم نیاز ایلیه
چشم سیه مستدر اکذر ایلر هلاک
چشمنه قربان اولم تیغ نه لازم مهنم
خشمله بن بی دلی بر نظر ایلر هلاک

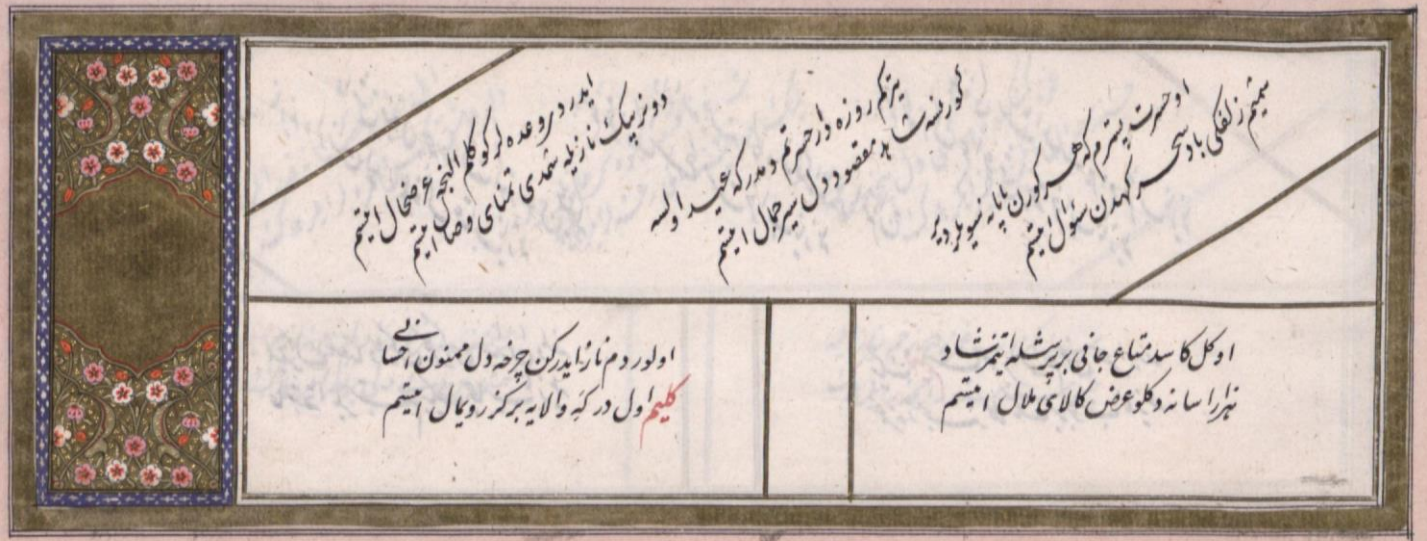
عاشق بیدل بپنجهٔ طاقت کجا سون چشمکه
نازنده لرزان ایدر غمزهٔ خونریز نازیله

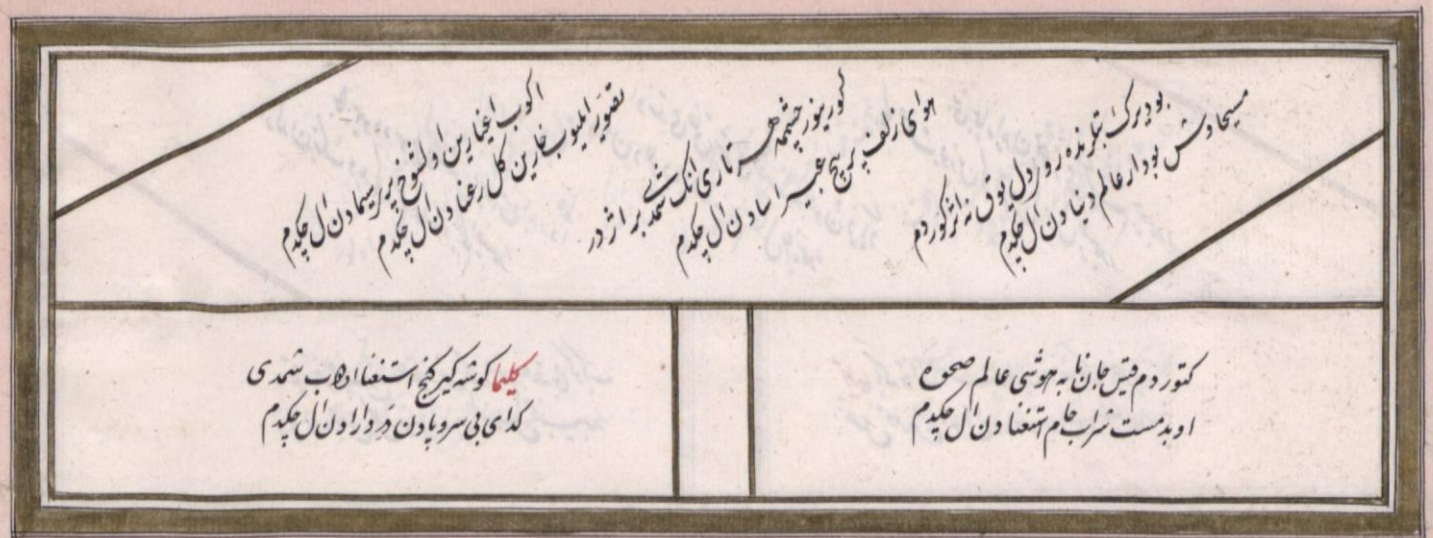
چشم مخمورک نه مست خراب نازیله
دایسه مینه نگاه شوخک ایلر امتزاج

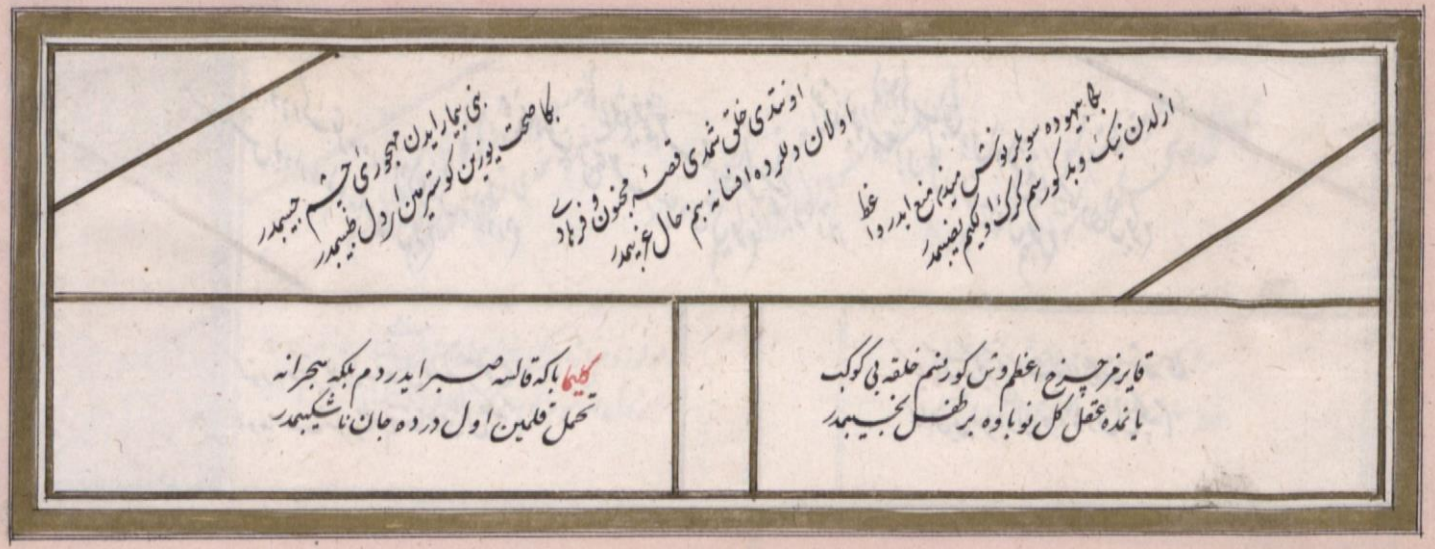
غمزهٔ کی مست ایلیوب بردم شراب نازیله
چشم مخمورک هم اغوش ایمه خواب نازیله

لبلرک معنا دایکن گلرکبی خندان دلمغه
عاشقه ایلر تبسم بیک حجاب نازیله

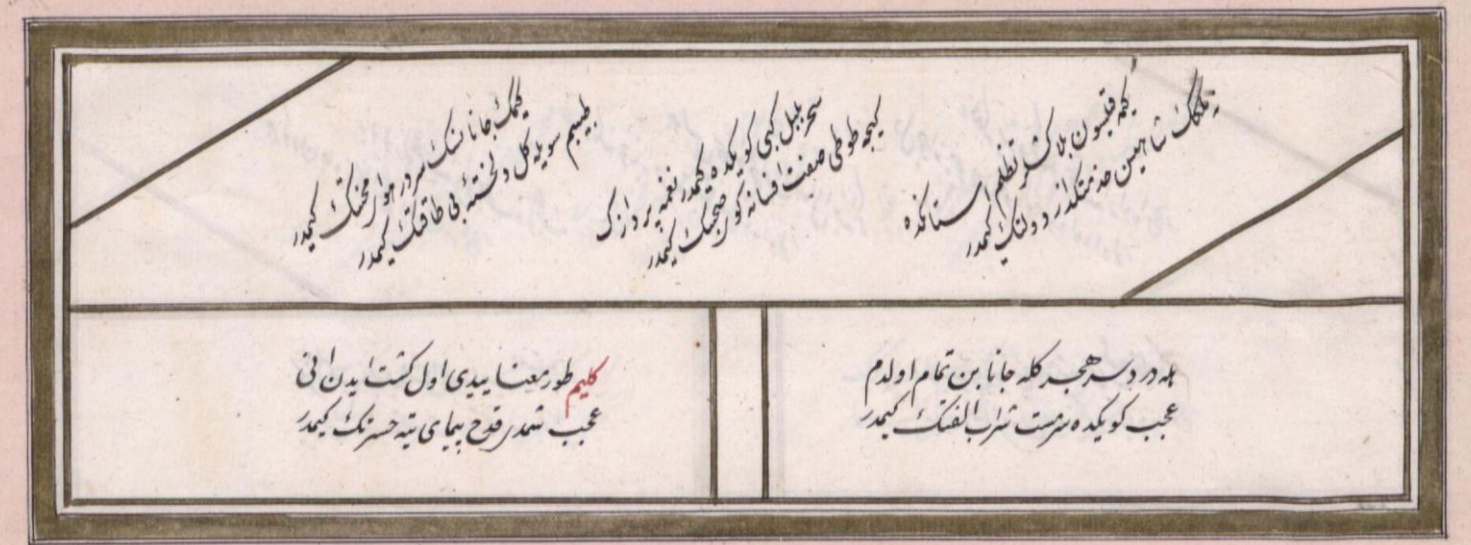
بیک مفهیم ساحر الزام فن سحر ایدر
غمزه معجز کلامک برجواب نازیله

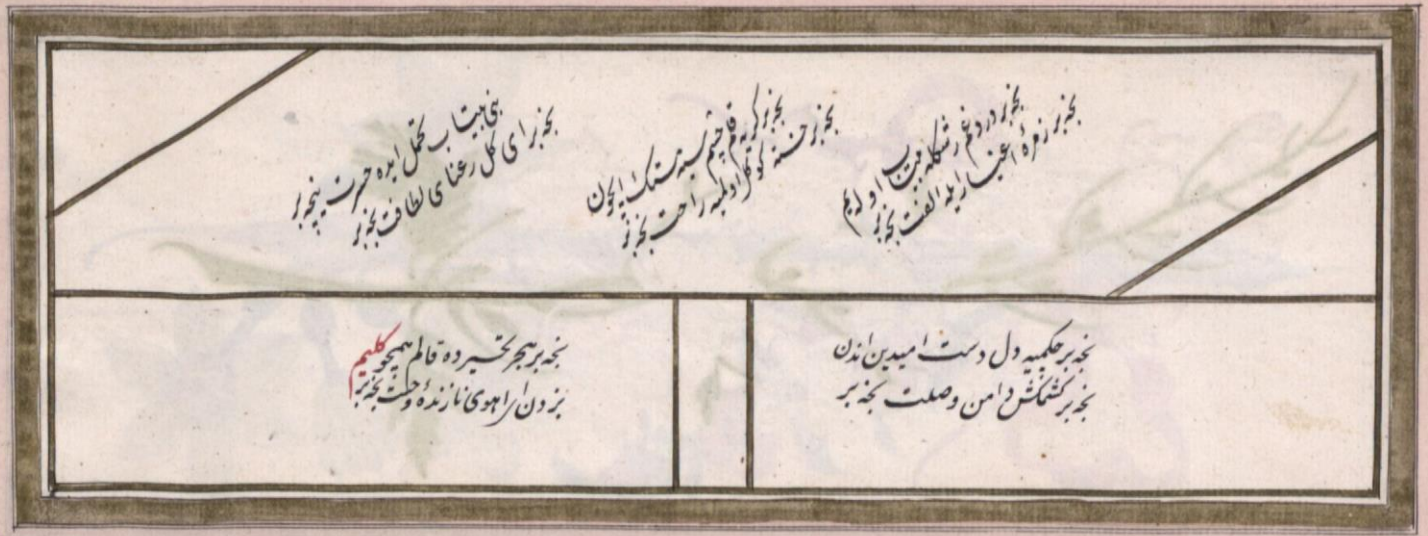

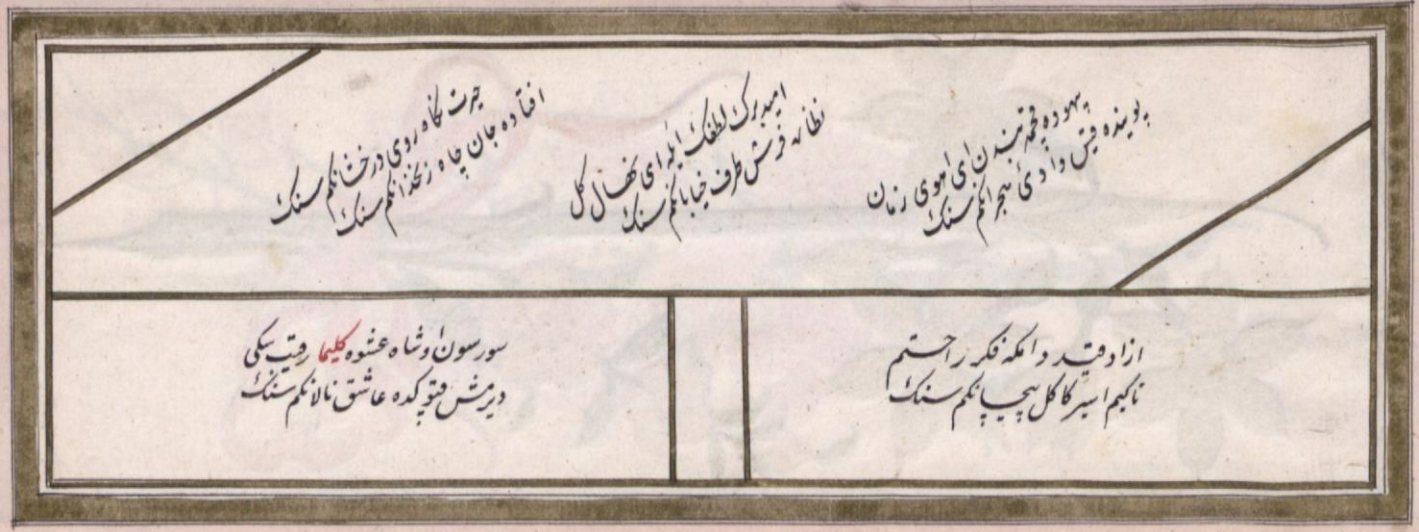

هر کو رن چاه زخلق ناکی افتاده اولور
بوده در رغبت اویسف دلو رغبت
هوس بجده فخرت وصال ایتسه اکر
رنک قنابه حسرت بکا سجاده اولور
دل چو آینه پنجون یلم او سوداده اولور
رنکه بنده پکن بیچه ازاده اولور
کفر ایکن مذهب عشق ایچره امید راحت
بنجون ارباب محبت اوتمناده اولور
ویرمدین جانی دوشدی طمع خامه کلیم
میوه وصلنز اول صاندیکی دنیاده اولور

بهار در دو سه هجده کله جانا بن تمام اولدم
عجب کویکده سرمست شراب الفک کیمدر
کلیم طور معنا یدی اول کشتا یدن انی
عجب شمدی قدح پیمای تیه حسرتک کیمدر
بحر پیل کبی کویکده دیکمدر نقطه پروازک
کیجه طولی صیفت فسانه کوز صیحک کیمدر
تبسم سویدکل دلخسته نی خاقانک کیمدر
بحمک جانانک سروده هوا محتک کیمدر
بحمک قیصون یاکز نظم اسنا کده
تبحمک شاهین همت تکه زدونک کیمدر

بجز درد و غم و حسرت بجز
بجز آزردگی و خستگی بجز
بجز رسوائی و بدنامی بجز
بجز رنج و عنا و کلفت بجز
بجز آزار و جفا و محنت بجز
بجز ای گل رعنای لطافت بجز
بجز بر حلقه دل دست امیدین اندن
بجز بر کشمکش دامن وصلت بجز بر
بجز بر هجر تحیر زده قالم هیچ کلیم
بجز بر زون راهوی نازنده وحشت بجز بر

پویه وزه قهقه تیزپای موی زمان
ایمبورک لطف ایوای نخل گل
جرعه گاه روی درخت نام سنگ
ازاد قید دامگه فکر راحتم
ناکیم اسیر گاکل پیچ پیچ نکم سنگ
سورسون وشاه عشوه کلیما رقیت سکی
دیرمش فتوکده عاشق نالانکم سنگ

ز گل سن ایلمجه استم نگم شاد و کام اولسون
شراب شادمانی عاشقه تسنیم و جام اولسون

فلک دور کده یاوس صفا رخاطر زباری
نه دلده درد و غم نه اله ده درد جام اولسون

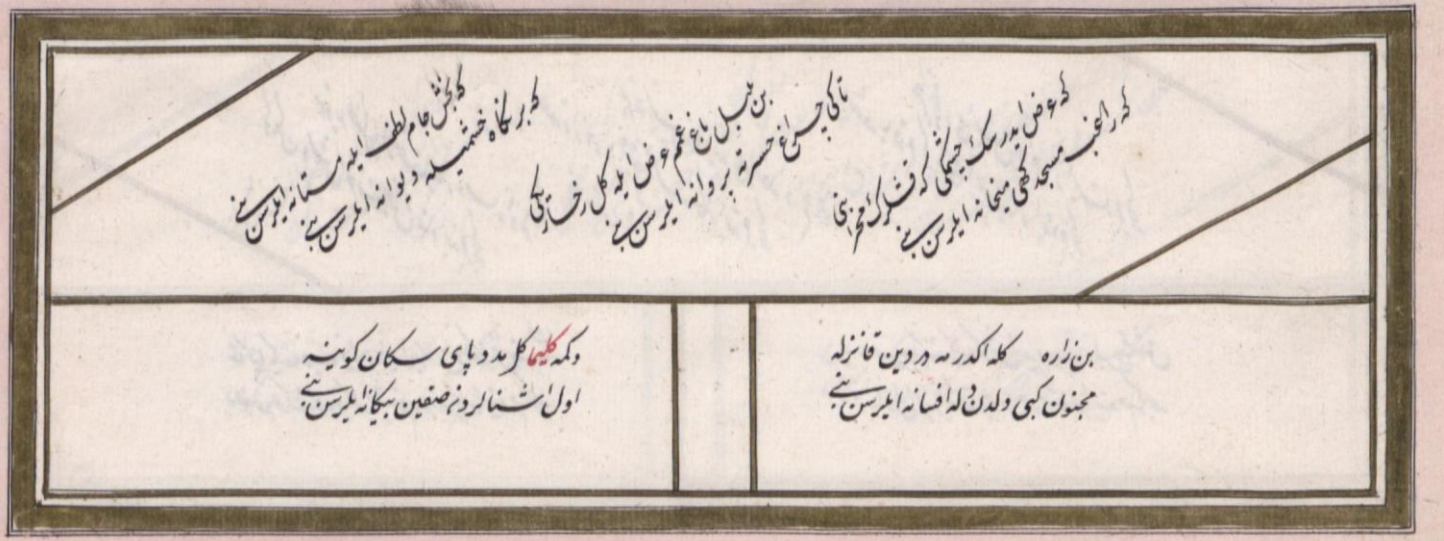
ز گل از اوه رخ دل ز گل پابست دام اولسون
به محنت سیر دانه خال سیاه کدر

قوجوار میتون جفاسن چکدن مجتمع همان اردل
ایدن سرگشته اول سرو روان خوش خرام اولسون

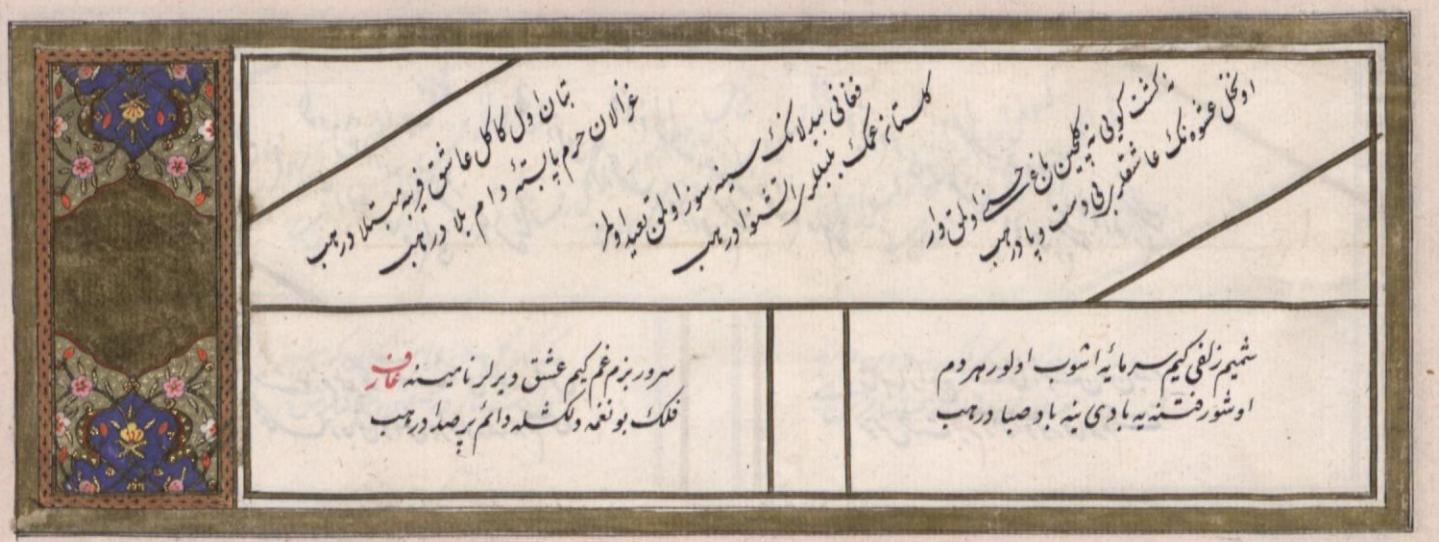
انی ولدروک امار شکله دشمن هلاک اولدی
کلیم زاری ممنون ایندک عمرک مستدام اولسون

ناکی ساقی تحمل دم او دمدر که این
دامن رحمت شکست ساغر عصمت بوکون
سجده شکرایت کلما باندی قندیل مراد
صالدی دیر جانه اول تب پر تو عزت بوکون
اخر اولدی شورشن بزم شراب اشتیاق
سایزن اکشت ایدی رشکر حسرت بوکون
زلج طالعدن کورندی زیر دصلت بوکون
ژاژدهم خلل زین وقت اولدی مضمحل
اولدی تازه کهنه داغ جان بی راحت بوکون
کلدی بیک تازه اول کلفتجه افت بوکون

مست نازم بلبد مکه مقصفای کیف ایمش
نغمکار جان و دل هراولور صاندم سنی
شاهبازاوج استغنا ایشن سن بلدم
مونس حست کلیم زاراولور صاندم سنی
نخل نازم بن قریخاراولور صاندم
قوقدم بلبرک رخسارک صقندم خاطرک
قوچدم موی میانک یاراولور صاندم
عذر وصلک بلدم عجزاراولور صاندم
الکدم داغ اورزه داغ اتش هجرک بنه
وحسم زخم دل بیمار اولور صاندم سنی

شمیم زلفی کیم سرمایهٔ شوب اولور هر دم
او شور فتنه یه بادی نیه باد صبا درهب

سرور بزم غم کیم عشق دیر لر نامینه عارف
فلک بو نغمه دلکشله دائم پر صدا درهب

اوکلی غرور نازک عاشقلر ایچون یاغی حسن اولمق دوار
دکشت کوی پر گلکن یاغی حسن اولمق دوار

فغانی بیدلانک سینه سوز اولمق تعجب اولمز
کلستان غمک بلبلری اشنوا درهب

غزالان حرم پابسته دام بلا درهب
بتان دل کاکل عاشق فریبه مبتلا درهب

دل نه خویندر او شوخ چشم فتان بیلور
احتراز ایتمه گناه فتنه کاردن دولی

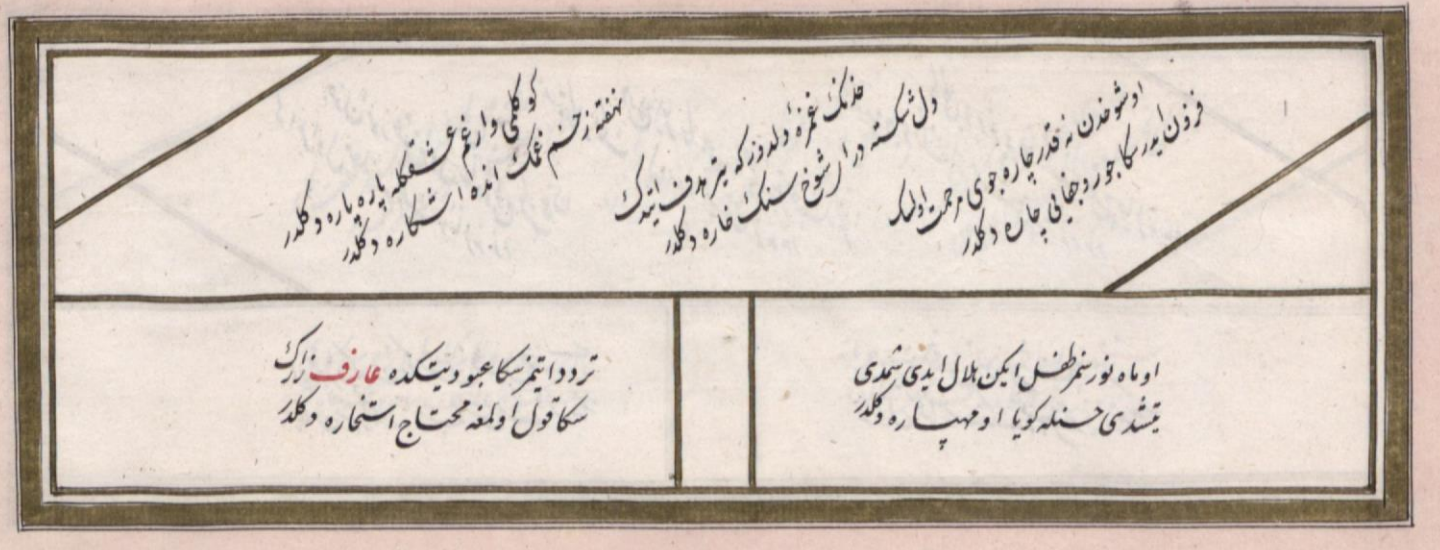
اول طبیب سنگدل اولمز فخار علاج
خسته درد غمک اما که درمان بیلور

قیس و فرهاد ک نه کوه نه بیابان بیلور
وادی عشقک کوکل پر راه اسان بیلور

مشعور اولسه نه دکلو مستی اندوهله
عاشق سرگشته راه کوی جانان بیلور

اولمه همدرد اظهار ایلمز حال دلین
راز دار عشق اولان عارف زبان بیلور

باعث او زوق بی باکی دلد رینه
صاغه چیل خطی اثار شکست عشق در
نبل زلف سمنا جلوه گاه وشنه در
زکس اشوب زاجار نشست عشوه در
اول شه عاشق قزیم می پرست عشوه در
که خمار الودنازه گاه مست عشوه در
عاشق بی دلده طاقت اور مرتاب چشمنه
اول سیه مستم نیه خنجر بدست عشوه در
صونمه ساقی عارف اشقه یه پیمانه کیم
عاشق دیرینه درمست الست عشوه در

او ماه نو ز سمر طفل ایکن هلال امیدی شمدی
تیشدی حسنله کویا او مهپاره دکلدر

ترددا تیمز سکا عبود دیکدم عارف زارک
سکا قول اولمغه محتاج استخاره دکلدر

دل شکسته در ارشوخ سنک خاره دکلدر
خدنک غمزه دلدوزکه بر هدف نیتدک

نهفته زخم غمک اندهٔ شکاره دکلدر
کوکلمی داغ غم عشقله پاره پاره دکلدر

جنون امور عشق اول سادہ لوح کز غمزہ
کہ افزاول معلمخانہ نک و نا آموزندہ
ستمکار نک اول بیداد ستمگر آموزندہ
دریغ ایرکاہن زخمی تیر جفا قتلہ
کہ روح جم نک سرمست بی پروا لرندہ
کوکل بو برزم پر شوکت قدح پیما لرندہ
او مہر و کیمدن اوکرسنون فسون عشوہ و ناز
بتان شہر نک ہب عاشق شیدا لرندہ
نولہ ایلیرسہ مشتاق نالہ ہر شب تا سحر عارف
کہ اول کلزار حسنک بلبل گویا لرندہ

جفا معتاد و درد بیحوصله لازمه‌ٔ شکیب بی
اوج بی دوانک چاره سی انجق تحمل

بعید اولمز نگاه اندازلطف اولمق دل نواره
اوطلق ناز پرور یکم نوا موز تغافلدر

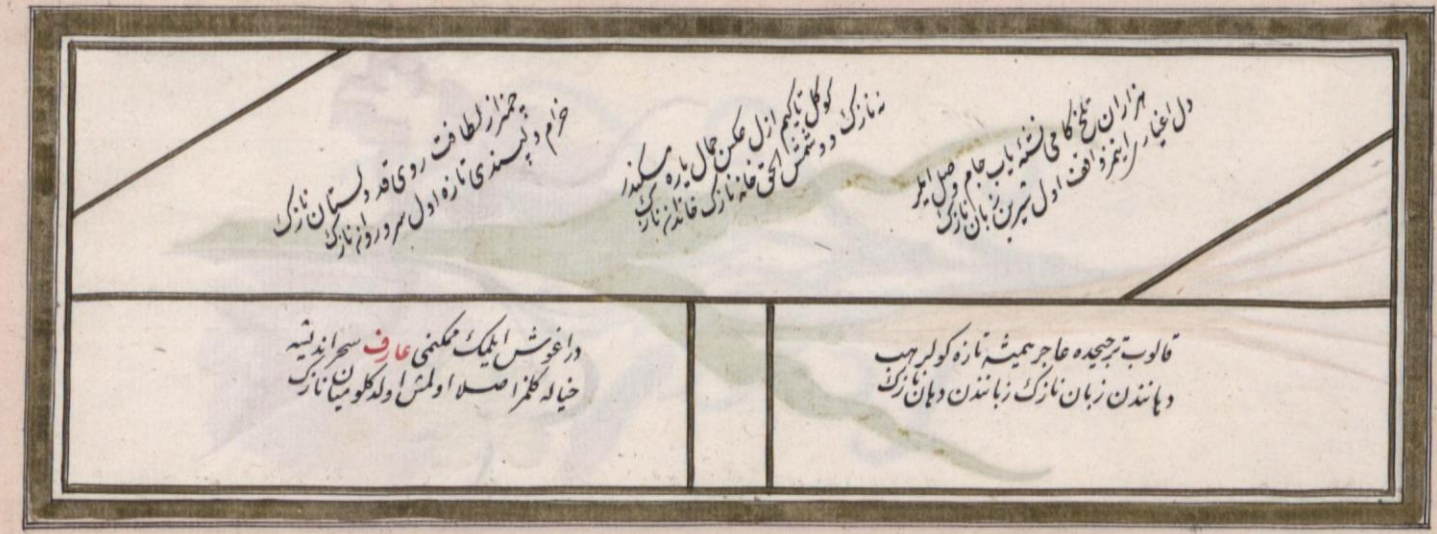
مرادم استماع ناله‌ٔ پرسوز بلبلدر
نه گشت صحن گلشندر نه سیر طلعت گلدر

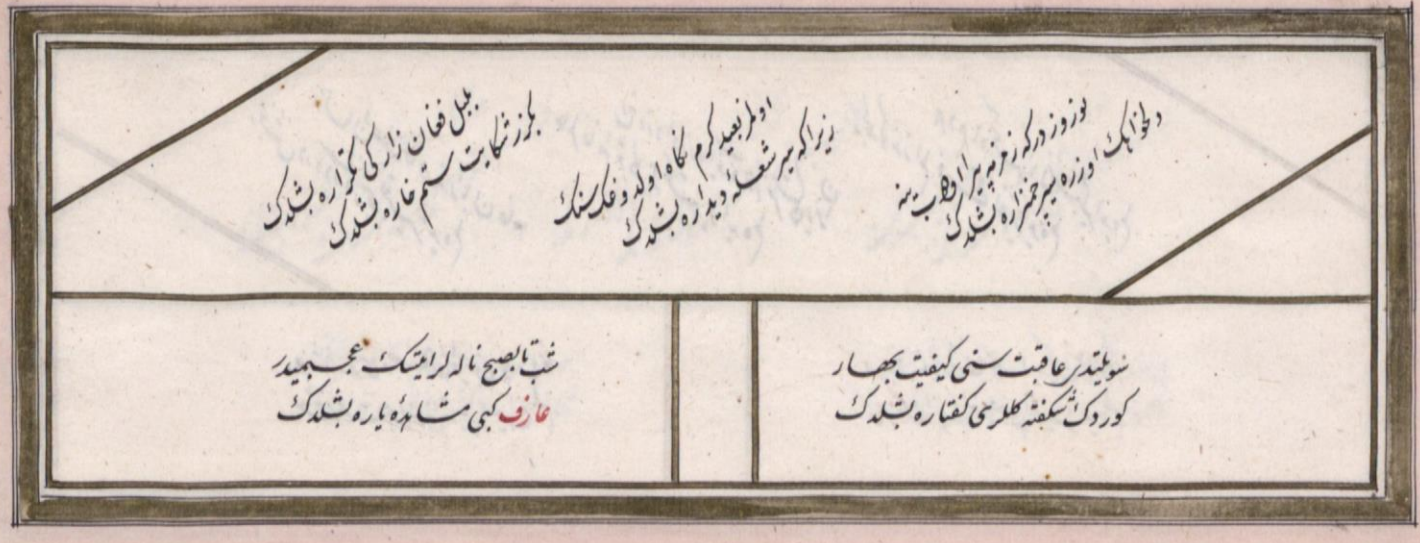
اینا نه التفات پر فریب فتنه جویانه
او دزدیده نگاه مرحمت محض تغللدر

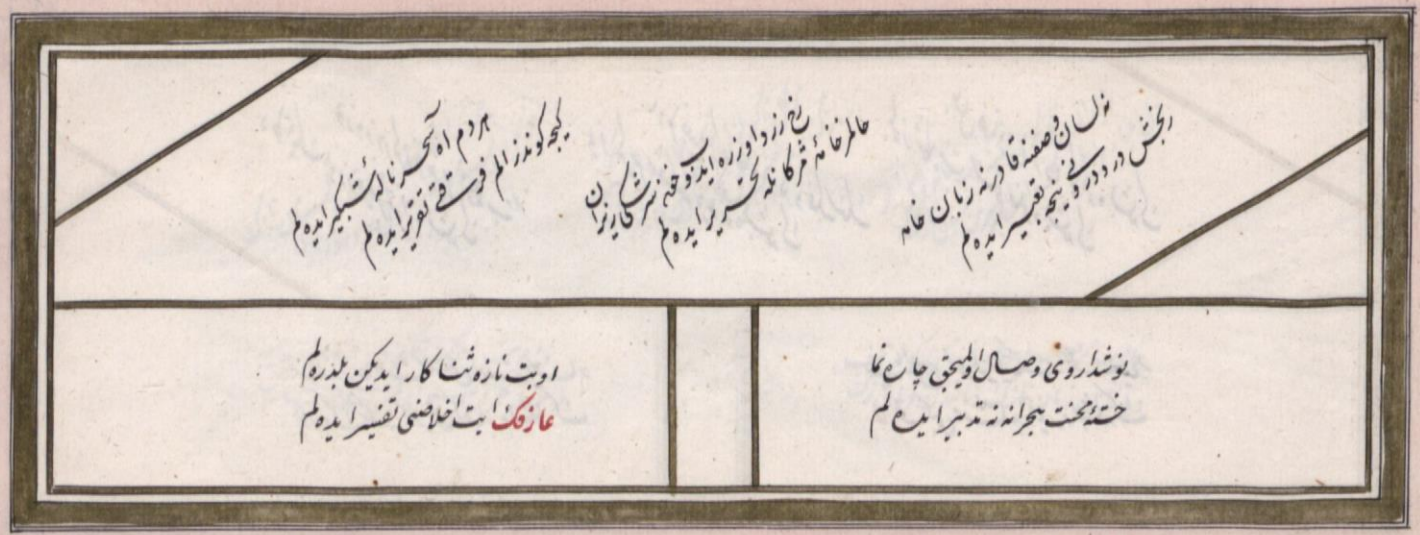
ایدر هر دمده خامه‌گ طرح رسم سیاه کاری
سنگ ای عارف ساحر دونگ چاه بابلدر

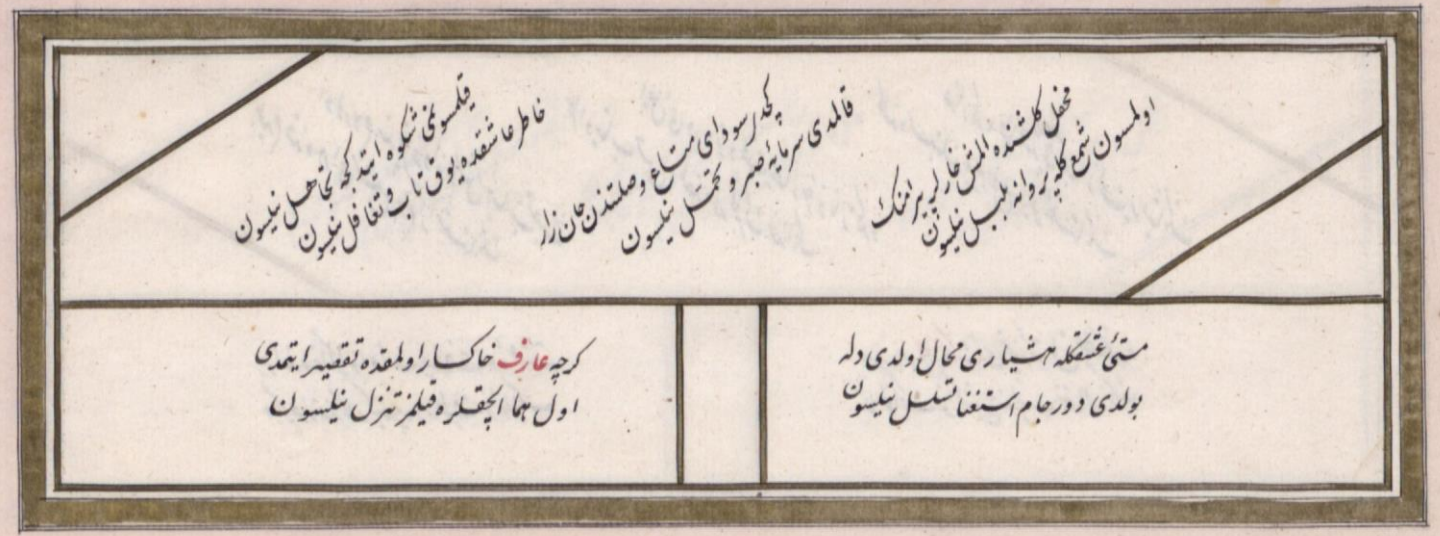

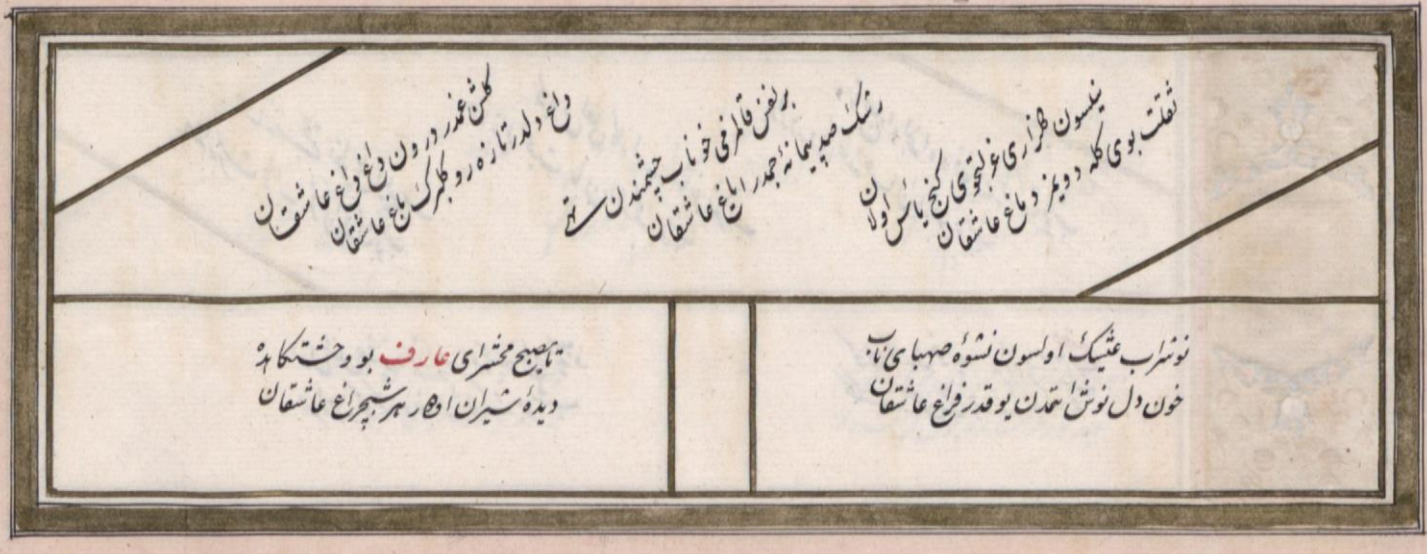

ز ان صفحه قاصر زبان خامه
از بخش و درد و بیخ تقصیر ایده لم
عالم خانه ثرگانه تحریر ایده لم
بیچه کوندز الم فرسخ تقریر ایده لم
نوشدار وی وصال المیچی چاره نما
خسته محنت هجرانه ته تدبیر ایده لم
اوبت نازه شناکار ایدیکن بلدره لم
عارفک ایت اخلاصنی تفسیر ایده لم

مستی عشقکله هشیاری محال اولدی دله
بولدی دور جام استغنا تسلسل ینیلسون
کرچه عارف خاکسار اولمقده تقصیر ایتمدی
اول همما ایچکلره قیلمز تنزل ینیلسون
فخل کلشنده الش خار ایله ترنک
اولمسون شمع کلپروانه بلبل ینیلسون
قالمدی سرمایه صبر و تحمل ینیلسون
پکه رسودای متاع وصلتدن جان زار
خاطر عاشقده یوق تاب و تغافل ینیلسون
قیلمسون شکوه ایتمه کیم بی تحمل ینیلسون

افسانهٔ مجنون تطویل ایلیوب
ولدار مست خواب گران ایلدک بوشب

کی بوس لعلی کاه لب ساغر شراب
جانانه ایله صحبت جان ایلدک بوشب

تا صبح ایلیجاه و فغان ایلدک بوشب
راز درونی خلقه عیان ایلدک بوشب

اول طفل عشوه باز ایله بازیچه طرح ایدوب
مهر لبن کوکلده نهان ایلدک بوشب

کوی نگاری خوابده سیر ایلیوب فضیح
گلگشت صحن باغ جنان ایلدک بوشب

بود دلکو وحشت ایه اول پریی رام ایتیم
بعید کور مکر انساندہ چوق کرامت اولور

نیاز مزنکه التفاتکی کاهی
بولورکه باعث افزونی محبت اولور

بود دلکو یاتق دل زار زار بچره
صیقین جهانی یقر بوبده نار حسرت اولور

وجود ویرمه افندم بخه روایت اولور
بوبنده کی سکا بد نقل ایدرسه دشمن

اوتنه شه یه یلم بخه حکایت اولور
بوزر نکاهه نه خوض نیازه رخصت اولور

جفای هر غم طبیعه ایثار تسلیم
برای خلد فرو جاده رضای صنور
برنو عهد وفاق پیمده تردد دیدار
جهانی کند ارکی پوشه پیوفای صنور
او شوخ کریه مزی با شمای صنور
دهان اتش د لسوز م تهوای صنور
او غنچه خنده ایدر کریه وفا نمزه
شرشکی شبنم ترا تمز صبا مر صنور
کلامی رنجش دل سمتن ایتمه هب فصیح
فصیح یار عجب عیزه مبتلای صنور

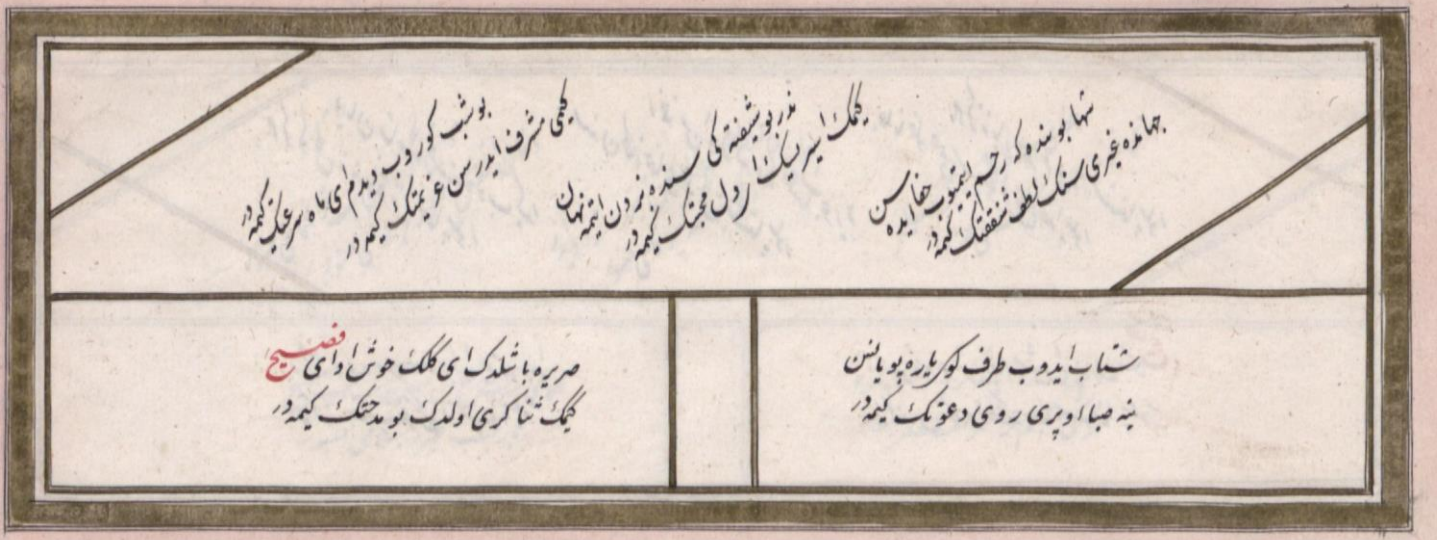
هرگز کو گل نه بیرقه نه رهنما بیلور
بیان شاهراه محبت دلوب کیدر

رخنه سن دلمه کندوکه اسرک جویده
سنمن گلاه بخای کوگل اشنا بیلور

هرگز نه یار بعدم و نه اشنا بیلور
جانا خلوصی سکا بخی خدا بیلور

برلحظه دیده دن نوله دل ایمسه جدا
خاک جناب غرتکی توتیا بیلور

پیموده عوض خواهش ایدرمی سکا فصیح
گندین نگاه لطفکه جانا سزا بیلور

شتاب ایدوب طرف کوهپایه‌دن پویانسن
بنه صبا اوپری روی دعونک کیمه در
صریره باشلدک ای کلک خوش ادای فصیح
کیمک ثنا کری اولدک بو مدحتک کیمه در
کیمک سیر ایدوب شعله‌ی سینه‌ده فردن ایمه نهان
دل مجنک کیمه در
بوشک کوردوب دیدم ای ماه سرعنک کیمه در
کیمی سرشک ایدرسن عینک کیمه در
جهانده غیری سنک لطف شفقتک کیمه در
شها بوسنده کی رحم ایمیوب جفا ایده سن

وضعکن اگلق سنگ ارشوخ بوفا
قاله ارغزه میلکیم هیچ اشتباهم

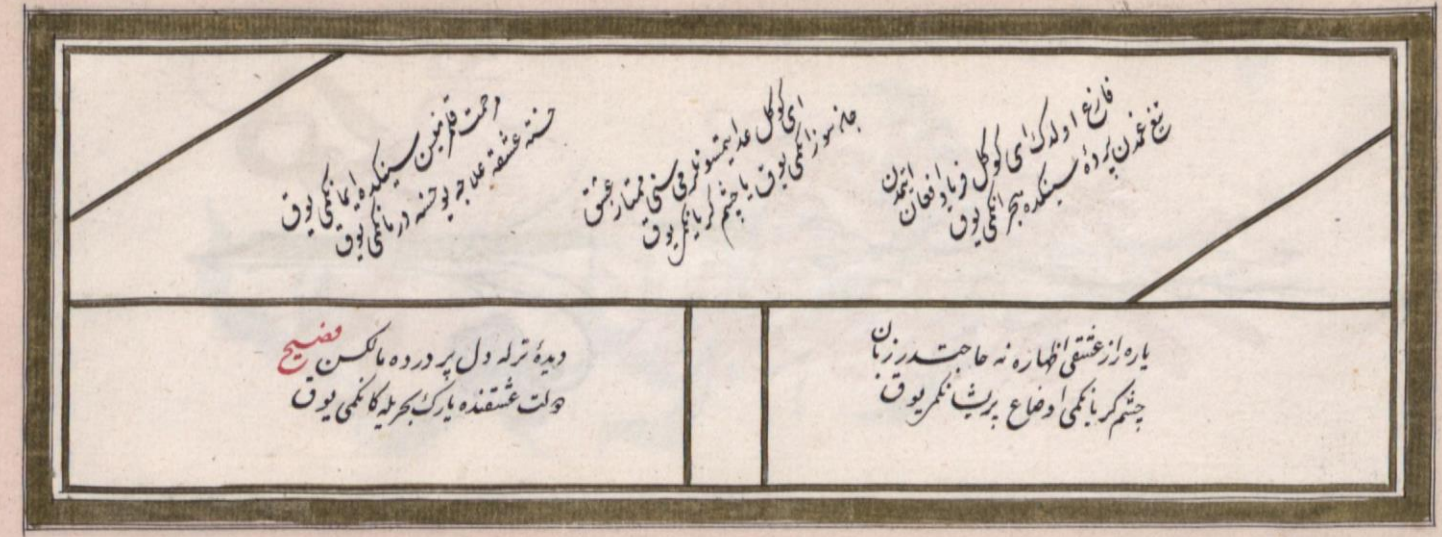
بوسته اولده قاله دود اهم
بر ماهر دیک اتش عشقیله هر کجه

جفا مساعد اولمه ایخت سیاهم
۶ جمال ایتمدی کندی اوماغز

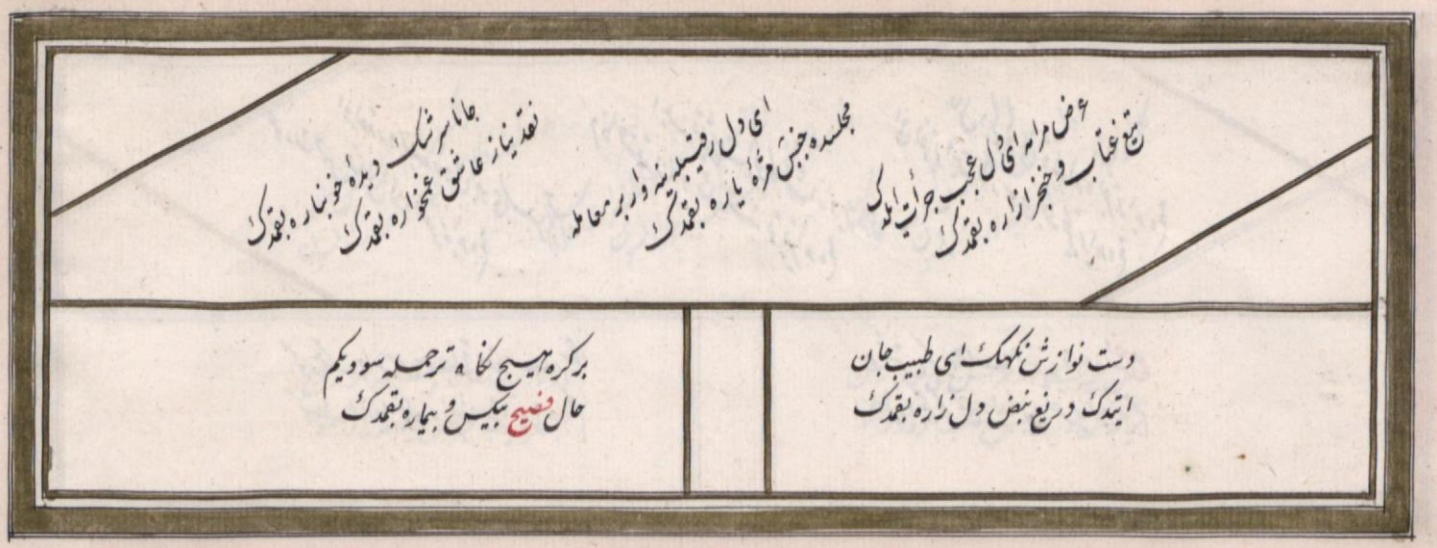
حال دلی سئوالله نه حاجت که دمبدم
سویلیر زبان حاله هر بر نگاهمز

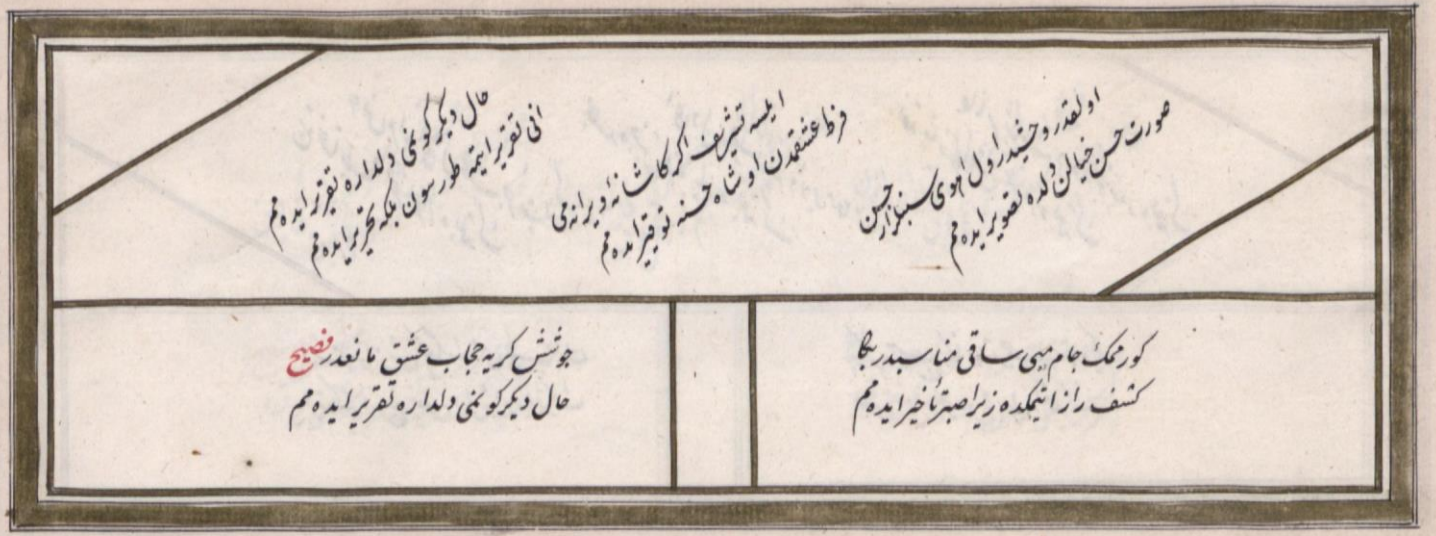
قالمز فصیح غم یه بویله بور ذرکار
برکون درمیدی اچرباد اهمز

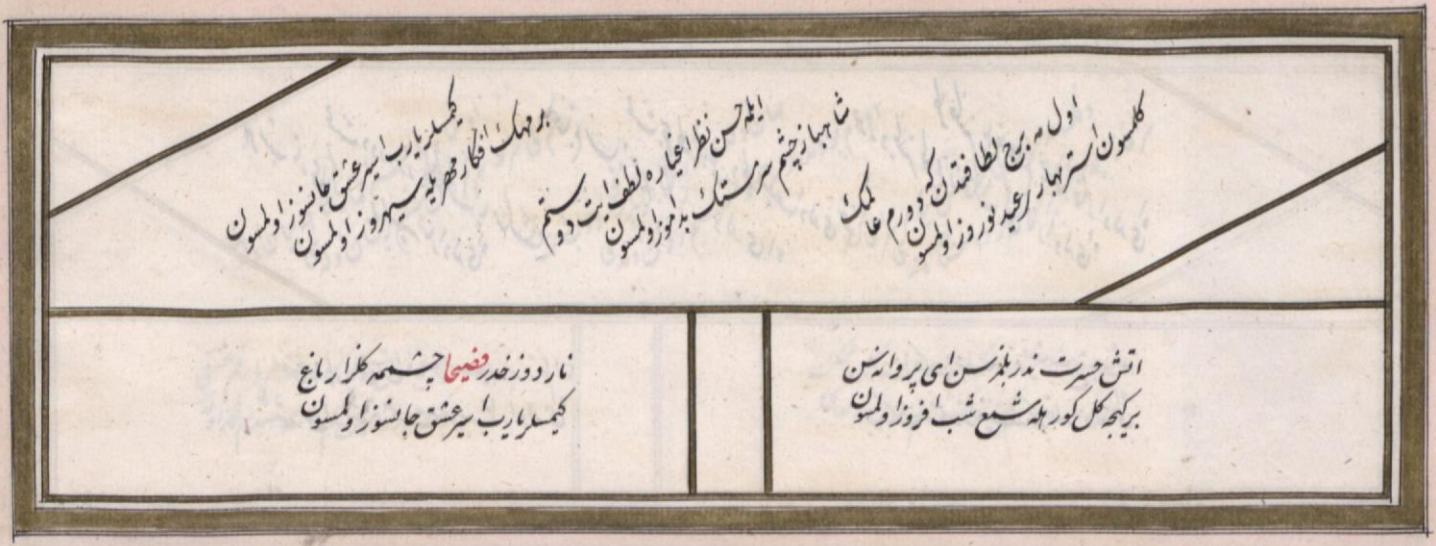

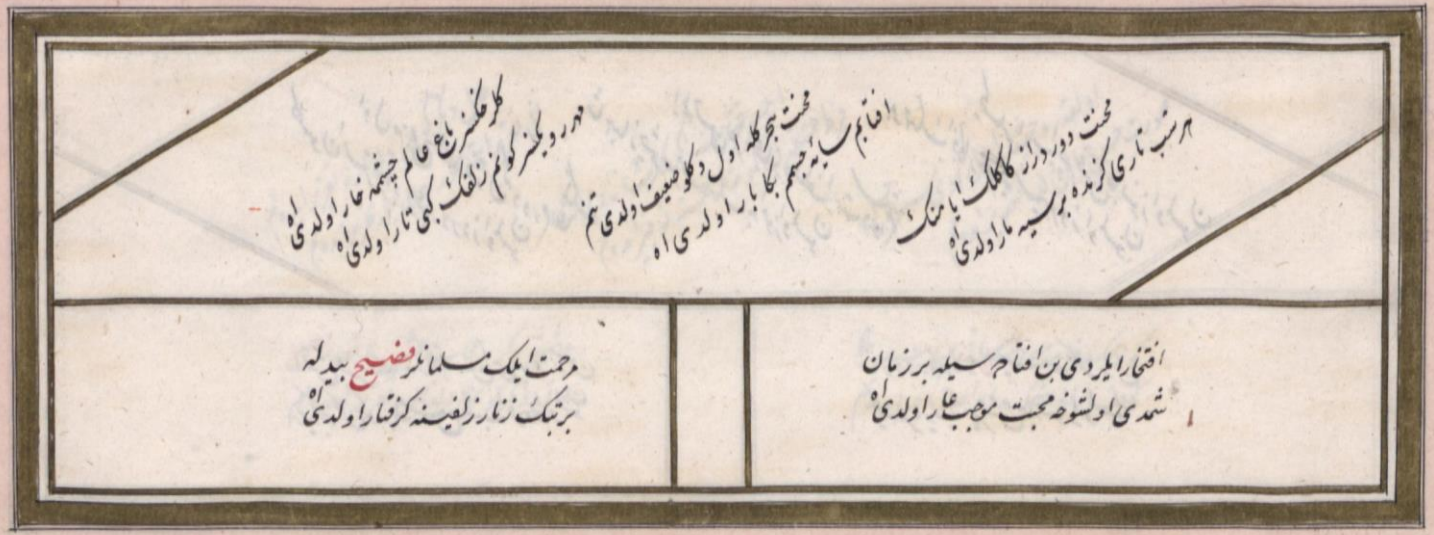

فارغ اولدک ای گوکل غم یاد افغان ایتمدن
تیغ غمزن پرده سینکده بحر ایلمی یوق
ای گوکل عدایمشوغری سنی قمار عشق
جله سوز ایلمی یوق یا چشم گریان ایلمی یوق
حسنه عشقه علاج یوقسه درمانلی یوق
احمد فانینی سینکده یامانلی یوق
یاره راز عشقی اظهاره نه حاجت در زبان
چشم گریانلی اوضاع پریشان نکریوق
دیده تر له دل پر درده مالکن مضیع
حالت عشقنده یارک بحریه کانلی یوق

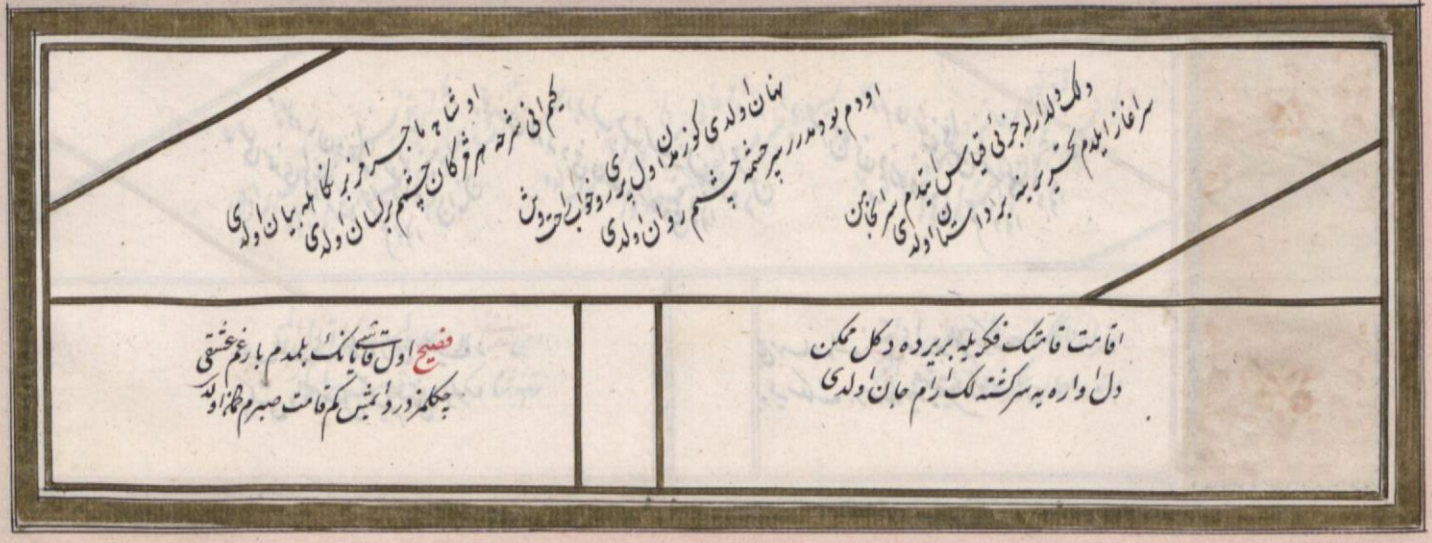

ای دل رقیبله نه واریر معامله
مجلسده جنس حرفه یاره بقمدک
نقد نیاز عاشق بیخواره بقمدک
جانامر شک دیره خوبناره بقمدک
دست نوازش نکهک ای طبیب جان
ایتدک دریغ نبض دل زاره بقمدک
برکره هیچ نگاه ترحمله سوه یکم
حال فضیح بیکس و بیماره بقمدک

کو رمک جام میی ساقی مناسب در بجا
کشف راز اتیکده زیرا صبر تأخیر ایده مم
جوشش کریه حجاب عشق مانعدر فصیح
حال دیگر کو نمی دلداره تقریر ایده مم
او لقدره حیشدر اول هوی سبزوار حسن
صورت حسن خیالن دلده تصویر ایده مم
ایمه تشریف اگر کاشانه ویرانمی
وظ عشقمدن اوشاه حسنه توقیر ایده مم
انی تقویر ایتمه طورسون بلکه تحریر ایده مم
حال دیگر کو نمی دلداره تقریر ایده مم

اول مه برج لطافت کمون
کلمسون استر بهار ارغیه نوروز اولمسون
شاهبازچشم سرمستک بیروز اولمسون
یاعلم حسن نظر اشاره لطفیات دوستم
بر مهک فکارهم یه سیه روز اولمسون
کیمسه یارب اسیر عشق جانسوز اولمسون
اتش حسرت ندر بلدرسن ای پروانه سن
بریکیجه کل کورمه شمع شب افروز اولمسون
نار دوزخدر فضیحا چشمه کلزار باغ
کیمسه یارب اسیر عشق جانسوز اولمسون

هر شب تاری گزنده پر سیه مار اولدی آه
محنت دور دراز کاکلک یا رنگ
محنت بحر کله اول دکو ضعیف اولدی تم
افتابم سیه جسم بکا یار اولدی آه
کلو خنجر باغ عالم چشمه خار اولدی آه
مهر و یکسر کوم زلفنگ کبی تار اولدی آه
افتخار ایلردی بن افتاح سیله بر زمان
شعدی اولشوخه محبت موجب عار اولدی آه
مرحمت ایلک مسلمانلر فضیح بیدله
برتبک زنار زلفینه گرفتار اولدی آه

دلک دلدارلرله جرخی قیاس ایتدم سرانجامن
سرانغاز ایلدم بحثی بو بیته بردا سیمان اولدی

اودم بودمدر پیر چشمه چشم روان اولدی
نهان اولدی کوزمدن دل پری رو قوناغ اوزره دوشن

یکم انی نرخه هر قوشکان چشم یاسان اولدی
اوشاه ماجرا بزکا بلمیان اولدی

اقامت قامتک فکریله بریرده دکل تمکن
دل اواره یه سرکشته لک رام جان اولدی

فصیح اول قاشیکا تمک بلمدم بارغم عشقی
چکلمز درد ایمش کم قامت صبرم همان اولدی

ای بدی تیر غمزه بیرحمی خاطر فگار
کیم هنوز زخم دل التو هیچنم تازه در

رشحه فرق هوای باغ وصل یار دل
بونهار اروزی دلنشینم تازه در

هب قنلده رسم وفا اشینم تازه در
هب کل پیرایه بخش اسینم تازه در

شد باد آه عاقبت محمل ایلمز
نور سیده اول نهال نازنینم تازه در

ای مذاقی غنچه افروز خیال اولسه نوله
کلبن تعبیر نظم نوزمینم تازه در

ای سرو ناز آیتِ بی‌پروا بیچوار
اعوش ارزویه ل ارام جانم اول

ای کریه بنده وقت کفتاره یوق مجال
سن ماجای چشم ترة برجانم اول

ای رخ قدسی محسم رازنهانم اول
سراعشق سویشلم عیانم اول

ای ساقیٔ طربکده بی تاب غصه یم
لطف ایت مدد رسانه دل ناتوانم اول

اعجاز نظم ایسه غوصک کر مذاقیا
شاکرد طرز لهجهٔ معجز بیانم اول

هر زمان سرو هوای قصد یاری میدی ولی
تمدی بخی همدم ظریف خیالیدر کوکل

سایه دوش خاکپه یکسان اولمه دخالی دهر
تمدی بر سر و رونک پایمالیدر کوکل

بر کلک دلداده حسن و جمالیدر کوکل
باغ عشقک بیل شقه خالیدر کوکل

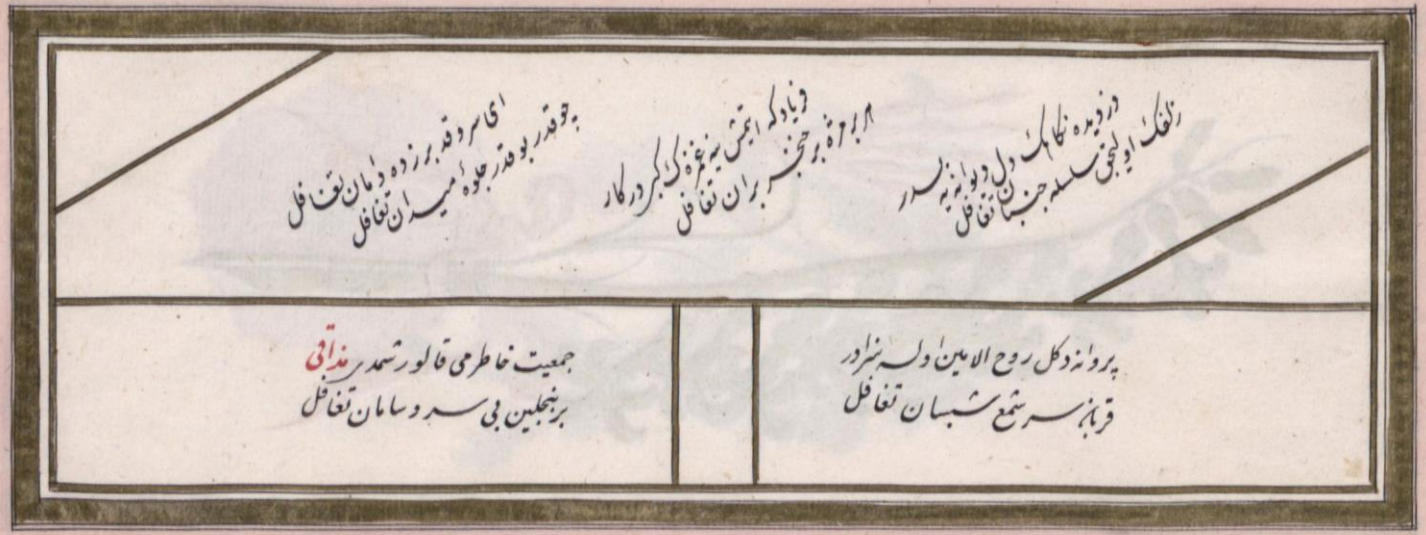
هر نه دلو ناز و استغنا ایدر سه اول پری
نیلسون خو و کرده غنج و دلالیدر کوکل

ای مدنی همزبان اهل دل اولسه نوله
شوخ مشرب برندیم لا ابالیدر کوکل

گلشن حسن یکرنگ باغ ملاحتی دگر
سنبلش ایه تمامت گل گلزار نیه بق
سورهٔ غازیه یک جلوه این پیرایه
بسیرنی گورنیشوهٔ گفتار نیه بق
اول صبی قه گلور جلوهٔ رفتار نیه بق
نقد زافت اولور طرز نیه اطوار نیه بق
دلی صد پاره ایدر جانه اورر بند بلا
غمزهٔ تیغ کش و طرهٔ طرار نیه بق
مشرب پاک ندافیده لطافت اورر
زادهٔ طبع تقی پرور افکار نیه بق

رتفک او لبخی سلسله جنبان تغافل
در دیده نظاهک دل دیوانه نیسار
فریاد که ایمش بیغوله زاکبر در کار
از ابره بر حجر بران تغافل
ای سرو قدر بو قدر برزده دامان تغافل
بو قدر بو قدر جلوه میدان تغافل
پروانه دکل روح الامین اولسه نثار
قربانی سر شمع شبستان تغافل
جمعیت خاطر می قالور شمدی مذاقی
برنجلین بی سر و سامان تغافل

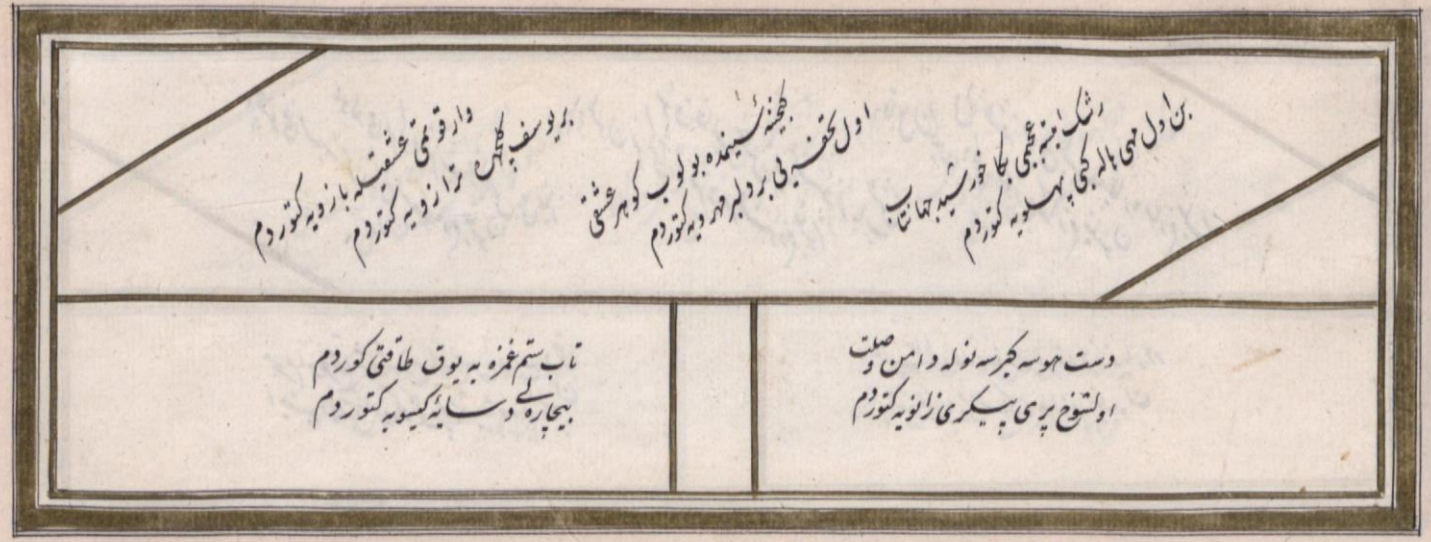
اولدی مرکم شراب خواهش اهل نیاز
اچمسونی سینه سن دل مست نازم نیلسون

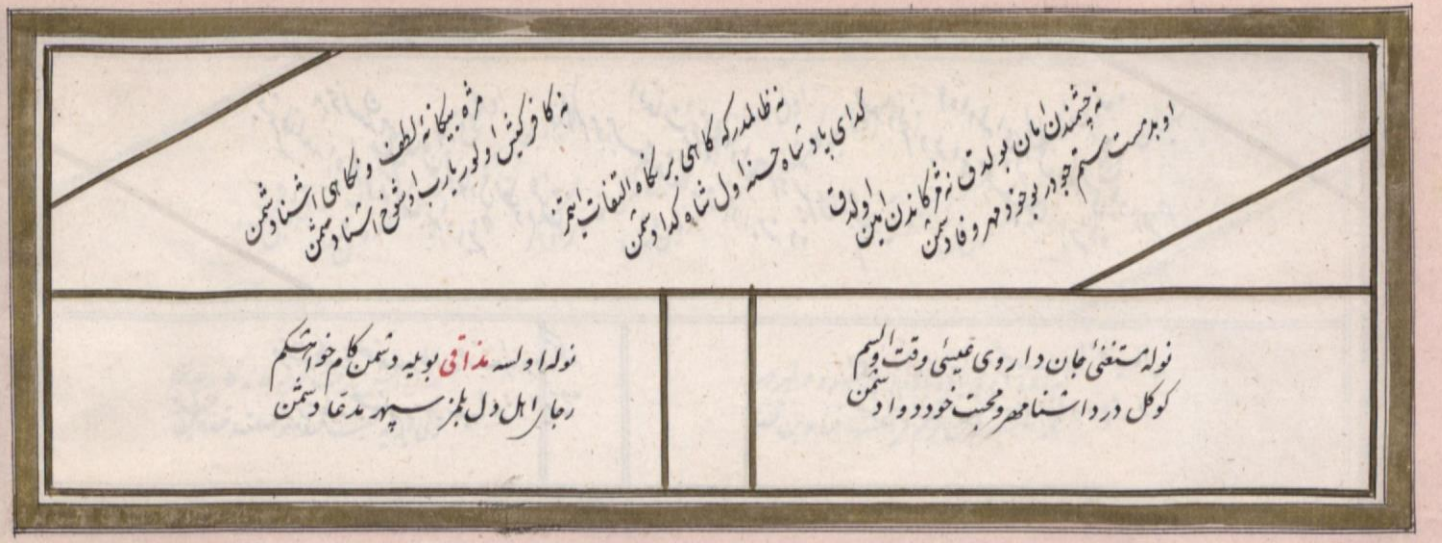
سوق غالب حسن ایله مستغرق باب عشق
اولمسون سرکش و سرو سرفرازم نیلسون

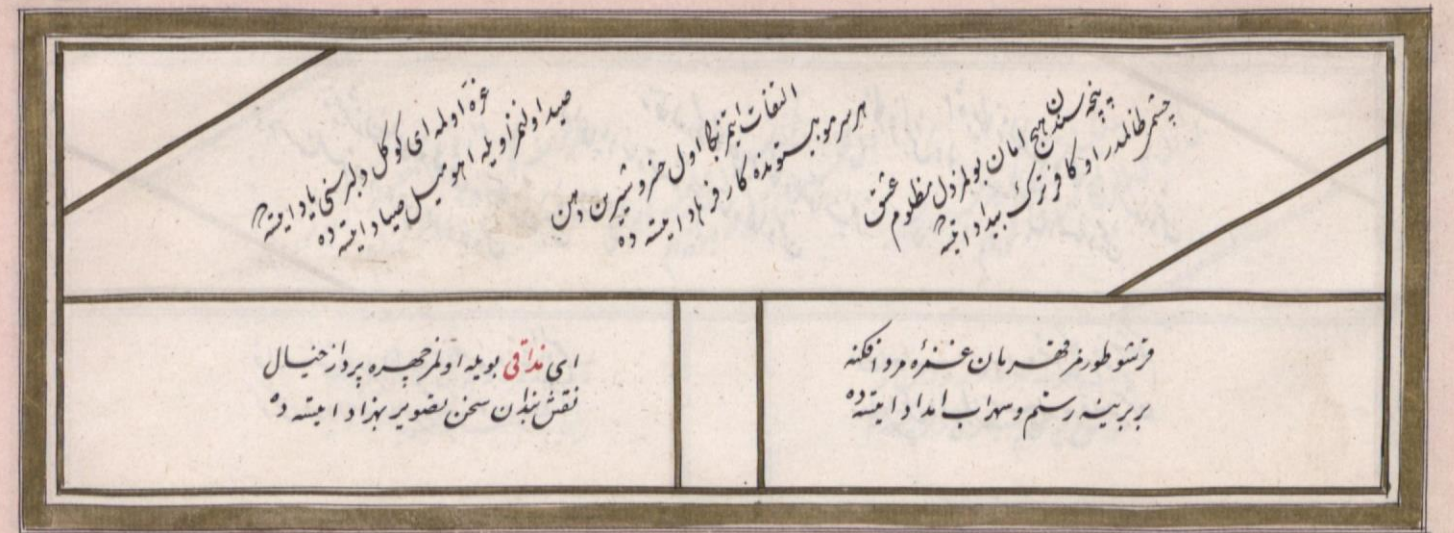
قابل تسکین دکل سوز و گدازم نیلسون
داغ غصه اول طبیب چاره سازم نیلسون

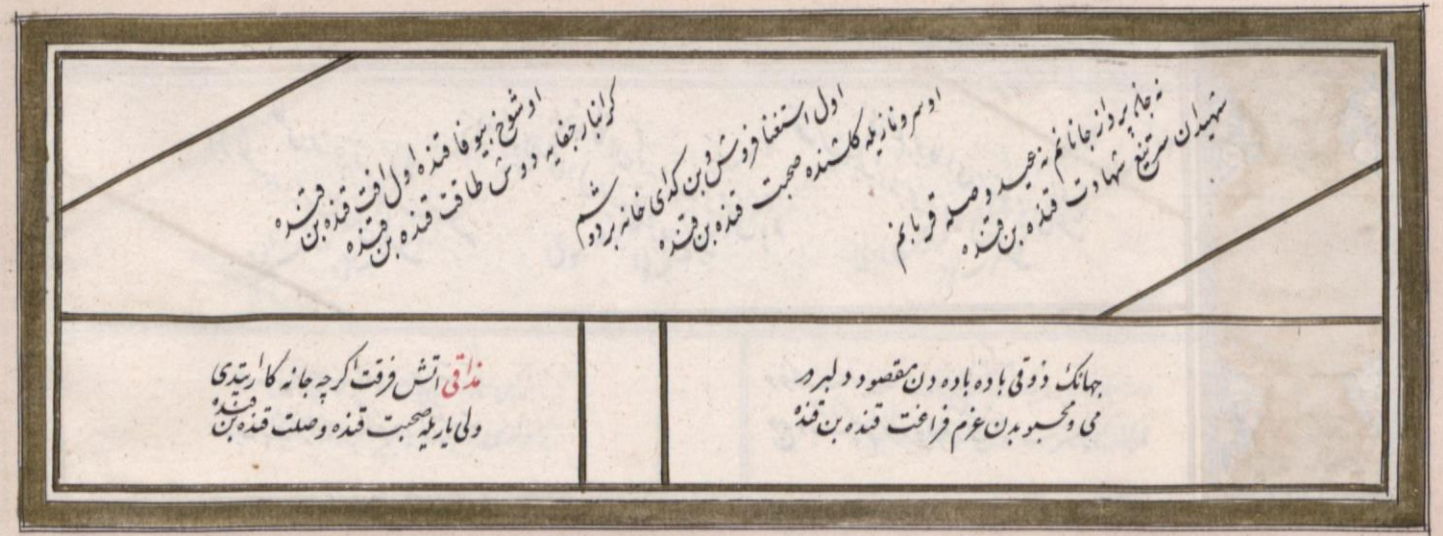
محرم اولمز عاشقه روح القدس اولسه وحی
ایمسون پنهان کوکل پوشیده رازم نیلسون

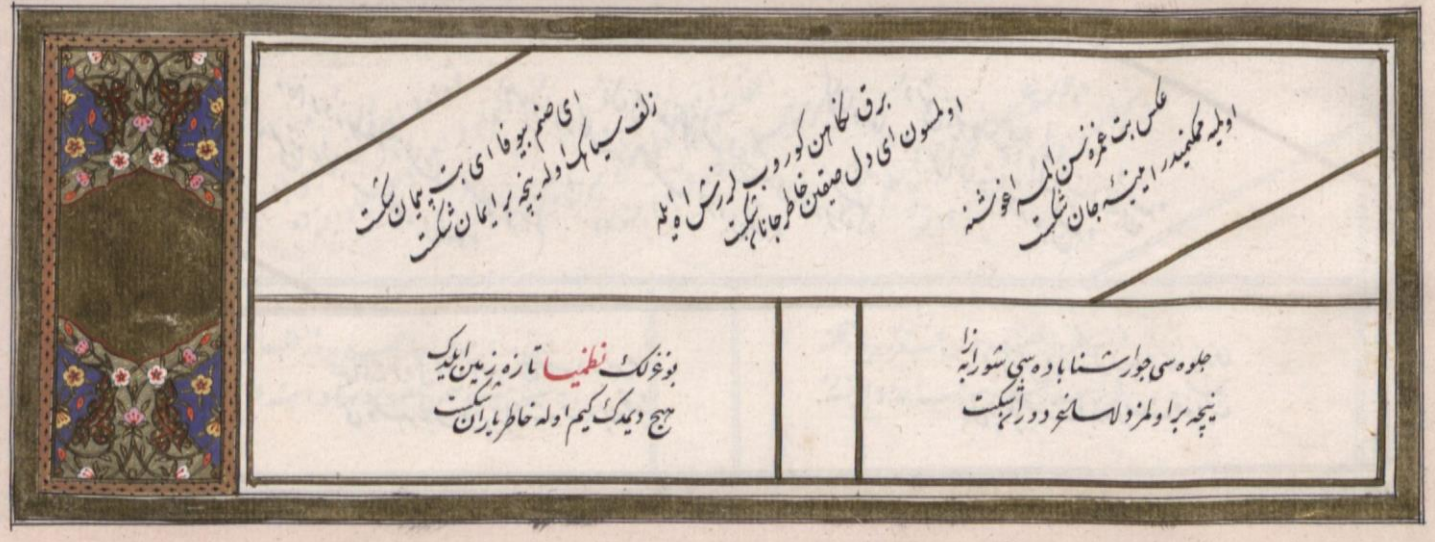
حسب حال عاشقان غیرت فروز یار در
یا مسونی نامه شکوه طرازم نیلسون

رشک بزم جمی بما خورشید جهانتاب
بن دل می مالم کجی بهلویه کتوردم
اول کخسبی بردلبر مهرویه کتوردم
کخسینه بو لوب کوهر عشقی
یار یوسف پکل ترا زویه کتوردم
وارقی عشقیله بازویه کتوردم
دست هوسه کجرسه نوله دامن وصلت
اولتوخ پری پیکری زانویه کتوردم
تاب ستم غمزه یه یوق طاقتی کوردم
بیچاره لی دسایه کیسویه کتوردم

نوله مستغنی جان دار روی عیسی وقت و السم
کو کل در داشتا مهر و محبت خود دو داد دشمن
نوله اولسه مذاقی بو یه دشمن کام خواهشکم
رجا ر اهل دل بلمز سپهر مدعا دشمن
نوله اولدق بو چشمندن امان بولدق نوه کاندن ایمن
او بزمست ستم چوخ در بو خود مهر و فا دشمن
لدای پادشاه حسنه دل شاه و گدا دشمن
نه ظالمدر که کاهی بر نگاه التفات ایمز
نوه بیگانه لطف و نگاهی اشنا دشمن
نگاه قر کیش اولور یارب اوشوخ اشنا دشمن

غمزهٔ او ملهٔ ای کو کل دلبرستی یاد داده
صید او لنمز او یله اهو میسل صیاد ایتمه ده
النفات ابرو بتکا اول خسرو شیرین دهن
هر سر موی بسته ده کار فرهاد ایتمه ده
چشم ظالمدر او کافر ترک بیداد ایتمه
پنجه ستدن هیچ امان بولمز دل مظلوم عشق
فرشته طور مزه فرمان غمزهٔ مرد افکنه
بر بر بنه رستم و سهراب امداد ایتمه ده
ای مذاقی بویله اولمز چهره پرداز خیال
نقش بندان سخن تصویر بهزاد ایتمه ده

شبهای پر ز ذکر جانانم زنده و صبح قربانم
تیغ تسلیم شهادت قنده بن قنده
اول استغفار و دوش دین کدای خانه برداشتم
او سر و نازیده کاشته صحبت قنده بن قنده
کو بنار جفایه دوش طاقت قنده بن قنده
او شوخ بیوفا قنده اول الفت قنده بن قنده
جهانک ذوقی باده باده دن مقصود و لبرر
می و محبوبدن عزم فراغت قنده بن قنده
مذاقی آتش فرقت اگرچه جانه کار ایتدی
ولی یار یکه صحبت قنده وصلت قنده بن قنده

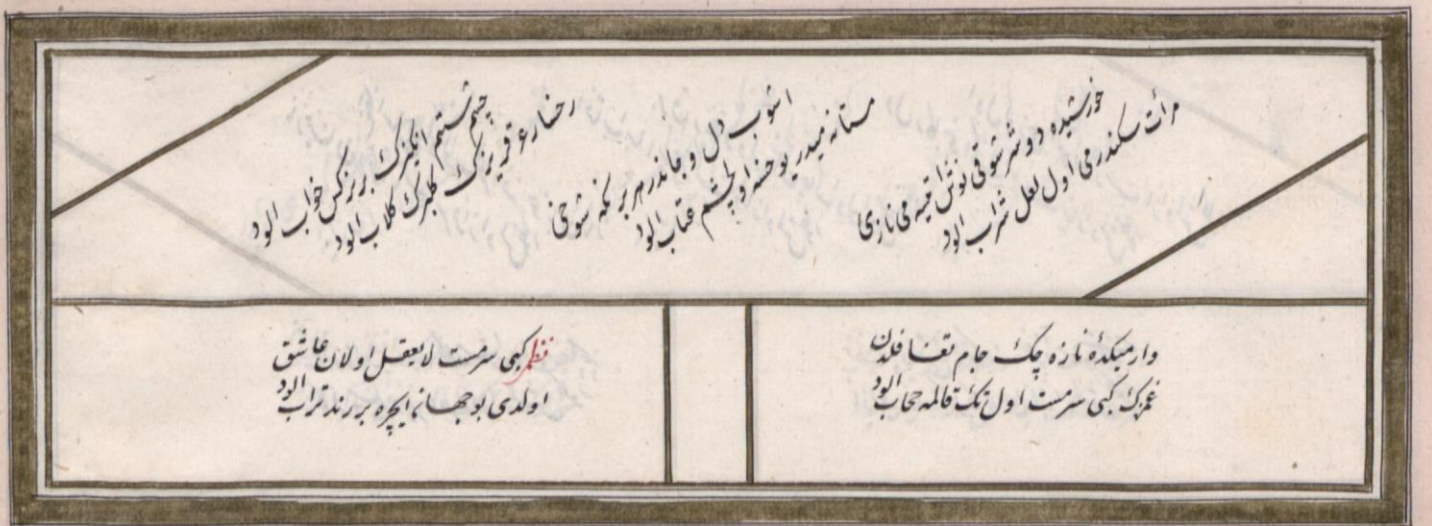
عکس بت غمزه‌ی تو در آینه‌ی جان شکست
آینه محکمند و آینه‌ی جان شکست

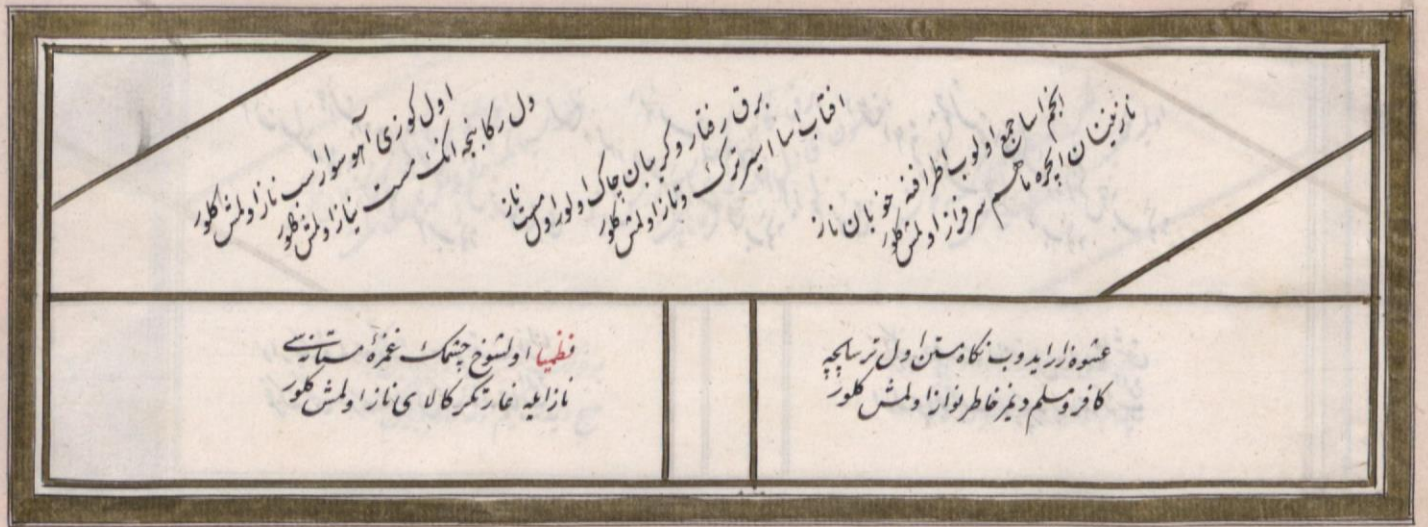
برق نگاهی کرد و رونق بازارش شکست
او مسلمون ای دل صیقل خاطر جانان شکست

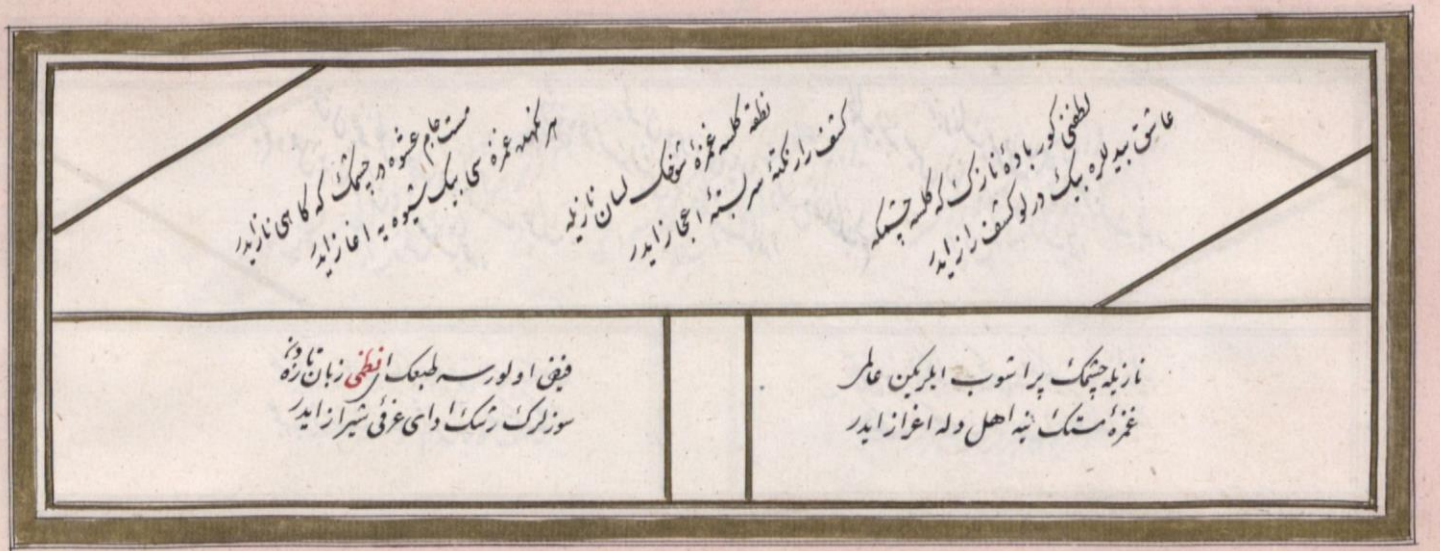
ای صنم بی‌وفای بت پیمان شکست
زلف سیاهت دلم پیچ بر ایمان شکست

جلوه‌ی سی چو ارشناباده‌ی سی شور را
نیچه بر او لمزو لاسائح دور را شکست

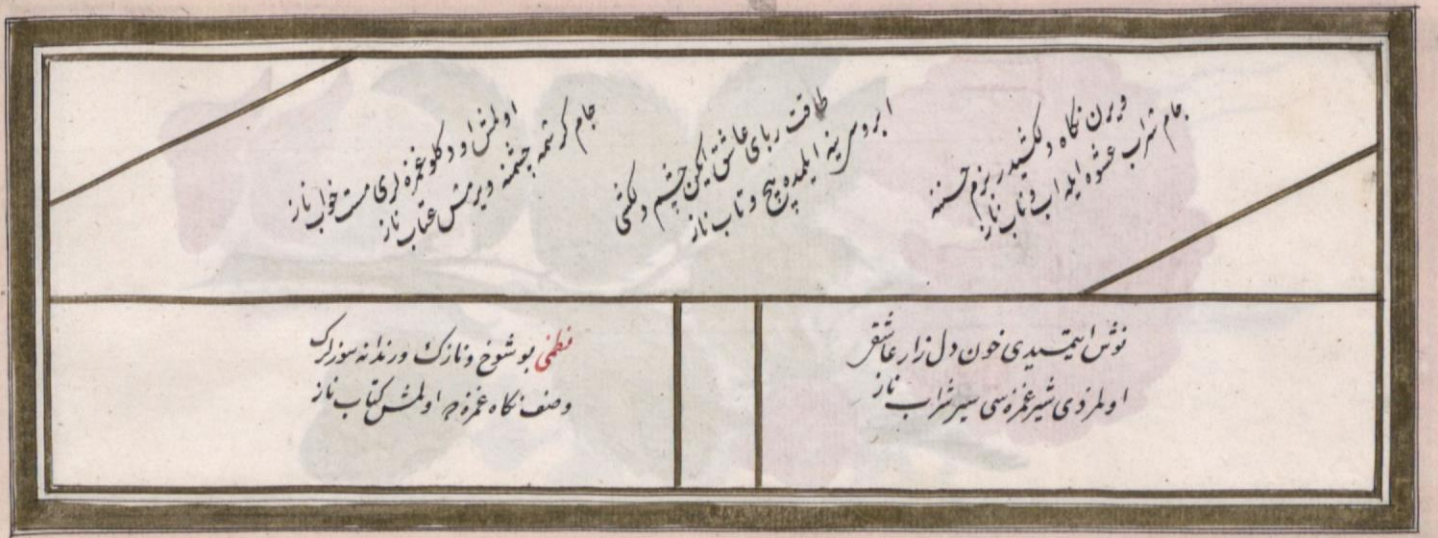
بوغ لک نظمیا تازه زمین ایلیک
هیچ دیمدک کیم اوله خاطر یاران شکست

عشوه ارا مید وب نگاه مستان اول ترسا بچه
کافر و مسلم دیر خاطر نوازا ولمش کلور
فطیا اولشوخ چشمک غمزه مستانه سی
نازا میه غارتگر کالای نازا ولمش کلور
اختاب اسا اسیر ترک وتازا ولمش کلور
برق رفتار و کریبان چاک اولوراول مست ناز
نازنینان ایچره ماهم سروزا ولمش کلور
ایچم اساچیچ اولوب اطرافنه خوبان ناز
دل رکابنچه انک مست نازا ولمش کلور
اول کوزی اهو سوارآسب نازا ولمش کلور

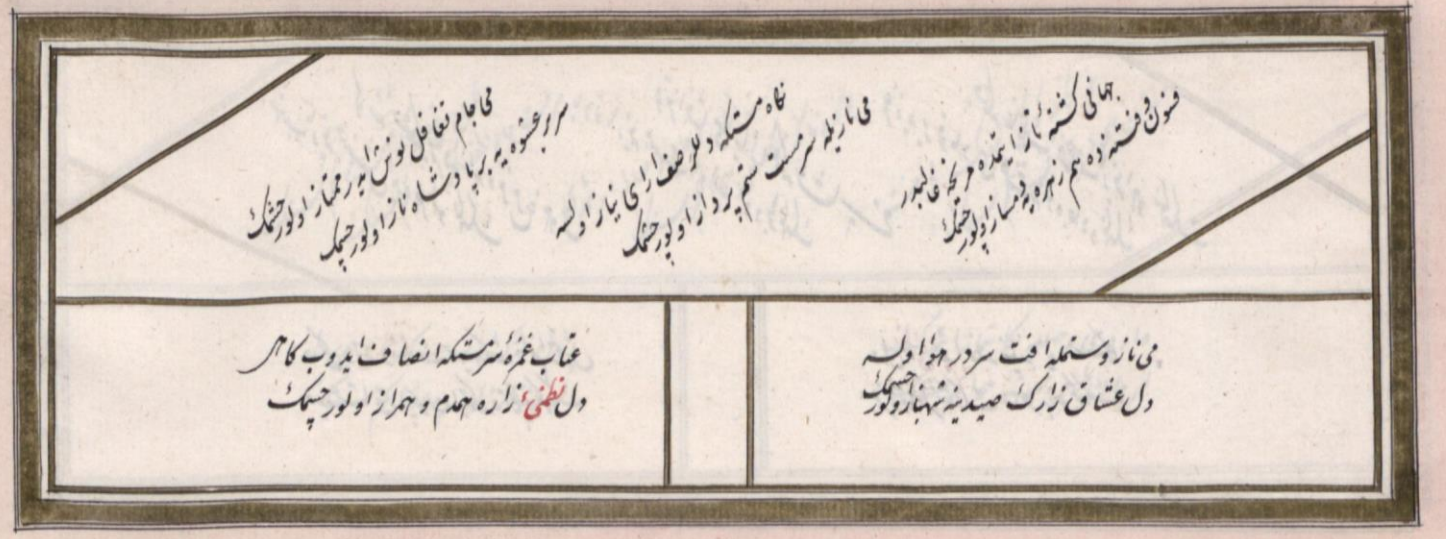

کیمکله لب بلب سانیباغر و بر و سنن
عجب نوشنده جام شراب وصلنک کیمدر
کیمی بوس و کنار و کیمی وصلنک ارزو ایدر
سنک نظم کبی بر عاشق بی علنک کیمدر

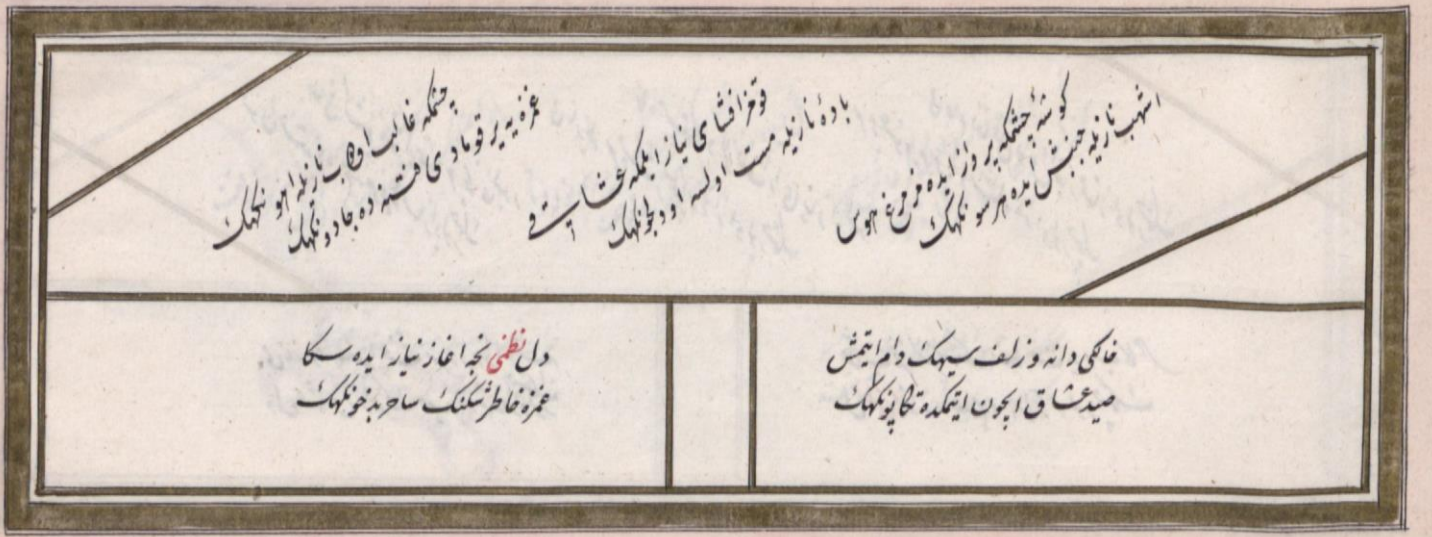

جام شراب عشوه ایله ناب ناز
ویرن نگاه دلکشه بزم حسنه
طاقت ربای عاشق یکن چشم دلکشی
ابروی کج نه ایلیه وچ و تاب ناز
جام کرشمه چشمه ویرمش عتاب ناز
اولمش او دلکو غمزه لری مست خواب ناز
نوش ایتمیدی خون دل زار عاشق
اولمزدی شیر غمزه سی سیر شراب ناز
نظمی بو شوخ و نازک و رندانه سوزلرک
وصف نگاه غمزه ح اولمش کتاب ناز

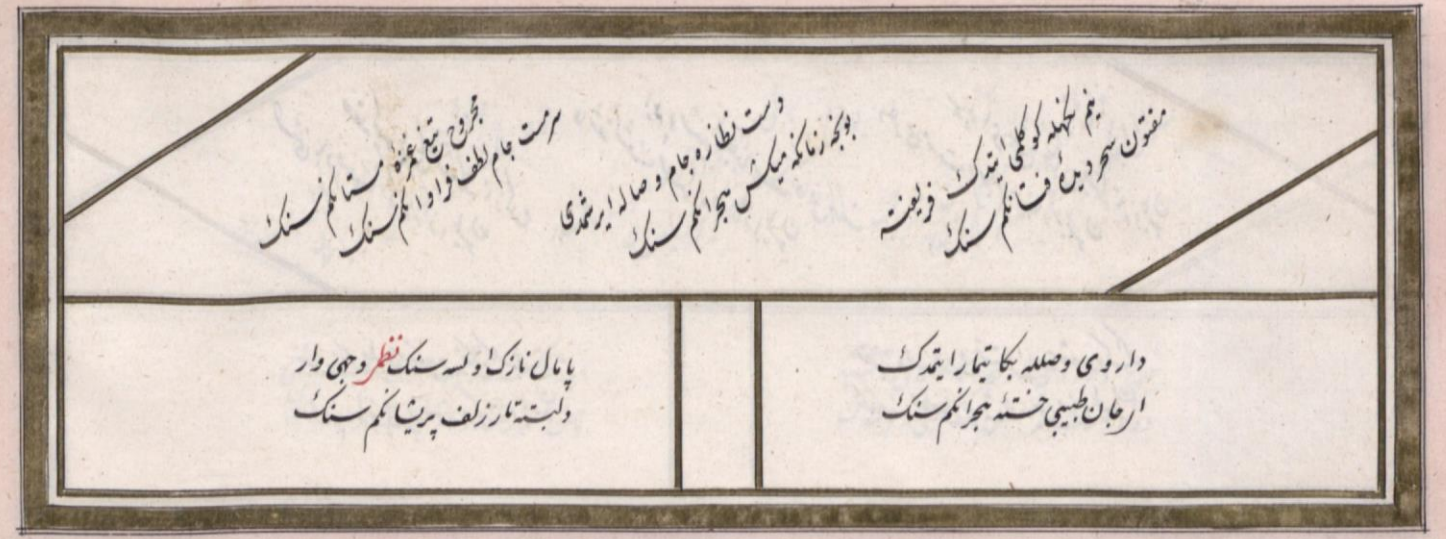

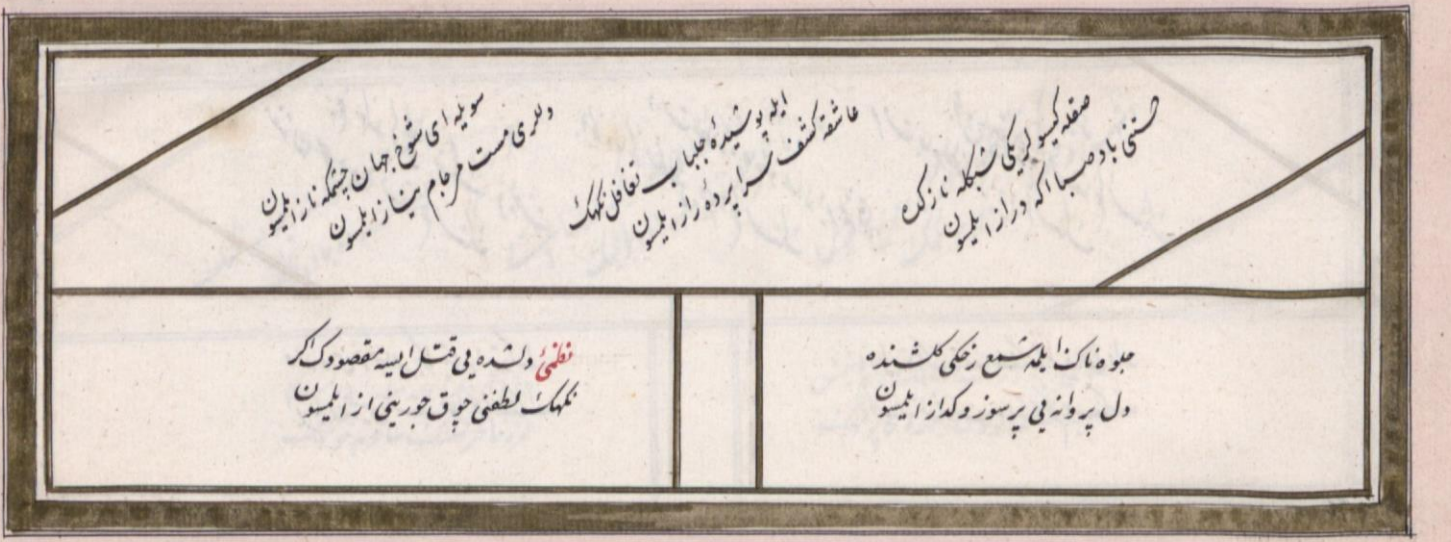

جان دیر سم لعلکه کر عاشق تجوا
محمور ایده مز عاشق سرشاره توقف
رخساری کور دکده امیر سم نوید وفا
قل دیده مزار ایلیه مز زاره توقف
یار ایتمیجک لطفنی ایشاره توقف
عاشق ایده می وصلت دلداره توقف
کلکشت چمن ایلیه اغیار ایله دلدار
ممکنمی ایچ بو دل اداره توقف
خوان نعم وصله صلا ایلمش اول کا
اتیسونمی دونجی نظر بیچاره توقف

شب نازنین جنبش ایده هر سو نمک
گوشه چشمکه پر واز ایده و فرع هوس
باده نازنین مست اولسه اودیجو نمک
وقر افشای نیاز ایلمکه عشاقه
غمزه یه رقماده ی فشنه زده جادو نمک
چشمکه غایب اولوب نازنین اهو نمک
خالکی دانه وزلف سیه مک دام ایتمش
صید عشاق ایچون ایکمده تکاپو نمک
دل نظمی نجه اغاز نیاز ایده سکا
غمزه خاطر شکنک ساحر بد خو نمک

بیم شکنجه کو کلی بیتدک
مفتون سحر دین فتانم سنک
دست نظاره و جام و صاله یار محمدی
بوجه زناکه میکش هجرانم سنک
بخروج تیغ غمزه مستانم سنک
است جام لطف فراوانم سنک
داروی وصله بکا بیمار را بیتدک
ارجان طبیبی خسته هجرانم سنک
پامال نازک دلسه سنک نظر وجهی وار
دلبسته تار زلف پریشانم سنک

صفحهٔ کیسو پریکی شبکله نازکی
دستی باد صبا اگه دراز ایلیسون
عاشقه کشف سر پرده راز ایلیسون
ایلیوبشیده جلباب تغافل نکهک
دلبری مست مرجام نیاز ایلیسون
سویله ای شوخ جهان چشمکه ناز ایلیسون
جلوه ناک ایلدی شمع زمکی کلشنده
دل پروانه یی پرسوز و کداز ایلیسون
نظمی دلشده یی قتل ایسه مقصودک اکر
نکهک لطفی چوق جور ینی از ایلیسون

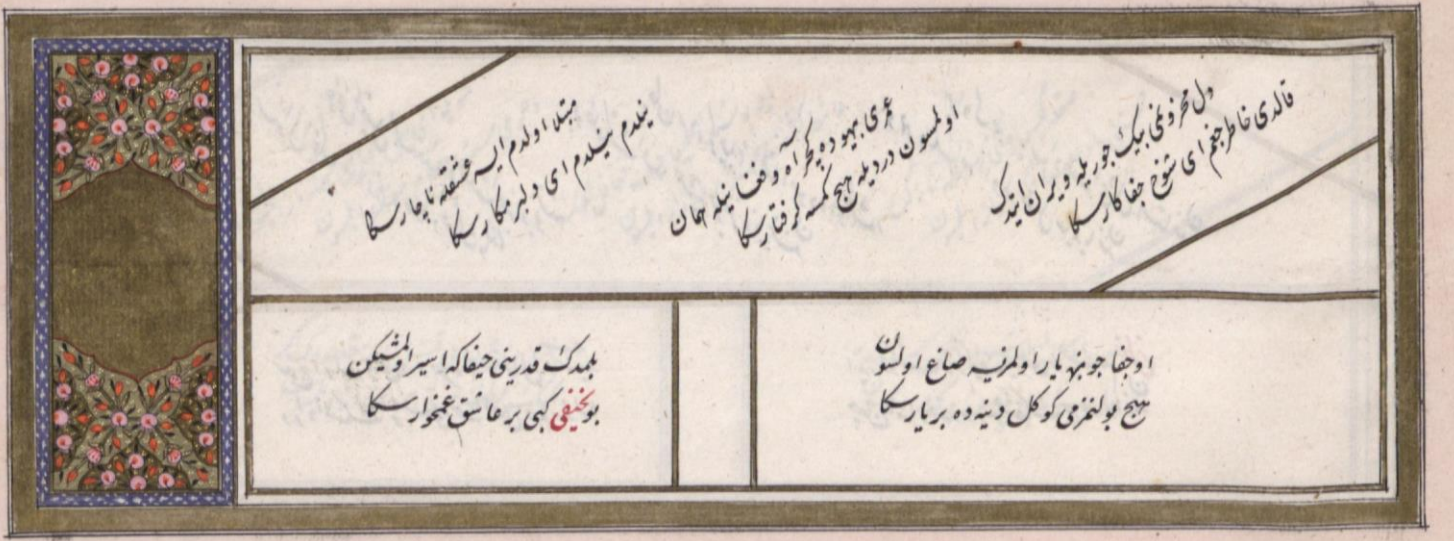
عرض تخییل استعداد وصلت ایمه در پرتو
سئوال ایمک نه لازم وعده وصلک نه تنها

بو خلقک افت شیشه سیر تر زنا بنه
چلن سرور کوبیا رضا اسوده اولشه

مراد کیمسه یاب اولمقه ای دل استانه دن
اوتهر ونک جدا اولمه مثال سایه یانه دن

علاج اولور دی درد هجره استعمال اولنسیدی
دوای المسک وصلی حقه العمی دیانه دن

ایدرسه کشف راز کیف حیرانی نه غم نظمی
چقن اسرار حقدر رندعشقک جرعه دانه دن

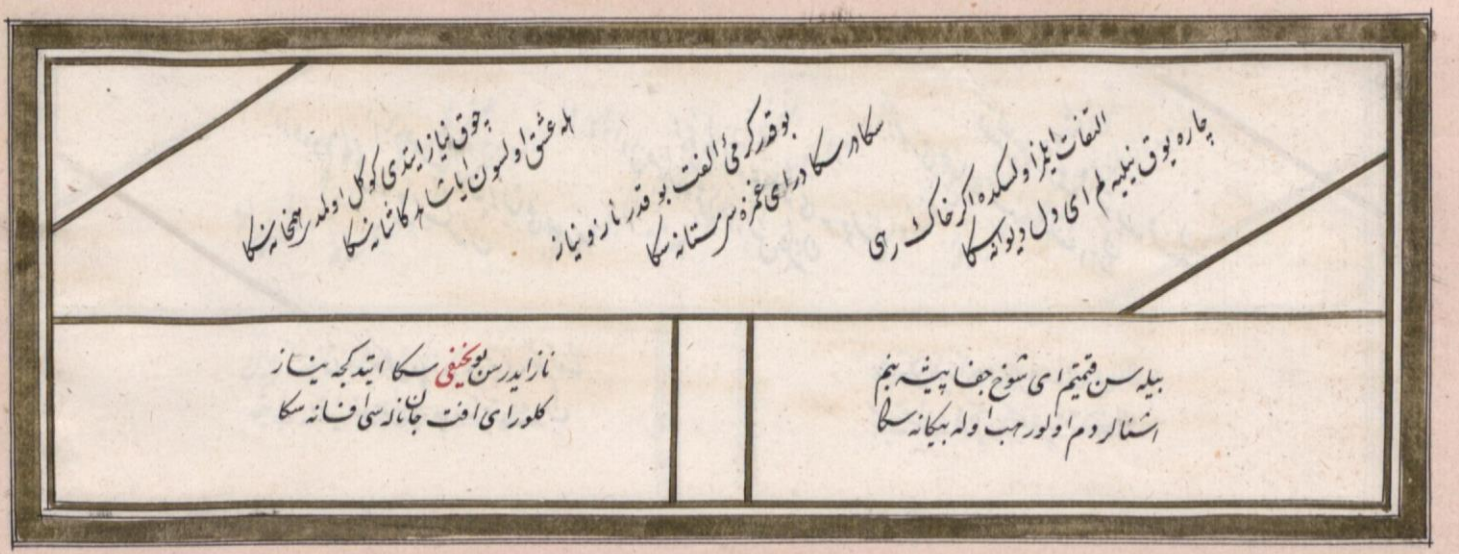
قالدی خاطر جمع ای شوخ جفاکارسکا
دل حزینی بیک جور یله ویران ایتدک

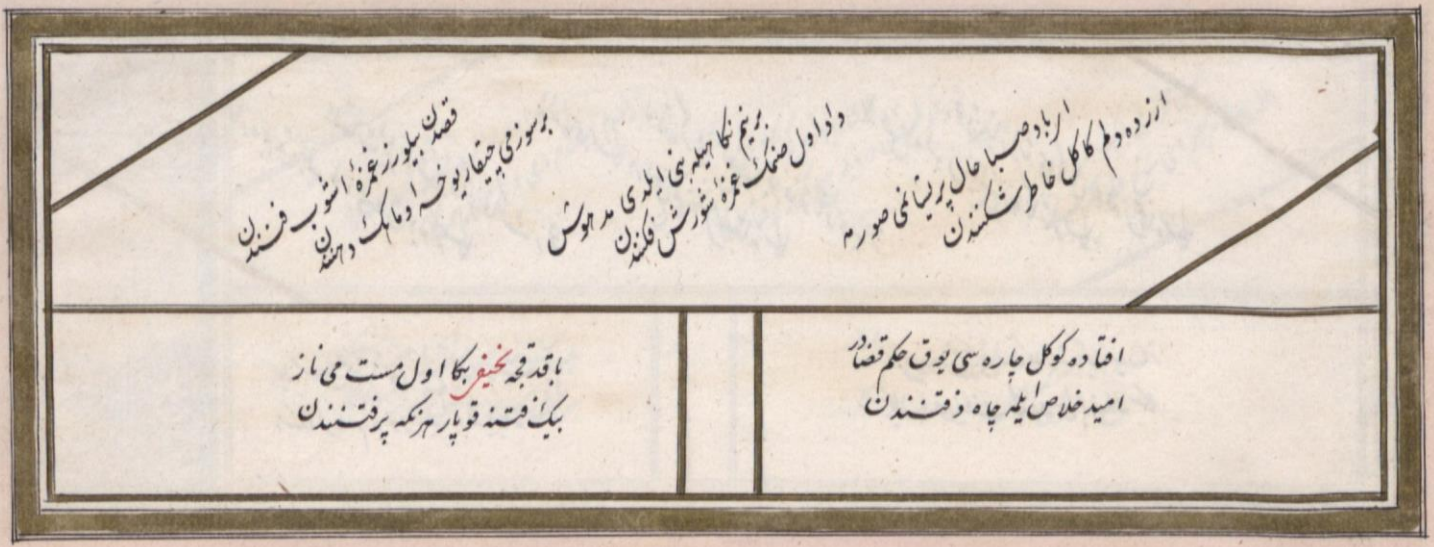
اولمسون دردیله هیچ کمسه گرفتارسکا
ای بیمروت یوخ آه و وفا بنیم همان

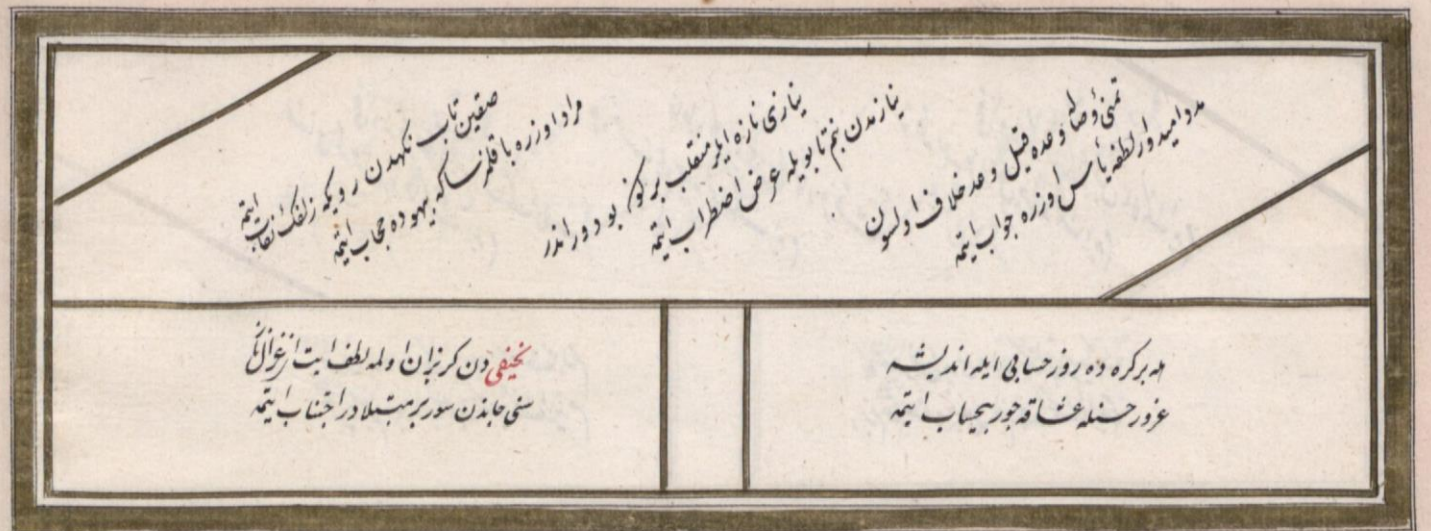
بنده بیندم ای دلبر مکارسکا
مبتلا اولدم ایله عشقه ناچارسکا

اوجفا جو بنه یارا اولمزیه صاغ اولسون
هیچ بولنمزمی کوکل دینه وه بر یارسکا

بلمدک قدر بنی حیفاکه اسیر اولمشکین
بوکیفی کبی بر عاشق غمخوارسکا

ارزده دم کاکل خاطر شکستن
افتاده کوکل چاره سی یوق حکم قضادر
امید خلاص ایمه چاه ذقتندن
داداول صمنک غمزه شورش فلکندن
باقد قچه نخیفر بکا اول مست می ناز
بیک فتنه قوپار هرنکه پرفتندن
قصدن بیلورز غمزه اشوب فتندن
بسوزنی چیقاریوخ اوملک دهشتندن

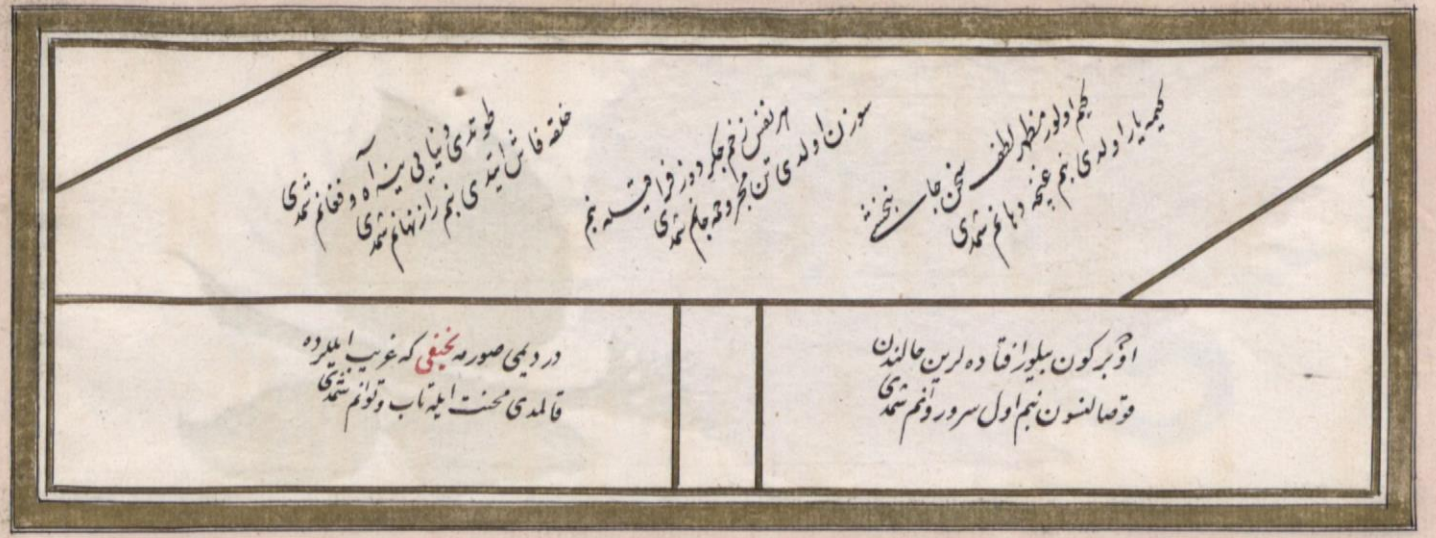
قتاده دلم که نظر کرده احسانک اوب
اشنای نکه غمزه فتانک ایدم

غره مست می پیمانه نمایانک ایدم
خاطره کلمز ایدی رنج خمار وقت

سوقله نغمه طراز کل خندانک ایدم
قتاده دلم که سنبل نالانک ایدم

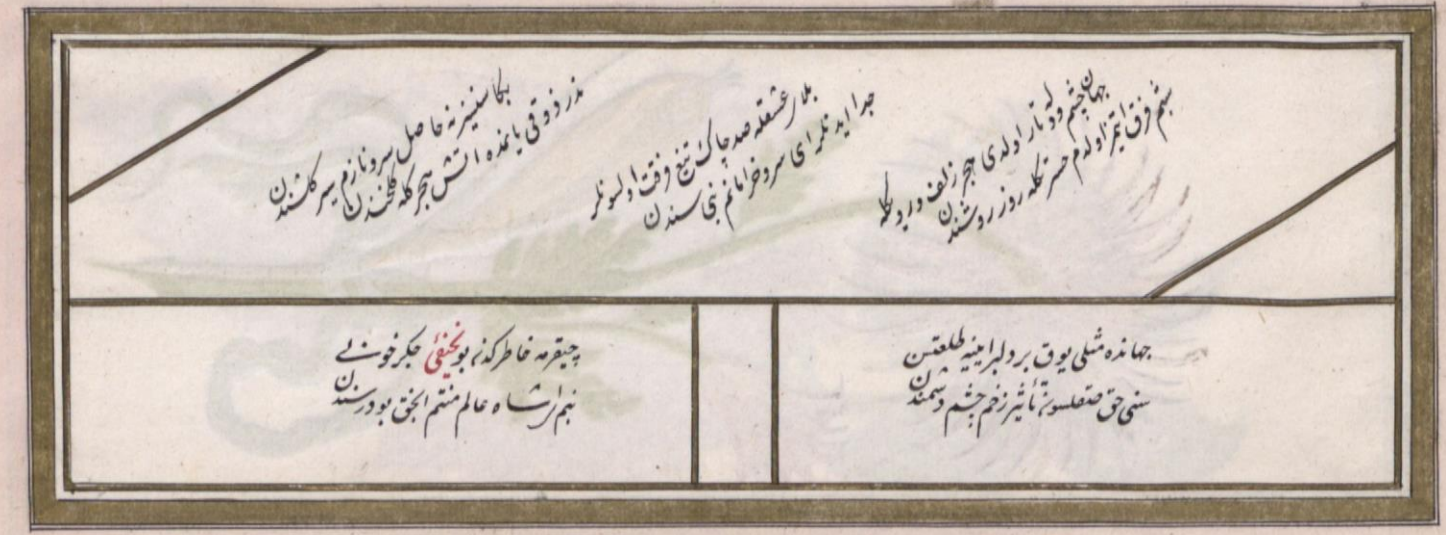
شمدی بر دور نگاه بلیه رخصت بولدم
کرچه کیم دیده جانانه نکهبانک ایدم

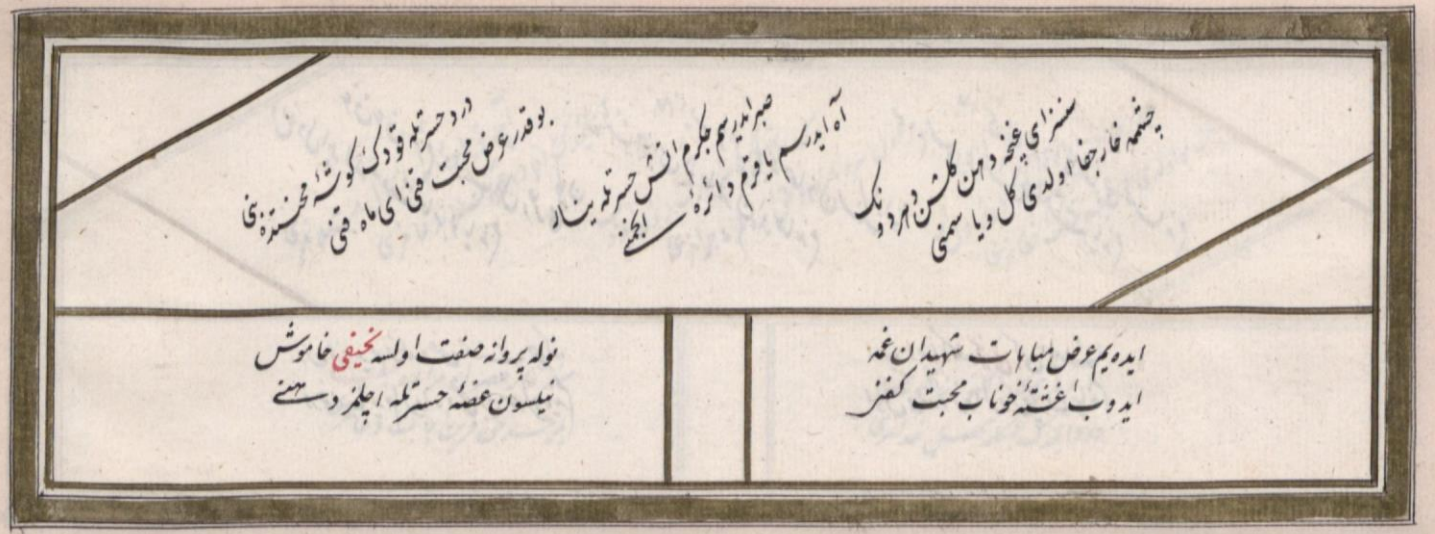
بکا مخصوص ایدی هب کتمه چشم سیهک
بزم خاصنده تخفی سخندانک ایدم

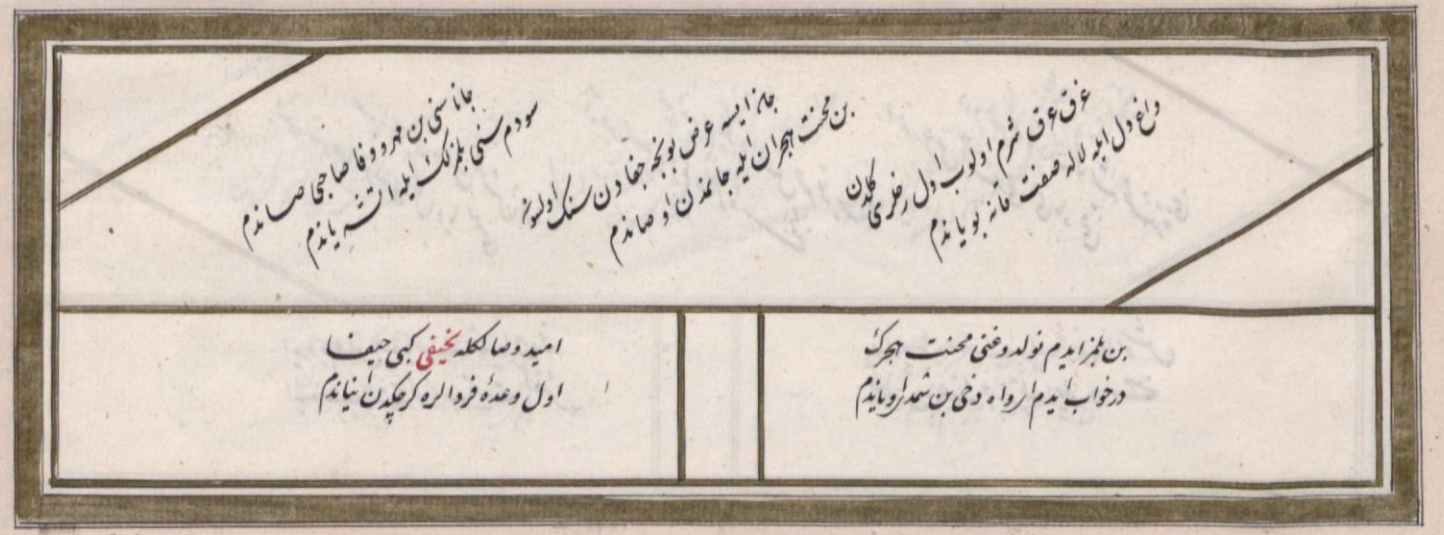

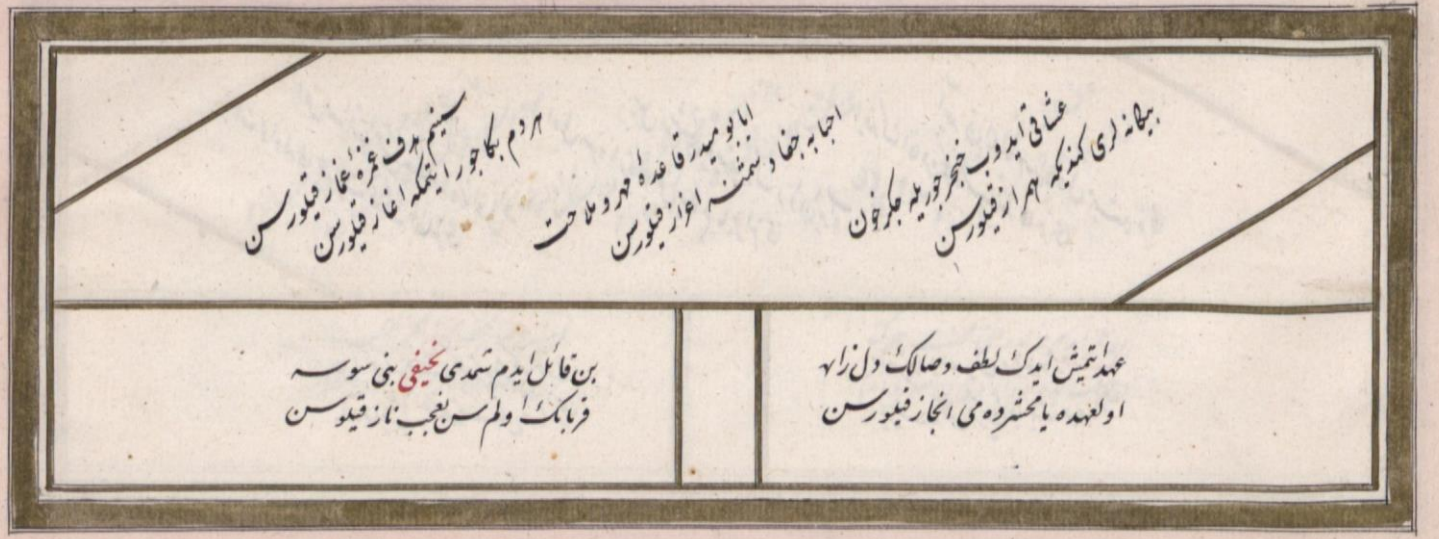

غرق عرق شرم او لب ال رخی گلگون
داغ دل ایله لاله صفت خانه بویامدم

بن محنت هجران ایله جانمدن او صاندم
جانمی بن محرو وفا صاجی صاندم

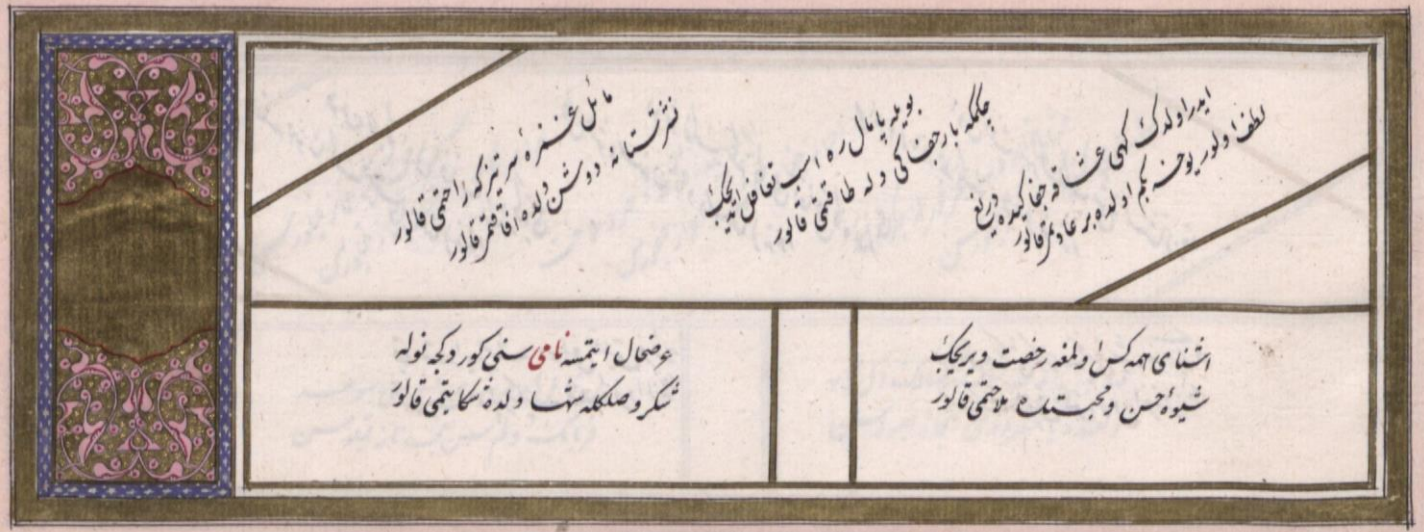
بن بمز ایدم نوله دغنی محنت هجرک
درخواب ایدم رواه دخی بن شمدی رویامدم

امید وصا کلمه بخیفی کبی حیفا
اول وعده فردا لره کرچکدن اینامدم

بیگانه‌وار گذرد عشاق ایدوست خنجر جو ریم جگرخون
اجابه جفا دستشه اغاز فیلورسن
ابا بومیه قاعده مهر و ملاحت
هردم بکاجور ایتمکه اغاز فیلورسن
سیم هوف غمزه غماز فیلورسن
عهد ایتمیش ایدک لطف وصالک دل زاره
اولعهده یا محشروه می انجاز فیلورسن
بن قائل ایدم شمدی نخیفی بنی سوسه
قربانک اولم سن بنجب ناز فیلورسن

ایمرا ولدک کمی عشاقه جفا کیمه ویرمز
لطف ولور یوزیکم اولدیور عاشقلر قالور
چلکله بارجق کی دله طاقتی قالور
یویه پامال ره ایلب تغافل ایلیکلر
قرشتیانه دوشن دله اقاشمز قالور
مایل غمزه سترتزکه راحتی قالور
اشنای همه کس اولمغه رخصت ویرمیکلر
شیوه حسن و محبتدن ملاحتی قالور
عوضحال ایتمسه نامی سنی کور دیکه نوله
شکر و صلکله شها دله نه کاتبی قالور

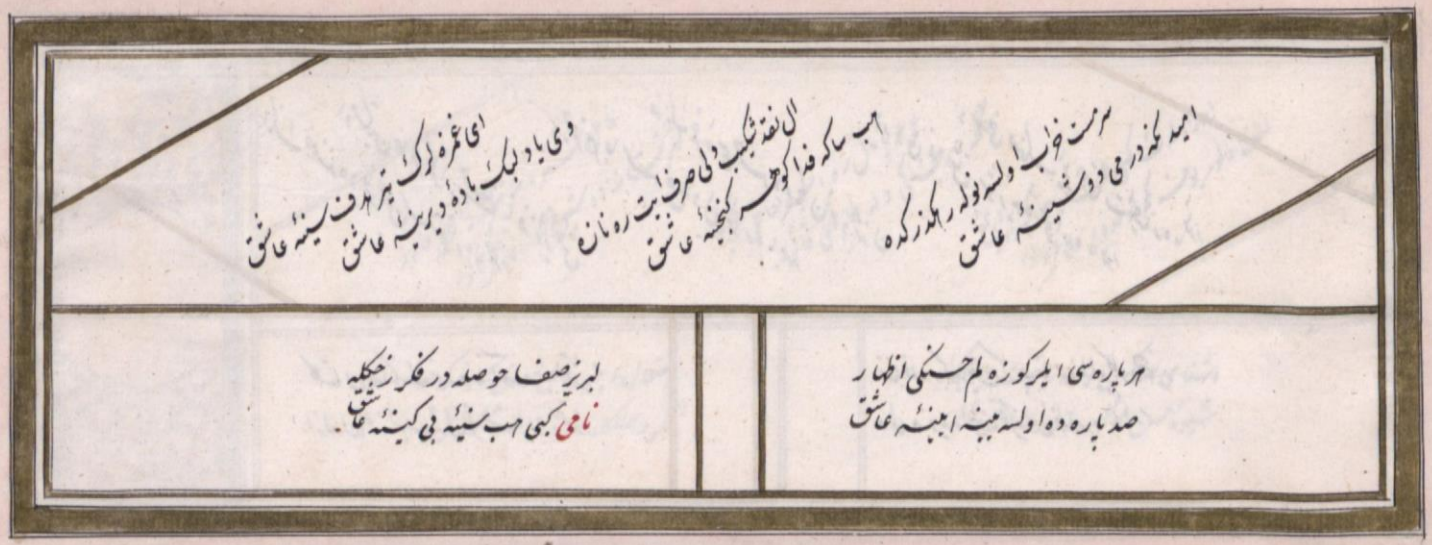
اشک ضمنده دلم صحن سبزه مائدر
او مسکین خالو کزار حسنه ناخه زیر اعشق

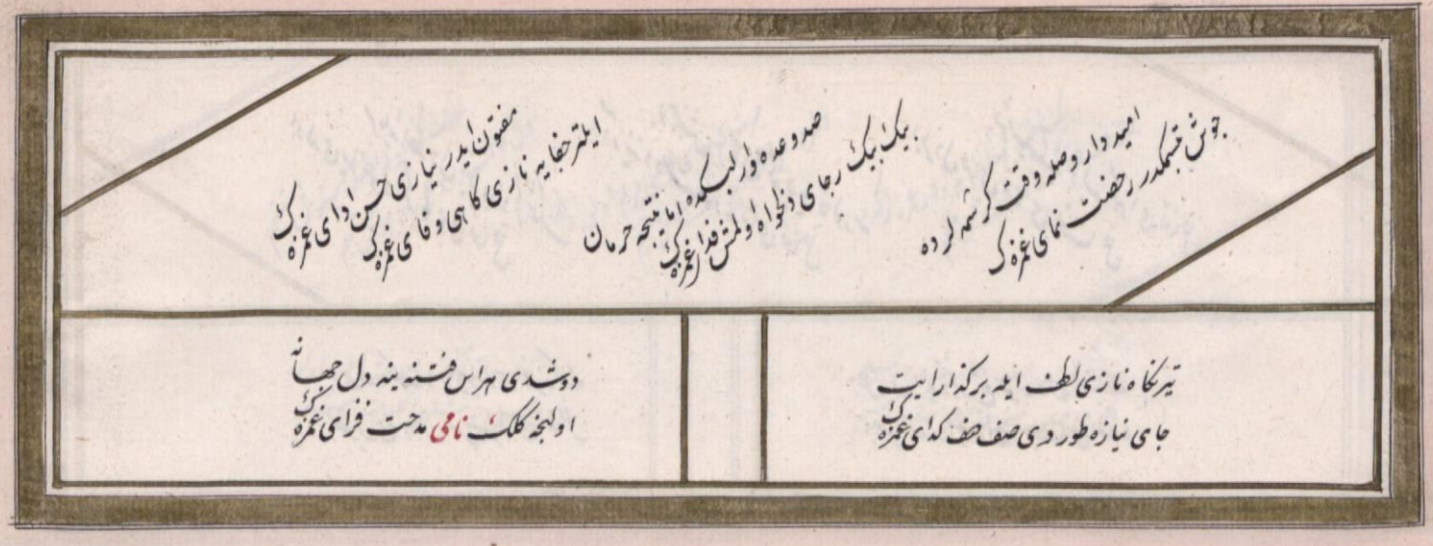
بچهره جا بنه مرغ دل بیچاره مائدر
ضمنک غمزه سی حسردم کمان ابروسنن

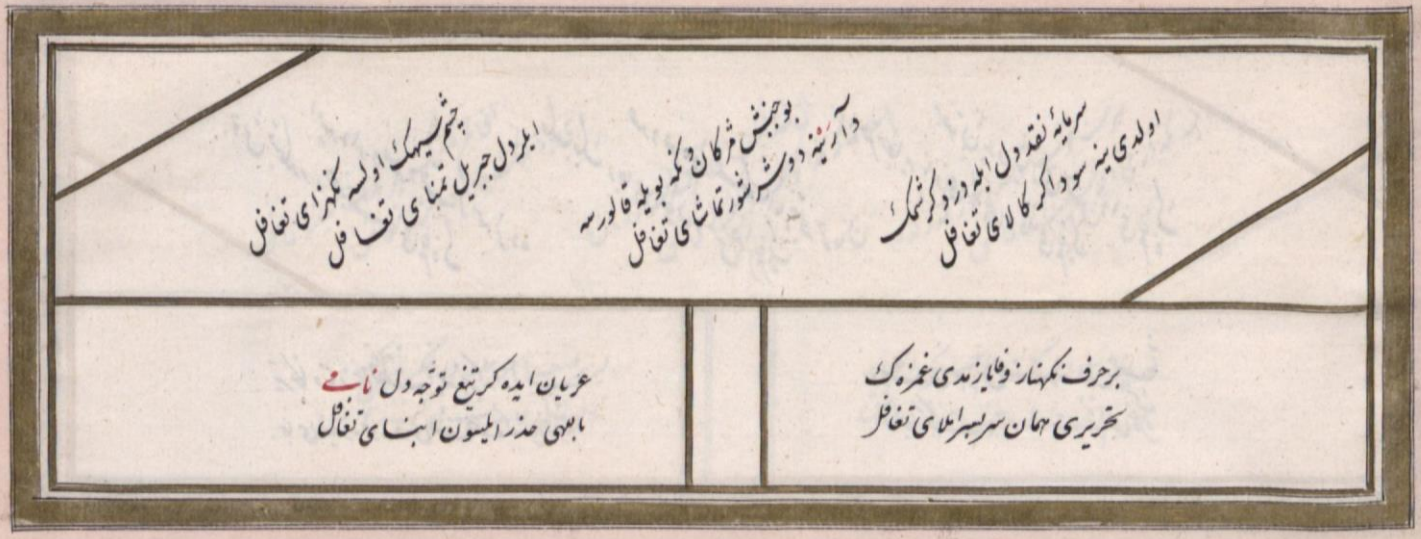
در وفی عاشق شوریده غمخواره مائدر
او شوخی ضمنک ایلر التفات اغیاره مائدر

گلستان جهانک ورد خار آورد نه بقمز
ازلدن عندلیب دل فگر خاره بقمز

نقافلدر کورنین گرچه نامی به او کلروجهنم
ولی دزدیده لطف غمزه سن اظهاره مائدر

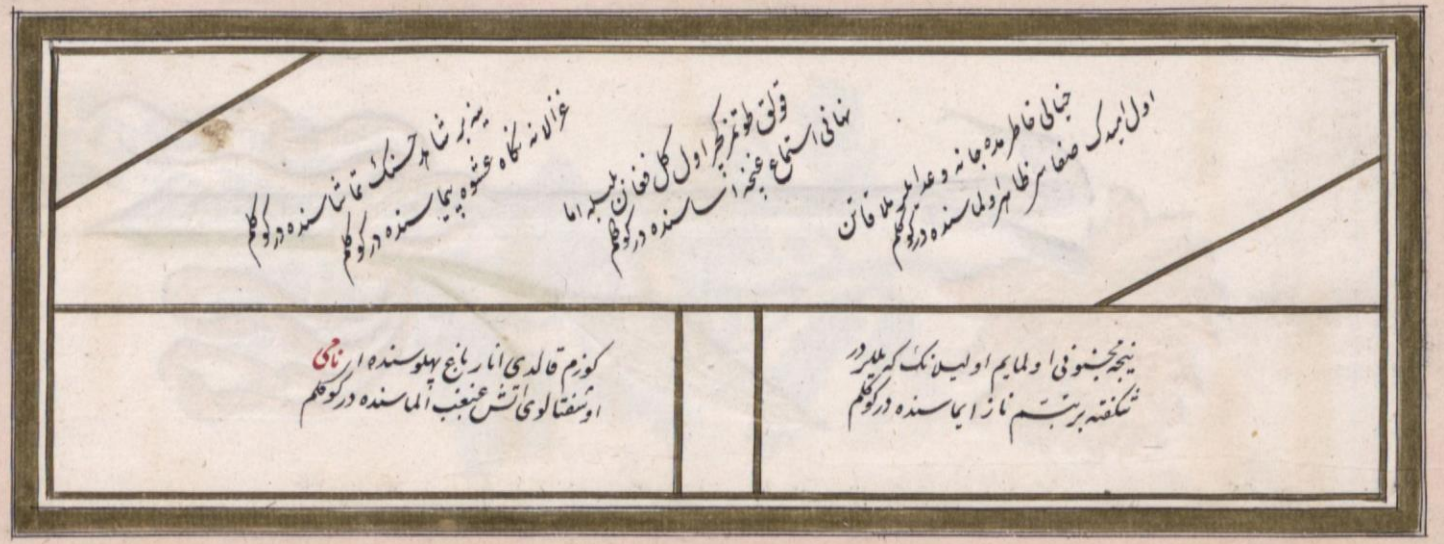

جوش جنگمدر رحضت نمای غمزه ک
امید دار وصله وقت کرسمه لرده
بک بک ربای دلخواه اولمش فدای غمزه ک
صد وعده وار لبکده اما نتیجه حرمان
مفتون ایدر نیازی حسن ادای غمزه ک
ایلمز جفایه نازی کاهی وفای غمزه ک
تیر نگاه نازی لطف ایله برکذار ایت
جای نیازه طور دی صف صف کدای غمزه ک
دوشدی هراس فتنه بنه دل جهانه
اولبخه کلک نامی مدحت فزای غمزه ک

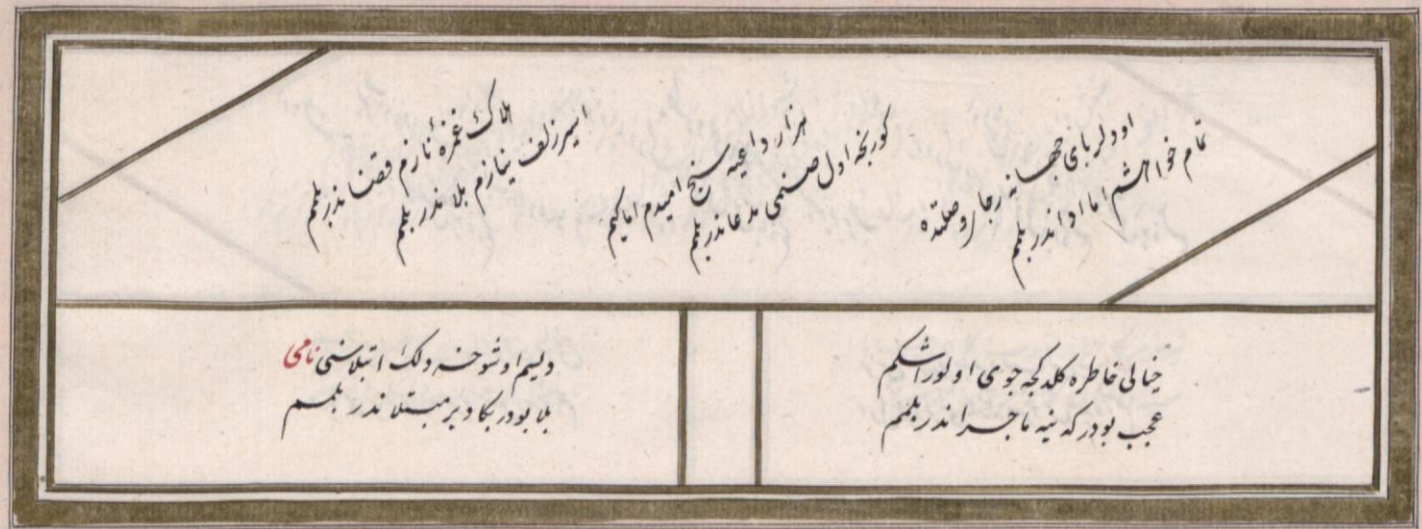

سرمایهٔ نقد دل ابله ورزد گر شمک
اولدی پنه سودا کر کالای تغافل
بو جنبش مژگان دگه بویله قالورسه
دار آینه دوشر شور تماشای تغافل
چشم شپهک اولسه نگهبای تغافل
ایلر دل جبریل تمنای تغافل
بر حرف نگهبار وفا یازمدی غمزه ک
تحریری همان سر لسپهر املای تغافل
عریان ایده کر تیغ توجه دل نامی
مابهی حذر ایلیسون ابنای تغافل

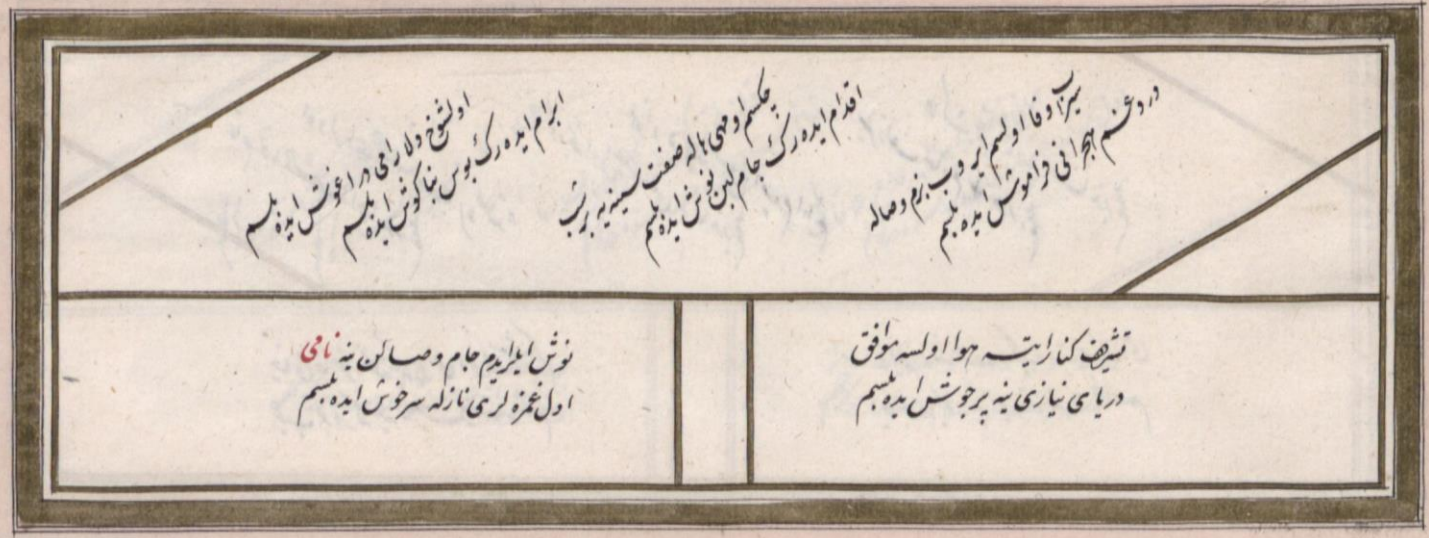

بیک لطف وفا قی هر اولور غره زکده
بزرف عنایک اوله همدوش قیم
جرئت زده سی عیسی دم اولور اول
دلمرده یه احیا ایدیجک خوش قیم
لعلک که اوله نطقه مینوش قیم
اول عالمک ایدر دلکرده هوش قیم
جشنکه ایدر حسن خطا بنده اولبلر
کوبا اچیلور غنچه دراغوش قیم
نامی به زبانک نغمات ایلسه اولور
بر بلبل خوشلهجه کلبوش قیم

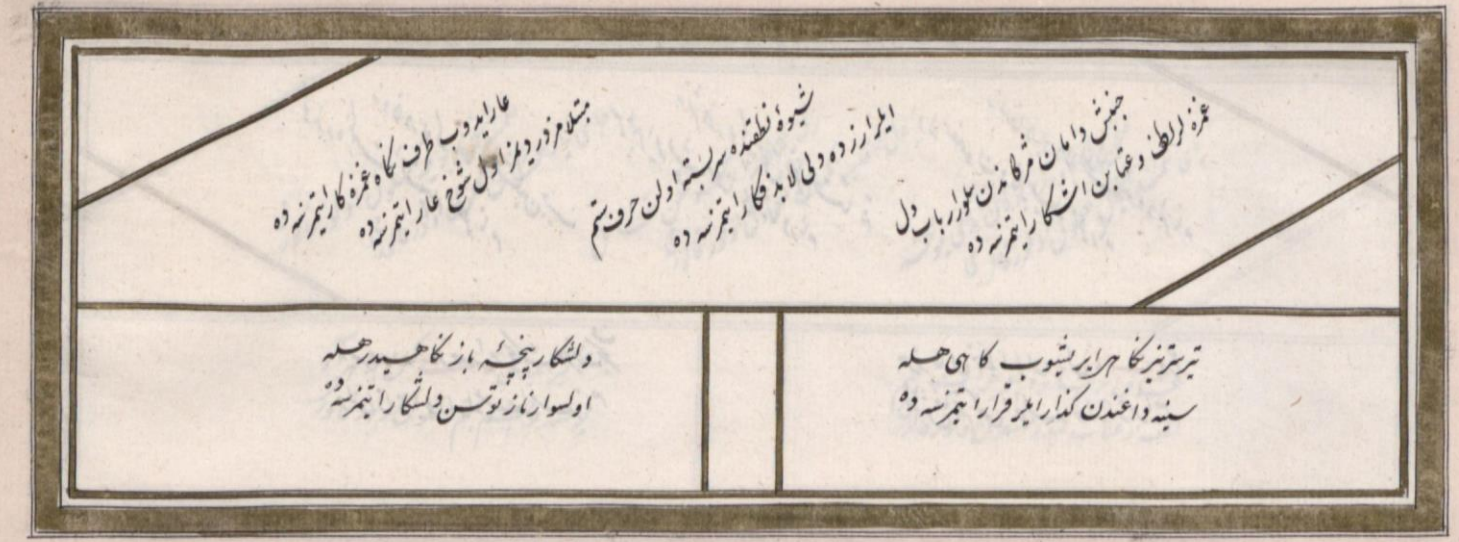

جنانی خاطر مده جانه و عدا بلا قات
اول ابدک صفا سر ظاهر اولماسنده درکوکلم
قولق طوتمز بزکی اول کل فغان بلبله اما
نهانی استماع غنچه انسسنده درکوکلم
غزالانه نگاه عشوه پیما سنده درکوکلم
بهزاد شاه حسنک تماشاسنده درکوکلم
نیجه مجنونی اولمایم اولیلانک کیلدر
شکفته بر تبسم نازایاسنده درکوکلم
کوزم قالدی انار باغ پهلوسنده ارنامی
اوشفتالوی لش غنچب آماسنده درکوکلم

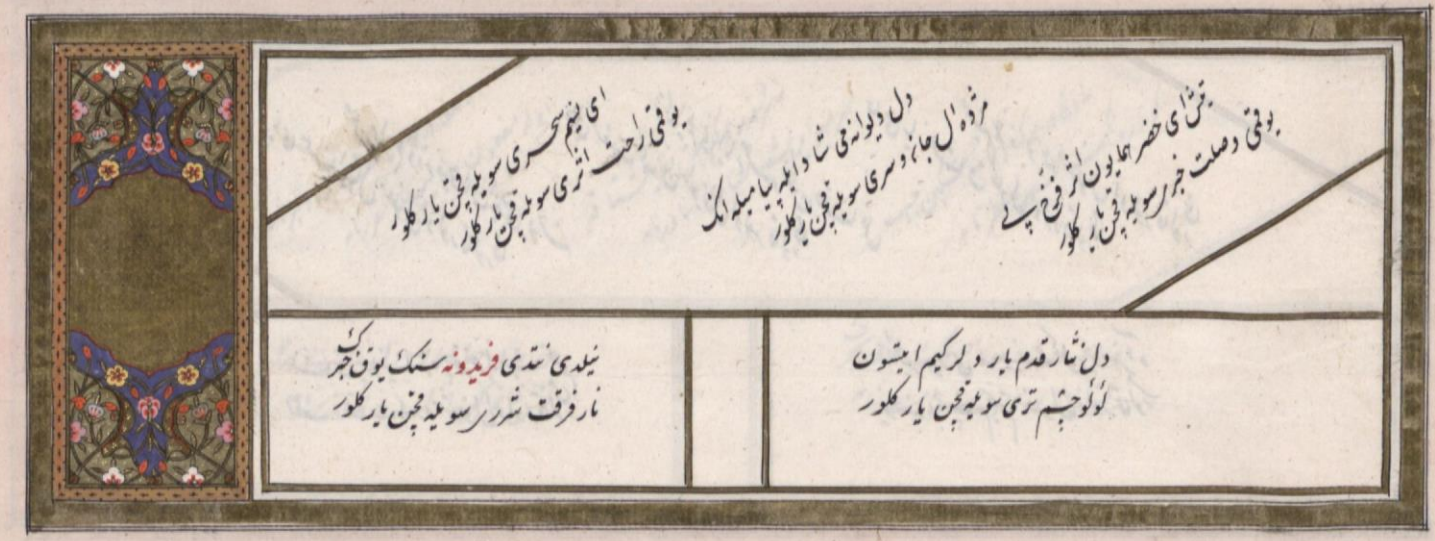

تمام خواهشم اما او اندر بلم
او دلربای جهانه رجا او صلحه
هزار دانچه سنج امیدم امایکم
کو بخه اول صنمی مد عا اندر بلم
اسیر زلف یغارم بلا اندر بلم
هلاک غمزه نازم فتنه اندر بلم
خیالی خاطره کلد کچه جوی او لور اشکم
عجب بودر که نیه ماجرا اندر بلم
دلیم او شوخه دلک ابتلاسنی نامی
بلا بودر بکا دیر مبتلا اندر بلم

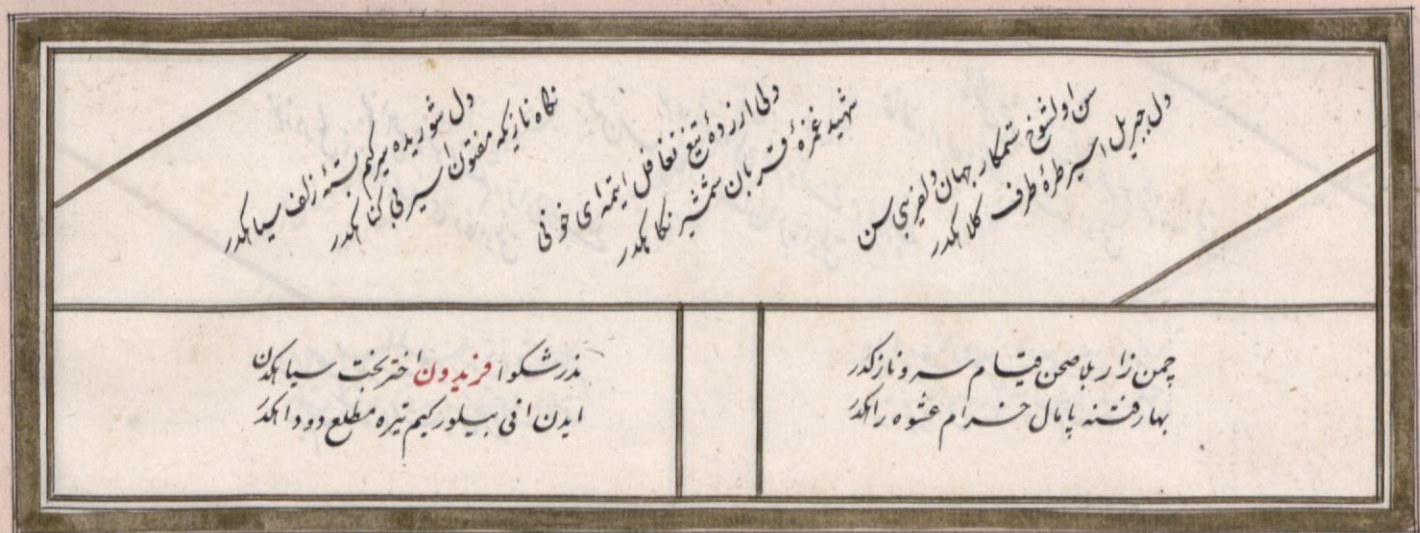

درد غم هجرانی فراموش ایده بلسم
بیراق وفا اولسم ایرد وب بزم وصاله
اقدام ایده رکب جام لبن نوش ایده بلسم
یکسم اوهی بالله صفت سیمینه پرتب
ابرام ایده رکب بوس بناگوش ایده بلسم
اولشوخ دلارامی ایله آغوش ایده بلسم
تشریف کنارایته هوا اولسه موافق
دریای نیازی نیه پرجوش ایده بلسم
نوش ایلیدیم جام وصالین نیه نامی
اول غمزه لری نازله سرخوش ایده بلسم

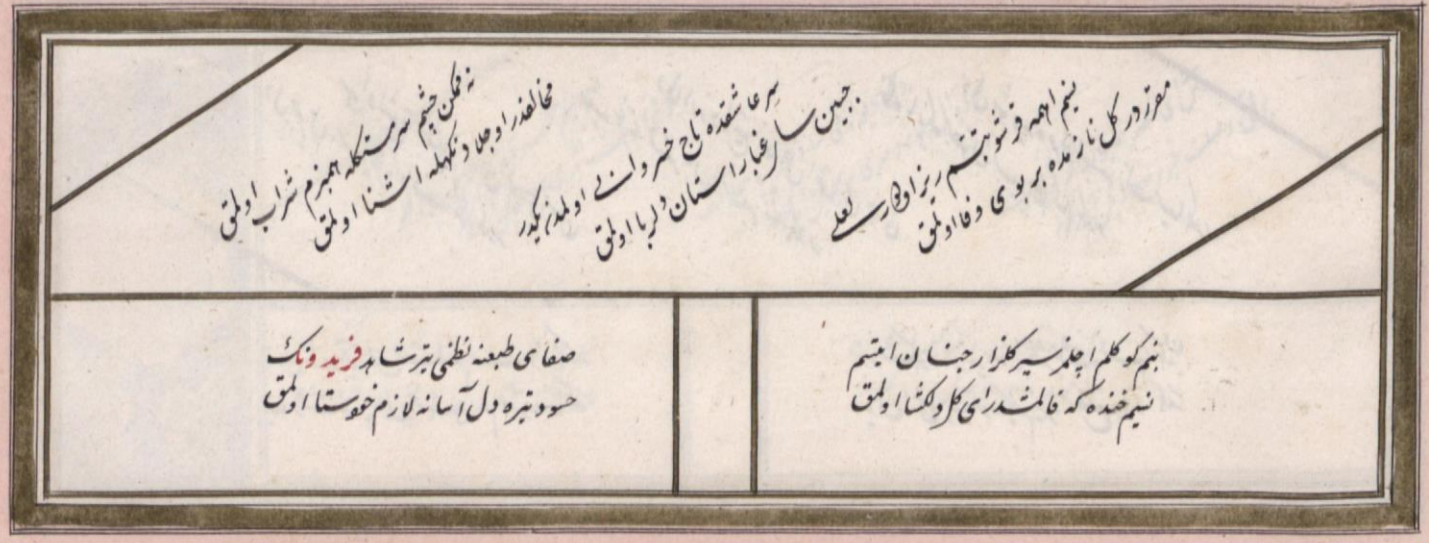

جنبش دامان مژگانش چو ارباب دل
غمزه لطف و عتابش لشکر را تیمز نه وه
ایلرزه وه ولی لابد نگار ا تیمز نه وه
شیوه نطقنده سرسته اولن حرف ستم
بتلام قوریدیلر اول شوخ عار ا تیمز نه وه
عار ایدوب طرف نگاه غمزه کار ا تیمز نه وه
تیر مژه نیز نگاهی ابرو یشوب کاهی هله
سینه داغندن کدار ا میر قرار ا تیمز نه وه
ولشکار پنجه باز نگاهیدر هله
اولسوار ناز توسن ولشکار ا تیمز نه وه

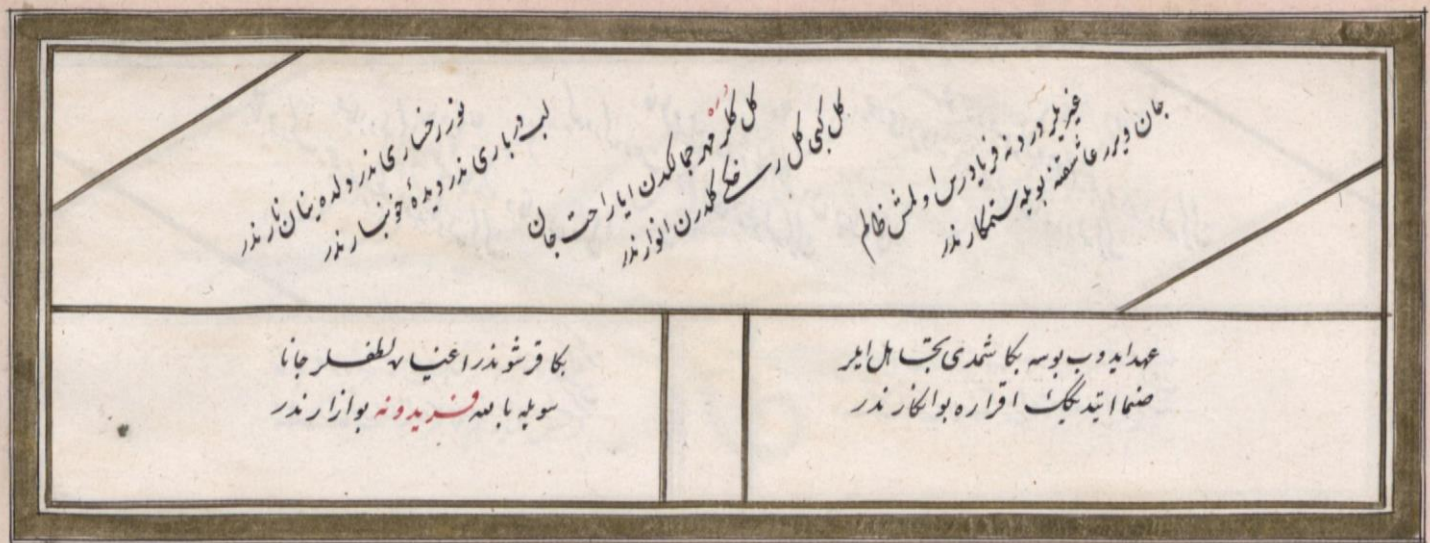

نه سرور در نه فرحدر ایر یکبک حرف بحرف
دلنوازانه ادا اولسه سراسر نامه
حرز جان خط امان دل نامه در بو
نقش خاتم کبی اولسه نوله ازبر نامه
سر بهر ایریشه معنای شناور نامه
نثر قدر بوکه پیش نظر مشتاقم
اولسه مضمون وفا یله متور نامه
نه صفا در بو دل الفت بوده دلبر نامه
کوندره نکهت آشیله معطر نامه
نوه قادر بوکه باغانه مشکین جیب

پای همت اقبال مغول اولور قالورمی
صحن مرادم دوزره جولان ایدی یوحنه
دل مصحب نکهدن معزول اولور قالورمی
ترک ایمزمی ایاز حسنه نکن تعلق
جای یار عشاق محلول اولور قالورمی
شمشیر غمزه بویله مسلول اولور قالورمی
عشاق پرنیازه چشم جواب بلیم
لطف وعتاب لبده مشغول اولور قالورمی
تأثیر ایدرمی ناله کحل جواهر آه
یوحنه بو چشم بختم مغلول اولور قالورمی

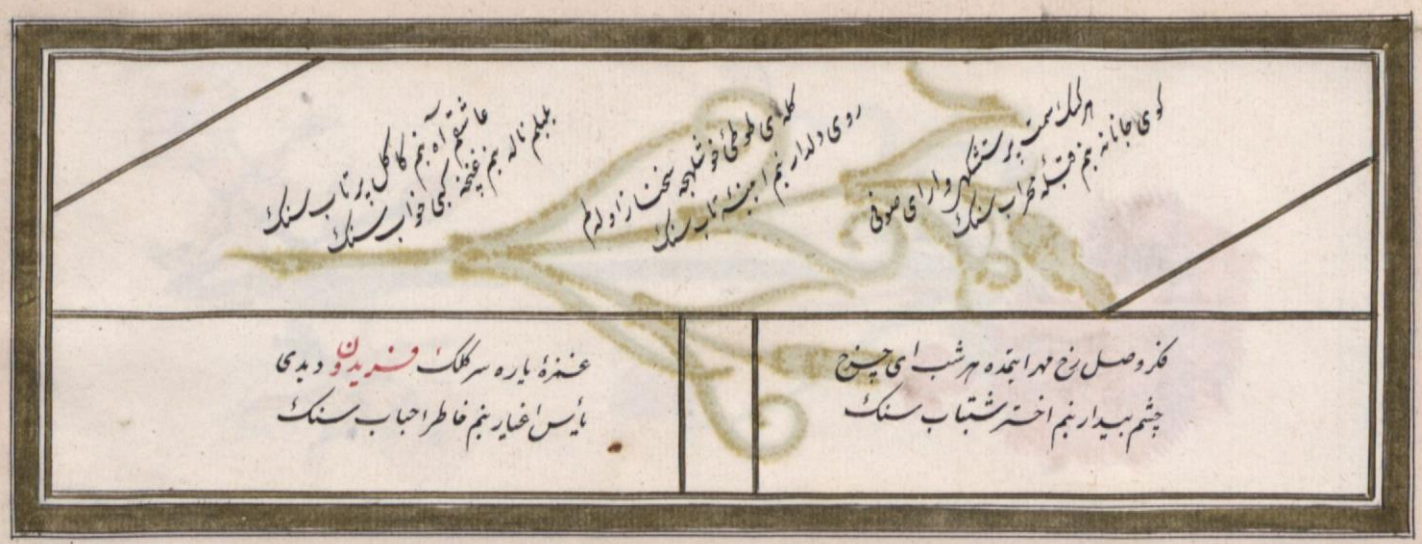
یکوارو ب یاره دیدم بیجو بو ناز اولسه کرک
یوری دیوانه دیدی یونه نیاز اولسه کرک

خاطرم جمع اولمز کاکلکه دل دیره لی
یکه رک راحت روحم دخی ناز اولسه کرک

بکا جورک بیچه بر بویله دراز اولسه کرک
ضمانا ولمدک اغیار ه وفادن خالی

زاهدا صورته هیچ و یرمه دوزن سیرتی کور
اهل دل قیلدن الور سنده نه ساز اولسه کرک

استان در مولا یه فریدون طوغرول
بر کوزاول باب کرم اوستنه باز اولسه کرک

تلک دلبر نوله کلشن دلرفتانم
دلداده سیم جانم برچشمه دیانک

چهم ناوک دلدوزی صفاتخش وکلدر
قبان اولیم غمزه سنه اول قاشربانک

بر شهره شهر اف دل تازه جوانک
اولدم یه افاده سی بر سرو روانک

شید الفنک شوره سنه ایتمه تعجب
اشفته سودا سیم اول زلف دوتانک

واعظ بوری بند ایتمه فریدونه اوزک کور
کار ایلمز عاقله سوزی اهل ریانک

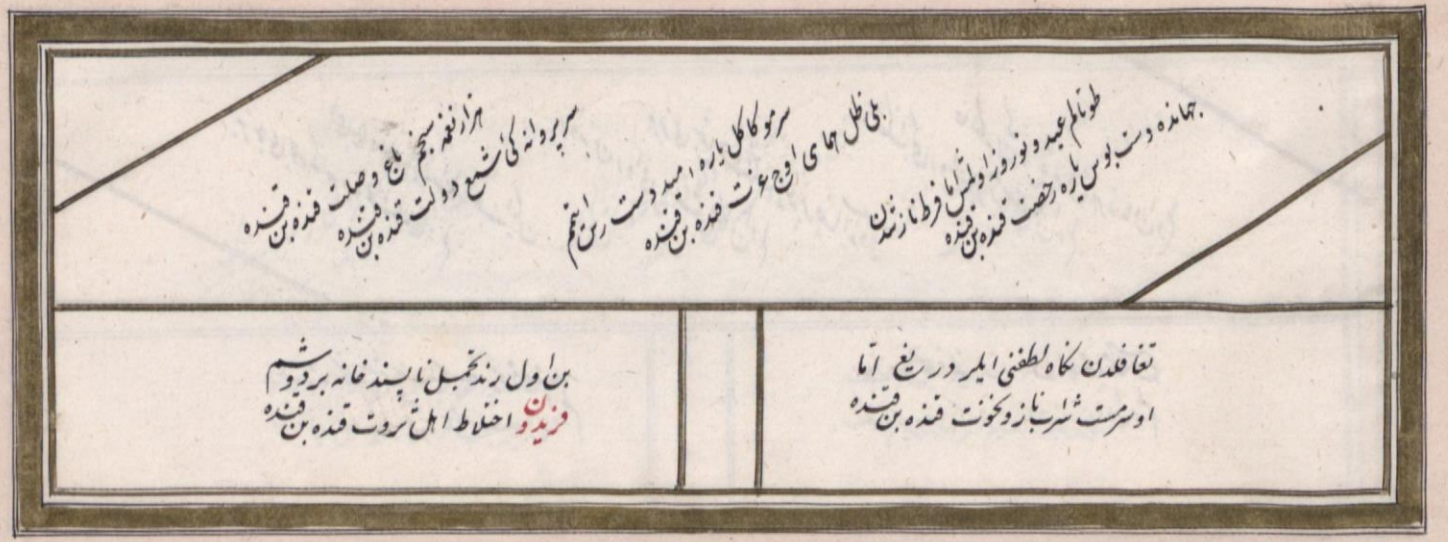
ای بی وفا روی سر از لطف بر کن
بتر بای جور کہ ہر دم نشان اولم

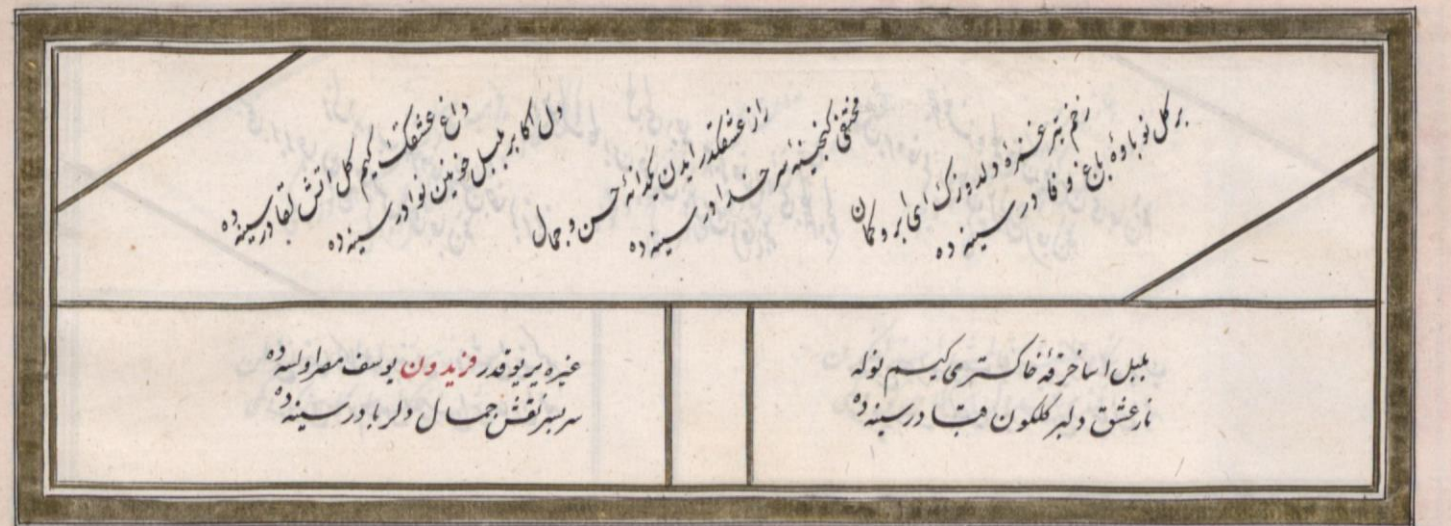
ہر بزمی شمع حسنک ایچون پر پروانہ روی آتش مکان اولم

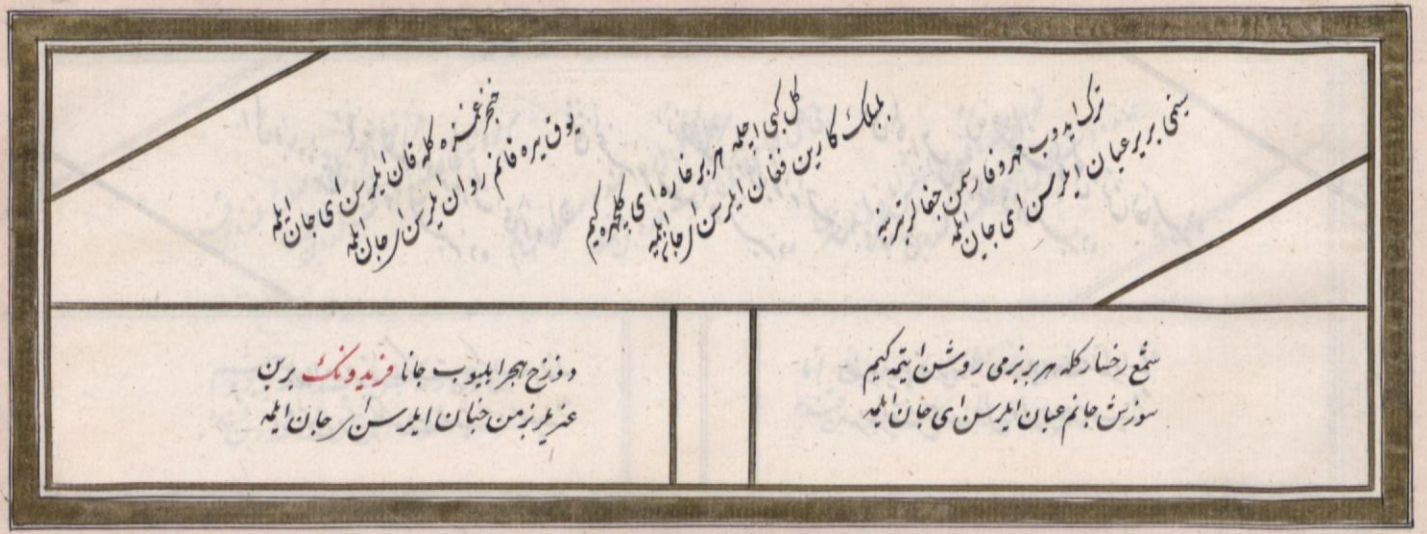
زلفک بکی روای پریشان اولم
خالکہ بن کہ داغ بدل ہر زمان اولم

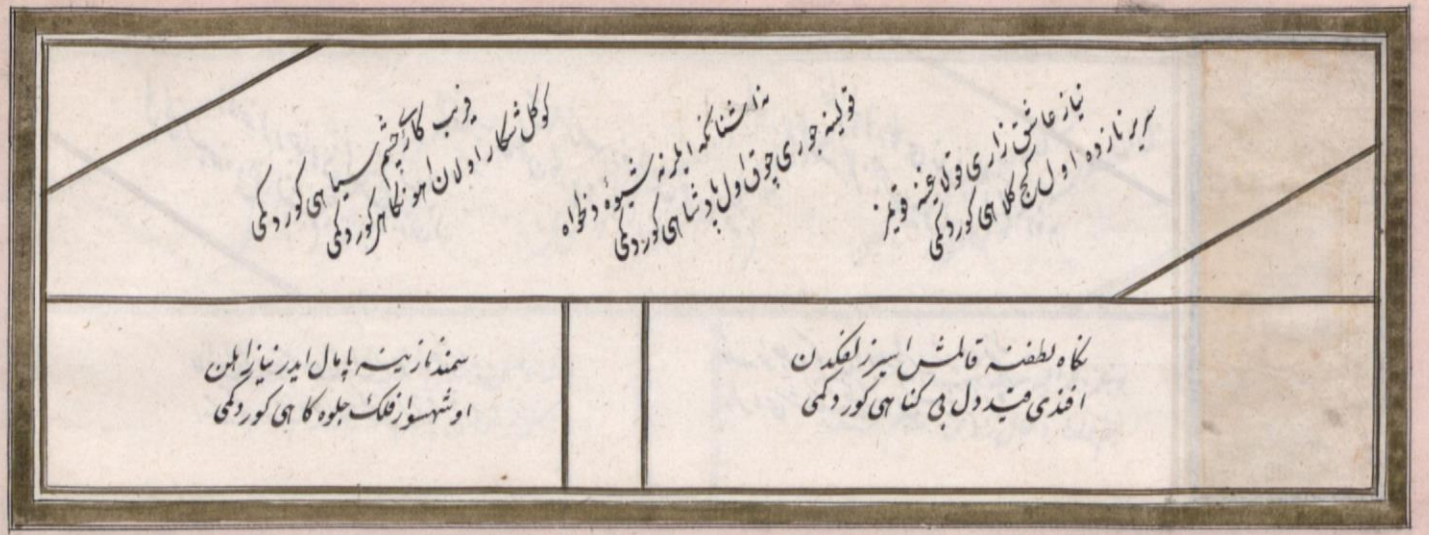
رحمت نگاہ چشم سیہ مستہ یومیدر
باری شہید غمزۂ نامہربان اولم

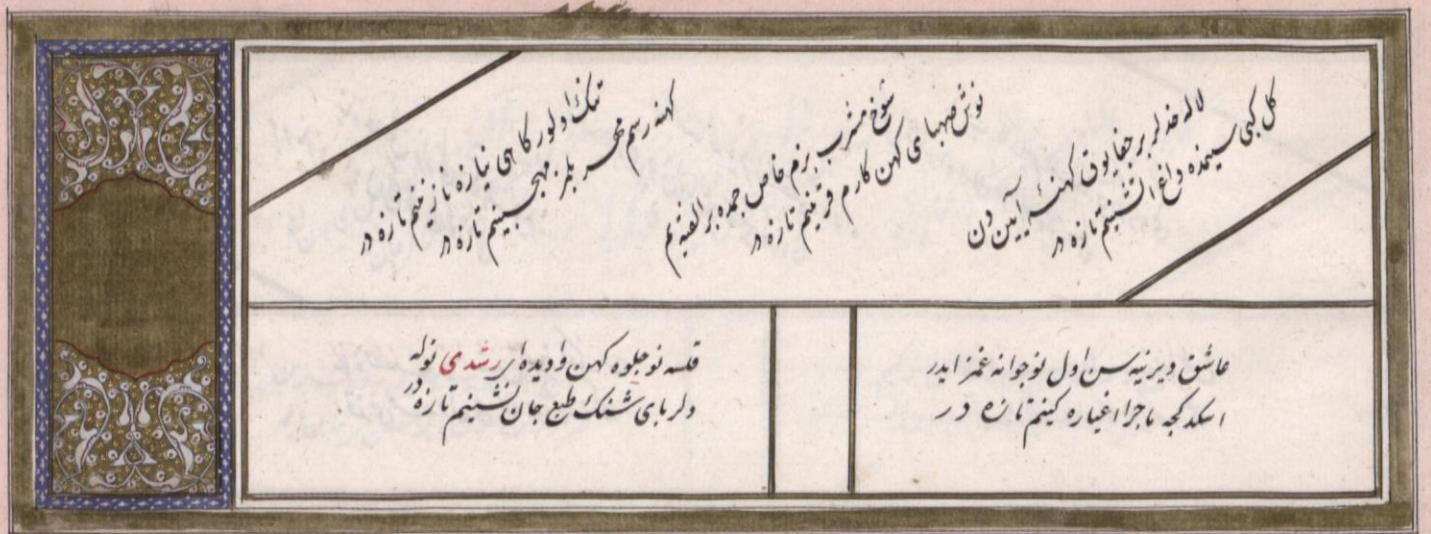
سوزدہ بکا نظیر فزیدون اولورمی مسیح
نظم انچہ بن کہ عرفی معجزبیان اولم

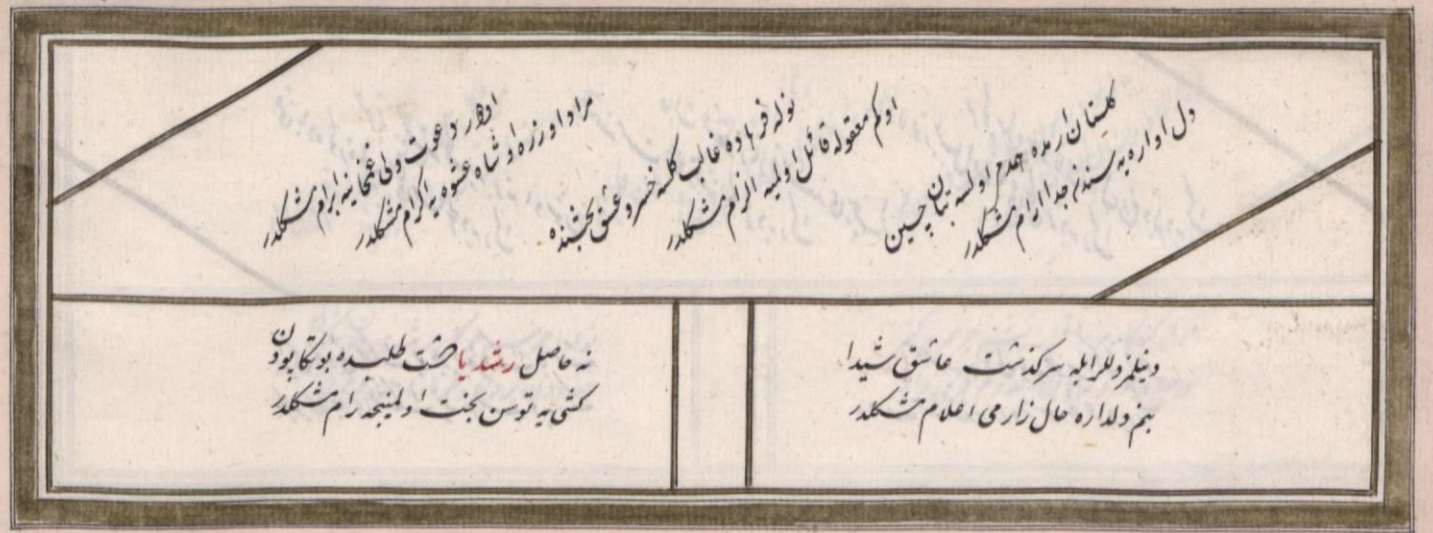

همانده دست بوس یاره رخصت قنده بن قنده
طوطای عبده نورز او لمش اما قرطناز شدن
بی ظل همای اوج عزت قنده بن قنده
سر مو کاکل یاره، میسه دست رن ایتم
سر پرده لنه ای شمع دولت قنده بن قنده
هزار نغمه سنج باغ وصلت قنده بن قنده
تغافلدن نگاه لطفنی ایلمز دریغ آما
او سرمست شراب ناز و نخوت قنده بن قنده
بن اول رند تحمل ناپسند خانه بر دوشم
فرزیدن اختلاط اهل ثروت قنده بن قنده

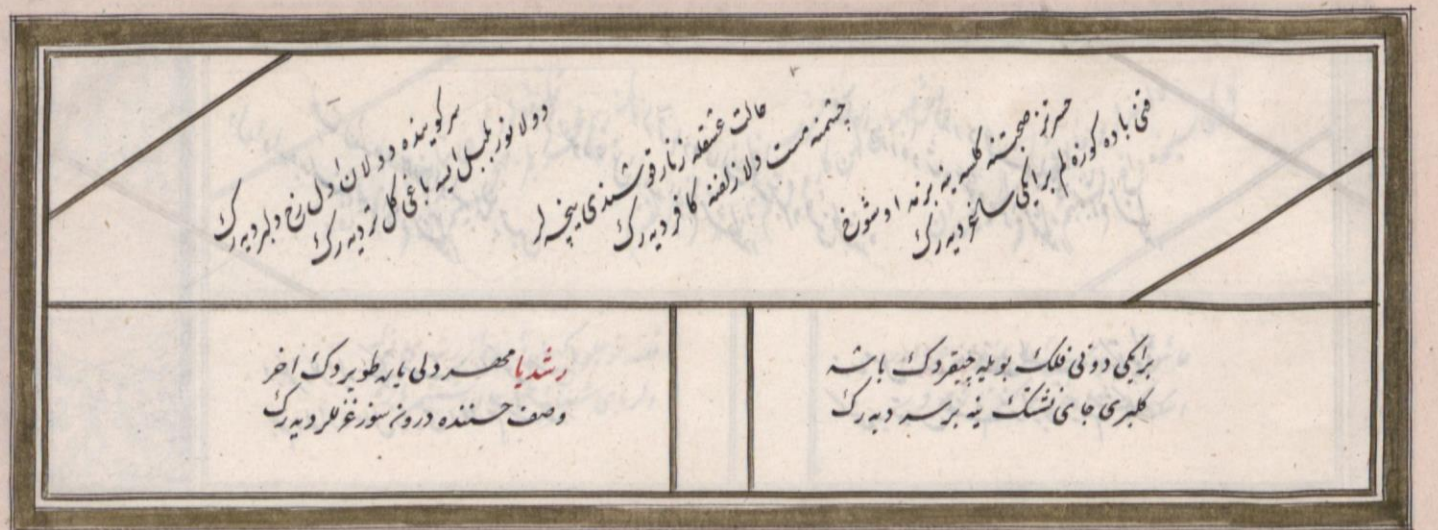

بسمی بریز جان ایلرسن ای جان ایله
ترک ایدوب مهر و فا رسمین جفا یرینه
بلبلک کا رین فغان ایلرسن آه جان ایله
گل کبی ایچه هر بر خاره ای پارچه یکم
یوق یره قانم روان ایلرسن آه جان ایله
تیغ غمزه کله فان ایلرسن ای جان ایله
شمع رخسار کله هر بر بزمی روشن ایتمه کیم
سوزش جانم عیان ایلرسن ای جان ایله
دوزخ هجرا ایلیوب جانا فرید و نک برین
عمر عزیزمن خنان ایلرسن آه جان ایله

نیاز عاشق زاری و ناز غنچه ویم
کرم نازده اول کج کلاهی کوردکی
مزاشناکمه ایلرنه شیوه دلخواه
قولنه جوری چون اول پادشاهی کوردکی
بزنب کاکل چشم شیاهی کوردکی
کوکل شکار اولان اهو نگاهی کوردکی
نگاه لطفنه قالمش اسیر لکدن
اغدی صید دل بی گناهی کوردکی
سمندنازینه پامال ایدر نیازلهن
اوشهسوار فلک جلوه گاهی کوردکی

گل کبی سیمنده داغ آشیانم تازه در
لاله خار بر جفا بوق کهنه آیین دن
نوش صهبای کهن کارم و فیضم تازه در
شوخ مشرب بزم خاص جمله بر الفیضم
تنگ و لوبر کاهی پیازه نازنخم تازه در
کهنه رسم محشر بلز مهجبینم تازه در
عاشق دیرینه سن اول نوجوانه عمر ایدر
اسکدیکچه ماجرا غیاره کینم تازه در
قصه نو جلوه کهن دیده ایر رشدی نوله
دلربای شنگ طبع جان نشینم تازه در

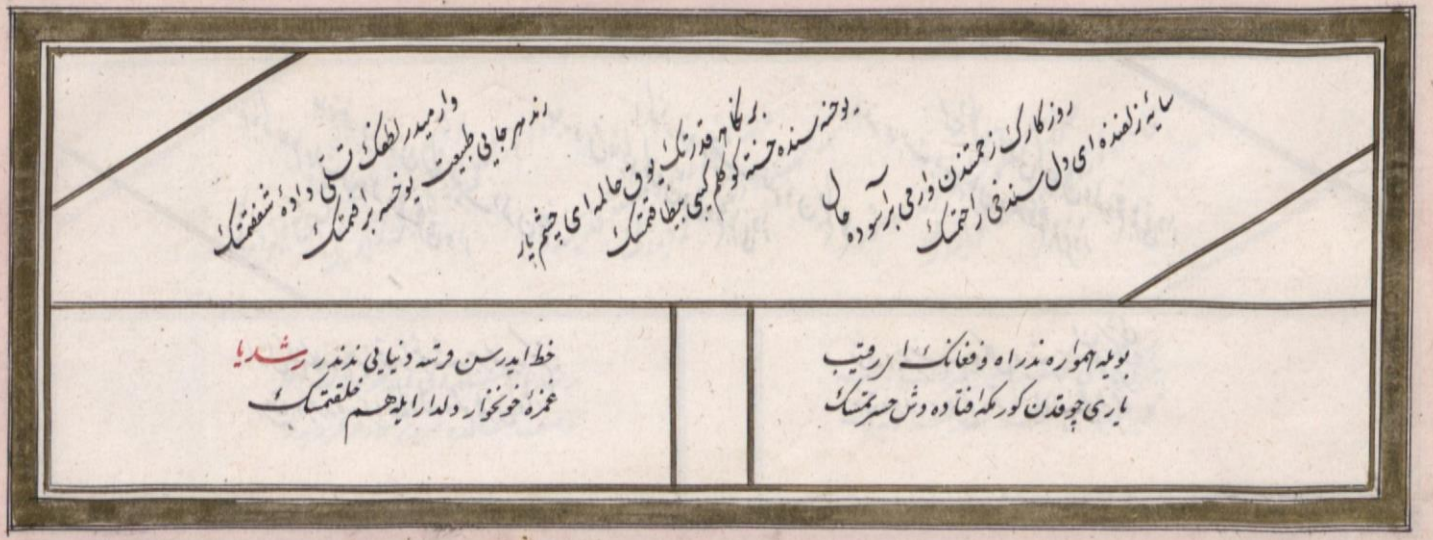
غمزه کز خاطر پریشان اولد و غم بلمزی وار
جامه نیچه دیرسون سنا جیعت دلدن جز

سایه دوشغالجه یکسان اولد و غم بلمزی وار
رخنه ارمده رقیب خازدن چکم الم

عرضه حاجت یاه قربان اولد و غم بلمزی وار
سن دکل سمحال کنعان اولد و غم بلمزی وار

اول کنهکارم یه اقرار ایتمشم جرمم یه کتم
هر جفا و جوره شایان اولد و غم بلمزی وار

نوله اچمرسم چو گل رشدی دهان شکوه بی
خنده دن پرداغ و خرمانز اولد و غم بلمزی وار

روز کارک زحمتت داری برا بوده حال
سایه‌ز افتاده‌ای دل سندق راحتک

دوخته سنده خنه کو کم کیی بیطاقتک
رنگاهه قدرتک یوق حالمه‌ای چشم یار

وارمیدر لطفکدن قیی داده شفقتک
نوهر جانی طبیعت یوخسه برا فتک

بویله اهواره ندراه وفاکدن ارر قیب
یاری چوقدن کورکه افتاده دش حسرتک

خط امدرسن فرسته دنیایی ندندر رشدیا
غمزه خونخوار دلدارایله هم خلقتک

بیهوده ارزوی وصالش ده سن کوکل
اخجسته

ادم او شوخ غریزه سن کوکل

وادی عشقک اوج کالنده سن کوکل

حفظ ایسون کزنه نظردن خدا سنی

باغک نه لاله نه کل النده سن کوکل

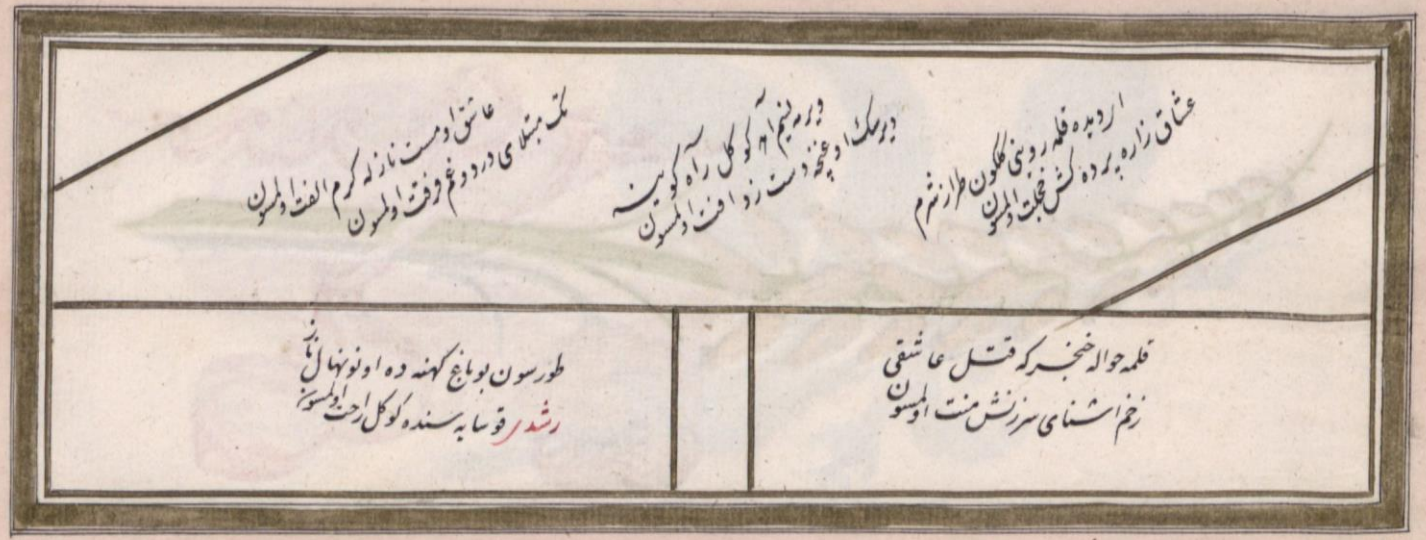
یارک یکیدن فکر جمالنده سن کوکل

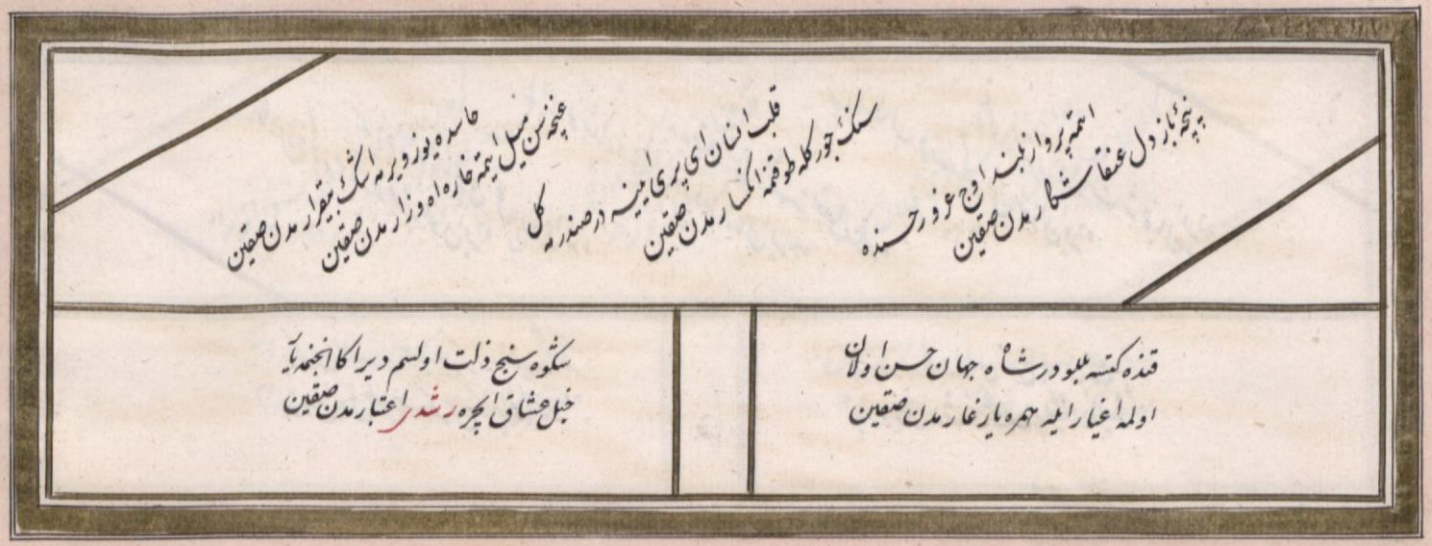
وصفنده حیرت اوراندیشه سوزلرک
بکزرکه مومیائی خیالنده سن کوکل

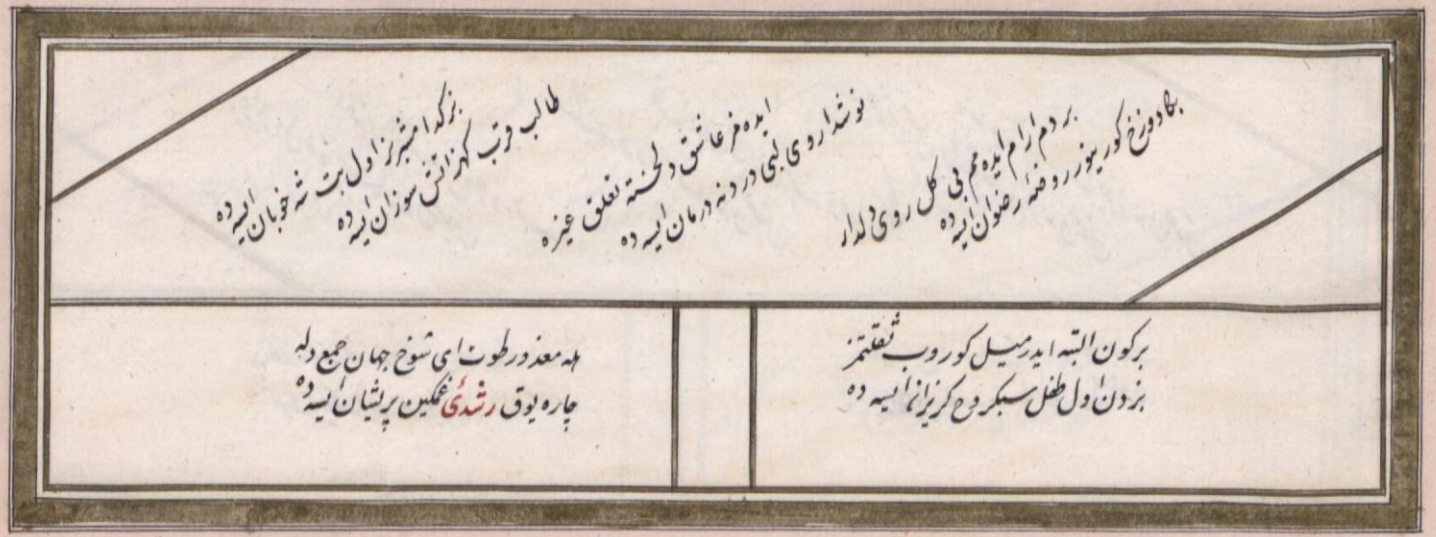
رشدی کبی فراغ نه ممکن بیازدن
داغی هوای عنج ودلالنده سن کوکل

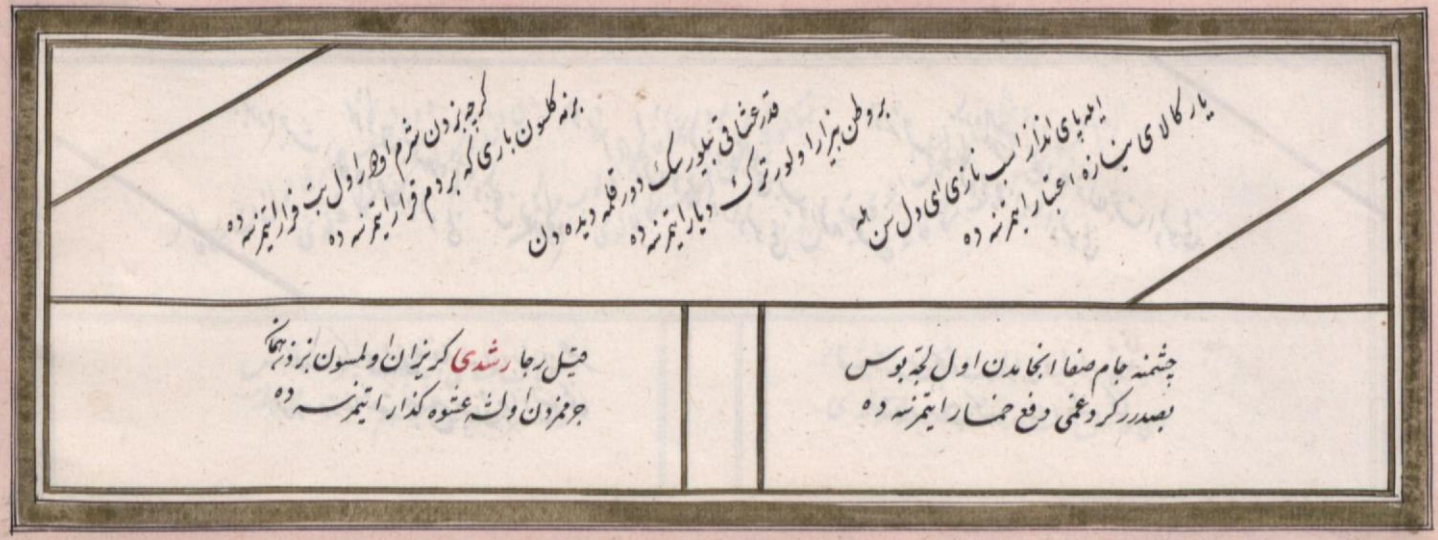

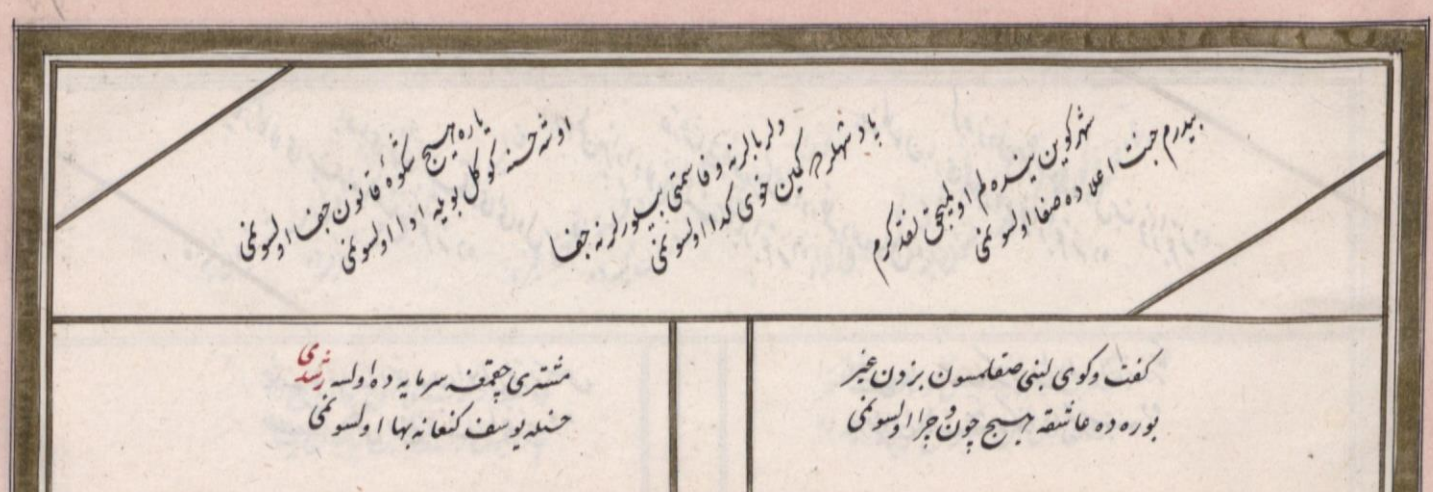

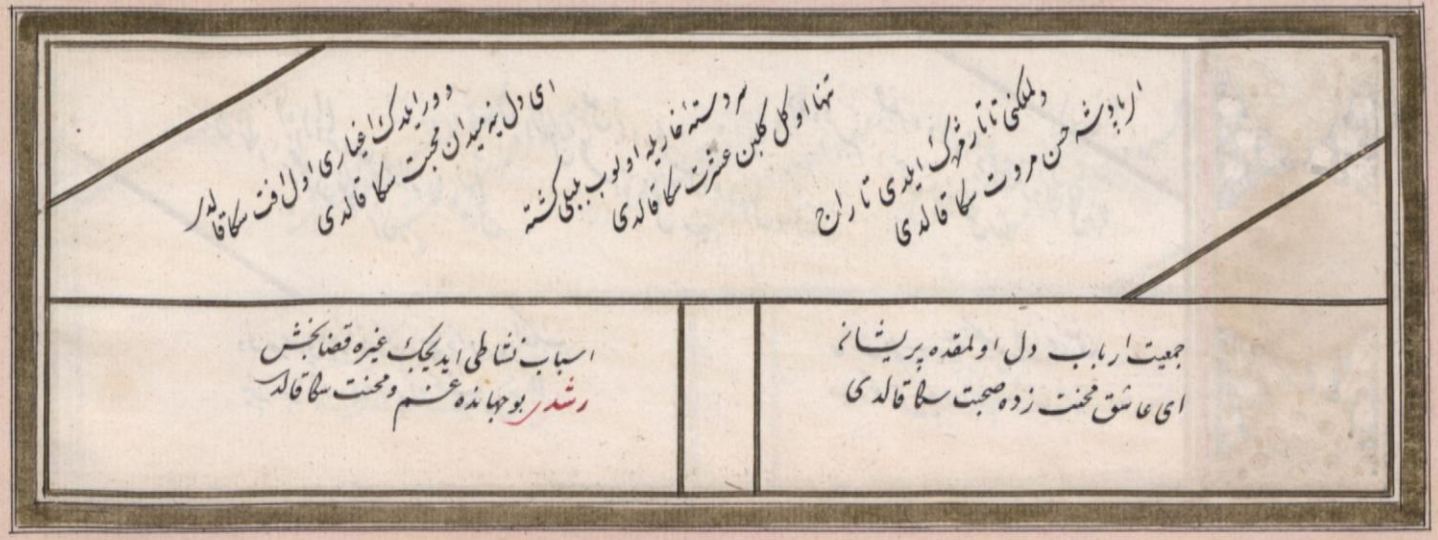

عشاق زاده پرده فلک رویی فلکون طراز شرم
ارد پرده فلک رویی فلکون طراز شرم
دیوانه ام ز خنده دست رد افت المسون
دیوانه ام ز خنده دست رد افت المسون
ملک مبتلای درد و غم و وقت المسون
عاشق دست نازنه کرم الفت المسون
فلمه حواله خنجر که قتل عاشقی
زخم آشنای سرزنش منت المسون
طور سون بوباج کهنه ده او نو نهال
رشد رقو سایه سنده کوکل راحت المسون

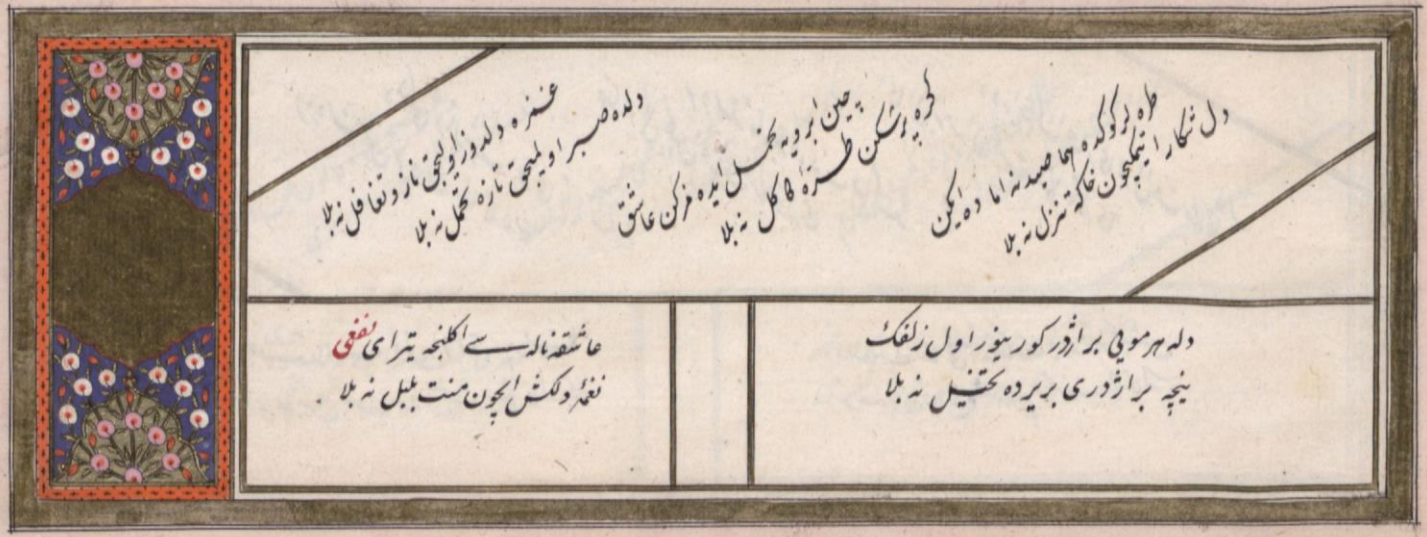

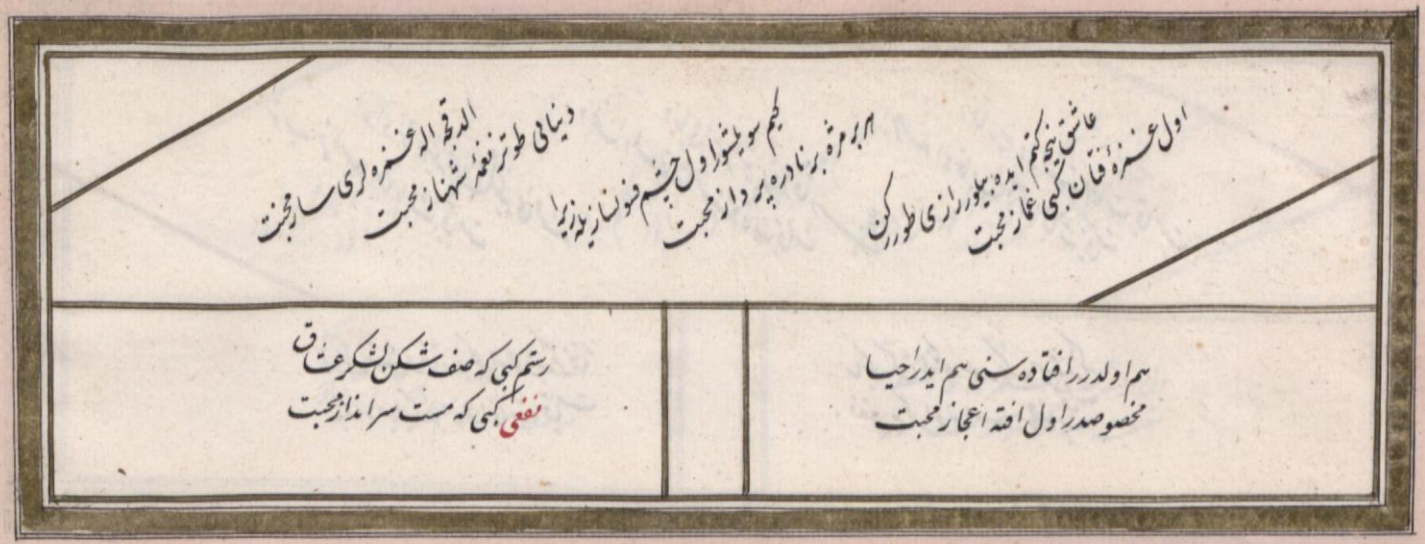

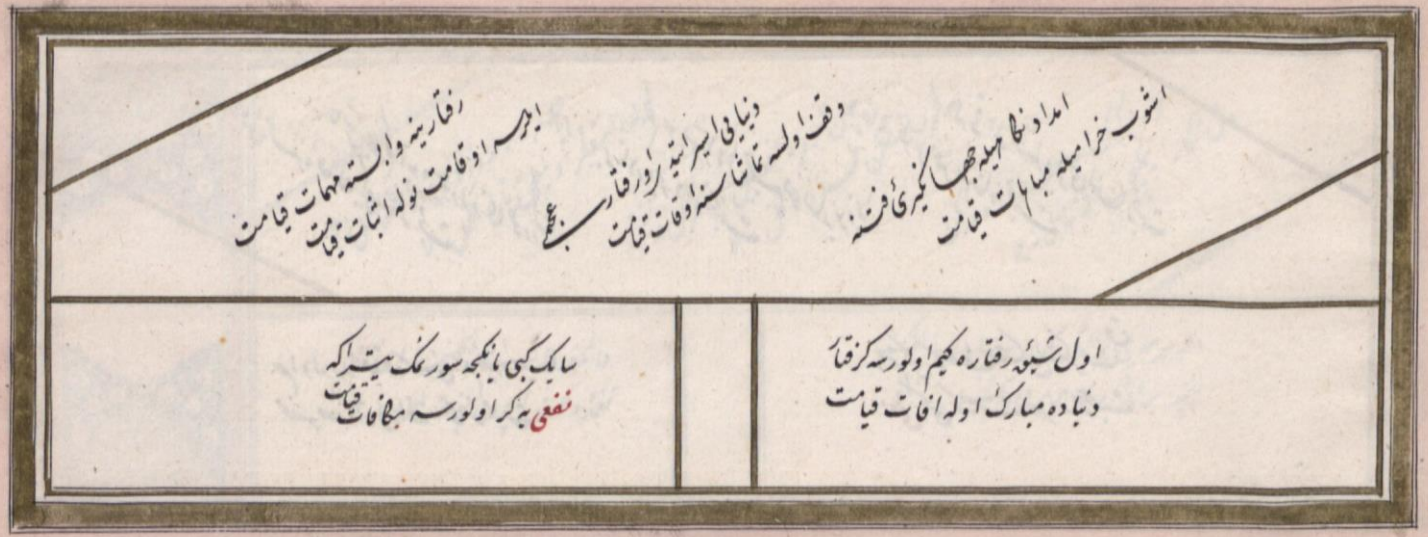

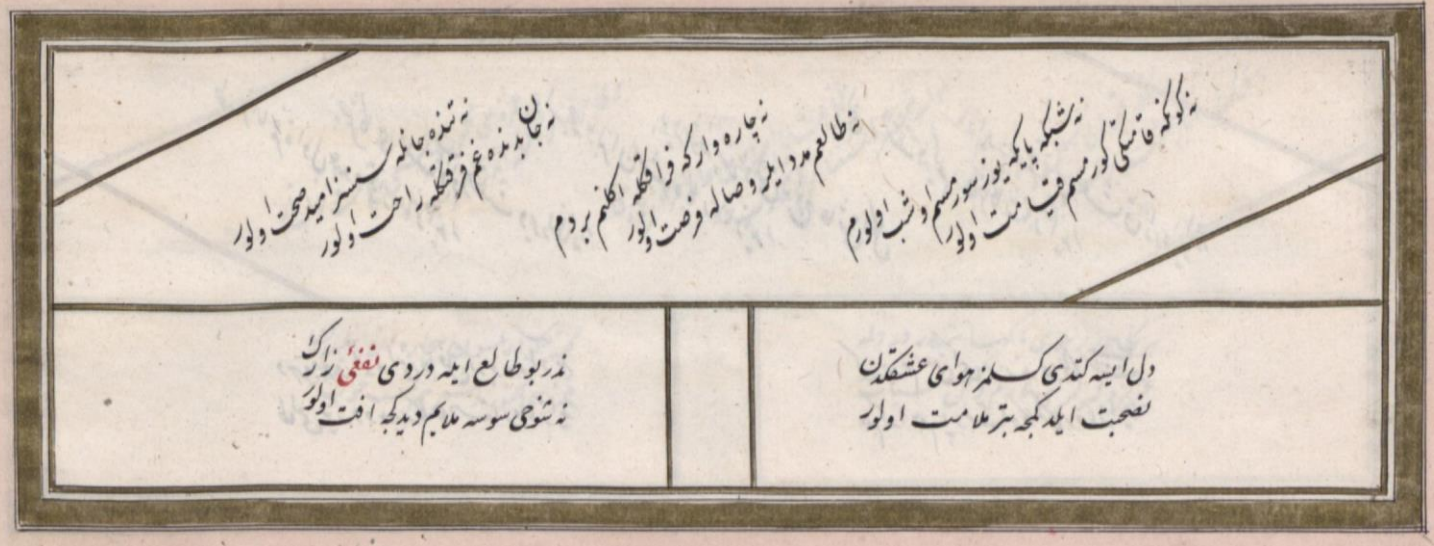

بیدرم جنت اعلا وده صفا اولسونی
تهرکین بنده م اولمیجق لقه کرم
یاد شهلرم لکین توی که اولسونی
دلربا لرنه وفا سمتی بیسور لرنه جفا
اوشرخسنه کوکل بویله اولسونی
یاره هیچ سکوه قانون جف اولسونی
کفت وکوی لبنی صفاسون بزون عبر
بوره ده عاشقه هیچ چون وچرا اولسونی
مشتری چقمغه سرمایه ده اولسه رشدی
حسنله یوسف کنعانه بها اولسونی

اول عشوه فتان کبی غماز محبت
عاشق بیچاره کم ایده بیلور رازی طورکن
الدیغی عشوه لری سازمحبت
دیمانی طوز نغمه شهناز محبت
الیمزه بر نادره پرداز محبت
لیم سویلشور اول چشم فسونساز نه زیرا
هم اولدررافتاده سنی هم ایدراحیا
مخصوصدراول افته اعجاز محبت
رستم کبی که صف شکن لشکر عشاق
نفعی کبی که مست سرانداز محبت

امداد ناهیه جهانگیری فتنه
اشوب خرابیله مباهات قیامت
دنیای اسیر اتیه اور رفتار
وقف اولسه تماشا سنه وقت قیامت
رفتاریه وابسته مهمات قیامت
ایرسه اوقامت نوله اثبات قیامت
اول شیوهٔ رفتاره کیم اولورسه کرفتار
دنیاده مبارک اوله افات قیامت
سایک کبی یانجه سورنمک بیترکه
نفعی یه کر اولورسه مکافات قیامت

طرز غمزه اول عهد و قراره نازاید

چشمکای مست او نور رخصت دیر رفتاریه

بوسه جمله دلبران بشیوه کاره نازاید

بوته شوخه مبتلا اولق مزکوچ عاشق دکل

زلفی پر اشفته دکیم روزکاره نازاید

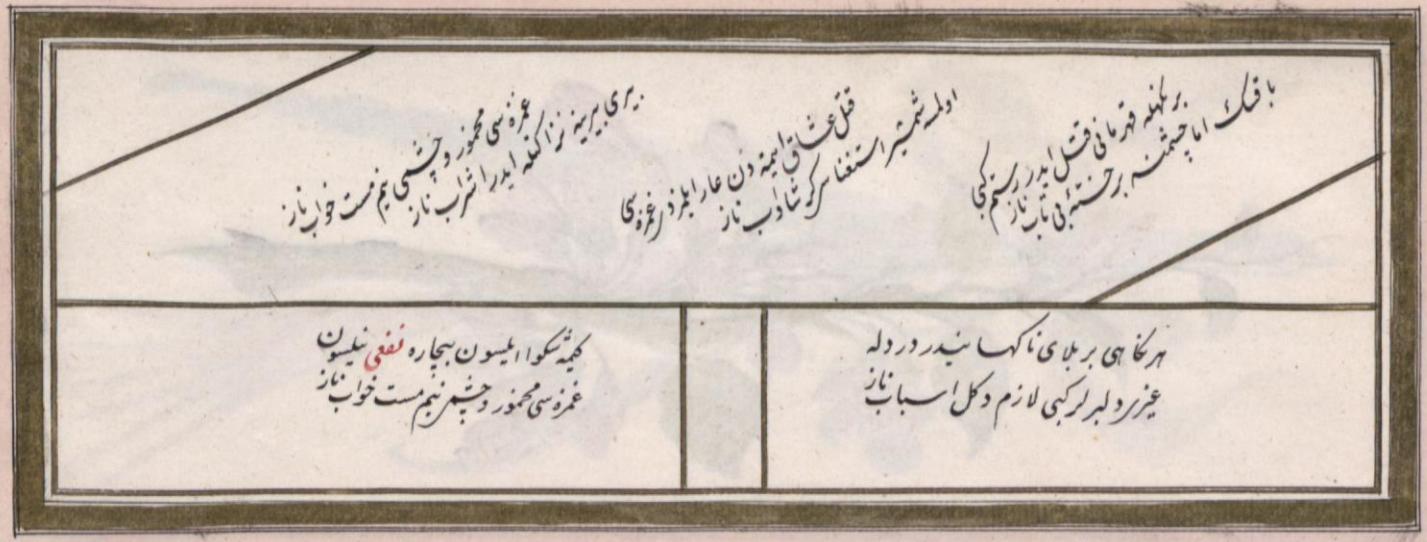
نازاید دسه غمزه سی عشاق زاره یازاید

دهره مغرور اولمه ای غافل که بونده آدمه

طالعی یوزدوندرر کاهی ستاره نازاید

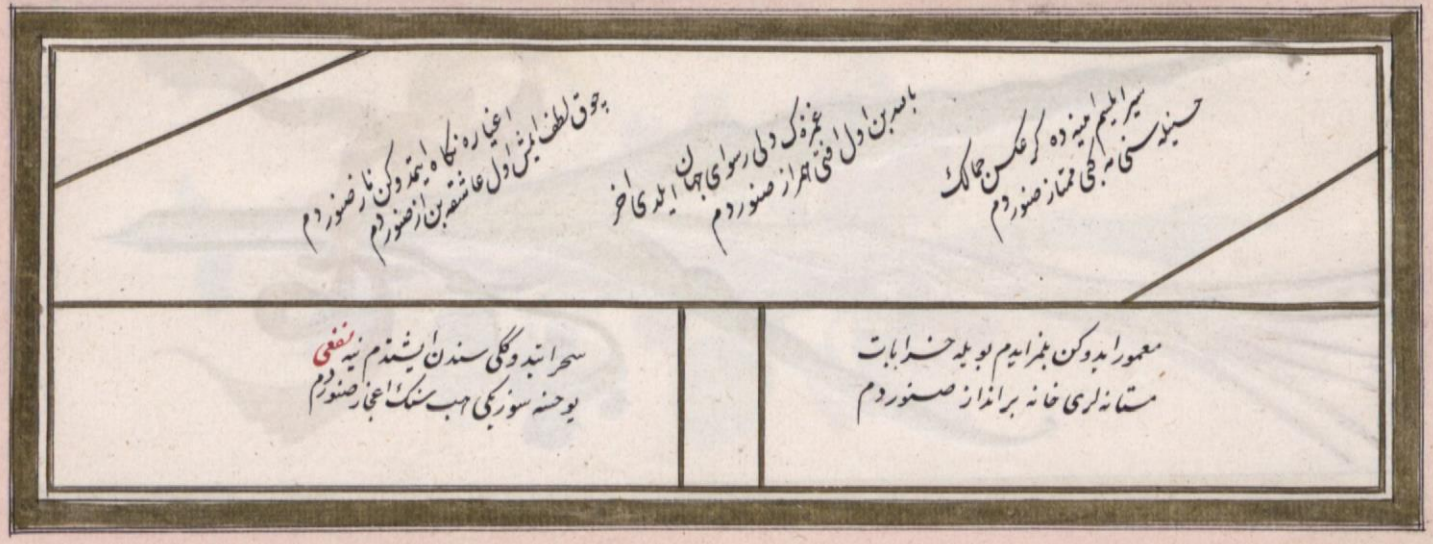
کورمدم نفعی کبی بر رند عالی مشربی

هم کدا هم پادشاه کامکاره نازاید

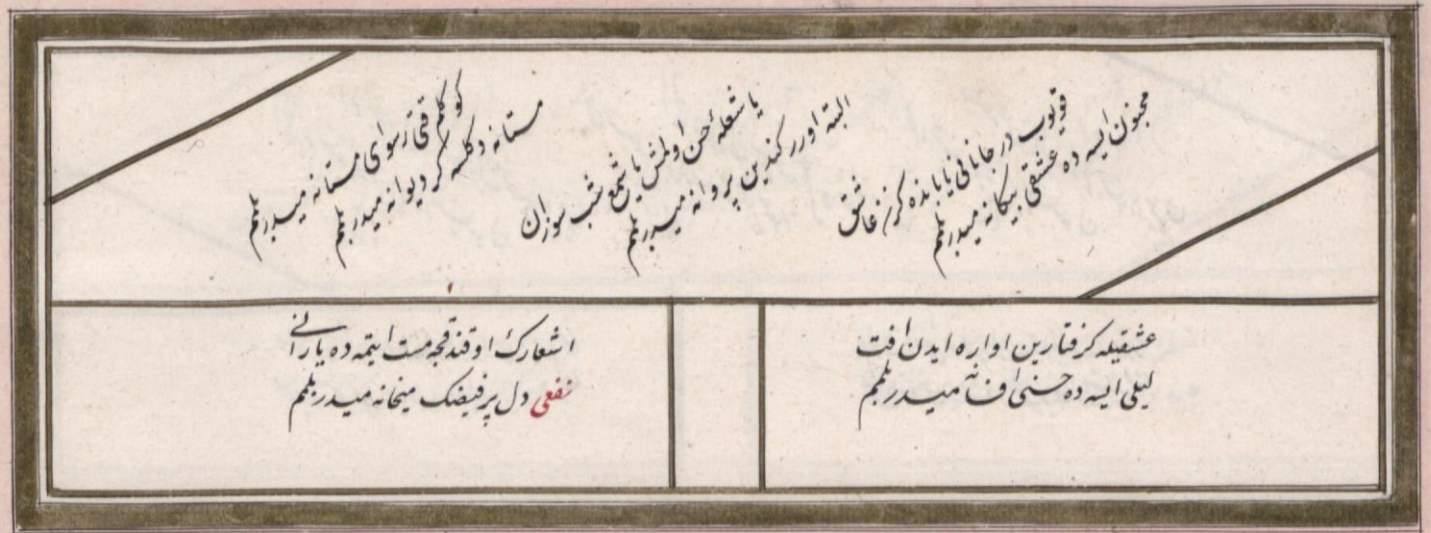
حسینو سنی ایلیم دیده کی عکس جمالک
بر آیینه کی ممتاز صنوردم

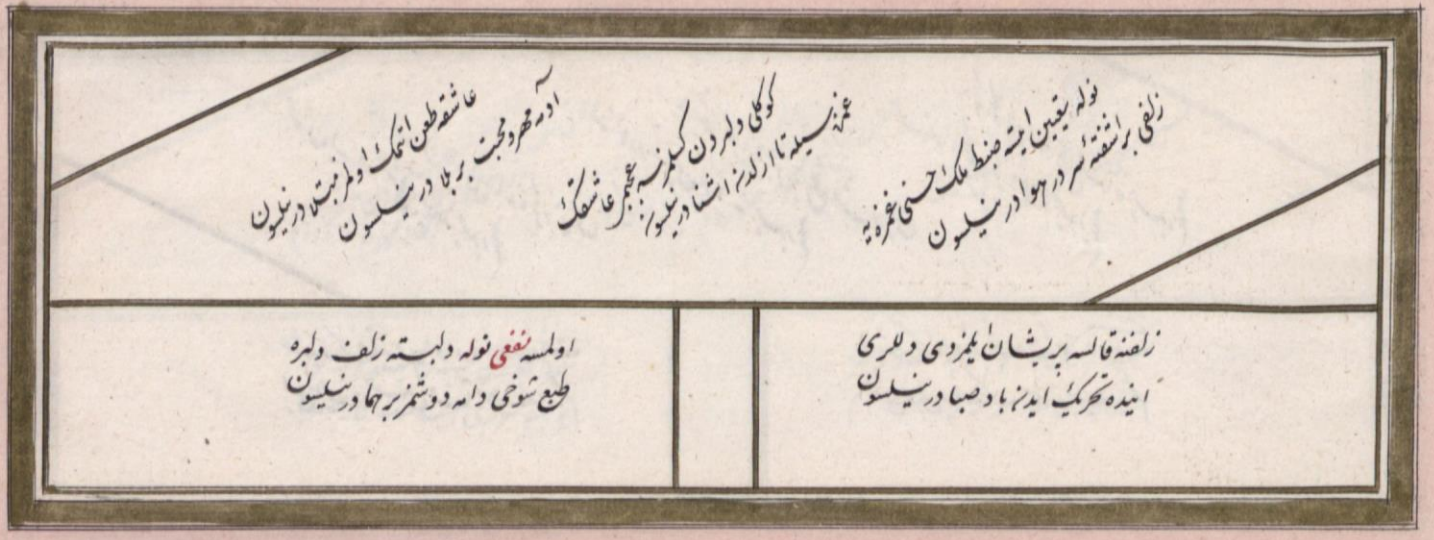
بامعین دل افتی ایلر ای جهان ایلدی آخر
غزنک دلی رسوای جهان ایلدی آخر

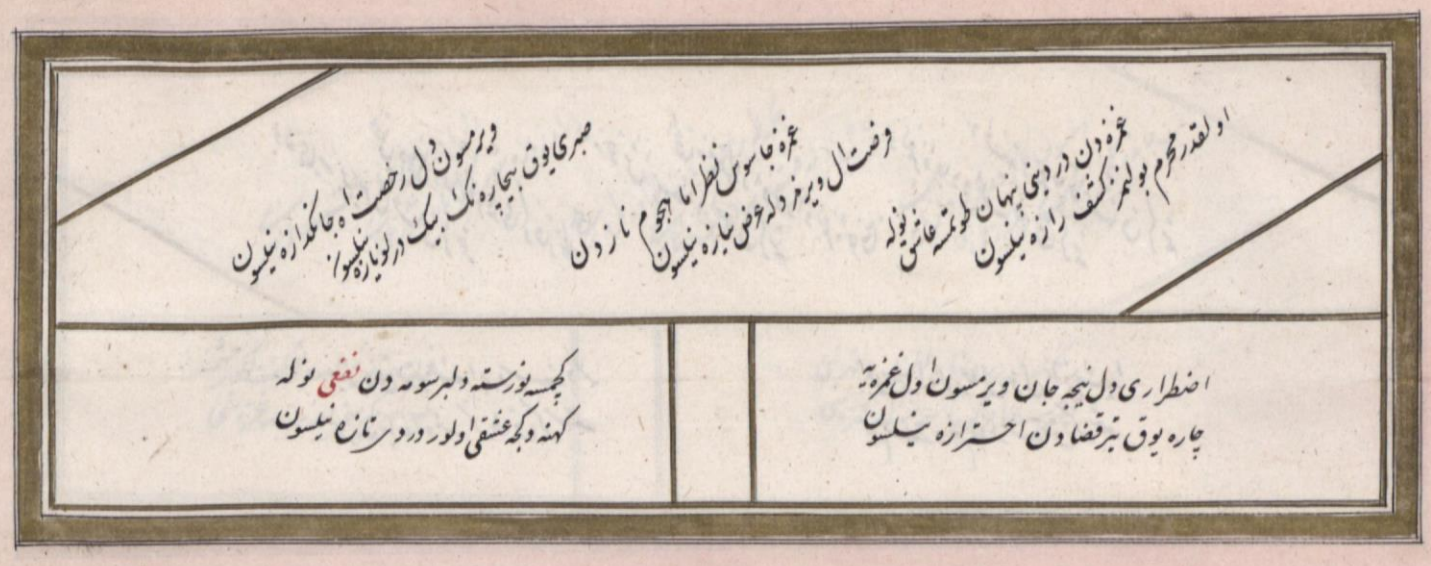
اغیاره نگاه ایمه دیکن نازصنوردم
یوق لطف ایشی دل عاشقین ازصنوردم

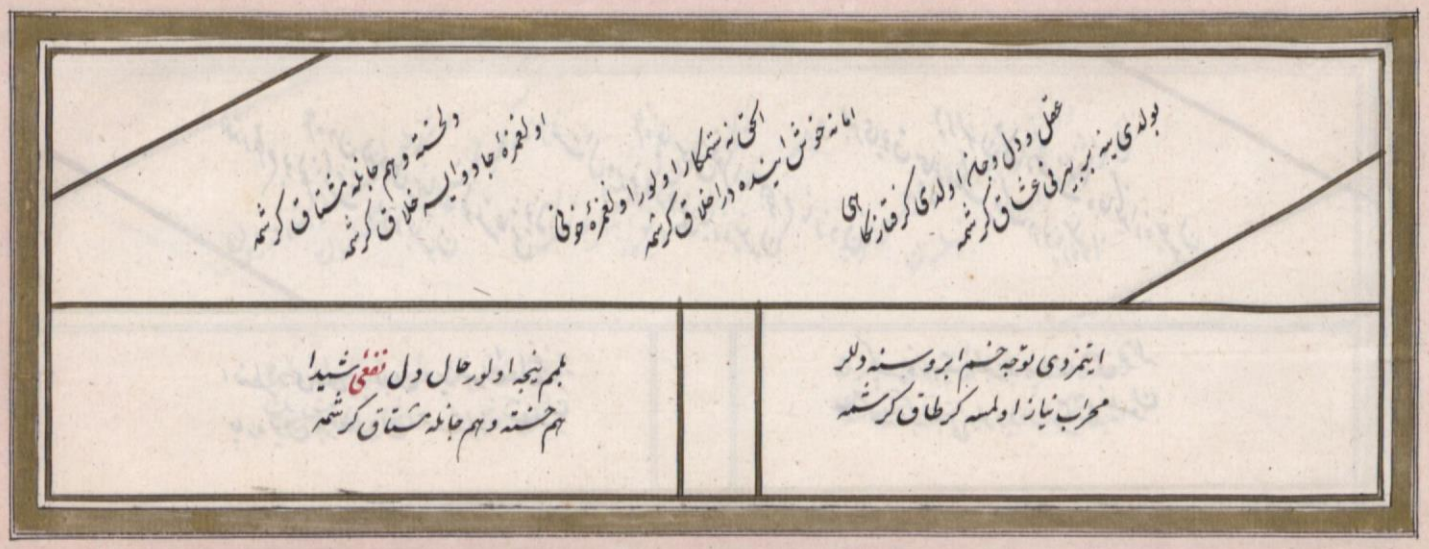
معمور ایدوکن بزم ایدیم بویله خرابات
مستانه لری خانه برانداز صنوردم

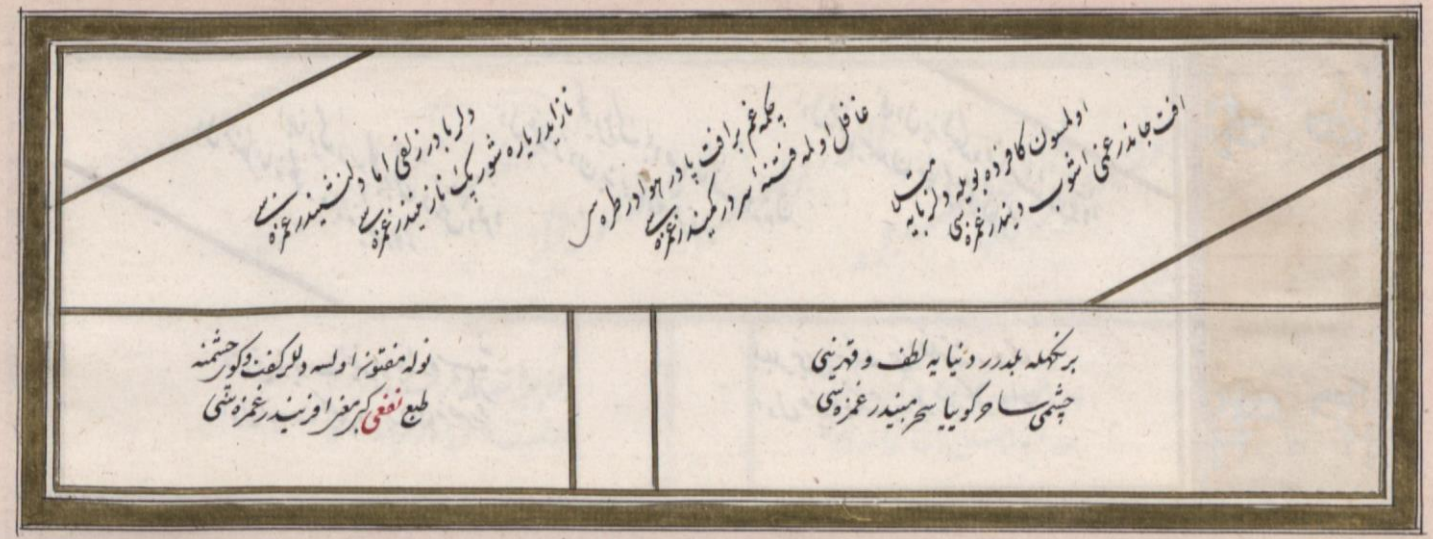
سحر ایتدوکی سندن ایشتدم نه نفسی
یوحسنه سوزیکی هب سنک اعجاز صنوردم

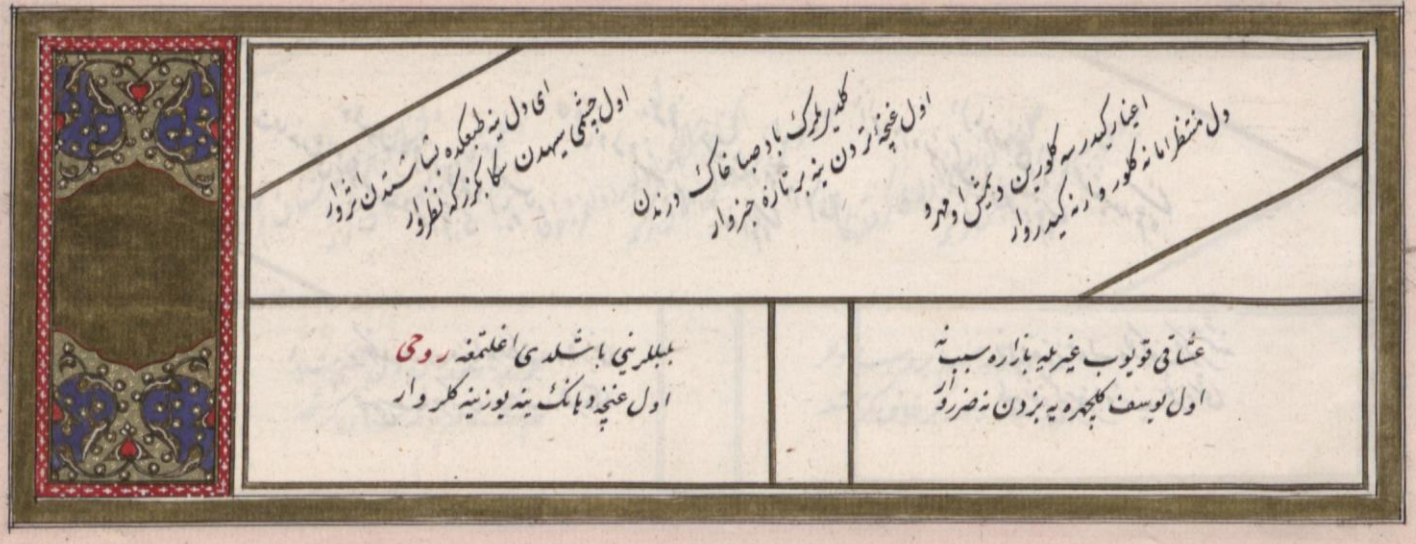

عشقیله گرفتارین اواره ایدن افت
لیلی ایسه ده جنی افت میدر بلمم
اشعارک اوقندقجه مست ایتمه ده یارانی
نفعی دل پرفیضک میخانه میدر بلمم
مجنون ایسه ده عشقی بیگانه میدر بلمم
قوتوب در جانانی یابامزه گر عاشق
یاشعله لحن دلکش یاشمع شب سوزان
البته اولور گنه بن پروانه میدر بلمم
گوگلمقی آرزوی مستانه میدر بلمم
مستانه دگلم گر دیوانه میدر بلمم

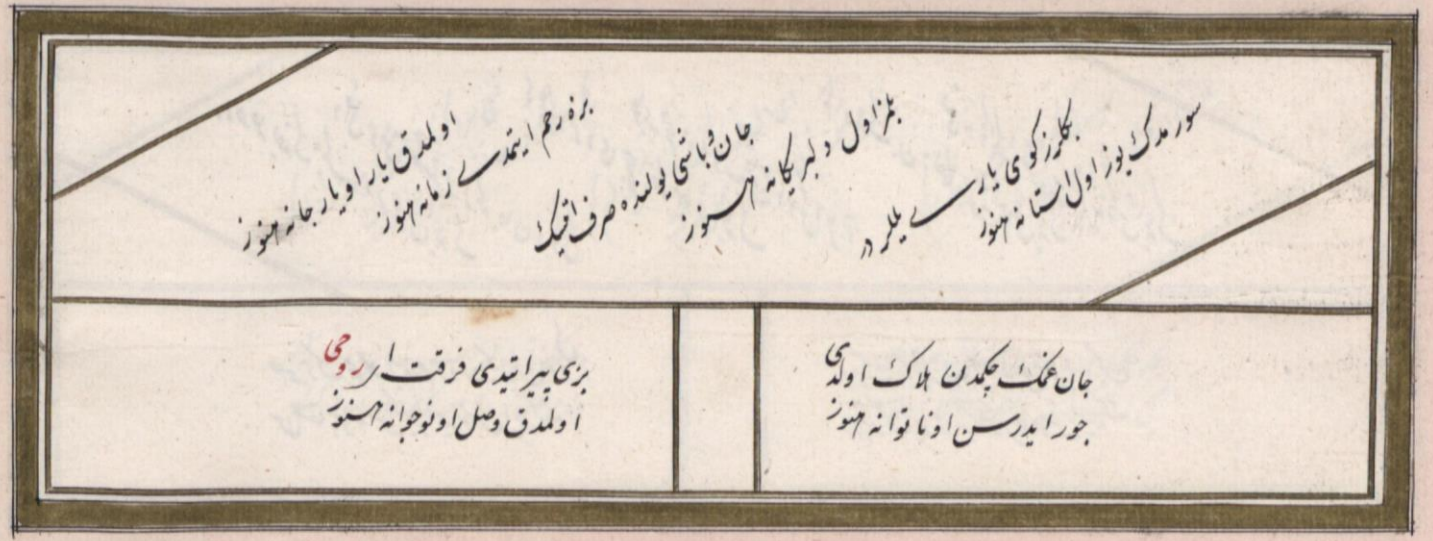

نوله یقین ایته ضبط ملک حسنی غمزه یه
زلفی پراشفته سر در هوا در نیلسون
غمزه نسیله تا ازله غزا شنا در نیلسون
کوکلی دلبردن کیمزسه عجمی عاشقک
اوه قهر و حجب بربادی در نیلسون
عاشقه طعن اتمک اولمز دیمشلر در نیلسون
زلفنه قالسه پریشان یمزدی دللری
اینده تحریک ایدر باد صبا در نیلسون
اولمسه نفعی نوله دلبسته زلف دلبره
طبع شوخی دامه دوشمز برجا در نیلسون

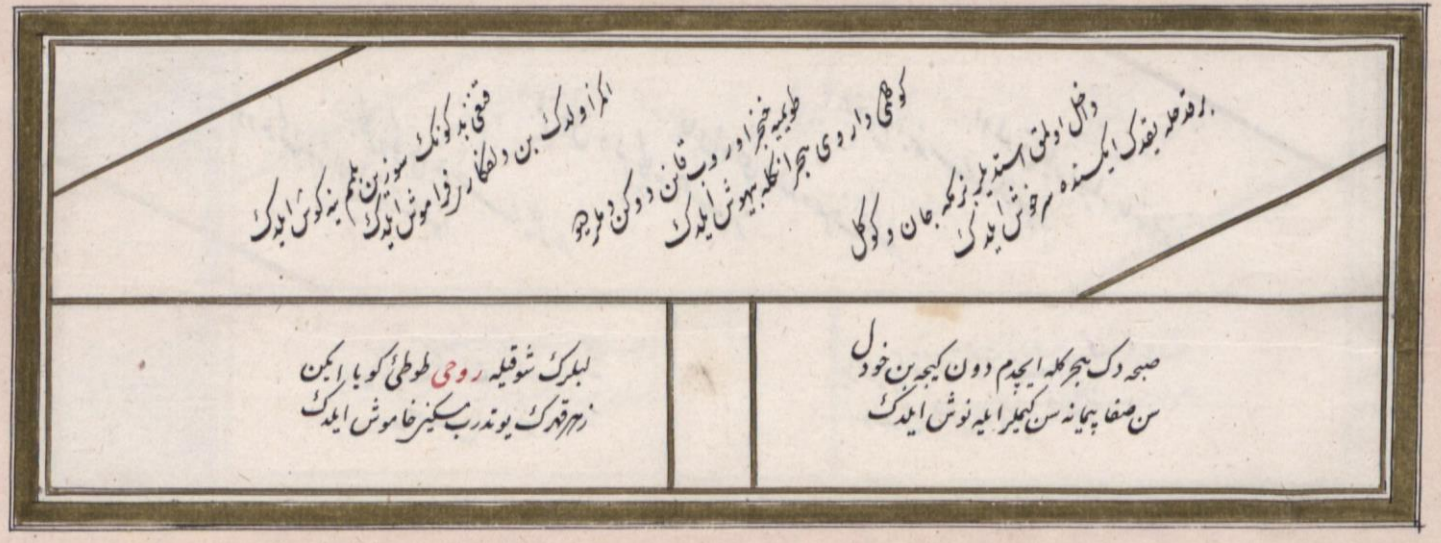

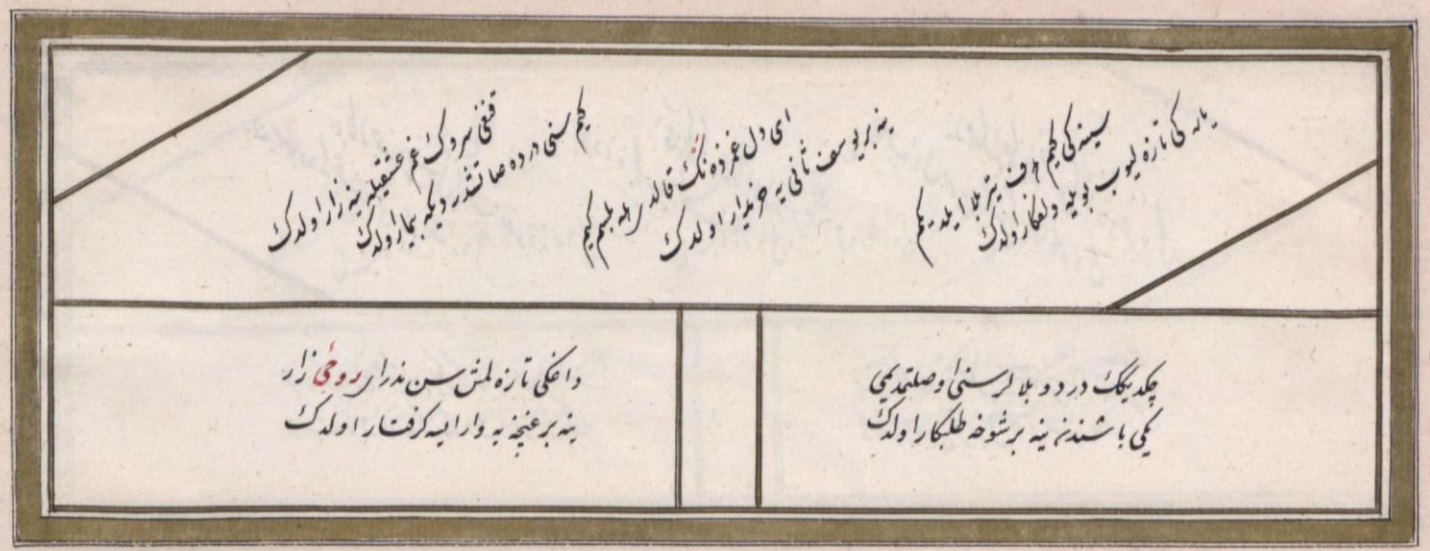

عقل و دل و جانه اولدی گرفتارلری
بولدی یینه بر پری عشق گرشمه
اما خوش اینده اختلاق گرشمه
الحق نه شعکار اولور اولغوه خوانی
اولغوه جادو ایله خلاق گرشمه
دلخسته و هم جانه مشتاق گرشمه
ایتمزدی توجه خم ابرو سنه دلبر
محراب نیاز اولسه گر طاق گرشمه
بلمم نیجه اولور حال دل تنعی شیدا
هم خسته و هم جانه مشتاق گرشمه

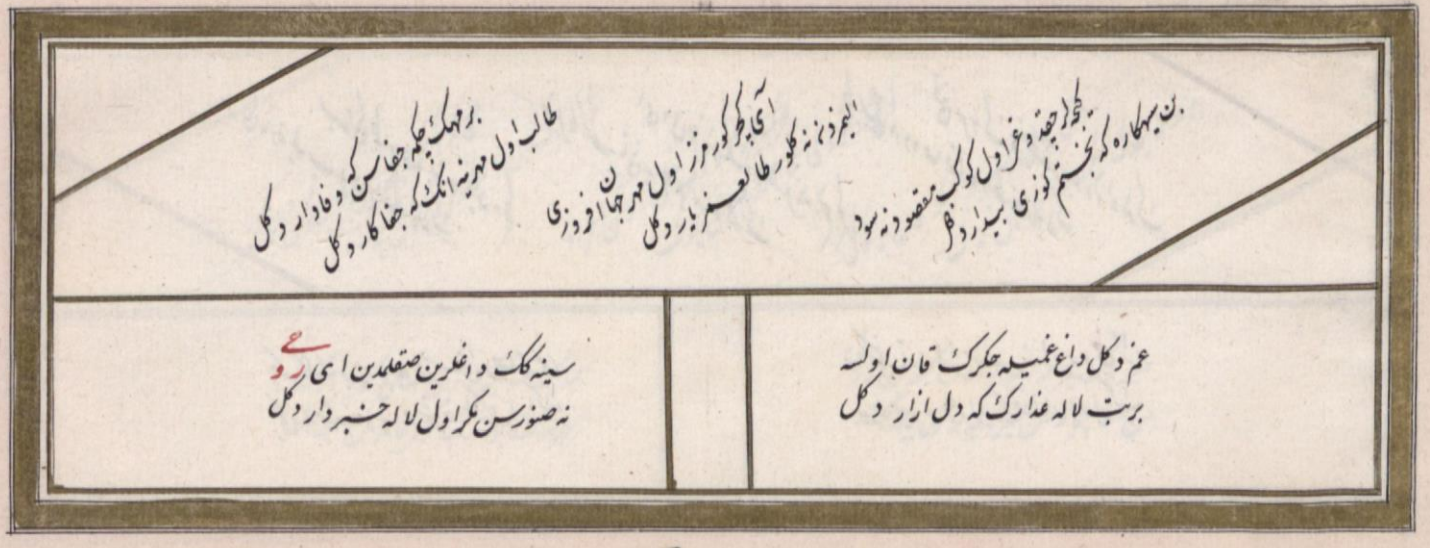

برنگهله بدر رد نیا یه لطف و قهر نی
چشمی ساحر کویا سحر مبند رغمزه سی
نوله مفتون اولسه دلکر کیف دکور خشمنه
طبع نفعی کبر مغرور نبند رغمزه شی
عاقل اولمه فشنه سرد رکمنه اغمزه سی
پکله غم براق پادر هوادر طره س
اولمسون کاوزده بویله دلربایه مش
اوف جادر غمزی اشوب دبند رغمزه سی
نازایدر یاره شوریک نازنبند رغمزه سی
دلربادر رقبی اما دلنشیند رغمزه سی

سور مدک بوز اول استانه هنوز
بکلوز کوی یارے یلرد
جان قباشی پولنده صرف ایتمک
بزم اول دلبر یگانه هنوز
اولمدق یار او یار جانه هنوز
بزه رحم ایتمدے زمانه هنوز
جان عمک چکمدن هلاک اولدی
جور ایدرسن اونا توانه هنوز
بزی پیرانیدی فرقت ارروحی
اولمدق وصل او نوجوانه هنوز

صبحه دک هجر کله ایچدم دون کیجه بن خودل
سن صفا پیمانه سن کیجه ایله نوش ایدک
لبلرک شوقیله روحی طوطئ گویا ایکن
زهر قهرک یوتدرب مسکین خاموش ایدک

بن بیمکاره که بخشم کوزی بیدارد دگر
بخار چهره دغراول کوک مقصود نبود
ای بخت کور مرزا اول مهر جهان افروزی
بغمزه نه کور طالعشر بار دگل
طالب اول مهرینه انک که جفاکار دگل
بر مهک چکم جفاسن که وفادار دگل
عم دگل داغ غمیله جلکرک قان اولسه
برنب لاله عذارک که دل ازار دگل
سینه کاک داغلرین صقلدین ای رو
نه صنورسن بکراول لاله خبر دار دگل

ای گل تازه بی عاشق دیدارک بل
لوکلی شوق جمالکله طلبکارک بل

بی ای شوخ جفاپیشه کرم پرتو نیلمی
یادرنطکله عیب کورم پرتو نیلمی

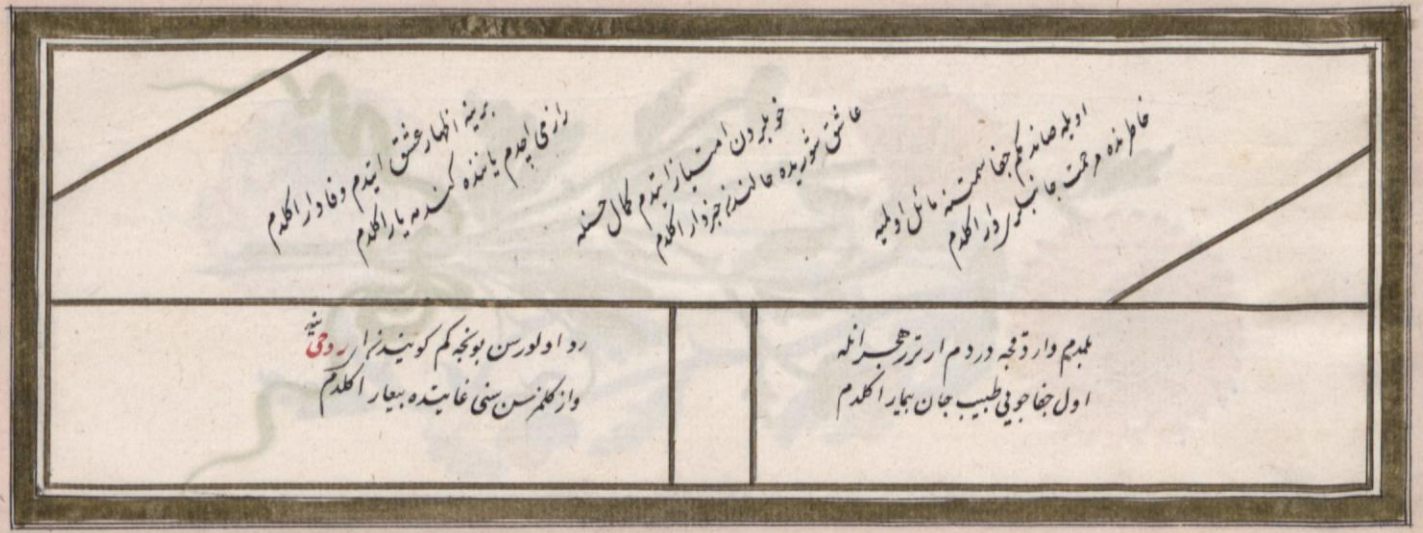
صنم چوراینکله دورا وله سنه دل یار
سن اسنه سودیکم یارو فادارک بل

اغیلوب الکلیوب اه ایلدیکم عیب اینه
فولکی ناوک عشقکله دلفکارک بل

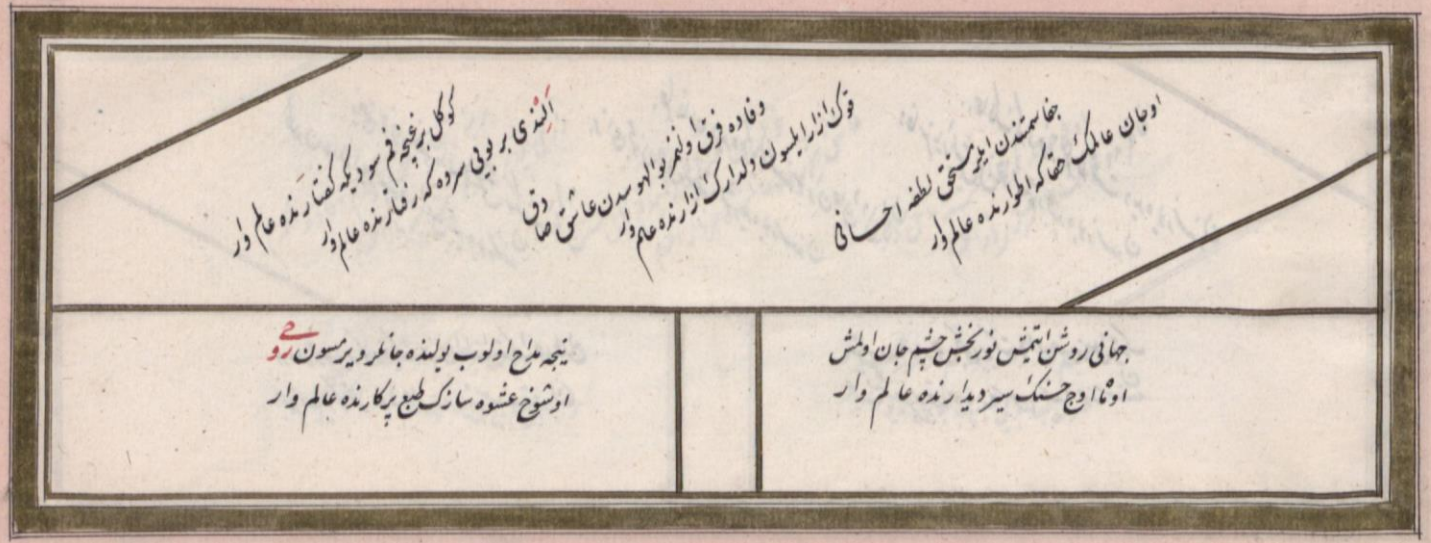
اکسک اینه نظر مرحمتک روحیدن
سن اوصاحب نظر عاشق دیدارک بل

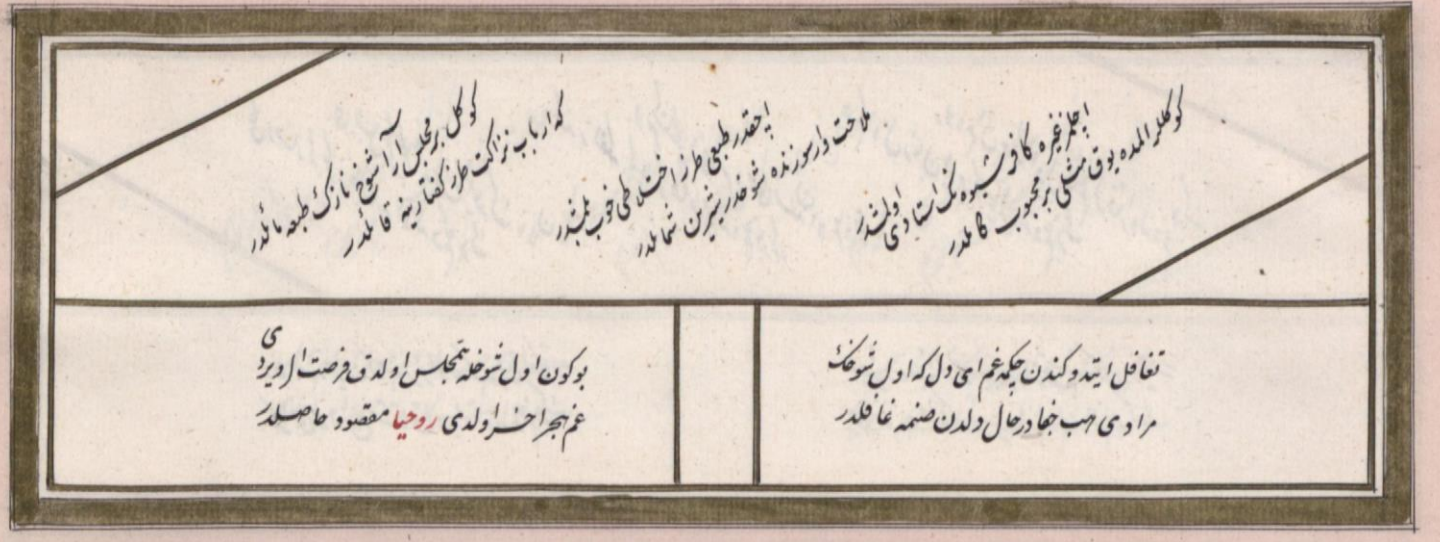

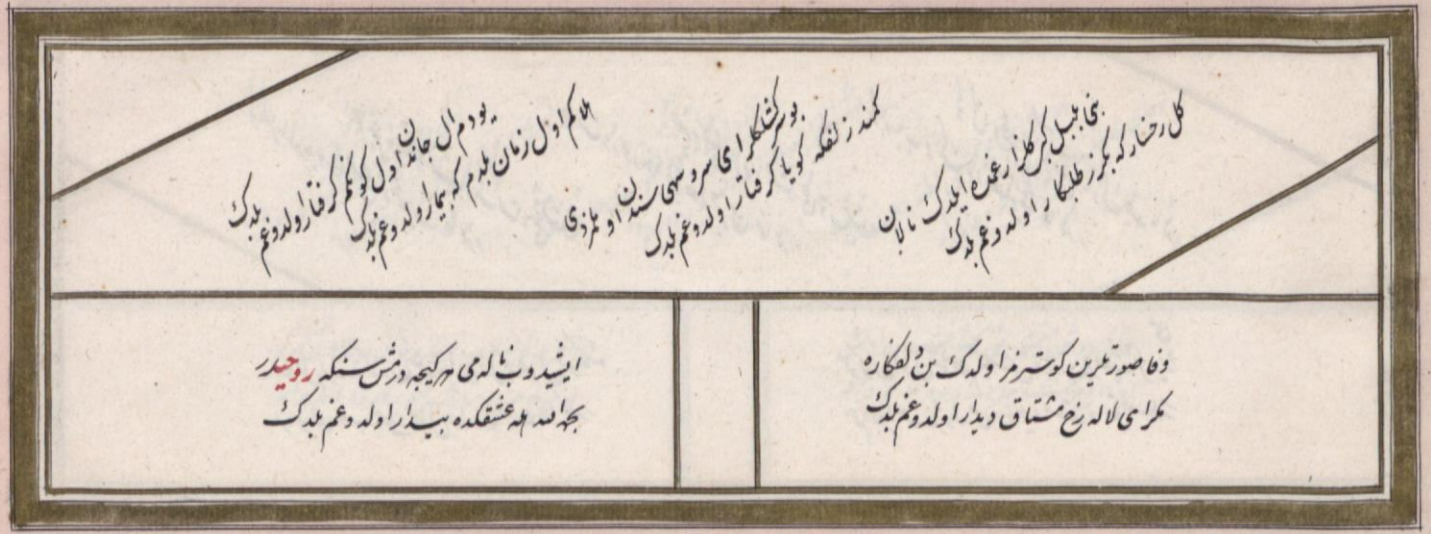

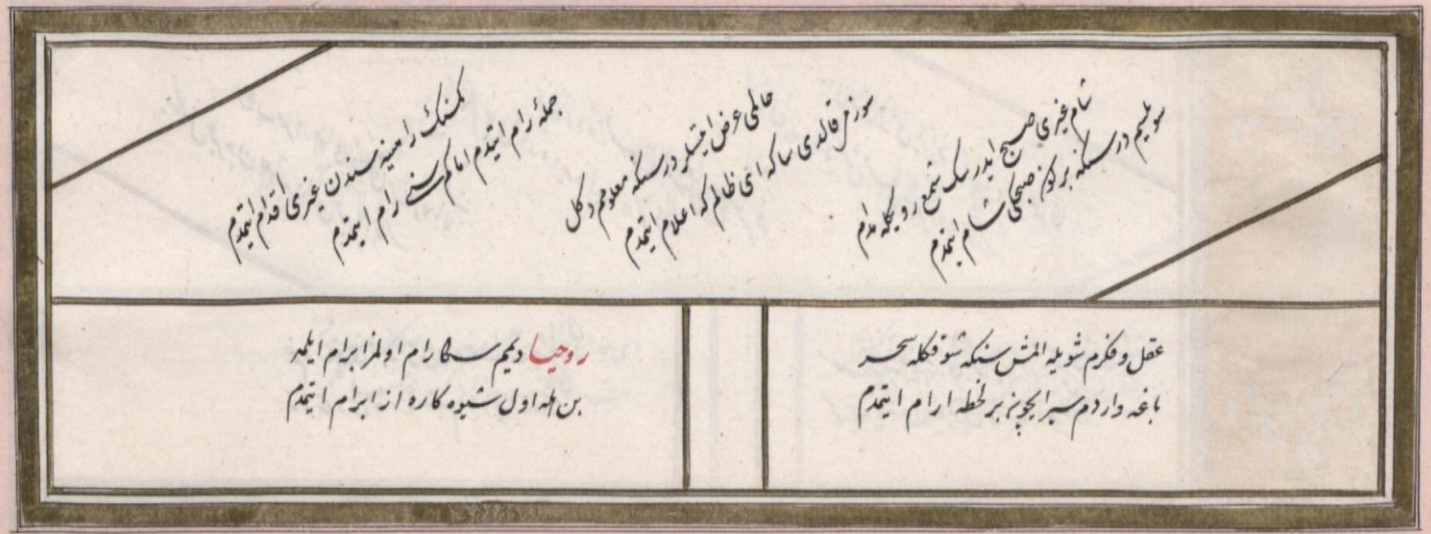

اولیا صانع کجا همتسه مائل اولیه
خاطره وحدت جانب کردار اکلدم
خوبرون امتیاز اتیم کمال حسنه
عاشق شوریده حالنه زجزدار اکلدم
بریم اظهار عشق ایتدم وفادار اکلدم
رازی یاندم یاشنده کسنه میار اکلدم
بلدیم وارد قچه دردم ارتر هجرانله
اول جفاجویی طبیب جان بیمار اکلدم
رد اولورسن بونجه کم کوینه زار ردی
واز کلمز سنی غایتده بیمار اکلدم

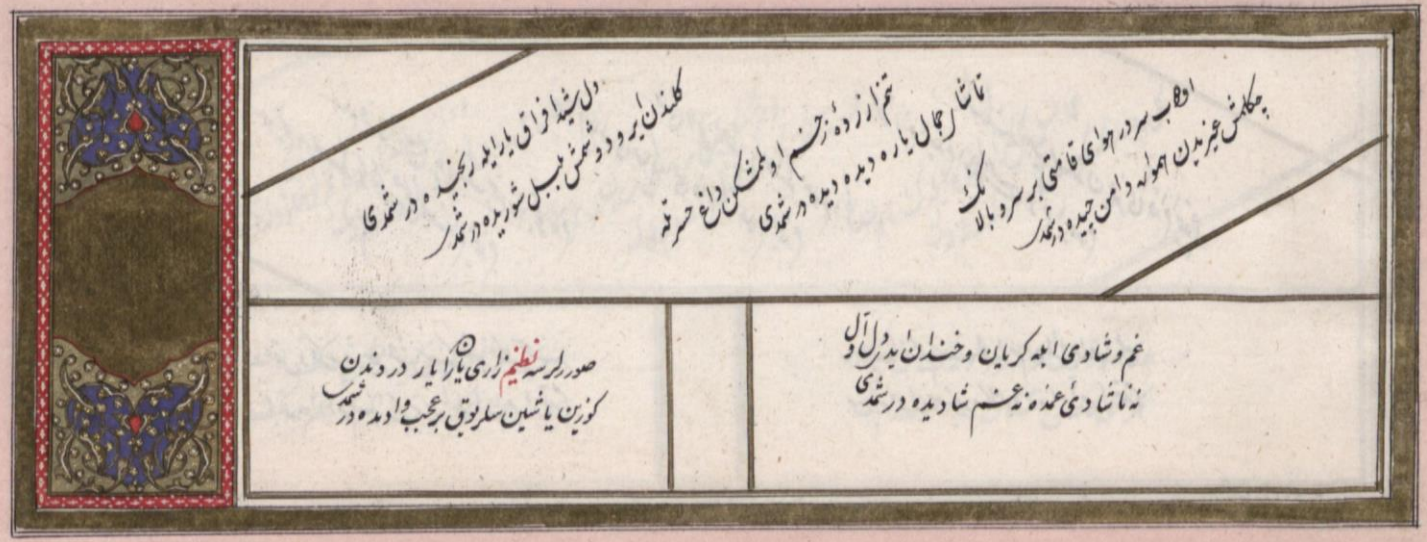

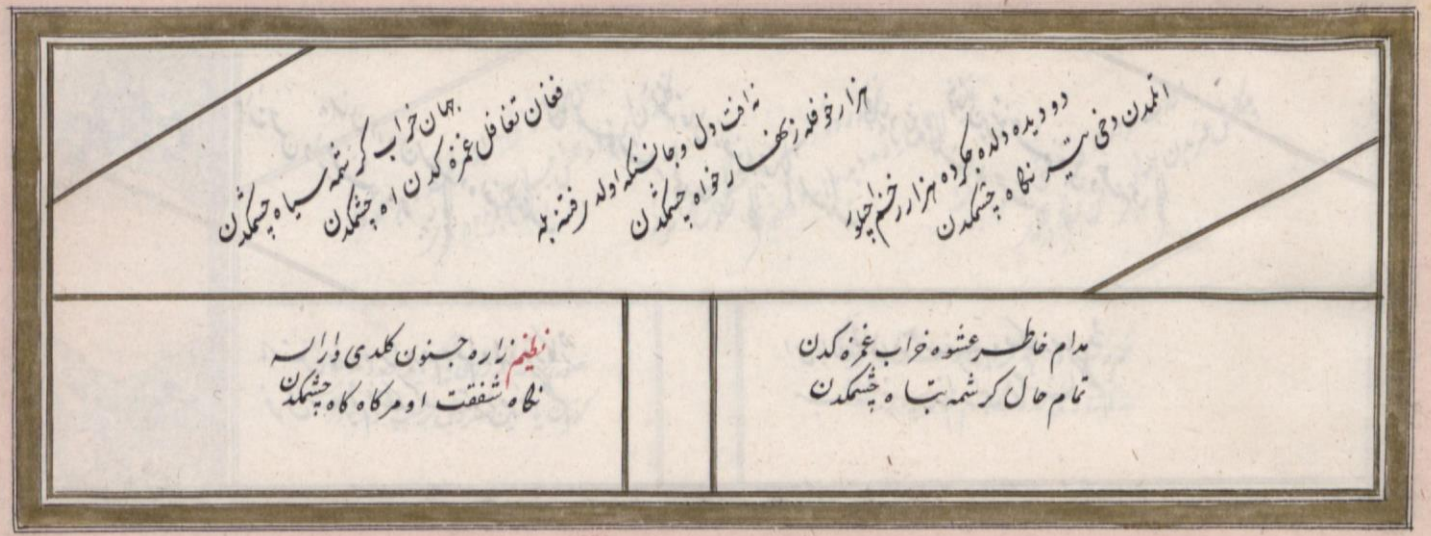

بنفشه زلف گلزار عشق ایدک نالان
گل رخساره بگزر طلبکار اولدوغم بلدک
نمنه زنلکه گویا کرفتار اولدوغم بلدک
بورک کشکولای سرو سیمای سندن اوتری
یوم ال جاندن اول کوکم کرفتار اولدوغم بلدک
یاکم اول زمان بلدم کیمه اولدوغم بلدک
وفاصورتلرین کوستر مزاولدک بن دلکاره
کرای لاله رخ مشتاق دیدار اولدوغم بلدک
ایشیدوب ناله می هر کیجه درمش سنکه روحیدر
بجه اصله عشقکده بیدار اولدوغم بلدک

شام غریبی صبح پدید سنگ شیخ رو بگله مدم
سو نیم در سنگله بر کام صبحی شام ایتدم
سوز قالدی ساکه ای ظالم که اعلام ایتدم
عالمی عرض ایتسه در سنگه معلوم دکل
جمله رام ایتدم امام سنه رام ایتدم
کسنک رامینه سندن غیری قدم ایتدم
عقل و فکرم شویله الش سنکه شوفکله سحد
باغه دار دم سیر ایچون بر لحظه ارام ایتدم
روحیا دیمم سکا رام اولمزابرام ایلمه
بن ایله اول شیوه کاره از ابرام ایتدم

از حسن و این چه پیکرم آخر چه پایگاه
پنهان درون سینه ده تصویر طلعتت
اشفته حال زلف پریشانم کم شکن
تیغ تستمیت نیکی چاپکم کم
ای پادشاه ملک ملاحت پناهم
قربان تیغ غمزه فی وجهم دباکم
با تن او زره پرایدم دم او له روز کارزار
فرش حریم عشقه کرده خاکم
ای جان طبیبی مرهم وصلکه صابرمد
بنده نظیم زار کبی زحمناکم

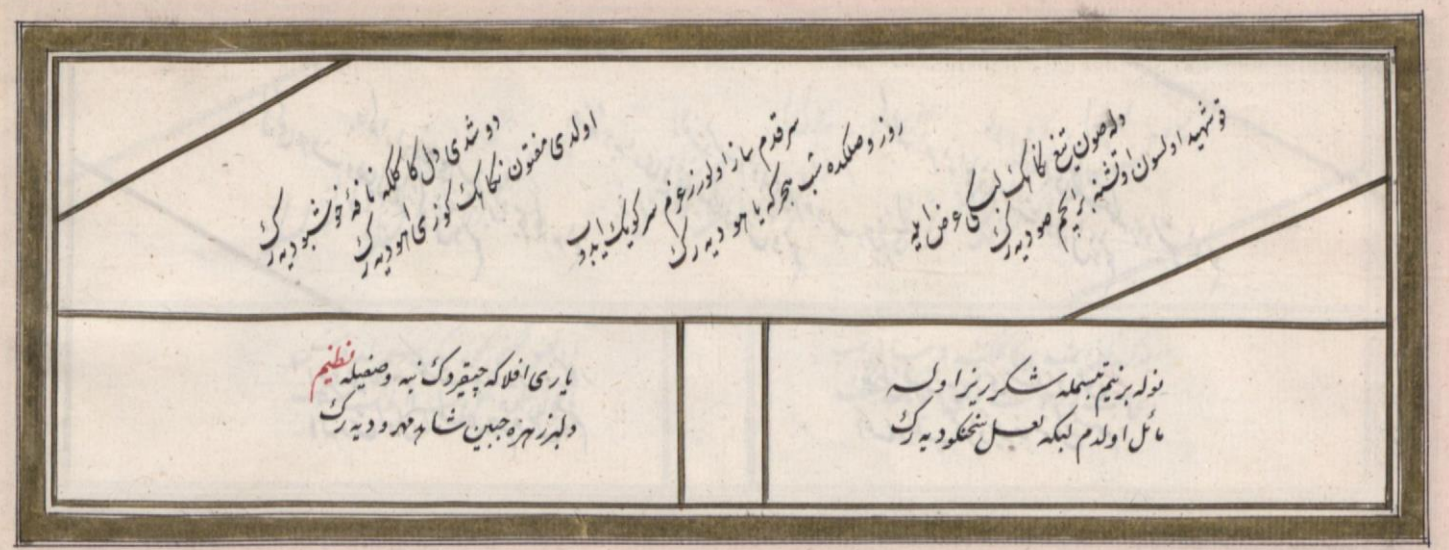
مدام خاطر عشوه خراب غمزه کدن
تمام حال کرشمه تباه چشمکدن

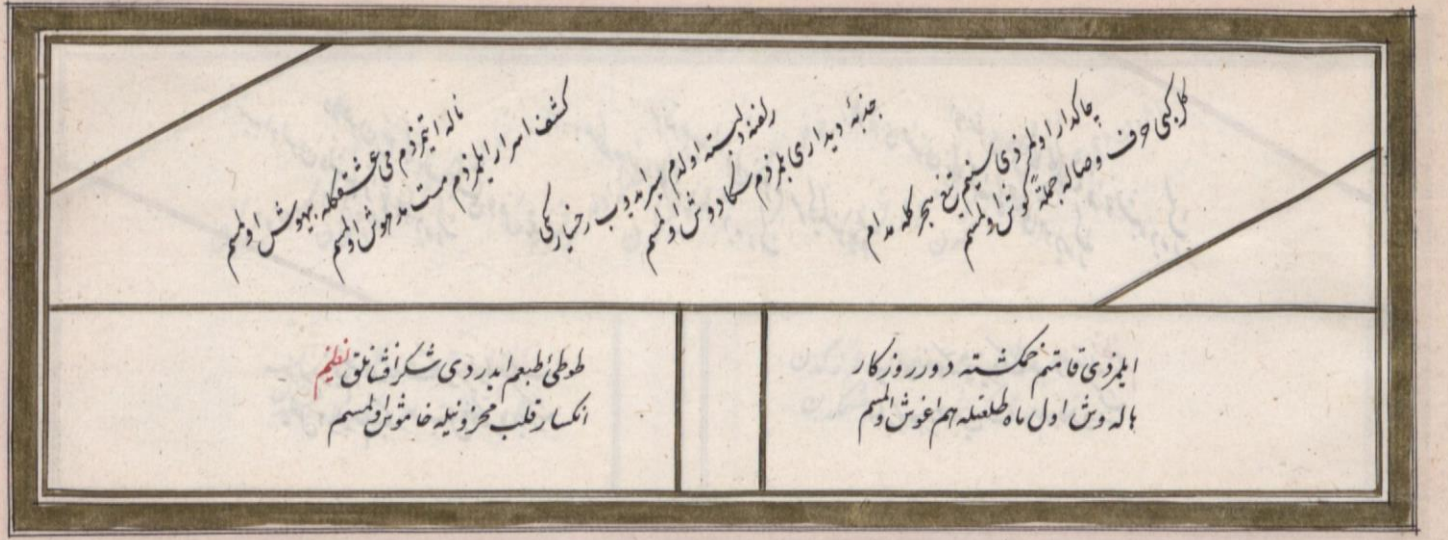
نظیم زاره جنون کلدی وارایه
نگاه شفقت او مرکاه کاه چشمکدن

دو دیده دلده جکوده هزار زخم اچیود
اکمدن دخی نیتسه نگاه چشمکدن

هزار غمزه نخسار وخواه چشمکدن
نماف دل وجانشکه اولد رفته یم

فغان تغافل غمزه کدن اوه چشمکدن
جهان خراب کرشمه سیاه چشمکدن

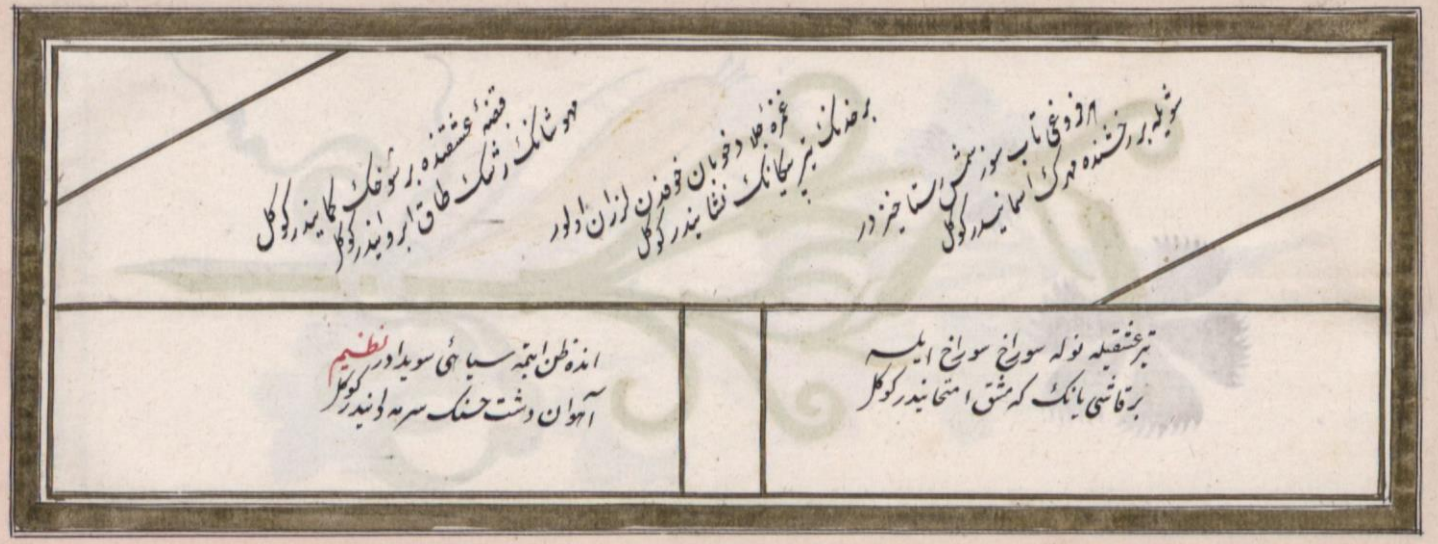

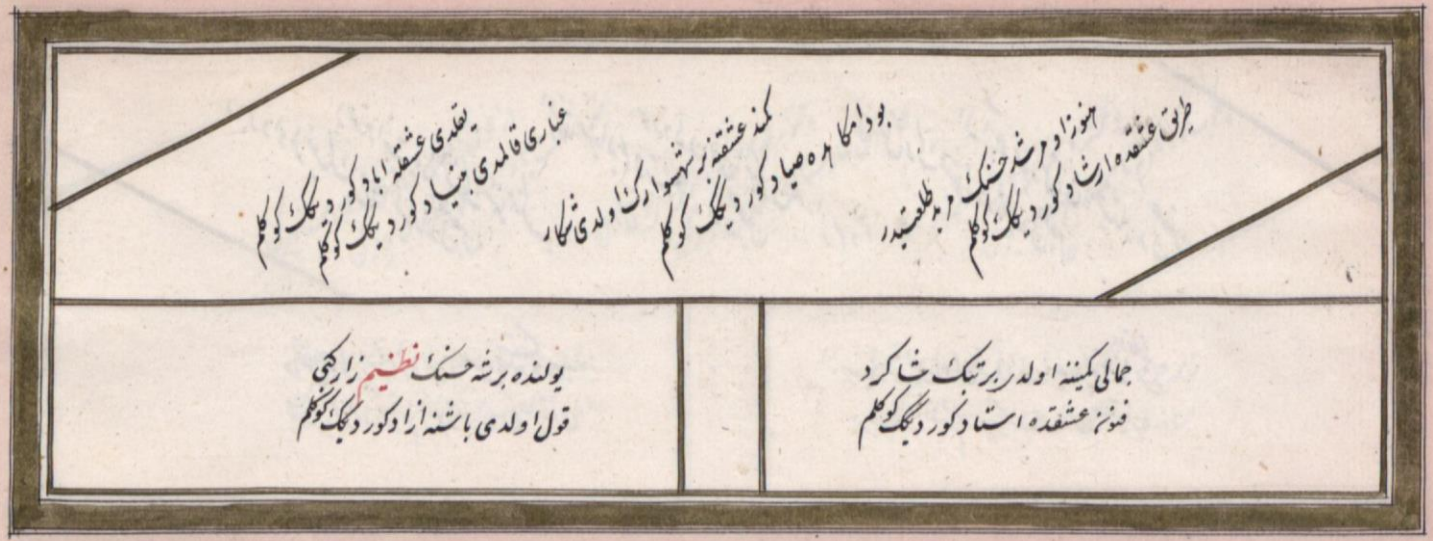

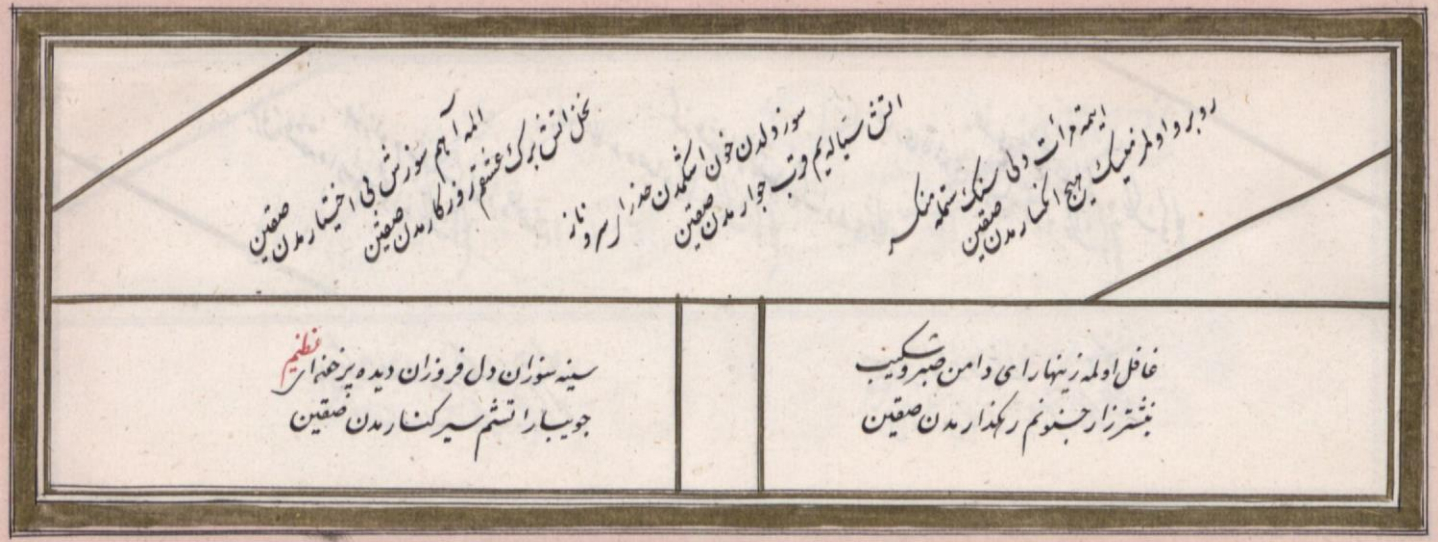

جمالی کمینه اولد ربرتبک شاکرد
فنون عشقده استاد کوردیگک کولکم
یولنده برشه حسنک نظیم زاریکی
قول اولدی باشنه آزاد کوردیگک کولکم
عباری قالمدی عشقه اباد کوردیگک کولکم
یقدی عشقه اباد کوردیگک کولکم
کمند عشقه زبهشوارک اولدی شکار
بوداماکاهده صیاد کوردیگک کولکم
هنوز اودرشه حسنک وجه طلعتیده
فراق عشقده ارشاد کوردیگک کولکم

روبرو او لرزیدن چو بید ایمن توانست دلی سنگ چو من
صعقین
سوز دلدن خون اشکیدن هزار آرام و ناز اتش سیالیم و تب جوار مدن صعقین
نخل اتش برگ عشق آفرو کار مدن صعقین المه آهم سوزش بی اختیار مدن صعقین
غافل او لمه زینهار ای دامن صبر و شکیب
بشتر زار جنونم رهگذار مدن صعقین
سینه سوزان دل فروزان دیده پرخنهار نظیم
جویبار تشم سیر کنار مدن صعقین

نوله دیوانه اولسم پای عقلم ایتمه یر فریاد
او کیسو لر کرفتار سلاسل بر ده جانانه

هجوم سیل حسرت ایتدی ماتمدن نظیم آسا
بنی عشق ایتدی بو ملیه پای در کل بر ده جانانه

ارادهٔ عرضحاله شرم حائل بر ده جانانه
دو شرکای محل در کنار ما بو در فتیدم

نوله آغشته در خون اولسه مرغ جان نالانم
کچیتمه غمزه ریزم بسمل بر ده جانانه

بنم عالم دل زار ایتدی مشکل بر ده جانانه
بو در عاشق شیدایه بر دل بر ده جانانه

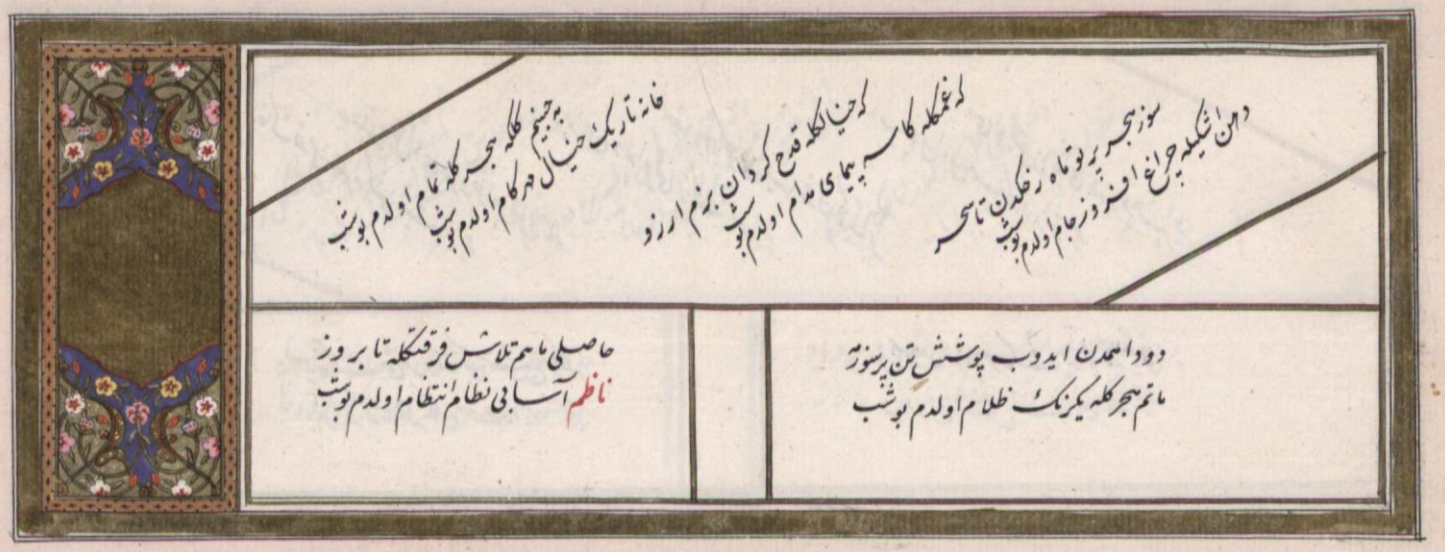
رفتار کل ای سرو خرام چمن ناز
خاک قدمن سرمه کش چشم ترایله

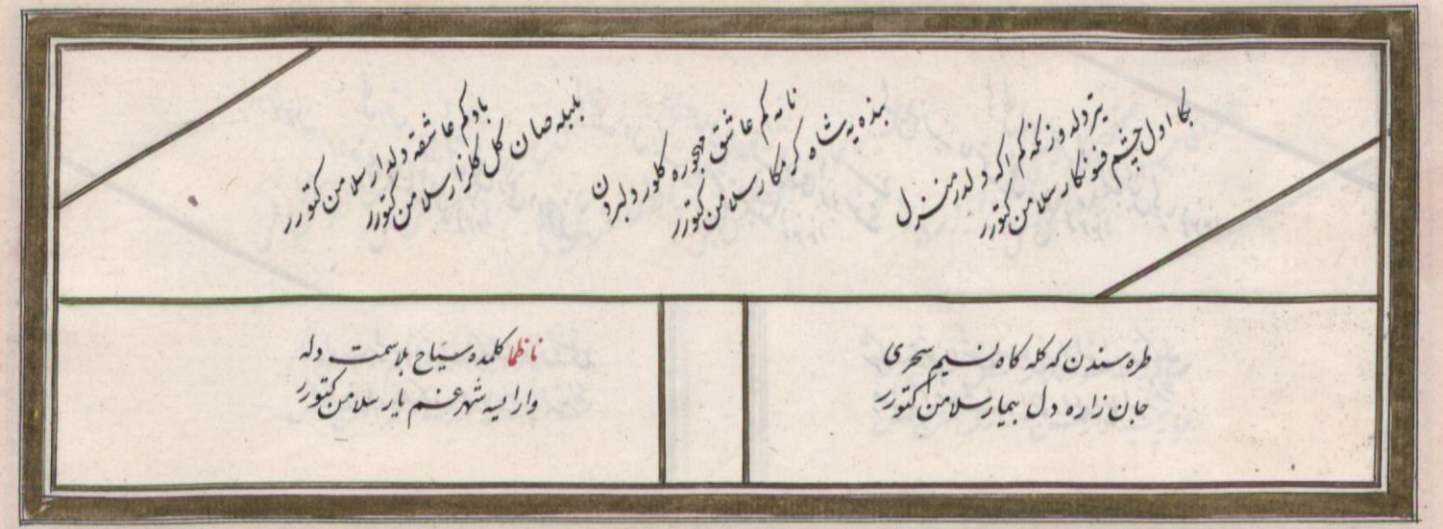
پیراهن دله ارکی ترک سرایله
مقصود دراغوش ایسه باشدن چوبدل

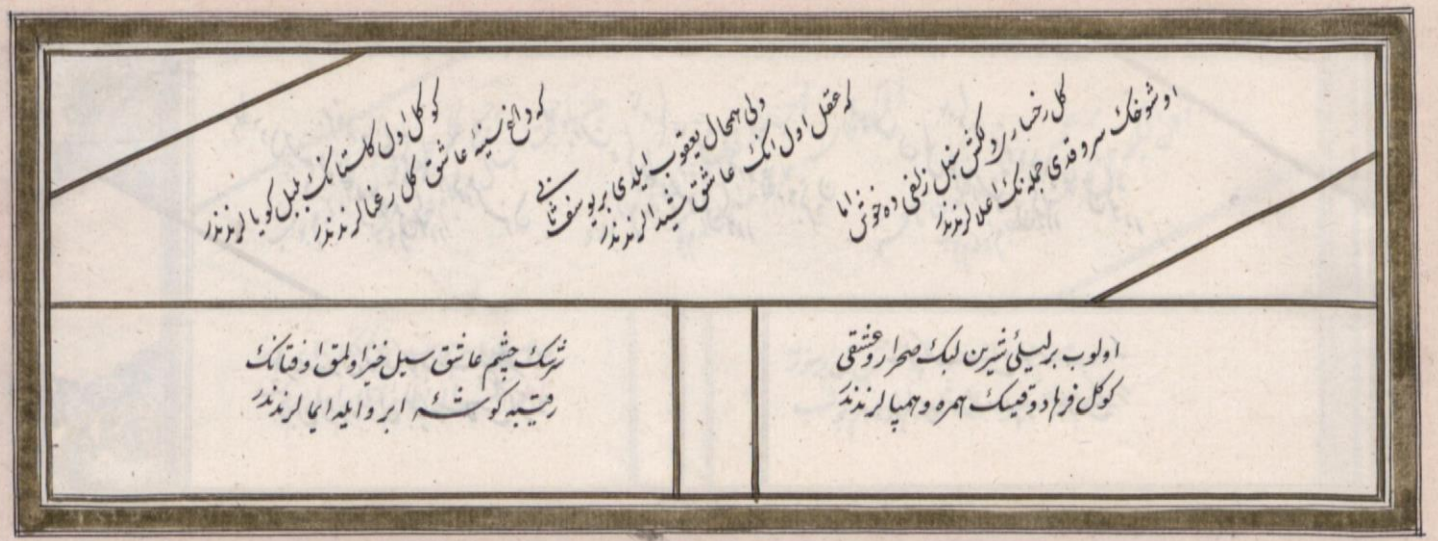
ای ماه یتش یاندی دردم خبرایله
امید ایچون اول سنکله برابرایله

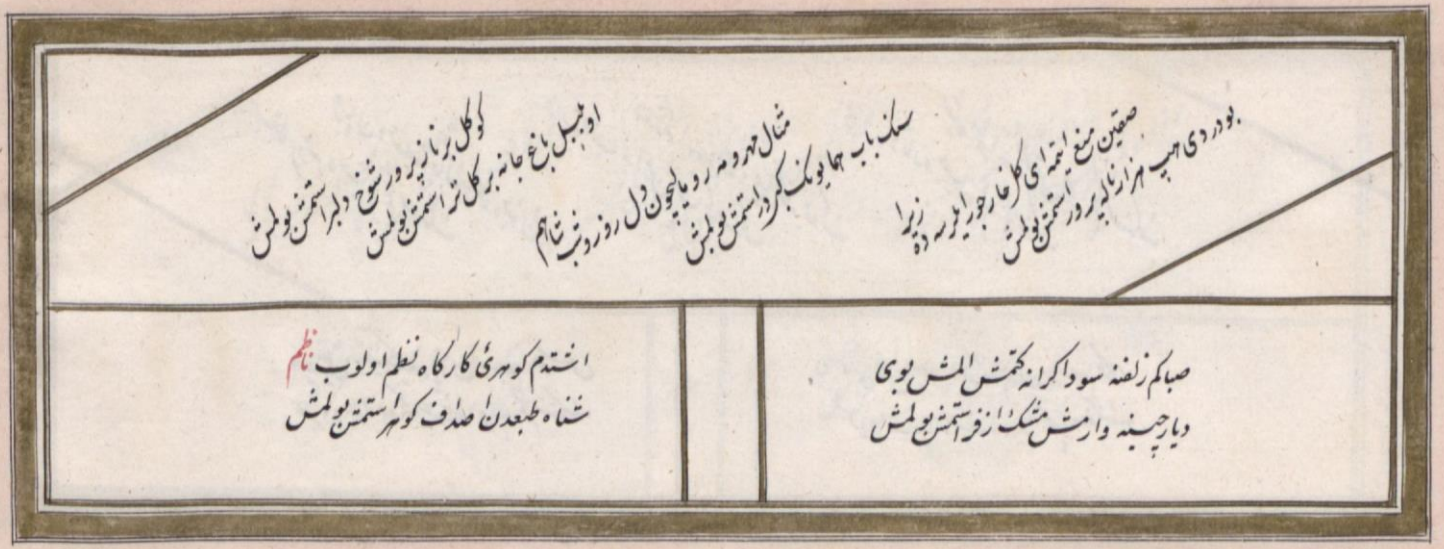
یاقدک بنی پروانه کبی شمع زخلقه
احوالمه گه اغله کهی خنده لرایله

قربانک اولم جورک ایله یاقمه لطفی
سوزدل اتش یفندن حذرایله

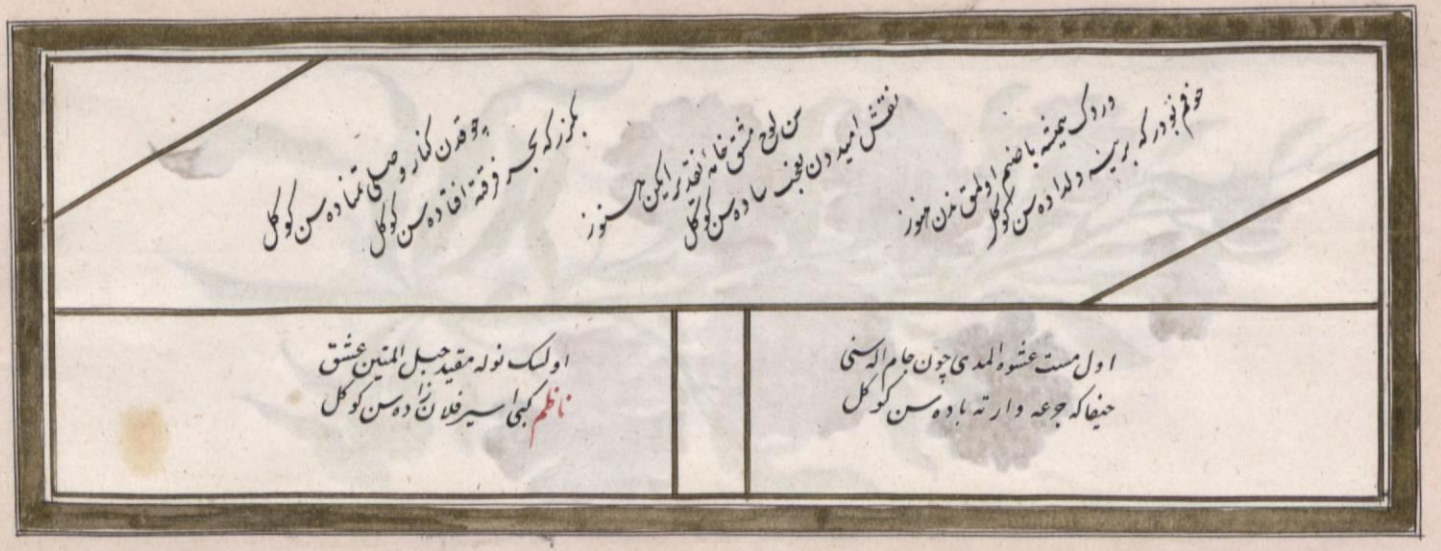

بیا دلبرو زلف کم اکه دلبر من نزل
بکا اول چشم فسونکار سلامن کتورر
بنده پیشه کرمکار سلامن کتورر
نامه کم عاشق مهجوره کلور دلبردن
بلبله صمان کل کلزار سلامن کتورر
بادکم عاشقه دلدار سلامن کتورر
طره سندن که کله کاه نسیم سحری
جان زاره دل بیمار سلامن کتورر
نا نظما کلمده سیاح بلاسمت دله
وارایسه شهر غم یار سلامن کتورر

گل رخسار و لب شیرین و زلف دلکش و خوش
او شوخ سرو قدی چه نکو اعلا لرنمزار
ولی همچو یعقوب ایدی پر یوسف
لر عقل اول نکو عاشق شیدا لرنمزار
کودی نسیه عاشق گل رعنا لرنمزار
کو گل دل گلستانک بلبل گویا لرنمزار
اولوب بر لیلی شیرین لبک صحرا رو عشقی
کو کل فرهاد و قیسک همره و همپا لرنمزار
شریک چشم عاشق سیل خیز اولمق اوقتانک
رفیقه کوشه ابر و ایله ایما لرنمزار

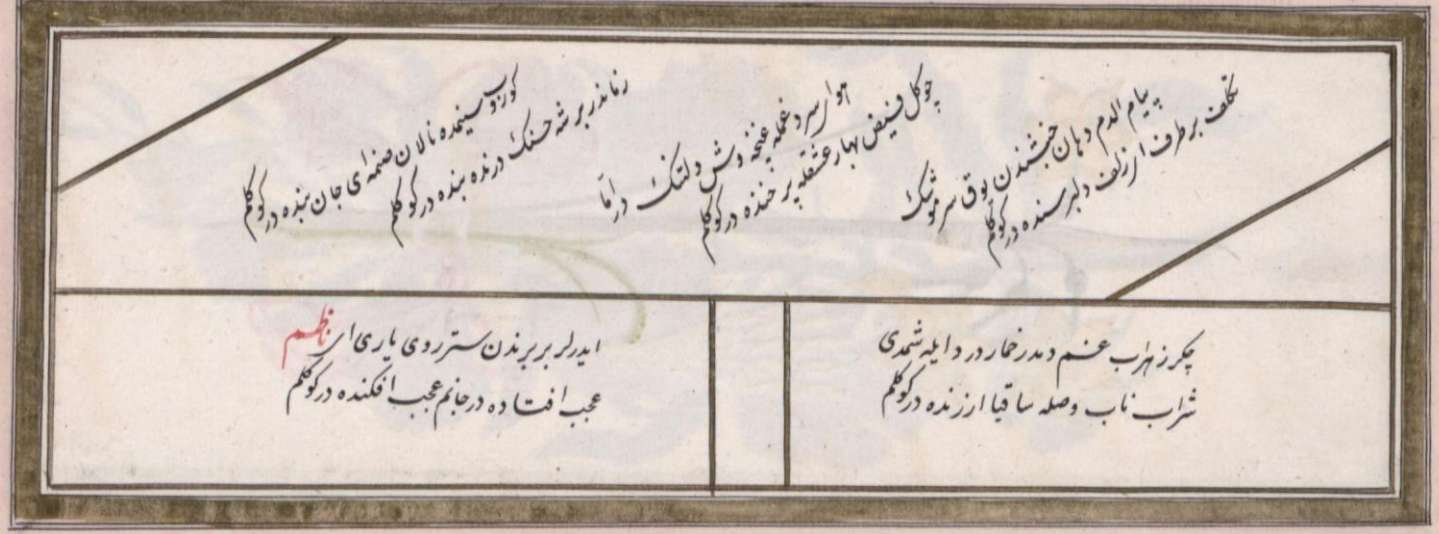

صبا کم زلفه سودا کرانه کمش المش بوی
دیار چینه وارمش مشک از فر استمش بو لمش
اشتدم کوهری کارگاه نظم اولوب ناظم
شناه طبعدن صدف کوهر استمش بو لمش

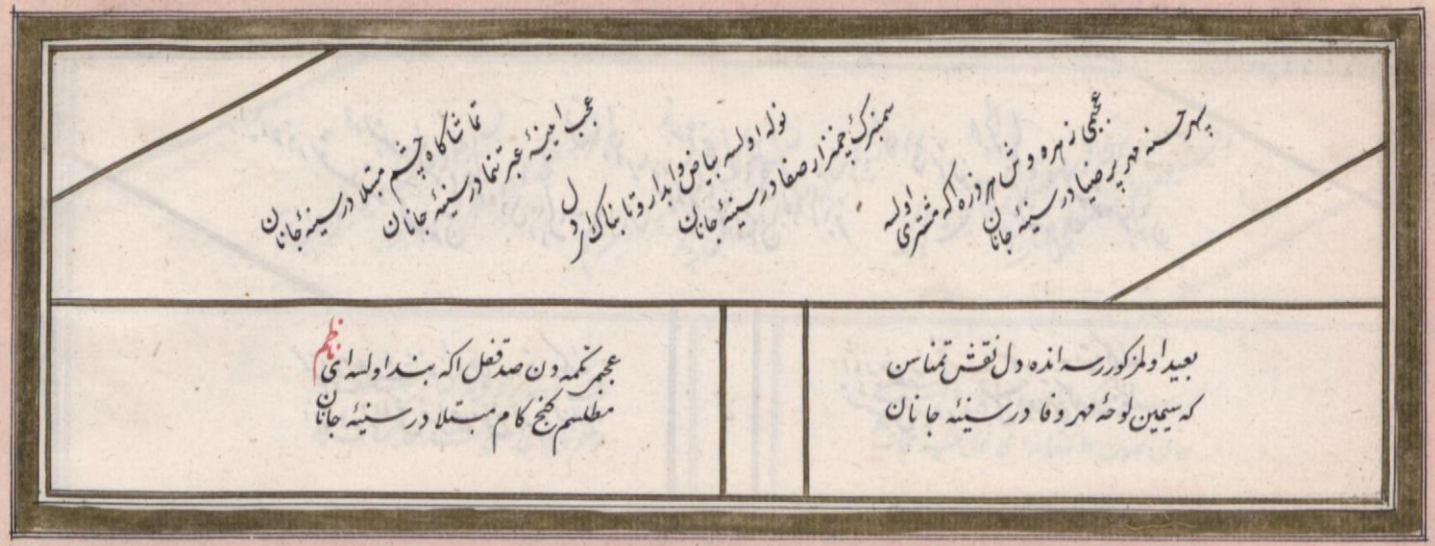

ای شوخ بسمل ایله که چون ناظم فکار
کردی نثار خنجر برانکم سنک
آمید نیل وصلکیله چون لب هوس
سر در هوای کوشهٔ دامانکم سنک
ای ورد تازه بلبل نالانکم سنک
شیون نظر از گلشن هجرانکم سنک
دست طلب به دامن احسانکم سنک
دهرک ارزوی وصالکله بلدک
ز بستلر زیر و سامانکم سنک
ز یان و سینه چاک و کلاه جنون بیر

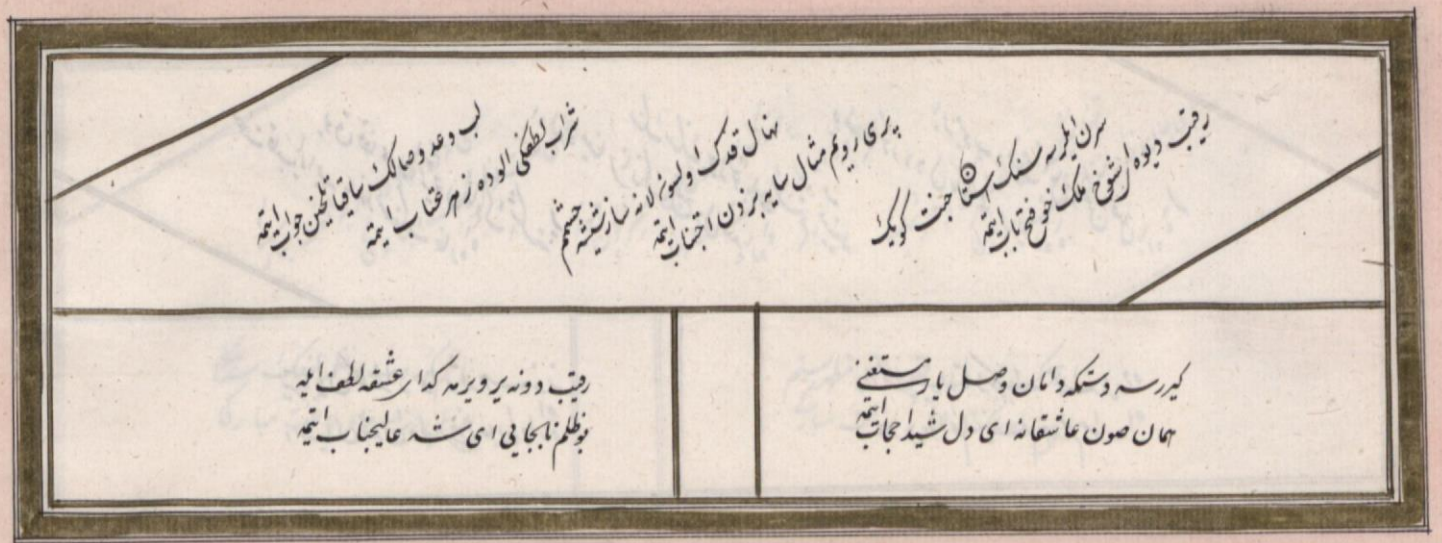

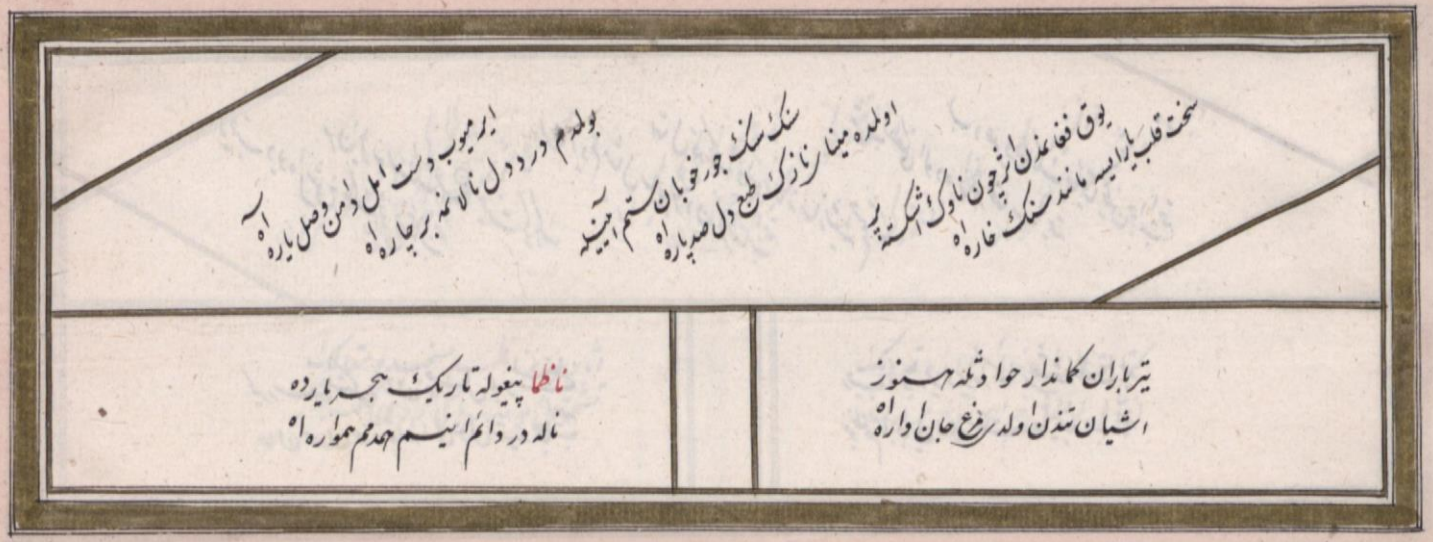

بعید اولمز کورر سه اندہ دل نقش تمنا سن
که سیمین لوحهٔ مهر و وفا در سینهٔ جانان
عجب نکمه دن صد فصل اکه بند اولسه ای منعم
مطلسم کنج کام مبتلا در سینهٔ جانان
بهر حسنه مهر پرضیا در سینهٔ جانان
یکی زهره وش هم دزه اکه مشتری اولسه
سمنبرک چمنزار صفا در سینهٔ جانان
نوله اولسه بیاض وار اوتاباک اولسه دل
عجب آینهٔ عبرتنما در سینهٔ جانان
تماشاکاه چشم مبتلا در سینهٔ جانان

بر بارهٔ در شد آه سحر سوختن
قوز نشیمن دل بام فلکده دل زدگ
تب غم نیجر کله کوکل کریه کرایتم
اتش دیکور یاش زیرینه چشم ژتوزن
عیسی دمی شرمنده در انگ مهر بندن
هر کجا که پکه راه بجسته سر بندن
کتم ایمه عیث خانهٔ اغیار ره قدومک
افتاده لر المش خبر ای شوخ برندن
اثار رینی بر ناظم سنجیده مقالک
تشخیص ایده رز پاکی روی کهربندن

یوق فغانمدن اثر چون ناوک اشکسته پر
سخت قلب یارا بیسه مانند سنگ خاره اه
اولمده مینا نازک طبع دل صد پاره اه
سنگ سنگ جور خوبان ستم اینسه
بولمدم دردوں نالا نمه بر چاره اه
یار محبوب دست امل دامن وصل یاره اه
تیر باران کماندار حوادثله هنوز
اشیان تندن اولدی رخ جان اداره اه
ناظما پیغوله تاریک هجر یارده
ناله در دائم انیسم همدم همواره اه

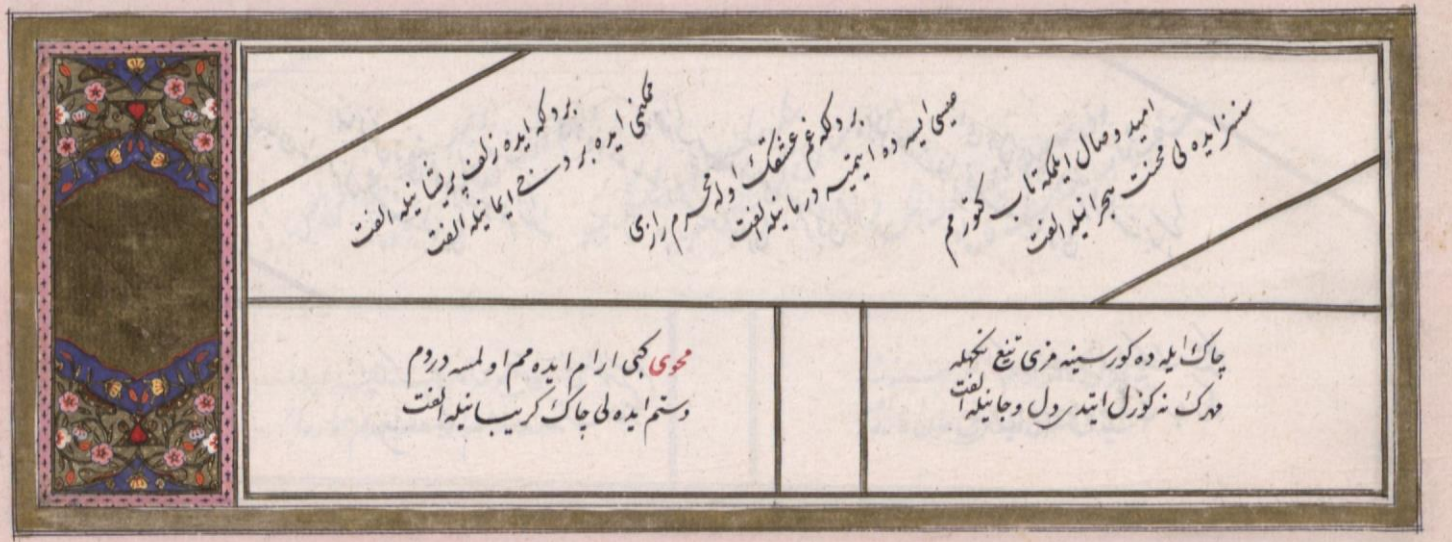
ای جان زار منزل محنت مبارکی
تهنیت ز فتح اولدرک او معوشک

ای دود آه پایهٔ رفعت مبارکی
پرتوک سپهر اول مهی تسخر اچون همیوز

ای دل او ورد نازیه الفت مبارکی
بلبل صفت نوا رمحبت مبارکی

ایتدک چو دل رقیبی دخی مظهر ستم
ارشاه ملک عشوه عدالت مبارکی

ناظم کوروب بو نظم بلیغک سنگا
جبریل در سه جاه بلاغت مبارکی

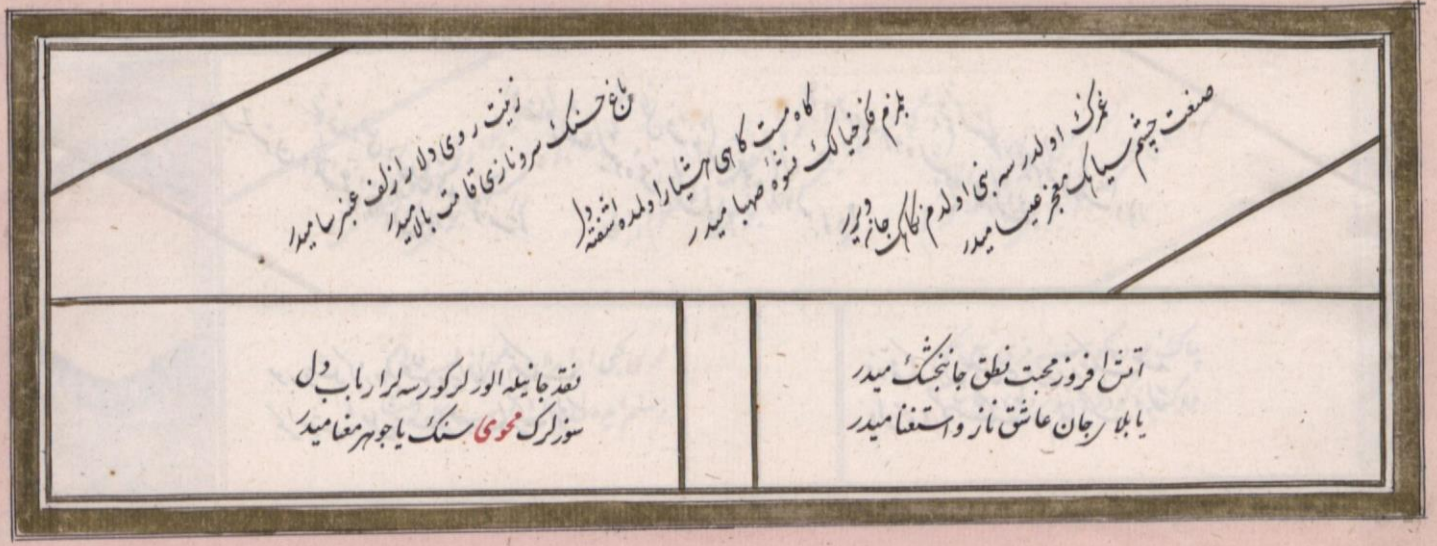
بسبب حسن و غمزهٔ غمازک اولور — شوق وصلی دل بی تابه اوتاب ایلر

اف مکر قضا پیشوه تمنازک اولور — غمزهٔ حسرت زده پیشوه اغازک اولور

غمزهٔ حسرت زده پیشوه اغازک اولور — چشم شوخکله اسیر کمه نازک اولور

بو روشله کوزه لم عشوه یه اغاز ایتمک
مکر اسوب اجل شعله مهازک اولور

ذوقمزکی دل عیسی یه ویرر رشک حسد
دل محوی که سنک محرم رازک اولور

صنعت چشم شیاهک معجز عیب میدر
غمزک او لدر سه بی او لدم فلاهک جان دیرر
بزم فلخیالک نشوه صهبا میدر
کاه مست کاهی هشیارا ولدره اشفته دل
تاج حسنک سروناری قامت بالا میدر
زینت روی دلارا زلف عنبر سا میدر
آتش افروز محبت نطق جانبخشک میدر
یا بلا رجان عاشق ناز و استغنا میدر
نقد جانیله الور لرکورسه لرا رباب دل
سوزلرک محوی سنک یا جوهر مغا میدر

دل شیفته‌ٔ داغ تمنای جبین‌ای شوخ
دم وصله‌ده موق پیشوهٔ کرار حسکدر
تغافل پیشه‌ٔ کم‌میت بازار حسکدر
تغافل ایدیکچه چشمک ارتمایه دردم
دو عالم بسته‌پای پیشوهٔ زنار حسکدر
دل دیوانه مست جرعه‌دار کم دوکار حسکدر
نوله یعقوبه ناز ایتمم بلای درد عشقکله
پیچه یوسف اسیر نالهٔ بیمار حسکدر
دل محوی دخی امینه دراول راز مستوره
صفا زنا امیدی حالت اثار حسکدر

غزل کز ایده نازله تقریر تفاعل
کار ایتمکه چاره می واریر تفاعل

غزل طوره مژه تشوکه ارافت دوریز
ابر تملک دست تشمشیر تفاعل

روی هو یه بقعه دل تاب کتورم
ثمره ایدر عاشقی تاثیر تفاعل

عیسا ایسه ده ایرانی قالب بیجان
بر دمکه ایده غمزه سی تقریر تفاعل

ای شوخ جهان بو علیه اولورسه دم و صلک
محوی بکی عالم اوله دلگیر تفاعل

هم‌زبان ولسه بخلوت دوق عرفانم دیم
بی‌پری مخمون ایلرایدم شیوهٔ کفتاره

رخصت کفتار ویرسه غرهٔ شوخک بکا
بو کنایه‌یله رحم ایدال جامم دیم

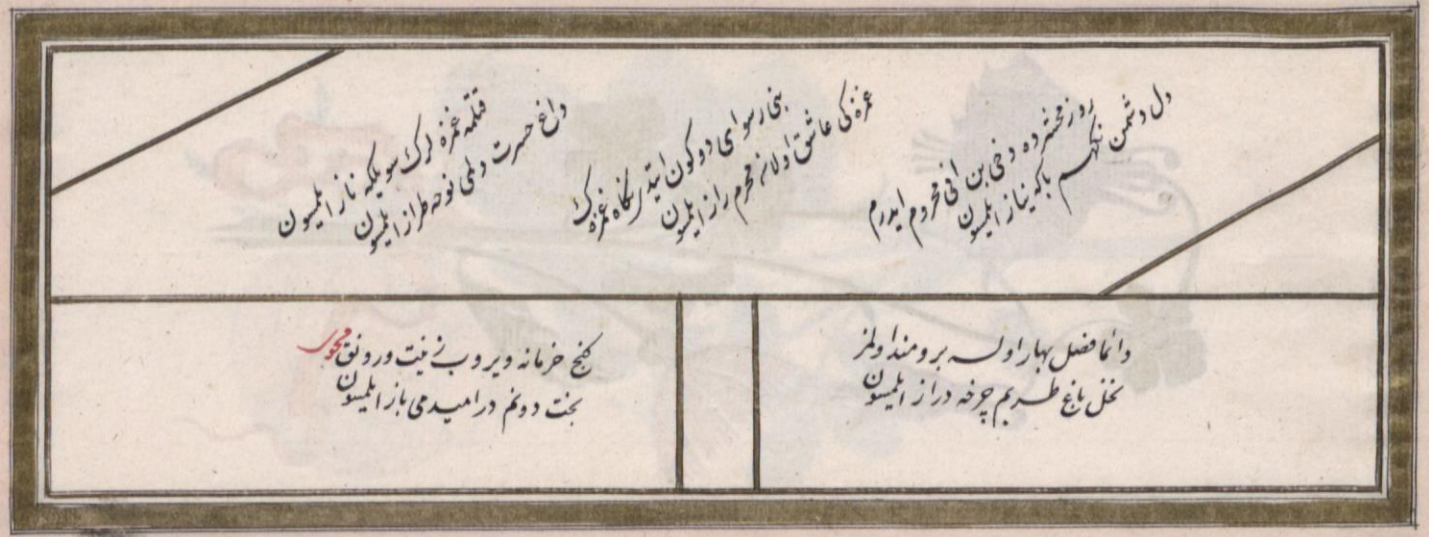
عالمی بیمار ایدردم درد هجرانم دیم
عقل مجنون ایلدم حال پریشانم دیم

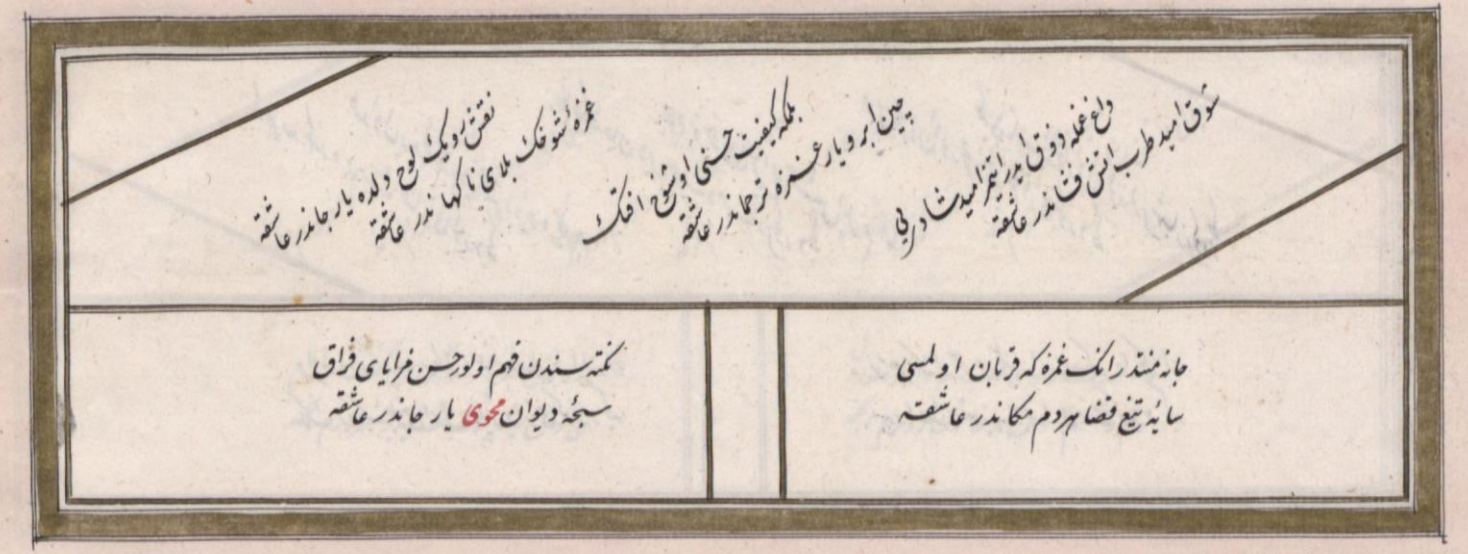
چشمنی بی‌تاب السته نشوهٔ صهبای ناز
بنده بی‌پایانه اکه رازپنهانم دیم

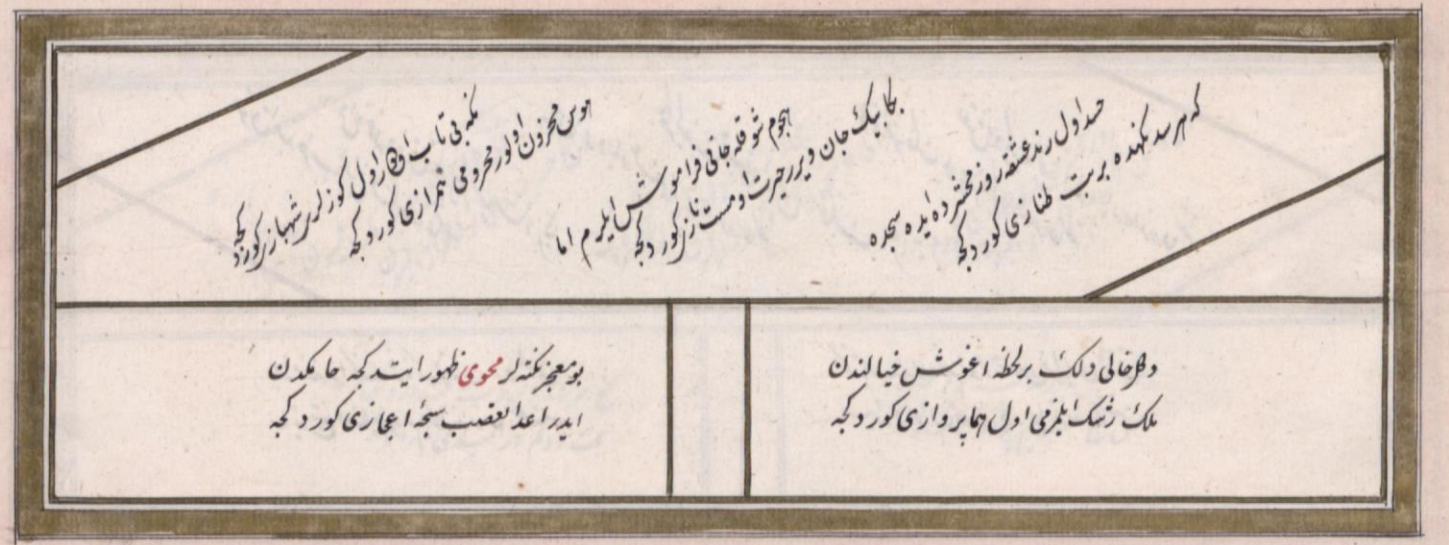
برمخاطب ولسه محوی سوز دلدن ذوق امدی
کرچه بی‌نورم ولی برشمع سوزانم دیم

دلم خالی دلک برلحظه اغوش خیالندن
ملک رشک بزمی اول همایروازی کوردکچه
بو معجز کنه لر محوی ظهور ایتدکچه حاکمدن
ایدر اعدا تعصب سجده اعجازی کوردکچه
حسد اول رند عشقه روز محشر ده ایده سجده
کمر سد کهنده پرتبت طنازی کوردکچه
هجوم شوقه جانی فراموش ایلرم اما
بکا بیک جان ویررحرت اومست نازکوردکچه
موس محزون اولور محزونی تمرازی کوردکچه
بکنجی تاب اول کوزلر شهبازکوردکچه

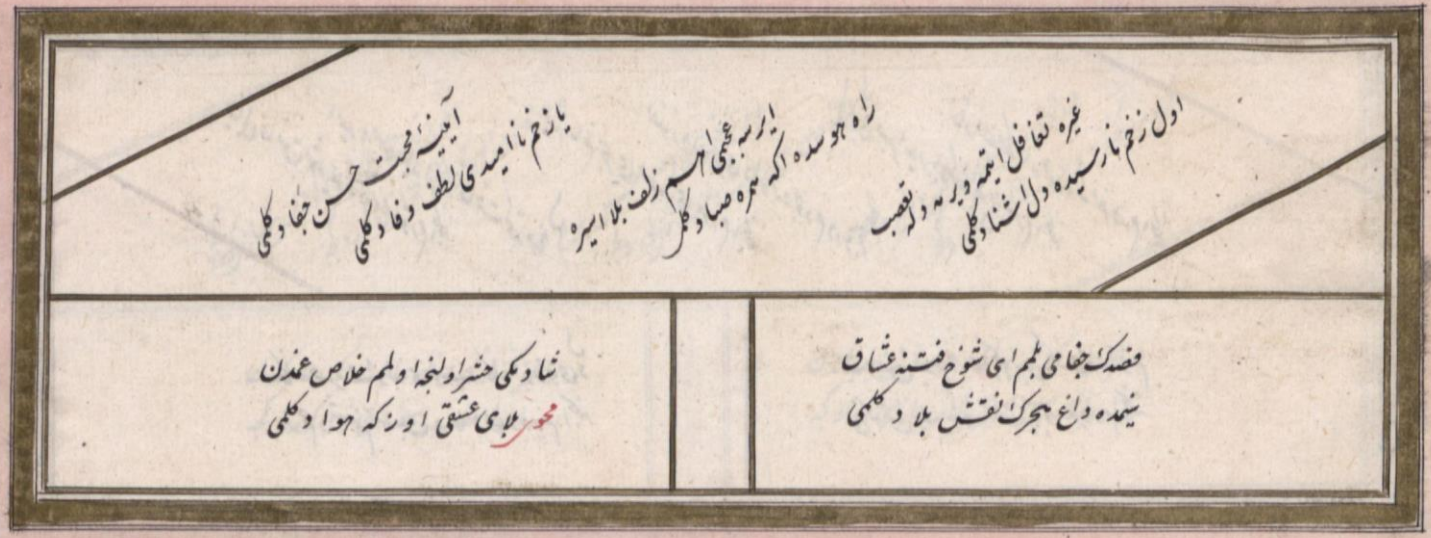
خیال عاشق شوریده دل نستورم ایخمه
امید وصلتی یاد ایتمکه طاقت کوتورمز دل

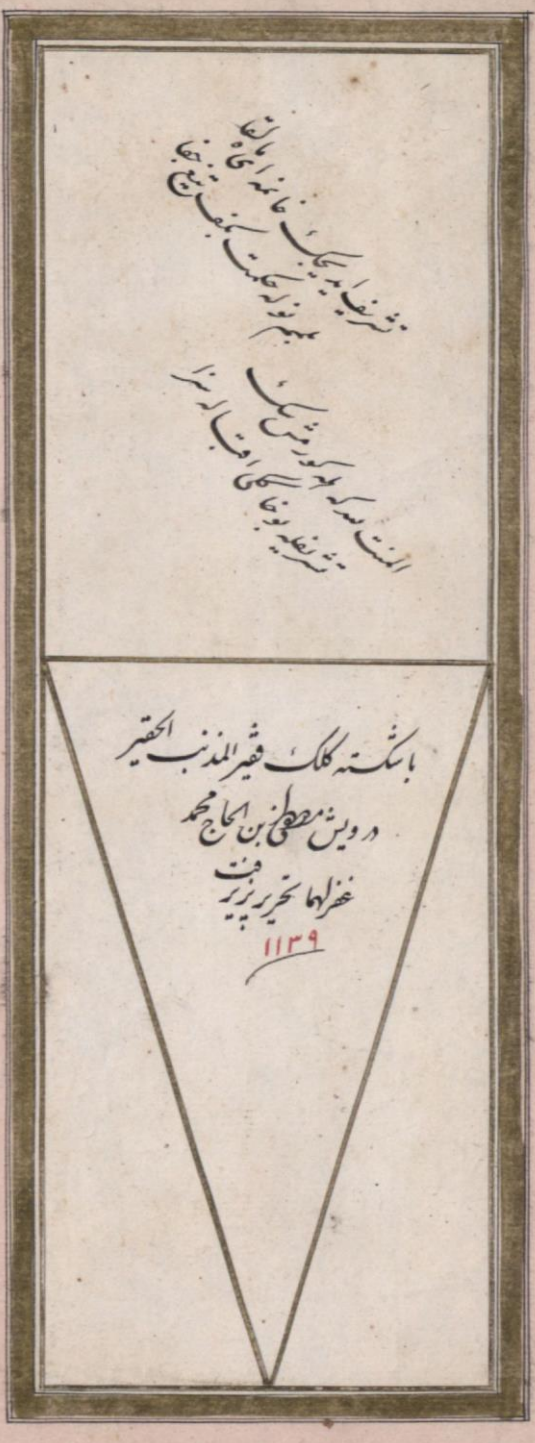
نظر اینه کم نازغشوه کم مغرورم ایخمه
دلبای صبر ایدر یارک نیه رسورم ایخمه

تصوردن بری اولیوب وجودم درد هجر کله
ایمه ماغم بحری صفای سورم ایخمه

نگاه حسرت اولدی هب نگاه ارزوی دل
ترحم دشمنم حسن وفادن دورم ایخمه

بنه عوض ایلدم محوی کبی بن نکته رازم
انی کوشش ایت بنه واراطف ایدوب معذورم ایخمه

غمزه تغافل ایتمه ویرمه دل تعب
اول زخم نازسیده دل اشنا دگلی
راه هوسده اگه سمره صیاد دگلی
ایرمه عجمی اهسم زلف بلا ایسره
یارزخم نا ایمدی لطف وفا دگلی
ایینه محبت حسن جفا دگلی
مضمک جفامی بلم ای شوخ فتنه عشاق
شیمده داغ هجرک نقش بلا دگلمی
شاد دگلمی حشر اولنجه اولمم خلاص غمدن
محشر بلای عشقی اوزکه هوا دگلمی

ÖZET

YILDIRIM, RABİA. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY 05650 Numaralı *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'ın İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi.

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR, Ankara, 2024.

Tez çalışmamızın konusu, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY 05056 numarada kayıtlı bulunan ve gazel nazım biçimiyle yazılmış şiirleri ihtiva eden *Mecmû'a-i Gazeliyyât*'tır. Mürettibi belli olmayan eserin müstensihi Derviş Mustafa el-Hâc Muhammed, müzehhibi Ali Üsküdâri ve istinsah yılı da 1139/1727'dir. Mecmua, 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın başında yaşamış 15 divan şairine ait 179 gazeli barındırmaktadır. Tez çalışmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca mecmua kelimesinin tanımı, mecmua türünün tarihî seyri ve edebiyatımızdaki önemi üzerinde durulduktan sonra mecmualarla ilgili araştırmacıların yaptıkları tasnifler hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde *Mecmû'a-yı Gazeliyyât*'ın incelemesi yapılmıştır. Bu başlık altında nüsha tavsifi, şairlerin biyografileri, mecmuanın edebî değeri ve edebiyatımıza katkıları gibi konular üzerinde durulmuştur. Mecmuaya ayrı bir değer katan, alan araştırmalarına konu olan çiçek resimleri ve müzehhibine de bu başlık altında değinilmiştir. Tezin ikinci ve son bölümünde mecmuadaki gazellerin transkripsiyonu yapılarak karşılaştırmalı metni oluşturulmuştur. Bunu yaparken divan neşirlerine, yayınlanmış tezlere ve akademik çalışmalara müracaat edilmiş, tespit edilen farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir. Mecmuadaki gazellerin, ait oldukları şairlerin divanlarında bulunup bulunmadığının teyit edilmesi, yeni edebî metinlerin tespit edilmesi amacıyla yaptığımız çalışmada daha önceden literatüre girmemiş on adet gazel metni gün yüzüne çıkarılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuna eklenen matla ve makta tablosuyla araştırmacılara kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslam Edebiyatı, mecmua, şiir mecmuası, Mecmû'a-yı Gazeliyyât, gazel

ABSTRACT

YILDIRIM, RABİA. Examination Istanbul University Rare Works Library NEKTY Number 05650 Mecmû'a-i Gazeliyyât, Master Thesis.

Thesis Advisor: Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR, Ankara, 2024.

The subject of our thesis is *Mecmû'a-i Gazeliyyât*, which is registered in Istanbul University Rare Works Library number NEKTY05056 and contains poems written in ghazal verse form. The copyist of the work, whose author is unknown, is Derviş Mustafa el-hâc Muhammed, the illuminator is Ali Üsküdâri, and the year of copying is 1727. The magazine contains 179 ghazals belonging to 15 divan poets who lived at the end of the 17th century and the beginning of the 18th century. Our thesis study consists of two main parts. In the introduction section, information about the subject, purpose and importance of the study is given. After focusing on the definition of magazine, the historical course of the magazine genre and its importance in our literature, information is given about the classifications made by researchers about magazines. In the first part, *Mecmû'a-yı Gazeliyyât* was examined. Under this heading, topics such as description of the copies, biographies of the poets, the literary value of the magazine and its contributions to our literature are emphasized. Flower paintings and their illuminators, which add a special value to the magazine and are the subject of field research, are also mentioned under this heading. In the second and last part of the thesis, the ghazals in the magazine were transcribed and a comparative text was created. While doing this, divan publications, published theses and academic studies were consulted, and the detected differences were shown in footnotes. In our study to confirm whether the ghazals in the magazine were found in the divans of the poets they belong to and to identify new literary texts, ten ghazal texts that had not previously entered the literature were unearthed. In addition, it is aimed to provide convenience to the researchers with the matla and makta table added at the end of the study.

Keywords: Turkish Islamic Literature, Journal, Poetry Journal, Mecmu'a-yı Gazeliyyât, ghazal